

Magazin bibliologic 2012, nr. 1-4

Revistă științifică și bibliopraxiologică

Editori:

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Societatea Bibliophililor "Paul Mihail" din Moldova
Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova

Director și redactor-șef:

Alexe Rău, doctor în filosofie

Colegiul de redacție:

acad. Andrei Eșanu, acad. Petru Soltan,
acad. Mihai Cimpoi, doctor hab. Roman Motulski (Minsk),
doctor hab. Gheorghe Postică, doctor conf. Elena Tîrziman (București),
doctor conf. Hermina Anghelescu (SUA), doctor conf. Nelly Țurcan,
doctor Tatiana Luchian,
doctor honoris causa Iurie Colesnic,
cercet. șt. Pavel Balmuș, Vera Osoianu

Secretar responsabil:

Elena Turuta

Redactor artistic:

Dragoș Popa-Miu

Procesare computerizată:

Diana Stoian

SUMAR

- 5-12** AGORA
Aliona MUNTEAN. Pro sau contra tehnologiilor noi
- 13-40** VALORI BIBLIOFILE
Dr. Alexe RĂU. Valorile bibliofile și condiția noastră de neam
Tatiana PLĂCINTĂ. Donații și achiziții de carte intrate în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale
Dr. Ștefan LUPAN. Opere de autori antici greci și romani în cărțile de limbi străine până la 1725 din colecțiile BNRM
Dr. Ștefan LUPAN. Lansarea catalogului de colecție "Cărți din biblioteca contelui Alexandru Sturdza în colecțiile BNRM"
Dr. Igor CERETEU. Valori cărțurărești din secția Carte veche și rară a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova
- 41-58** INTEGRARE EUROPEANĂ
Elena CARAUȘ, Natalia GULCO. Centrul pro-european de servicii și comunicare - contribuția Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova la procesul de informare europeană
Svetlana BARBEL. Impactul europenizării asupra managementului BNRM
- 59-90** THE EUROPEAN LIBRARY
2011-2012 Operational Plan
- 91-114** TEORIE ȘI PRACTICĂ
Diana LUPUȘOR. Biblioteca Națională Numerică: aspecte teoretice și practice
Alla PANICI. Organizarea informației în bibliotecă în contextul noilor tehnologii informaționale
Valentina GRANACI. Prezervarea documentelor de bibliotecă
Vera OSOIANU. Biblioteca Națională și relațiile cu bibliotecile țării
- 115-124** STUDII ȘI CERCETĂRI
Acad. Andrei EȘANU, Valentina EȘANU. Biblioteci mănăstirești basarabene: Suruceni
Veronica COSOVAN. Simboluri masonice pe edițiile românești tipărite la Buda la sfârșitul secolului al XVIII-lea
- 125-128** SIMPOZION
Ecaterina DMITRIC. Procesul de comunicare ca factor de schimbare a bibliotecarului în societate
- 129-134** BIBLIOSOFIE
Dr. Alexe RĂU. Abordări filosofice relative la premisele apariției și la determinările ontologice ale scrisului. Partea a II-a

- 135-140** BIBLIOSOCIOLOGIE
Valentina POPA. Barometru de opinie 2011: sondaj de opinie realizat cu cititorii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova
- 141-146** MOLDAVISTICĂ ȘI HERALDICĂ
Aliona TOSTOGAN. Repere sursiere referitoare la stema Moldovei. Sec. XIV-XVIII
- 147-160** COLECȚII SPECIALE
Lilia BALAN. Cultura muzicală moldovenească
Svetlana MIRON. Colecția de stampe din fondurile Bibliotecii Naționale
- 161-168** CLIO ȘI BIBLON
Dr. Igor CERETEU. O nouă contribuție istoriografică despre valorile bibliofile din estul spațiului românesc
Aliona TOSTOGAN. Catalogul general „Cartea Moldovei” – o realizare istorică a bibliografiei basarabene
- 169-174** REMEMBER
DIN SERTARUL LUI IURIE COLESNIC
Dr.H.C. Iurie COLESNIC. Emil Gane... o viață în alb și negru
- 175-188** IT
SIBIMOL – perspective de dezvoltare

Acest număr este ilustrat cu ex-librisuri prezentate în cadrul Concursului Național de Ex-libris "Biblioteca Națională - 180 de ani".

CONTENTS

- 5-12**   **AGORA**
Aliona MUNTEAN. Pros and cons of new technologies
- 13-40**   **BIBLIOPHILIC VALUES**
Alexe RĂU. Bibliophile values and our national status
Tatiana PLĂCINTĂ. Book donations and acquisitions which entered the special collections of the National Library
Ștefan LUPAN. Works of ancient Greek and Roman authors in the books in foreign languages published before 1725 that exist in the NLRM
Ștefan LUPAN. The launch of the Collection Catalogue “Books from the collection of the Count Alexandru Sturdza in the collections of the NLRM”
Igor CERETEU. The scholarly valuables in the department of old and rare books
of the National Library of the Republic of Moldova
- 41-58**   **EUROPEAN INTEGRATION**
Elena CARAUȘ, Natalia GULCO. Pro-European Centre of Communication and Services – a contribution of the National Library of the Republic of Moldova to the process of providing people with information on Europe
Svetlana BARBEI. The impact of Europeanization on the management of the NLRM
- 59-90**   **THE EUROPEAN LIBRARY**
2011-2012 Operational plan
- 91-114**   **THEORY AND PRACTICE**
Diana LUPUȘOR. Digital National Library: theoretical and practical aspects
Alla PANICI. Organization of information in a library in the context of new information technologies
Valentina GRANACI. The preservation of library documents
Vera OSOIANU. National Library and its relations with the country’s libraries
- 115-124**   **STUDIES AND RESEARCH**
Acad. Andrei EȘANU, Valentina EȘANU. Bessarabian monastic libraries: Suruceni
NATIONAL LIBRARY OVER THE YEARS
Veronica COSOVAN. Masonic symbols in the Romanian documents published in Buda at the end of the eighteenth century
- 125-128**   **SYMPOSIUM**
Ecaterina DMITRIC. Communication process as a factor of change of a librarian’s role in society

- 129-134** | **BIBLIOSOPHY**
Dr. Alexe RĂU. Philosophical approaches relating to the premises of the appearance and ontological determinations of writing. Part II
- 135-140** | **BIBLIOSOCIOLOGY**
Valentina POPA. Opinion Barometer 2011: reader poll conducted by the National Library of Moldova
- 141-146** | **MOLDAVISTICA AND HERALDRY**
Aliona TOSTOGAN. Documents about Moldova's coat of arms. XIV-XVIII centuries
- 147-160** | **SPECIAL COLLECTIONS**
Svetlana MIRON. The collection of stamps of the National Library
Lilia BALAN. Moldavian musical culture
- 161-168** | **CLIO AND BIBLON**
Dr. Igor Cereteu. A new historiographical contribution to the bibliophile values in the Eastern part of the Romanian space
Aliona TOSTOGAN. General catalogue "Book of Moldova" - a historic achievement of the Bessarabian bibliography
- 169-174** | **REMEMBER**
FROM IURIE COLESNIC'S WORKS
Dr. H. C. Iurie COLESNIC. Emil Gane ... living a difficult life
- 175-188** | **IT**
SIBIMOL – development perspectives

СОДЕРЖАНИЕ

- 5-12**   **АГОРА**
Алена МУНТЯН. За или против новых технологий
- 13-40**   **БИБЛИОФИЛИЯ**
Канд. филос. наук Алексе РЭУ. Библиофильские ценности как фактор национального бытия
Татьяна ПЛЭЧИНТЭ. Дарственные и приобретенные книги вошедшие в специальные коллекции Национальной библиотеки
Канд. филос. наук Штефан ЛУПАН. Произведения греческих и римских авторов в иностранных книгах изданных до 1725 г., имеющихся в коллекциях НБРМ
Канд. филос. наук Штефан ЛУПАН. Презентация коллекционного каталога «Книги из библиотеки графа Александра Стурдзы в фондах НБРМ»
Канд. истор. наук Игорь ЧЕРЕТЕУ. Книжные ценности Отдела старой и редкой книги Национальной библиотеки Республики Молдова
- 41-58**   **ЕВРОПЕЙСКАЯ ИНТЕГРАЦИЯ**
Елена КАРАУШ, Наталья ГУЛЬКО. Проевропейский центр услуг и общения – вклад Национальной библиотеки Республики Молдова в процесс обеспечения доступа к европейской информации
Светлана БАРБЕЙ. Влияние европеизации на менеджмент НБРМ
- 59-90**   **ЕВРОПЕЙСКАЯ ЦИФРОВАЯ БИБЛИОТЕКА**
План действий на 2011-2012 г.г. (англ.)
- 91-114**   **ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА**
Диана ЛУПУШОР. Национальная цифровая библиотека: теоретические и практические аспекты
Алла ПАНИЧ. Организация информации в библиотеке в контексте новых информационных технологий
Валентина ГРАНАЧ. Хранение библиотечных документов
Вера ОСОЯНУ. Взаимодействие Национальной библиотеки с библиотеками страны
- 115-124**   **НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ**
Акад. Андрей ЕШАНУ, Валентина ЕШАНУ. Монастырские библиотеки Бессарабии: Суручень
Вероника КОСОВАН. Массонские символы в румынских изданиях, напечатанных в Буде в конце XVIII-го века
- 125-128**   **СИМПОЗИУМ**
Екатерина ДМИТРИК. Процесс общения как фактор преобразования библиотекаря в современном обществе

- 129-134** | **БИБЛИОСОФИЯ**
Канд. филос. наук Алексе РЭУ. Философские трактовки относительно предпосылок появления и онтологических определений письменности. Часть II-ая
- 135-140** | **БИБЛИОСОЦИОЛОГИЯ**
Валентина ПОПА. Барометр общественного мнения на 2011 г.: опрос читателей Национальной библиотеки Республики Молдова
- 141-146** | **МОЛДАВИСТИКА И ГЕРАЛЬДИКА**
Алена ТОСТОГАН. Герб Молдовы в исторических источниках. XIV-XVIII вв.
- 147-160** | **СПЕЦИАЛЬНЫЕ КОЛЛЕКЦИИ**
Светлана МИРОН. Коллекция эстампов Национальной библиотеки
Лилия БАЛАН. Молдавская музыкальная культура
- 161-168** | **КЛИО И БИБЛОН**
Канд. истор. наук Игорь ЧЕРЕТЕУ. Новый историографический вклад в освоении библиофильских ценностей восточной части румынского пространства
Алена ТОСТОГАН. Каталог «Книга Молдавии» – историческое достижение бессарабской библиографии
- 169-174** | **REMEMBER**
ИЗ РУКОПИСЕЙ ЮРИЯ КОЛЕСНИКА
Dr.H.C. Юрий КОЛЕСНИК. Эмиль Гане... жизнь в бело-черных тонах
- 175-188** | **ИТ**
SIVIMOL – перспективы развития

Pro sau contra tehnologiilor noi

Cuvinte-Cheie: Web 2.0, Blog, Feed, RSS, Wiki, Tag-uri, Social bookmarks, Interfețe API.

Actualitatea temei : Este evident și des discutat faptul că sistemul tradițional al activităților de bibliotecă se află în situație de criză. Solicitățile tot mai diversificate ale utilizatorilor, incapacitatea de a păstra un control permanent și efectiv asupra masei de informații și documente determină o eficiență din ce în ce mai scăzută a serviciilor tradiționale. Și asta în condițiile când rolul bibliotecilor devine, în aparență, fundamental. Doar biblioteca este prima instituție cu ajutorul căreia o societate menține contactul cu propria sa rezervă de cunoaștere, controlând-o în același timp. Contradictoriile resurse de pe Internet, la care se fac atât de des referințe, sunt azi aici și mâine dispar, iar calitatea informației de pe unele resurse este relativă, deci anume bibliotecile au responsabilitatea instituțională de a păstra informația în timp și de a-i da autenticitate.

Atât modificarea și modernizarea serviciilor tradiționale, cât și crearea, implementarea serviciilor noi sunt niște modalități logice de adaptare a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova la schimbările impuse de presiunea pieței informaționale. Căci în nici un caz nu poate fi negată realitatea existentă, în care necesitățile informaționale și culturale ale membrilor societății, pe care biblioteca tinde să le satisfacă, devin tot mai exigente. Concomitent, cresc cerințele utilizatorilor față de calitatea serviciilor prestate de către biblioteci. În circumstanțele prezente, pentru a prelungi valabilitatea acestor servicii, o reacție firească a instituției bibliotecare ar trebui să fie actualizarea și modernizarea urgentă și instantanee a produselor și serviciilor.

Beneficiarii contemporani solicită o asistență informațională calificată, care

Aliona MUNTEAN

Abstract:

Keywords: Web 2.0, blog, feed, RSS, wiki, tags, social bookmarks, APIs.

The fact that the traditional system of library activities is in crisis is obvious and often discussed. Users' increasingly diversified demands, the inability to maintain a permanent and effective control of the mass of information and documents are the reasons of an increasingly less efficiency of the traditional services. And that is happening when the role of libraries in society should become fundamental. A library should be the first institution through which a society maintains contact with its own reserve of knowledge, while controlling it. Contradictory Internet resources, which are so often addressed, can disappear at any moment, besides the quality of information on some sites is doubtful. That is why libraries are the institutions that should have institutional responsibility for preserving information in time, and for its authenticity. Both the modification and the upgrading of the traditional services, and the creation and implementation of new services, are logical ways of adapting the National Library of the Republic of Moldova to the changes imposed by the pressure of the information market. For, the fact that the informational and cultural needs of the users the library tends to satisfy are becoming more pressing, cannot be denied. Simultaneously, the requirements for the quality of the services provided by libraries are increasing too. Under the present circumstances, an urgent and instant products updating and upgrading would be a natural reaction of the library institution.

trebuie să fie în măsură să ajute în căutarea, selectarea, evaluarea resurselor de informație disponibile, să ofere oportunități extraordinare, folosind combinațiile și avantajele oferite de tehnologiile actuale de bibliotecă. Fiind o parte indispensabilă societății informaționale, instituțiile infodocumentare ar urma, ca limită inferioară, să furnizeze utilizatorilor acces la cataloagele electronice existente ale altor biblioteci, la bazele de date de referință, reviste electronice, la materialele multimedia de instruire, la bibliotecile digitale, la orice informație accesibilă. Serviciile de bibliotecă de calitate ar trebui, în mod ideal, să ajute beneficiarii nu numai la localizarea, ci și la autentificarea, evaluarea informației. Indiscutabil este și faptul că în condițiile unor imensități galactice de informații existente și accesibile în ultimii ani, biblioteca va îndeplini rolurile de explorator și călăuză pentru utilizatori. Pe de o parte, personalul bibliotecilor ar trebui să răspundă la provocările persistente ale celor mai sofisticate tehnologii informaționale și celor mai avansați utilizatori, iar pe de altă parte, ar trebui să fie călăuză și dascăl pentru beneficiarii mai puțini inițiați, realizând în același timp funcția de intermediar între comunitatea celor care produc informația și a celor care o consumă.

Dar o Bibliotecă Națională, cred eu, trebuie să fie preocupată și de faptul ca tehnologiile informaționale să nu fie o „speriatoare” pentru adepții serviciilor tradiționale, pentru pasionații de carte. Căci dacă folosim termenul de *piață informațională*, atunci avem tot dreptul să spunem că produsele unei biblioteci trebuie să fie prezentate într-un asortiment cât mai larg. Să ne amintim că civilizația a trecut prin mai multe „isterii”, legate de idei inovatoare. În cele mai recente se prezice dispariția picturii odată cu invenția aparatului de fotografiat, dispariția artei teatrale odată cu invenția cinematografului, iar mai târziu, tot așa de insistent, se profetiza apunerea cinematografului odată cu apariția televiziunii. De aceea consimțim, parafrazând una din legile fundamentale ale omenirii – legea libertății intelectuale, de a afirma că într-o societate care cel puțin pretinde democrație, fiecare are dreptul de a-și alege forma în

care va primi sau enunța informația.

Deci, chiar fără implicația unor specialiști futurologi, putem admite ipoteza: cartea tradițională își va menține realitatea obiectivă în spațiul cultural al civilizației. Dar nici nu putem contesta existența unor noi generații pentru care cartea, fiind vădit un obiect patrimonial, nu este unica și nici pe departe principala sursă de informații. Generația *erei numerice* preferă informație rezumată, care duce la țintă în cel mai scurt timp, accesibilă la orice oră. Cu toate că raportul logic al ideilor sus-numite se afirmă cam contradictoriu, bibliotecile ar trebui să satisfacă aceste atât de diferite cerințe: să păstreze și promoveze cartea ca apogeu al spiritualității unui neam și să presteze informații rapide, actuale, succinte, ce presupune folosirea celor mai noi tehnologii. Și dacă serviciile tradiționale, cizelate de decenii întregi de lucru cu documente pe hârtie, sunt bine puse la punct, serviciile noi de informare mai cer eforturi considerabile din partea specialiștilor în informare și documentare. Furnizarea serviciilor contemporane de informare impune, în primul rând, o dezvoltare profesională continuă și corespunzătoare atât tehnologiilor implementate, cât și cerințelor exprimate de utilizatori.

Ca rezultat, bibliotecile și centrele de informare, în general, și Biblioteca Națională, în parte, sunt nevoite să-și modifice centrul de greutate al activității de la accesul la documente tradiționale la accesul și furnizarea de informații, care să corespundă cerințelor beneficiarilor. Pentru o bibliotecă modernă nu este suficient să ofere servicii de informare asupra colecțiilor pe care le deține, ci trebuie să devină un mediu de informare și comunicare multidisciplinar, complex, deschis oricăror nevoi informaționale. [14] Biblioteca modernă este disponibilă pentru utilizator oricând și oriunde, la orice oră și în orice spațiu.

Ascensiunea celei de-a doua generații a web-ului, cunoscută ca web 2.0, a făcut posibilă, prin intermediul aplicațiilor caracteristice, cunoscute și sub genericul de software-uri sociale, o explozie în comunicare, participare, colaborare și interacțiune. Web 2.0 este un web social, ce reflectă un mod

cu totul nou, aparte, în care relaționăm în cadrul universului digital. El este un spațiu al dialogului, al comunicației multisenzoriale, un web centrat pe utilizator. Web 2.0 se referă la o a doua generație de comunități bazate pe web și servicii găzduite, unde este facilitată colaborarea și partajarea între utilizatori. [14]

Principalele aplicații, prezente la acest moment, care marchează existența web 2.0 sunt explicate în continuare.

Blogul (*blog* cuvânt provenit de la expresia engleză *web log* = jurnal pe Internet) este o publicație web, ce conține articole periodice, actualizate neîntrerupt, ce au de obicei un caracter personal. Ca regulă, actualizarea blog-urilor constă în adăugiri de texte noi, asemenea unui jurnal, toate contribuțiile fiind afișate în ordine cronologică inversă (cele mai noi apar imediat, sus, la vedere). Acest gen de publicații web sunt în principiu accesibile publicului larg. Scopul blog-urilor variază foarte mult, de la jurnale personale și până la „armele” publicitare ale campaniilor politice, ale programelor media sau ale diverselor companii comerciale. De asemenea, ele variază și în funcție de autor – de la unul singur la o comunitate întreagă.

Mulți profesioniști, citați în literatura de specialitate în contextul discuțiilor despre mișcarea Biblioteca 2.0, consideră ca blog-ul este cea mai importantă tehnologie a Bibliotecii 2.0. Da, sunt de acord că blogurile profesionale, din care fac parte și blogurile biblioteconomice au un rol aparte în informarea și comunicarea profesională. Dar numai în cazul când autorul (sau autorii) ce prestează materialele pentru acest blog sunt destul de competenți, iar maniera, stilul de redare a materialului și însăși informația sunt destul de interesante ca să provoace reacții sau discuții. În caz contrar, avem un blog „formal”, care este preocupat numai de aparența sa și interesat numai pentru autorul acestui blog. Blogurile pe interese, de exemplu al bibliofililor sau prietenilor cărții, pot fi, indiscutabil, un instrument efectiv de promovare a cărților, serviciilor de bibliotecă și, în același timp, un considerent de marketing, care ne-ar ajuta la analiza pieței informaționale, la analiza

preferințelor expuse de cititori.

Prin bloguri, consumatorii serviciilor devin purtători de mesaj activi și, implicit, factori de decizie în succesul sau eșecul unei instituții. Bibliotecile recurg la blog-uri ca instrument de informare și comunicare profesională foarte des, calitatea și nivelul de accesare, utilitatea fiecărui blog în parte rămânând, la propria-mi părere, discutabilă.

Tehnocrați, auditoriul absolut al blogosferei, a ajuns să numere peste 70 de milioane de bloguri la nivel mondial, cu un nivel de dublare al numărului la fiecare 6 luni, în ultimii ani. Peste 120.000 de bloguri sunt create în fiecare zi, ceea ce înseamnă 1,4 bloguri pe secundă. De asemenea, avem un milion și jumătate de articole de blog pe zi, ceea ce înseamnă că se scriu 17 articole pe secundă. [6] Mă întreb câte dintre ele sunt citite?

Feed-ul, sau **RSS-ul**, este un format web folosit la publicarea unor informații, cu scopul de a face materialele accesibile publicului larg mai rapid și mai ușor. În general, un feed RSS prezintă doar părți ale unor articole, pentru a capta atenția cititorului, continuarea găsindu-se pe site. Fiecare feed RSS este asociat unui site de pe care preia informații, permițând utilizatorilor să țină pasul cu acestea.

Practic, cam toate site-urile cu adevărat importante, ce oferă material updatat zilnic, folosesc serviciul RSS în prezent. De ce? Pentru a simplifica „munca” cititorilor. Utilizatorul intră pe un site oarecare, apreciază ceea ce găsește acolo și decide că articolele citite sunt interesante. De aceea se abonează la feed-ul site-ului respectiv. De acum înainte, el va putea citi ce e publicat cu ajutorul programului special, care citește feed-uri RSS. Acesta verifică fiecare site în parte periodic și updatează listele de articole, cele necitite apărând de obicei cu titluri îngroșate, pentru ca utilizatorul să fie tot timpul la curent cu ultimele noutăți. Astfel, RSS-ul este folositor persoanelor interesate de lucruri noi, care urmăresc site-uri al căror conținut se actualizează zilnic. Dacă rezumăm beneficiile tehnologiei RSS din punctul de vedere al cititorului modern, acestea ar fi următoarele:

- Economisește timpul necesar citirii informațiilor pe Internet,

- Accesul la feed-ul RSS este gratuit,

- Feed-ul RSS poate fi afișat în diverse moduri, atât în format HTML, cât și ca Podcast (o metodă de distribuție a fișierelor în format multimedia, de obicei fișiere audio, dar și video),

- Este simplu de utilizat, permițând utilizatorului să adune multiple feed-uri într-un singur loc,

- Permite utilizatorului să fie la curent cu noutățile, cititorul RSS sincronizând rapid informația dintre el și site,

- Permite accesul la o cantitate variată de informație, ce poate fi organizată pe capitole și categorii,

- Permite localizarea rapidă a informațiilor importante prin prezentarea simplă. [12]

Chiar dacă nu așa de activ ca blogurile, RSS-urile sunt folosite și de biblioteci. RSS-urile naționale și internaționale de știri pot fi o adăugă adecvată pentru noutățile publicate în ziarele și revistele tradiționale. Unele biblioteci își postează feed-uri RSS tematice chiar pe pagina de start a site-ului. Această tehnologie mai poate fi exploatată și în scopul creșterii vizibilității instituției și implicit a activității acesteia, prin sporirea cantității de informații comunicate. Informările pot fi cu caracter general sau adresate în mod explicit unui utilizator. De exemplu:

- Anunțarea documentelor nou-achiziționate, intrări recente în catalogul online. Noutățile pot fi structurate pe domenii. Utilizatorul se abonează la domeniul ce îl interesează și este informat despre documentele nou-achiziționate;

- Anunțuri privind disponibilitatea unui document ce a fost rezervat;

- Anunțuri referitoare la evenimentele culturale sau științifice ce se desfășoară în biblioteci;

- Preluarea rapidă a informațiilor referitoare la noutățile editoriale de pe site-urile editurilor, îmbunătățind astfel activitatea de achiziție de documente;

- Urmărirea știrilor oferite de bazele de date specializate (baze de date științifice, reviste electronice).

- Urmărirea noutăților postate pe blogurile de specialitate (biblioteconomie).

Wiki (numele vine de la expresia hawaiiană *wiki-wiki*, însemnând “repede-repede”) este o aplicație web ce permite utilizatorilor să adauge conținut și să păstreze propriile lor versiuni succesive, la fel ca pe un forum Internet, dar permite și oricui altcuiva să modifice conținutul. Concomitent, wiki oferă modalități de a partaja rapid informațiile de pe site, fără a solicita instrumente sau expertiză avansată.

Este nevoie doar de un browser Web și de permisiuni la un site wiki. Nu este nevoie de instrumente speciale sau de cunoștințe despre crearea de site-uri. Se pot adăuga rapid pagini existente și se pot crea cu ușurință linkuri la paginile noi.

Echipele scriu de obicei wiki-urile ca proces colectiv. După ce o persoană creează o pagină, alt membru al echipei poate adăuga mai mult conținut, poate edita conținutul sau poate adăuga linkuri de suport. Comunitatea de autori contribuie la asigurarea acurateței și relevanței conținutului. Wiki-urile continuă să evolueze pe măsură ce alte persoane adaugă sau revizuiesc informații. Orice echipă poate să utilizeze un wiki pentru a construi o bază comună de cunoștințe. Ca indicatori de succes ai wiki-urilor în literatura de specialitate cel mai des sunt menționați:

- deschiderea – dacă un utilizator găsește o pagină incompletă, cu un conținut prost organizat, este liber să opereze modificări asupra acesteia;

- inteligența colectivă (adică capacitatea comunității umane de a evolua către o gândire de complexitate superioară, rezolvare de probleme și integrare, prin colaborare și inovare);

- încrederea colectivă (wiki se bazează pe presupunerea că nu poți opri utilizatorii să creeze și să editeze pagini dacă sunt bine intenționați);

- flexibilitatea: pentru accesul la un spațiu wiki este nevoie doar de un computer cu un program de navigare și o conexiune Internet (în foarte multe cazuri nu este necesară înregistrarea sau autentificarea cerută de alte tipuri de site-uri interactive precum

forumurile sau camerele de chat);

- utilizabilitatea: permite tuturor utilizatorilor să înțeleagă conținutul și să aducă contribuții la acesta (încurajează utilizarea democratică a web-ului și scrierea colaborativă);

- universalitatea: paginile se creează și se leagă într-o manieră foarte simplă, mecanismele de scriere fiind aceleași cu cele de organizare și editare;

- formarea unei atitudini favorabile cooperării cu ceilalți;

- dezvoltarea de competențe de asumare a responsabilităților și de recunoaștere a drepturilor celorlalți;

- controlul utilizatorului asupra designului, organizării spațiului wiki și versiunilor anterioare. [4]

Utilizarea wiki-urilor presupune însă și cunoașterea anumitor pericole și factori de risc precum:

- credibilitatea conținutului (Cine contribuie? De ce se scrie? Cum se scrie?);

- inexactitatea conținutului (informațiile pot fi incorecte sau distorsionate);

- prezența unor puncte de vedere radicale datorită faptului că nu există un control strict asupra informației;

- recenzia publică, semnalarea neregulilor și retractarea modificărilor;

- monitorizarea paginilor, diverse nivele de securitate;

- vandalismul (exploatarea malițioasă a site-urilor, ștergerea sau modificarea răuvoitoare a unei pagini, introducerea de obscenități ori modificări subtile care afectează negativ calitatea informației);

- publicitatea (adăugarea de linkuri publicitare este considerată drept spam și ca urmare sancționată de comunitatea de wikipizeni) ș.a. [4]

Există și funcționează proiectul dezvoltarea wiki-urilor românești, care are ca scop dezvoltarea wiki-urilor în limba română fondate de Wikimedia fără a include Wikipedia: Wikționar, Wikimanuale, Wikiștiri, Wikicitat, Wikisursă.

Aplicațiile ce pot fi construite pe software-uri de tip wiki sunt variate și pot lua o mulțime de forme, rezultând instrumente de lucru utile fie bibliotecarilor, fie utilizatorilor:

- depozit intern de referințe pentru cele mai frecvente întrebări;

- depozit de referințe bibliografice pentru subiectele solicitate frecvent;

- depozit de referințe bibliografice pentru solicitările ce necesită cunoștințe specializate în domeniu;

- depozite colaborative de conținut sau cunoștințe.

- Suportul pe care îl pot oferi utilizatorii externi nu trebuie neglijat. Trecând printr-o filtrare, informațiile furnizate de aceștia se pot dovedi deosebit de valoroase.

Aplicațiile de tip wiki încurajează crearea continuă de conținut, într-un mod descentralizat, democratic, precum și partajarea acestui conținut.

Tag-urile sau **Social bookmarks** („Bookmark” tradus din engleză în română devine „semn de carte”, cu alte cuvinte, locul unde vrei să revii). În accepțiunea generală, un bookmark este o copie a URL-ului pe calculatorul pe care se lucrează (în folderul Bookmarks/Favorites al programului de navigare) și desemnează o locație virtuală de unde se pot consulta/descărca ulterior resurse de orice tip (pagini web, fișiere media sau orice altă entitate online). Social bookmarking este o modalitate on-line de a reține, clasifica, localiza și partaja aceste resurse Internet, în funcție de nevoile și interesele individuale. Pe scurt, tag-urile sunt cuvinte-cheie folosite pentru clasificarea unui element de conținut, de obicei de către autorul acestuia. Clasificarea în acest fel a elementelor de conținut (pagini de internet, posturi pe blog, fotografii, filme etc.) duce la formarea așa-ziselor taxonomii populare). Pentru că autorii lor le-au pus niște tag-uri potrivite, putem găsi:

- Bloguri care ne interesează pe Technocrați (sau pe alte servicii de căutare în bloguri),

- Fotografii pe Flickr (sau pe alte servicii de “sharing” de fotografii digitale),

- Filme pe YouTube (sau pe alte servicii de “sharing” de fișiere video),

- Linkuri pe Del.icio.us (sau alte servicii de “social bookmarking”).

Așa că ideea primordială în web 2.0 este să creezi un conținut valoros și să-i pui niște tag-uri relevante. Astfel, cel mai mare be-

neficiu al utilizării aplicațiilor de tip *social bookmarking* este faptul că bookmark-urile online pot fi accesate de către persoana care le-a creat, de pe orice calculator conectat la Internet. De asemenea, odată stocate în astfel de sisteme, sunt apoi vizibile similaritățile dintre utilizatori, care pot fi exploatare pentru căutări sociale sau recomandări de resurse. Mai mult decât atât, se pot crea rețele pentru partajarea intereselor comune, se pot categorisi resursele prin atribuirea de tag-uri sau de alte metadate (descrieri, comentarii etc.). Majoritatea sistemelor de tip social bookmarking permit utilizatorilor să caute printre bookmark-urile sistemului (de fapt printre tag-urile asociate bookmark-urilor), să vizualizeze câte persoane au mai salvat acea resursă, cu alte cuvinte, care-i este gradul de popularitate, să importe/exporte bookmark-uri de pe un sistem local către aplicația respectivă (doar unele sisteme de social bookmarking pot face această operație), să adauge note etc. De asemenea, pe lângă partajarea în cadrul sistemului de tip bookmarking, unele astfel de aplicații permit notificarea prin e-mail, folosirea tehnologiei RSS sau chiar constituirea de grupuri sau rețele sociale de interes printre utilizatori.

Dintre avantaje, în plus față de cele deja amintite, se pot enumera următoarele:

- posibilitatea de a învăța atât din experiența altor utilizatori și din modul în care aceștia realizează însemnările online;
- posibilitatea de a construi rețele de utilizatori care manifestă interes pentru același subiect sau domeniu;
- posibilitatea de a regăsi cu ușurință informații care la un moment dat au fost considerate utile, indiferent dacă acestea au fost găsite pe calculatorul de acasă, de la serviciu, de la școală sau din orice altă locație;
- popularitatea unei resurse denotă faptul că acea resursă este utilă, interesantă pentru multe persoane, ceea ce chiar poate fi considerat un sistem de evaluare;
- posibilitatea de a căuta atât printre resursele aplicației respective de social bookmarking, cât și prin tot web-ul oferă diverse modalități de a prezenta resursele aplicației (după popularitate, după cele mai recent

salvate date, după tag-uri, după persoane etc.);

- diverse modalități de a organiza resursele salvate de un utilizator al aplicației de social bookmarking etc.

Dintre dezavantaje, cel mai important este faptul că nu există interoperabilitate și portabilitate între servicii, deși unele dintre acestea pot importa sau exporta însemnările realizate (din păcate și aici trebuie făcută mențiunea că într-o operație de import/export iau parte toate înregistrările, nu se pot selecta aleator doar câteva). Neexistând un control al persoanelor care realizează însemnările sau măcar un sistem unitar care să reglementeze modalitățile de a face social bookmarking, fiecare persoană le realizează așa cum consideră că e corect, astfel încât pot exista interpretări greșite ale respectivei resurse și, implicit asocieri eronate de tag-uri, note, comentarii ș.a.m.d. De asemenea, s-au mai semnalat și probleme legate de abuzul utilizării acestor aplicații. Astfel, profitând de interesul utilizatorilor pentru însemnările populare și de breșele de insecuritate în acest sens ale sistemelor de bookmarking, multe persoane realizează însemnări multiple pentru același site (pentru pagini diferite), multe persoane sunt tentate să-și facă reclamă prin intermediul acestui serviciu datorită popularității ce a cunoscut-o, ceea ce conduce inevitabil și la obținerea de rezultate nerelevante sau, mai mult decât atât, „bombardarea” cu informații nesolicitate și nefolositoare.

Internetul fiind, prin definiție, o bibliotecă gigantă, un conglomerat de informații, unele mai relevante decât altele, „semnele de carte” sociale ajută la sortarea conținutului și împărtășirea acestuia, între mai mulți utilizatori. Și un bibliotecar bine instruit le poate fi de mare ajutor în valorificarea și partajarea informației.

API este acronimul din limba engleză pentru *Application Programming Interface* și este o interfață destinată programării aplicațiilor pentru un sistem de operare sau o librărie pentru a permite apeluri la serviciile care pot fi generate din API-uri respective de către un program. De obicei, este vorba despre interfața dintre programele de aplicație și sistemul de operare, care stabi-

lește în amănunt modul în care programele de aplicație pot accesa serviciile sistemului de operare sub care rulează. Unele interfețe API, cum sunt cele standard pentru un sistem de operare, sunt implementate ca librării de cod separate, care sunt distribuite împreună cu sistemul de operare. Altele au integrată funcționalitatea interfeței API direct în aplicație. Microsoft Windows API este distribuită cu sistemul de operare. Interfețele API pentru sisteme embedded, cum sunt console de jocuri video, în general intră în categoria API-urilor integrate direct în aplicație. O interfață API care nu necesită drepturi mari de acces este numită "open" (OpenGL ar fi un exemplu).[1]

Câteva exemple de Interfețe API: Single UNIX Specification (SUS), Microsoft Win32 API, Java Platform, Enterprise Edition API's, OpenGL cross-platform API, DirectX for Microsoft Windows, Google Maps API, Wikipedia API, Simple Direct-Media Layer (SDL) etc.

Interfețele API Windows au oferit dintotdeauna acces la structura sistemelor Windows. Din acest motiv ele sunt construite în mare parte pentru programatori. Programatorilor li s-a oferit multă flexibilitate și putere în dezvoltarea aplicațiilor.

Deci, după cum vedem, noile tehnologii pe lângă toate avantajele manifestate, denotă și unele amenințări. Dar răspândirea tot mai exhaustivă a efectului 2.0 nu ne permite să-i neglijăm aparențele.

De-a lungul a doar câțiva din ultimii ani, efectul web 2.0 a captat atenția nu numai a persoanelor fizice, ci și a organizațiilor, fie publice sau private. Cauzele, care provoacă sau care determină apariția acestui efect sunt, cred eu, motivate de ofertele web 2.0: posibilitatea utilizatorilor de a accesa, configura și recombina ușor informațiile, interactivitate; o valoare crescută a întregului, care este un rezultat al colaborării. În paralel cu termenul web 2.0 este folosit și cel de software social. Acest termen este preferat pentru a descrie serviciile din cadrul noului web, servicii care sunt orientate pe comunicarea în rețele, servicii în care utilizatorul nu nu mai este „client”, ci partener.

Practica mondială biblioteconomică ne

indică clar – viitorul va aparține bibliotecilor integrate în sisteme naționale și internaționale de informare, deci acelor biblioteci care oferă posibilități nelimitate de informare, care oferă produse informaționale cât mai diferite și cât mai sofisticate.

Care ar fi calea noastră de a ne adapta în mod constructiv și integrator la presiunea pieței informaționale ?

Primul pas făcut în această direcție de Biblioteca Națională a Republicii Moldova a fost interactivitatea Catalogului electronic și al componentelor site-ului bibliotecii. Catalogul *TinRead opac*, bunăoară, permite utilizatorului: să evalueze și să comenteze cartea, să participe la crearea topului; face posibilă folosirea tag-urilor sau a social bookmarks, distribuirea linkurilor pe: Amazon Wishlist, Blogger, Blogmarks, Delicious, Facebook, Favorites, FriendFeed, Google, Link-a-Gogo, MySpace, Netvibes, Twitter, WordPress, Y! Bookmarks etc.; permite căutarea în bazele de date ale altor biblioteci (BN France, OCLC, National Library of Scotland, Union Catalogue of Czech Republic etc.).

La fel de interactive sunt și celelalte componente ale site-ului bibliotecii, permițând răspunsuri la întrebări online, distribuirea de linkuri, postări pe bloguri, twitter, abonări la RSS-uri, tag-uri pentru Google și acces direct la structurile mondiale al căror membru este BNRM: European Library, CENL, WORLD Digital Library, Europeana etc.

Foarte reprezentative și, fără îndoială, cele mai active dintre blogurile Bibliotecii Naționale sunt blogurile Centrului Pro-european. Numărul sporit de vizitatori se datorează utilizării extinse și diverse a noilor tehnologii de informare și comunicare: abonări la RSS, tag-uri, linkuri pentru cele mai populare postări. Datorită acestor bloguri, care oferă linkuri rapide pentru cele mai importante organisme, evenimente și subiecte europene, utilizatorii își pot cultiva sentimentul de apartenență europeană. Alte bloguri încadrate în câmpul informațional al Bibliotecii Naționale se promovează la fel de activ, folosind tehnologiile de socializare: blogul Clubului tinerilor bibliotecari, spre exemplu, folosește fluxul RSS, iar blogul de biblioteconomie și științe

ale informării este foarte activ în folosirea tehnologiilor de slideshare și, desigur, toate blogurile atât cele sus-numite, cât și cele susținute de secțiile Cercetări bibliografice, Colecția de arte și hărți sunt prezente în rețelele sociale, fiind un efectiv instrument de difuzare a informației în public.

Dar, cele mai importante proiecte ale Bibliotecii Naționale în ultimii ani, care sprijină, irevocabil, obiectivele CENL, încercând să presteze fiecărui utilizator un acces rapid, global, multilingv și pe termen lung la mai multe colecții de informații sunt *Catalogul Național Colectiv Partajat SIBIMOL* și *Biblioteca Națională Digitală Moldavica*. Răspunzând cerințelor actuale de interac-

tivitate și accesibilitate, aceste baze de date complexe deja sunt o parte indispensabilă a spațiului informativ european.

Să sperăm că tehnologiile noi nu vor rămâne o inovare „la modă”, ci vor deveni cu adevărat un instrument eficient de marketing în domeniul comunicării. Ce ar trebui să facem pentru aceasta? Să învățăm din propriile greșeli. Să ne dezvoltăm profesional încontinuu. Să tratăm greutățile ca oportunități de dezvoltare. Și, după spusele lui Nicolae Iorga, „Pulsul preocupărilor noastre să bată în ritmul... timpului. Orice obiect am trata... să-l interpretăm în sensul vremii...”

Referințe bibliografice:

1. *Application Programming Interface [API]*. – Disponibil pe Internet: <http://ionut97.wordpress.com/2012/04/27/application-programming-interface-api/>
2. *Biblioteca 2.0 – o nouă generație de biblioteci*: (materialele Seminarului Național al Managerilor de biblioteci publice, 2009) / Biblioteca Națională a Republicii Moldova; resp. de ed. Vera Osoianu. – Chișinău: BNRM, 2010. – 80 p.
3. DELEAN, Dragoș. *Ce sunt tag-urile Technorati și de ce contează?* – Disponibil pe Internet: <http://www.dragos-dehelean.ro/2007/01/14/ce-sunt-tag-urile-technorati-si-de-ce-conteaza/>
4. *Despre wiki*. – Disponibil pe Internet: <http://oradeinfo.wikispaces.com/Despre+wiki>
5. DMITRIC, Ecaterina. *Mijloacele de recondiționare a serviciilor prestate de bibliotecile publice. Tehnologiile Web 2.0 și serviciile Bibliotecii 2.0* // Magazin bibliologic. – 2011. – Nr.1-2. – P. 61-64; Disponibil pe Internet: <http://www.slideshare.net/cdbclub/anul-bib-edmitric>
6. Folosirea blogului în marketingul serviciilor de bibliotecă. – Disponibil pe Internet: <http://www.scribd.com/literatura-romana/carti/Folosirea-blogului-in-marketing92588.php>
7. LUPUȘOR, Diana. *Portretul Bibliotecarului 2.0* – Disponibil pe Internet: <http://www.slideshare.net/cdbclub/portret-bibliotecar-20>
8. LUPUȘOR, Diana. *Utilizatorul 2.0: Primele bilanțuri: Studiu de fezabilitate* (Chișinău, Noiembrie, 2010). – Disponibil pe Internet: <http://www.slideshare.net/Dayanna2010/utilizator2-0pptseminar101217071735phpapp02>
9. OSOIANU, Vera. *“Biblioteca 2.0 – o nouă generație de servicii bibliotecare” : rezultatele Anului Bibliologic 2010* // Gazeta bibliotecarului. – 2010. – Nr.11/12. – P. 3-4; Bibliopolis: Revistă de biblioteconomie și științe ale informării. – 2011. – Nr. 3. – P. 22-29; Disponibil pe Internet: <http://www.slideshare.net/cdbclub/ab-2010-rezultate>
10. OSOIANU, Vera. *Biblioteca 2.0 în contextul tranziției de la modelul tradițional de bibliotecă la cel modern* – Disponibil pe Internet: <http://www.slideshare.net/cdbclub/cdocuments-and-settingsosoianuvdesktoplinary-20prezentare-sn-2009>
11. OSOIANU, Vera. *Utilizatorul 2.0: Context. Profil. Tendințe* // Bibliopolis. – 2010. – Nr. 4. – P. 37-40; Disponibil pe Internet: <http://www.slideshare.net/cdbclub/utilizatorul-20-tendinte-context>
12. *Tehnologia RSS, asul din maneca internautului modern*. – Disponibil pe Internet: <http://www.descopera.ro/lumea-digitala/2335926-tehnologia-rss-asul-din-maneca-internautului-modern>
13. *Utilizarea blogurilor sau a wiki-urilor pentru partajarea informațiilor*. – Disponibil pe Internet: <http://office.microsoft.com/ro-ro/sharepoint-server-help/utilizarea-blogurilor-sau-a-wiki-urilor-pentru-partajarea-informatiilor-HA010237579.aspx>
14. VOINICU, Mihaela. *Noi servicii de bibliotecă pentru utilizatorul modern*: material prezentat la Sesiunea de Comunicări Științifice „Mass-media, comunicare și comunitate”, București, Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, mai 2008. – Disponibil pe Internet: <http://bjarges.ro/download/2008%20web2.pdf>
15. *Windows API*. – Disponibil pe Internet: http://ro.wikipedia.org/wiki/Windows_API

Valorile bibliofile și condiția noastră de neam

Asocierea, în formula genericului simpozionului, a bibliofilei cu noțiunea de “valoare” și nu cu cea de “ediție”, ne orientează spre o dimensiune esențială a lumii cărții românești. De bună seamă, atunci când stabilim că o publicație ține de domeniul bibliofilic, noi avem în vedere mai ales niște criterii formale, care se referă în special la suportul material al unei lucrări, al unei creații și nu la conținutul, la mesajul ei. E drept că bibliofilul, în virtutea mobilurilor speciale care constituie pasiunea sa de colecționar, e firesc să fie interesat mai mult de ceea ce noi numim arta cărții. În foarte multe cazuri însă, numărul foarte mic de exemplare ale unei ediții sau un autograf rarisim devin un criteriu primordial pentru el, chiar dacă publicația nu comportă nicio calitate din punct de vedere al realizării poligrafice. Raritatea compensează, în calitate de criteriu de selecție, lipsa de măiestrie, uneori chiar și neglijența cu care s-a confecționat o carte. Predominarea criteriilor formale face posibilă includerea în aceeași colecție și a unor lucrări cu conținut banal, chiar vicios ori cu caracter de subminare, mai ales în perioadele tulburi, cum e tranziția actuală la noi, când mediocritatea începe să aibă, nu știu de ce, un acces mai mare la sursele de finanțare, iar nonvalorile sunt editate, de regulă, în condiții poligrafice luxoase. Și dacă aceste kitsch-uri, în virtutea corespunderii lor criteriilor formale la care m-am referit, vor nimeri sau nu în colecțiile particulare, va depinde întru totul de alegerea ce o vor face bibliofilii înșiși. Aceasta e, să zic așa, premisa subiectivă a bibliofilei.

Dar există și o altă premisă și anume ea a generat, subiacent, asocierea celor două cuvinte din genericul simpozionului nostru. Mai multe comunicări vor fi consacrate, așa cum arată programul, valorilor bibliofile din colecțiile marilor biblioteci și muzee

Alexe RĂU,
doctor în filosofie

Abstract:

The objective of the symposium «Bibliophile Values» was to discuss the evaluation and selection criteria of bibliophile editions in both private collections and those held by different institutions, analyzing simultaneously the meaning of the word value in this context. Many speeches were devoted to bibliophile values in the collections of great Bessarabian and Romanian libraries and museums, as the bibliophile editions in these public collections are primarily national values of written and printed heritage – works included in the circuit of both national and international cultural and spiritual values, and which ensured and are still ensuring the cultural continuity of our nation. Therefore in these institutions, beside formal bibliophile selection criteria, content and ethical criteria are also used, which permit to emphasize the essential dimension of the Romanian book universe.

basarabene sau de peste Prut. Este clar că criteriile de selecție în aceste instituții diferă de acelea ale colecționarilor particulari. Edițiile bibliofile din aceste colecții publice sunt în primul rând valori ale patrimoniului național scris și imprimat, lucrări incluse în circuitul național (multe din ele – și în cel internațional) de valori culturale și spirituale, opere care au asigurat și asigură continuitatea culturală a neamului nostru. Criteriile biblioflice formale, deși se țin cont și de ele, sunt subordonate aici unor principii conținutale. Nu prea este probabil ca edițiile bibliofile ca formă, dar având un conținut compromis sau anticomunitar să-și poată ocupa un loc onorabil în colecțiile speciale constituite și întreținute din contul banilor publici (cu excepția, din păcate, a perioadelor totalitariste (comuniste)), când, asemenea ediții sunt introduse în mod abuziv, perioade care, slavă Domnului, s-au arătat a fi totuși trecătoare. Se adaugă prin urmare aici și un al treilea criteriu de selectare, cel etic, astfel încât colecțiile bibliofile ale acestor instituții se confundă pe drept cuvânt cu moștenirea culturală scrisă, se pivotează pe criteriul valoric și tocmai de aceea ziceam eu la început că sintagma “valori bibliofile” e o deschidere spre dimensiunea esențială a universului cărții românești.

Acest univers e o reflectare a conștiinței naționale și este chiar una din premisele principale ale apariției și existenței acestei conștiințe. Mircea Eliade spune că tot ce a fost până la apariția scrierii este preistorie, iar istoria și civilizația încep numai odată cu apariția cuvântului scris. Lucrul acesta se subînțelege și din dictonul biblic “La început a fost cuvântul” – tabla cu Legea încrustată pe ea, primită de la Dumnezeu pe munte, a determinat constituirea conștiinței istorice, iar aceasta, la rândul său, a dat naștere credinței ca formă superioară de conștiință și a întărit-o. În același timp, lumea cărții naționale se confundă cu istoria noastră (a fi conștient, după Janet, înseamnă a-ți putea povesti experiența), iar în acest sens importanța ei pentru dăinuirea neamului este una majoră. Și chiar importanța pentru viața fiecăruia dintre noi, așa cum îi plăcea lui Nietzsche să pună problema.

E drept că părintele lui Zaratuștra ne atrage atenția și asupra pericolelor ce le poate comporta, în anumite circumstanțe, istoria. Vă amintiți cum abordează el această problemă în eseu “Despre folosul și dauna istoriei pentru viață”? Se spune acolo că, alături de alte simțuri și sentimente, omului îi este caracteristic și simțul istoric. În funcție de avatarurile acestuia din urmă și de sensurile în care omul apelează la istorie pentru viață, s-au constituit trei genuri ale acesteia: monumental, de anticariat și critic. În primul sens, omul se adresează la istorie ca ființă activă, avântată; în cel de-al doilea, ca ființă ocrotitoare și veneratoare; în cel de-al treilea, ca ființă care pătimește și are nevoie de eliberare.

Istoria monumentală, zice Nietzsche, aparține mai ales omului dornic de afirmare, omului puternic care are nevoie de modele, de învățători și de consolatori și nu-i poate afla printre contemporanii săi. Ea este ca o școală care formează conducători și, în același timp, un mentor care ne ajută să înfruntăm cu bărbăție nestatornicia fericirii, amintindu-ne de nefericirile altora. Ea se îndreaptă numai spre ceea ce este tipic, demn de imitat. Măreția, în contextul ei, trebuie să fie ceva neschimbat, etern, drept care ea ignorează cauzele și alege doar efectele, devenind astfel “o colecție de efecte în sine”. Arhitectura și arta monumentală au, în acest sens, un impact educativ efectiv. Cât privește istoriografia de acest gen, ea recurge adeseori la idealizare și chiar la ficțiune, încât este aproape imposibil să tragi o linie de demarcație între trecutul monumental și mit. Dar pericolul cel mai mare al ei, generat de excesul de zel al său, este acela al fanatismului. Mai ales atunci când un astfel de sentiment istoric “afectează mințile unor egoiști dotați sau ale unor răufăcători visători”. Se declanșează, pe această bază, următorul mecanism: eternul, neschimbătorul promovată de naturile active, făuritoare devin o provocare pentru naturile slabe, pasive, care nu au decât interesul de a trăi aici și acum și dezaprobă orientarea spre cele veșnice în favoarea viului actual, consecințele acestei contradicții fiind revoluțiile, războaiele, nimicirea conducătorilor, distrugerea împărățiilor,

țărilor; și toate acestea se circumscriu principiului istoriei monumentale al efectelor fără cauze suficiente. “Întotdeauna, scrie Nietzsche, naturile creatoare sunt marginalizate ori înlăturate de cei care au fost numai spectatori și nu au pus umărul la făurire”. Depersonalizarea, umilința, sclavia ideologică, despotismul sunt fructele fanatismului. Istoria “de anticariat” aparține omului ca ființă care ocrotește și venerază trecutul, care își îndreaptă privirile spre originile sale și, prin atitudinea sa evlavioasă, ca și cum și-ar exprima recunoștința (înțeleasă ca datorie) pentru însuși faptul existenței sale. Sufletul conservator și pios al acestui om ca și cum ar transmigra în lucruri și s-ar cuibări în ele. Pronumele “eu” este înlocuit la el de “noi”, iar cu ajutorul acestui “noi” el se înalță deasupra trecătoarei și enigmaticei existențe individuale și se redă sieși prin geniul casei, orașului, neamului. Dragostea pentru părinți, pentru strămoșii concreți, pentru baștină etc. îi va trezi o pasiune neostoită pentru adunarea datelor factologice și colecționarea a tot ce a existat cândva. Pasiunea aceasta devine cu timpul oarbă, încât se produce o îngustare a orizontului, însoțită de pierderea viziunii de ansamblu și, mai ales, de pierderea simțului proporțiilor (el încetează să delimiteze lucrurile reprezentative de cele ce nu au vreo semnificație). “El este ca un copac, spune filosoful, care mai mult își simte rădăcinile decât le vede, iar puterea acestui sentiment e comensurabilă pentru el cu mărția și cu forța cetinii. Despre pădurea înconjurătoare acest copac știe numai ceea ce îl ajută sau îl împiedică să crească. Când acest copac se dezvoltă în mod exuberant, el înăbușă celelalte metode de studiere a trecutului. O astfel de istorie este capabilă, în cel mai bun caz, să conserve viața, dar nu să o genereze”.

Tocmai din această cauză omul are nevoie uneori de un al treilea gen de istorie, de cel critic. “Din când în când omul trebuie să manifeste capacitatea de a demola trecutul pentru a avea posibilitatea de a trăi mai departe”. El își poate atinge acest scop “chemând trecutul la judecata istoriei”. Această judecată însă este îndreptățită numai atunci când se face în

numele vieții. Dar și atunci ea comportă un pericol evident prin faptul că este dificil să intuiești momentul când un asemenea “proces” este necesar. Or, fiind un rod al generațiilor anterioare, noi suntem în același timp și produse ale rătăcirilor, pasiunilor, greșelilor, chiar ale crimelor acelora. Chiar condamnând aceste metehne ale trecutului și declinându-ne de ele, noi nu putem înlătura faptul că suntem legați de ele prin obârșie. În cel mai bun caz, am ajunge la un conflict între calitățile ce le-am moștenit și acelea pe care ni le-am dori, ne-am strădui să ne cultivăm deprinderi și instincte noi, dar nici prin aceasta pericolul nu va fi depășit. Pentru că, în primul rând, o a doua natură ce ne-am crea-o ar fi iminent mai slabă decât prima, iar, în al doilea rând, e foarte greu să găsești limita potrivită în negarea trecutului. Tăind în ceea ce a fost, s-ar putea să tăiem și în ceea ce este, devenind astfel nihilisti și pierzând orientarea în timp și spațiu.

Este incontestabil faptul că toate aceste trei genuri de istorie sunt necesare pentru viață. Problema însă constă în a găsi acel simț al măsurii care să permită folosirea lor fără a crea careva pericole existențiale. Nietzsche a făcut deducțiile sale bazându-se pe studierea sufletului german. Și găsește în acesta multă lipsă de măsură. Situația aceasta, judecând numai după referințele bibliografice făcute de filosof, s-a răsfrânt și asupra conținutului universului cărții nemțești. Ori mai curând, s-a răsfrânt, s-a oglindit nu asupra, ci în acest univers.

Dar cum stau lucrurile la noi? în timpul vizitei ce am făcut-o în acest an la București, m-am ales cu o carte mult grăitoare în acest sens – “Pagini despre sufletul românesc” de Constantin Noica (“Humanitas”, 1991). Cel puțin două dintre eseurile inserate în acest volumaș – “Ce e etern și ce e istoric în cultura românească” și “Cum gândește poporul român” – ne dau răspunsul la întrebare. Cel de-al doilea eseu menționat aici filosoful nostru îl începe prin a tâlmăci curiosul, după el, proverb românesc: “Unde e multă minte, e și prostie multă”. “Să fie românul atât de înțelept, încât se teme de prea multă înțelepciune?”, se întreabă filosoful. Iar deslușirile ce le face în

continuare arată că ceea ce “izbește” (unul din cuvintele folosit apăsător de Noica) la noi e măsura. Una care se deosebește mult de ceea ce a descoperit la nemți Nietzsche. Măsura noastră e “nițel tânguitoare și biblică, măsură care-și cunoaște limitele”, pe când cea mediteraneană e “rațională, lucidă – suficientă”. ”Măsura noastră e mai puțin pusă, decât impusă. E mai angajată în absolut decât cea din Apus și nu cade niciodată în suficiență. De aceea e și mai statornică decât ea. Căci, în timp ce măsura de tip rațional poate deveni lipsă de măsură, prin abuz de raționalitate; în timp ce bunul-simț apusean poate duce, și a și dus, la exces – măsura noastră și bunul nostru simț par nestrucate”. Valoarea românească de măsură se întemeiază pe altă dimensiune decât cea a raționalității. Stăpânirea științifică a naturii, în sensul apusean, e pentru noi o ciudățenie și un act de trufie. De ce? Pentru că felul nostru de a gândi lumea vine nu dinspre subiect, cum ar zice un filosof apusean, ci invers. Înțelesurile pe care le căutăm și le găsim sunt mai mult ale lucrului decât ale minții. “O fi” – iată un răspuns statornic al românului la marile întrebări, pentru că el de fapt caută nu sensuri (care sunt ale minții), ci “tâlcuri”, “noime”, “rosturi” care sunt ale lucrurilor. (“Agnosticismul înțelegător al țaranului român”, cum va spune Vasile Băncilă.) “Deplasarea aceasta a înțelesului către lucru, scrie în continuare filosoful de la Păltiniș, – ca fiind înțeles nu despre, nici al lucrului, ci în lucru, dincolo de cugetul înțelegător, parcă – ține de ceva mai adânc: de pierderea gândirii în fire. Înțelesurile cresc din fire pentru că gândirea este fire. E o funcție la fel de firească, într-un sens, la fel de tainică, într-altul, ca tot ce e funcție în natură. Omul nu poate să nu gândească, dar nici nu poate să-și prăpădească firea gândind. Căci gândul nu e făcut să se încumete și semețească. De aceea, prea multă minte aduce și prea multă prostie, sminteală. Esențialul e să nu pierzi măsura. Nu tu ești măsura lumii, cum voia grecul acela; ci lumea îți e măsură ție”. În limbaj actual vorbind, caracteristic pentru poporul nostru este realismul spiritual, care e un antipod al idealismului materialist ce ne-a

mutilat în anii bolșevismului, de pildă. Și încă ceva – simțul armoniei, un principiu ființial întemeietor, moștenit încă de la strămoșii noștri daci, care a pătruns chiar și în temelile concepțiilor filosofice culte de la noi, rămânând și în ele o “continuitate dulce dintre fire și spirit, prelungirea firii în spirit”. Și nu numai în aceste concepții, ci și, cum se poate lesne vedea, în miezul universului cărții românești bibliofile. Intrați chiar aici, în spațiul colecțiilor de valori bibliofile ale Bibliotecii Naționale a Moldovei, răsfoiți chiar și la întâmplare raritățile ce se păstrează acolo și veți găsi peste tot gânduri despre empatia omului nostru față de natură și angajarea lui în energia cosmică: la Varlaam, Dosoftei, Alecu Russo, V. Alecsandri, M. Eminescu, B. P. Hasdeu, D. Cantemir, V. Conta, A. Xenopol, V. Pârvan (trebuie stabilit un acord perfect între notele pământului și notele omului), C. Rădulescu-Motru, L. Blaga ș.a.m.d. Să revenim însă la cele trei feluri de simțire istorică. În “Ce este etern...” Noica reflectează despre stabilirea acestor trei modalități în cultura noastră. Și peste tot, în nici una din ele nu s-a ajuns la întrecerea măsurii. De ce? Iată concluzia filosofului: “Nu știi dacă și în alte părți Psalmii Vechiului Testament s-au citit la fel de mult ca la noi. În orice caz, eternitatea românească despre care vorbesc este de acest tip. Nu o plenitudine istorică, nu realizări majore – pe care neamul nostru nici n-ar fi avut când să le “înfăptuiască – dau garanția duratei, ci sentimentul că, în fond, există un plan față de care toată frământarea istorică este irosire și pierdere. Dar – și aici e aspectul nou față de tânguirea biblică – neamul românesc e și el, într-un fel, solidar cu acel plan neschimbător. I se întâmplă și lui multe, se frământă ceva în marginea lui, în inima lui, peste trupul lui chiar – dar el rămâne neschimbat. “Trece și asta” e una din cele mai curente vorbe românești. Neamul nostru rămâne pentru că el participă, în felul lui, la eternitatea ființei.

Religiozitatea (ca atitudine) e o trăsătură distinctă a valorilor bibliofile românești. De domeniul sacralului ține atât actul conceperii și scrierii lor, cât și acela al editării, al

tipării acestora. Ba chiar și actul lecturii. În acest din urmă sens, felul de a fi ca bibliofil și ca cititor al nobilului Rosetti, care a construit o clădire pentru biblioteca sa particulară compusă din două părți: încăperea pentru amplasarea colecției și încăperea pentru baie – și care nu intra niciodată să lectureze ceva în biblioteca sa înainte să se îmbăieze, să se purifice, e unul revelator. În această ordine de idei și continuând să avem în vedere și cele trei modalități de folosire a istoriei, am putea observa că în lumea cărții românești era prezentă o triplă sacră trinitate. Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfântul Duh din cartea sacră ar corespunde respectiv monumentalității, istoriei “de anticariat” (pentru că Fiul e dintr-un loc concret, din Nazaret) și, într-un fel, spiritului critic, în sensul că Duhul Sfânt este măsura tuturor lucrurilor. A treia trinitate, cea a sensului triplu de manifestare a istoriei, o întregesc nu doar autorii, ci și cititorii, și nu numai prin atitudine. Marginaliile scrise pe câmpurile filelor în cărțile noastre vechi vin să adauge imediat monumentalului ceva din ceea ce ar ține de istoria “de anticariat” (acele consemnări ale evenimentelor și întâmplărilor încheiate, de obicei, cu câte un “și am scris aceasta ca să nu se uite”, în stilul cronicarilor), dar și de simțul măsurii (în însemnările care exprimă punerea la îndoială a ceva și care se mențin și ele la nivelul mai mult al sacrului decât al profanului). În plus, universul cărții, la noi, compensează întrucâtva lipsa unor monumente de arhitectură și a obiectelor de artă monumentală de vechimea celor din Occident.

Așa se face că valorile noastre bibliofile, lumea cărții românești a fost și mai este încă în mare măsură un factor primordial în educația patriotică și în asigurarea continuității noastre culturale. Iar deplinătatea armonioasă a acestui univers este generatoare de personalități depline. Eminescu, de pildă, a ajuns să fie, vorba lui Noica, “omul deplin al culturii românești” datorită, în măsură hotărâtoare, asimilării

depline a deplinătății culturale a universului cărții naționale.

Valorile noastre bibliofile poartă pecetea sedentarismului și a vechimii noastre în locul ce ne este menit și ne conferă și nouă, generațiilor ce se succed, stabilitate culturală, spirituală și rezistență în fața a ceea ce Mircea Eliade numea “teroarea istoriei”. Nu întâmplător autoritățile sovietice, care au urmărit mereu scopul deznaționalizării noastre, s-au preocupat în primul rând de valorile noastre bibliofile, sustrăgându-le sub orice pretext din locurile lor de conservare și cărându-le la Moscova și spre alte mari orașe rusești. Valentina Pelin, investigând recent această chestiune, a întocmit o listă de peste cinci mii de ediții bibliofile și de documente de arhivă basarabene înstrăinate de către trimișii autorităților sovietice. Le vom putea oare recupera vreodată?

În orice caz, dacă vrem să avem urmași deplini în datul nostru spiritual și cultural, trebuie să tindem mereu spre a le lăsa moștenire niște colecții depline de valori bibliofile. Meditând zilele acestea asupra ideii unui eventual program “Memoria Moldovei”, am descoperit că parcurgerea numai a titlurilor valorilor scrise și tipărite, pasibile de includere în registrul programului, ne-ar ajuta să reconstituim, în linii sumare, tabloul istoric al acestei palme de pământ. Dacă, Doamne ferește, s-ar întâmpla cumva să fim lipsiți de toate aceste ediții, lista lor ne-ar da deja niște informații și niște repere pentru restituțiile ce le-ar face istoricii viitorului. Dar urmașii noștri nu ar mai fi totuși deplini spiritualicește. E necesar deci să facem tot posibilul pentru a salvagarda aceste valori și a le valorifica științific, a le populariza. Simpozionul “Valori bibliofile” pe care îl inaugurăm astăzi și care am vrea să devină o tradiție durabilă, publicațiile pe care intenționăm să le realizăm trebuie să fie subordonate acestui scop, acestei cauze majore.

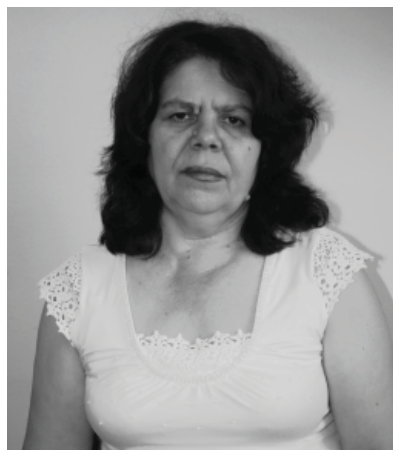
Donații și achiziții de carte intrate în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale

Fondul patrimonial al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova s-a completat pe parcursul anilor din diferite surse: achiziții, donații, expediții arheografice, schimbul internațional de publicații cu alte biblioteci și a reușit să acumuleze cărți importante din punct de vedere al rarității și valorii artistice de o mare diversitate. Tezaurul cultural conservat aici este constituit din manuscrise, ediții antume și princeps, tipărituri publicate de editori și tipografi renumiți, cărți cu dedicații autografe ce provin din bibliotecile unor personalități, tiraje de lux ilustrate de mari artiști, cărți imprimate recent, dar în condiții grafice deosebite.

Profesorul Nicolae Văluță scria în anul 1939 : „Provincia de peste Prut s-a bucurat de mulți și adevărați prețuitori și colecționari de cărți rare, începând cu Paul Gore, cea mai cuprinzătoare minte pe care a avut-o Basarabia contemporană, și continuând cu A. Frunză, Zamfir Arbore, Constantin Stere, Pan Halippa ...”¹

Soarta cărților din colecțiile de valoare acumulate pe parcursul mai multor ani de intelectualitatea basarabeană a fost diferită. N. Văluță menționează în articolul său că Biblioteca lui Paul Gore a fost cumpărată de Fundația “Regele Ferdinand” din Iași, rectorul Academiei Comerciale din București a cumpărat toată biblioteca aflată în legendarul castel din Hâncești, jud. Lăpușna, și el era îngrijorat de viitorul colecției ziarului *Basarabia* ce se păstra la dl P. Halippa, a cărților lăsate de A. Frunză și a colecției de documente privind trecutul Basarabiei a cunoscutului bibliofil basarabean Manuil Poleac.

Tatiana PLĂCINTĂ

Abstract:

The patrimonial book collection of the National Library of Moldova has been built up in the course of time from various sources – purchases, donations, archeographic expeditions, international exchange of publications with other libraries. The library has managed to accumulate important books in terms of rarity and great artistic value. The cultural heritage preserved here consists of manuscripts, editions published during the authors' life and the first edition of the works of many writers, documents published by renowned publishers, books with autographs from the collections of different personalities, luxury editions illustrated by great artists, new books printed under special graphics, etc. Currently, the National Library, and other institutions of the republic which hold patrimonial collections, has unique copies from the collections of such personalities as: A. Frunza, Zamfir Arbore, Constantin Stere, Pan Halippa, Manuil Poleac, Paul Gore etc. This article focuses on the books that have been purchased and donated to the library in the last few years, and which enhance the prestige of library's collections.

¹ Văluță, N. *Bibliografi basarabeni*, București, 1939, p. [1].

În prezent, în colecțiile patrimoniale ale Bibliotecii Naționale și instituțiilor depozitare de colecții patrimoniale din republică se păstrează exemplare unice din aceste biblioteci ale personalităților enumerate de Nicolae Văluță. O parte din colecția lui Manuil Poleac, circa 300 exemplare, a fost depistată în fondurile Bibliotecii Naționale, Bibliotecii Științifice a Arhivei Naționale și Bibliotecii Centrale a Academiei de Științe pe care a fost aplicat ex-librisul-ștampilă: „Bessarabiana. Manuil Poleac”².

În continuare, vor fi enumerate donațiile și achizițiile de carte intrate în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale în ultimii ani, lucrări ce sporesc considerabil prestigiul colecțiilor ei.

Sergiu Grossu împreună cu soția sa Nicole Valery-Grossu (decembrie 1992)

Arhiva personală a soților Grossu (Sergiu și Nicoleta-Valeria Grossu) s-a constituit drept Fondul Sergiu Grossu în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Sergiu Grossu, viitorul poet și ziarist basarabean, fost membru al Societății Scriitorilor din Basarabia, s-a născut la 14 noiembrie 1920, în satul Cubolta (fostul

Coperta revistei "Aurora"

Pagina 10 a revistei "Aurora", nr. 2, anul 1934-1935 (Sergiu I. Grossu, cl. IV-a. Din amintiri)

Versoul paginii de titlu și prefața revistei "Flori de stepă", 1938, nr. 1-2

Simion Cubolta (Sergiu Grossu) : „Sunt unul care mi-am început scriptura la Bălți, nu am dat uitării Basarabia”.

judet Bălți). La Bălți își face studiile primare și liceale, unde în 1938 apare revista *Flori de stepă*, care nu a durat în timp, dar a fost un eveniment spontan (primul și ultimul număr), director fiind Sergiu Grossu. În prefața revistei el menționează : „ ...un

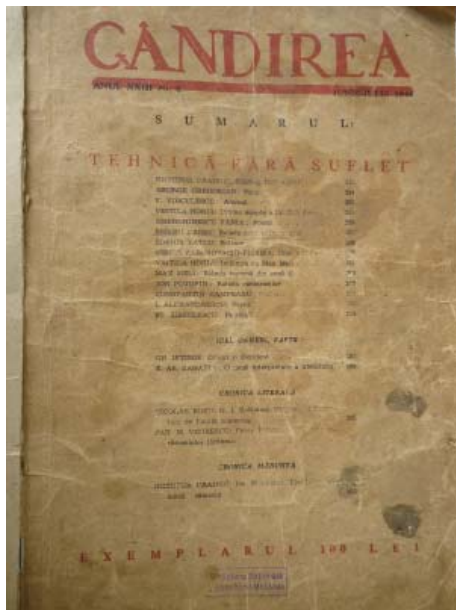
² Matei, N. *Manuil Poleac – bibliofil și bibliograf basarabean în, Magazin bibliologic*, 1996, nr. 3-4, p. 20.

grup de tineri entuziaști (Neculai V. Coban, Pr. T. Gherasimescu, M. Dicov-Bălșeanu, Alexandru Tambur, Sergiu Grossu, Vasile D. Isac, Iorgu Tudor, Lotis Dolenga-Eliade, Teofil Scutaru, Ion Fucarevici, Th. Savca, S. Cubolțeanu), ne-am hotărât să edităm în orașul Bălți o revistă literară, în care să se poată manifesta în voie toate talentele promițătoare din Basarabia și-n special din

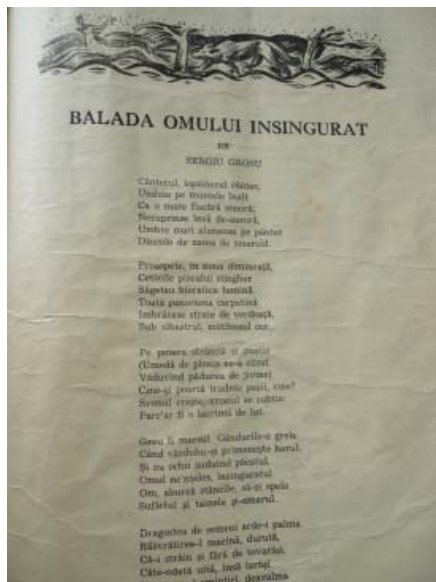
țară, dragostea față de poporul de jos ...”³

În anul 1940, Sergiu Grossu se strămută cu familia peste Prut și lucrează la Direcția Presei din Ministerul Propagandei (Serviciul Gazetelor), redactor al ziarului *Basarabia* și al săptămânalului *Transnistria* (unde publică în anul 1941 poemul *Îmi bate inima la Bug*), de asemenea, colaborează și publică articole și poeme în *Convorbiri literare*, *Revista Fundațiilor regale*, *Chemarea vremii*, *Familia*, *Viața Basarabiei*. În 1944, fiind printre colaboratorii revistei *Gândirea* (revistă de spiritualitate ortodoxă românească), publică în ultimul număr *Balada omului însingurat*.⁴ Obține licența de filosofie, cu *Magna cum Laudae*, și în filologie modernă, *Cum Laudae*, la Universitatea din București. După anul 1948, Sergiu Grossu frecventează cursurile Institutului Teologic din București și își începe activitatea sa în cadrul mișcării „Oastea Domnului”. Arestat în 1959 și condamnat la 12 ani de detenție, este eliberat peste 3 ani de un decret de amnistie. Se refugiază în Franța împreună cu soția, deținută politic între 1949 și 1953, autoarea lucrării cu titlul *Benie sois-tu, prison* („Fii binecuvântată, pușcărie”), unde a locuit până în anul 1996. Aici inaugurează publicația lunară *Catacombes*, care va apărea timp de 21 de ani și va desfășura o amplă activitate în decursul întregii vieți, fondând edituri (Catacombes, Duh și Adevăr), reviste (*Le devoir du souvenir*), asociații, la București (Centrul de Cultură Creștină “Nicoleta Valeria Grossu”, Fundația Foștilor Deținuți Politici “Nicoleta Valeria Grossu”) și Chișinău (Centrul Internațional de Cultură pentru Copii și Tineret “Sergiu Grossu”, Muzeul Memoriei Neamului), și publicând cărți după cărți, versuri și scrieri documentare, religioase și istorice în limbile franceză, engleză, română.

Un studiu aprofundat al documentelor de arhivă (ziare, broșuri, articole decupate din ziare, fotografii, corespondență) va pune în evidență multiplele preocupări ale scriitorului, publicistului, teologului și patriotului basarabean Sergiu Grossu.

Coperta revistei “Gândirea”, 1944, nr. 6

Pagina 267 a revistei “Gândirea, 1944, nr. 6

județul nostru ... Nimic nu ne poate abate, nimic nu ne poate opri căci în noi, în tainele sufletelor noastre, clocotește dragostea de

³ *Flori de stepă* : rev. lunară, 1938, nr. 1-2 (ian.-febr.), p. 1.

⁴ *Gândirea*, 1944, nr. 6 (iun.-iul.), p. 267.

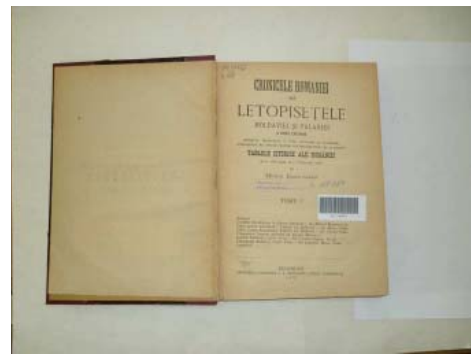
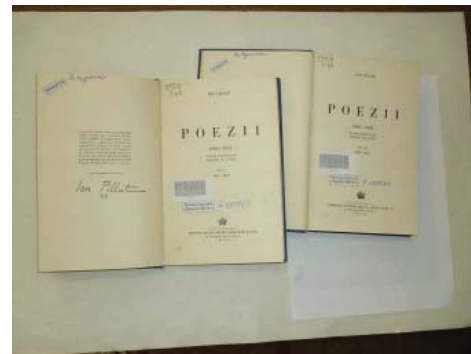
Iuri Kojevnikov (1922-1992)

Cu titlu de donație a intrat în fondurile colecțiilor speciale și biblioteca personală de limbă română a eminescologului rus Iuri Kojevnikov (1922-1992), transmisă prin testament Guvernului Republicii Moldova, care la rândul său a acordat-o Bibliotecii.

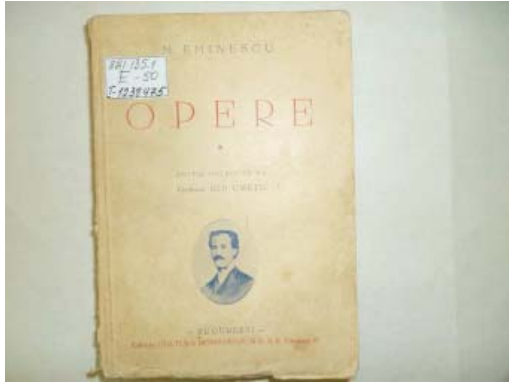
Iuri Kojevnikov (1922-1992) – om de știință, critic literar și traducător, absolvent al Institutului Militar de Limbi Străine din Moscova (1848), unde învață limba română, și al aspiranturii din cadrul Institutului de Literatură Universală „M. Gorki” (1953), a fost mai mulți ani președinte adjunct al Consiliului pentru literatura română de pe lângă Uniunea Scriitorilor din fosta URSS. Traduce din operele a doi mari scriitori români : Mihail Sadoveanu, în legătură cu a cărui creație și-a susținut teza de doctorat, și Mihai Eminescu – studiu monografic despre particularitățile și evoluția în ansamblu a romantismului în literatura română, cu care obține titlul de doctor-docent în științe filologice. Moment semnificativ în creația lui Kojevnikov și al contactului său cu publicul românesc a fost apariția în limba română în 1979, la Iași, în serialul *Eminesciana*, volumul de ordine 16, a variantei revăzute a acestui studiu cu titlul : *Mihai Eminescu și problema romantismului în literatura română*. În paralel cu traducerile din cei doi mari scriitori, Kojevnikov a tradus

din limba română în limba rusă un număr impresionant de scrieri românești din operele lui Ion Luca Caragiale, George Bacovia, Lucian Blaga, George Călinescu etc.

Această donație numără peste 1300 documente și îl reprezintă pe Iuri Kojevnikov în evoluția etapelor vieții și formării sale intelectuale. Dintre cărțile cu valoare aparte din această donație, evidențiem, în primul rând, ediții rare care lipsesc în colecțiile bibliotecii : *Cronicile României*

Pagina de titlu a *Cronicilor României...*, editată de M.Kogălniceanu, t. I, București, 1872Pagini de titlu ale *Poeziilor* lui Ion Pillat, editate în anul 1944

sau *Letopisețele Moldovei și Valahiei*, editate de M. Kogălniceanu la București în 3 volume, anii 1872-1874 ; *Operele complete* ale lui Ion Ghica, București, 1914 și *Operele* lui I. L. Caragiale în VII volume, București, 1930-1942; Ovid Densusianu, *Filosoful*, Iași, 1926 ; volumele II și III ale *Poeziilor* lui Ion Pillat, ediție definitivă îngrijită de autor, numerotată, poartă semnătura autorului. În rândul acestor rarități, un loc aparte îl ocupă opera marelui poet Eminescu și prezența unui număr impresionant de studii privitoare la creația poetului, *Eminescu*

Coperta volumului I al ediției M. Eminescu. Opere, București, 1939

M. Opere în 4 vol., editate la București în 1939, o ediție îngrijită de Ion Crețu (Ion Gheorghe Oancea Crețu) (1893-1970), istoric literar, constituind un omagiu în anul al cincizecilea de la moartea poetului. Marin Bucur, în lucrarea *Istoriografia literară românească*, menționează că această ediție, *Eminescu în 4 volume*, este „corectă, valoroasă și unică...”⁵. Primul volum include poezii antume, volumele II- IV cuprind studii și articole de doctrină, de politică sau de documentare tipărite de Mihai Eminescu timp de 13 ani în diferite publicații seriale pe parcursul anilor 1870-1883, care l-au ridicat pe poet la rangul de cel mai mare gazetar român. Deoarece Eminescu își semna foarte rar articolele, a fost cercetată colecția ziarului *Timpul* apărut între anii 1877-1883 și în rezultat s-au depistat peste 200 articole noi, pe lângă cele menționate în edițiile precedente.

Tot în acest fond se păstrează și ediția

Coperta volumului II al ediției M. Eminescu. Opere, București, 1943

M. Eminescu. Opere inițiată de criticul și istoricul literar român Dumitru Panaitescu Perpessicius (1891-1971) la semicentennialul morții poetului. Primul volum apare în 1939, volumul II și III sunt editate respectiv în anii 1943-1944. Apărute într-un tiraj restrâns, tipar executat pe hârtie velină cu semnătura lui Eminescu în filigran, numerotate, cu o prezentare poligrafică deosebită, aceste volume distruse și arse din diferite motive, în anii 1947-1948 au devenit rarități bibliografice și au fost reeditate abia în 1994.

Între alte ediții rare ce completează colecțiile Bibliotecii Naționale din această donație se remarcă lucrările lui George Călinescu (*Viața lui M. Eminescu* editată la București în 1932 și *Opera lui Mihai Eminescu* editată la București în 1935, vol. III), două ediții a poeziilor lui Eminescu traduse în limba franceză, apărute la București în anii 1974 și 1987, *Lanțul de aur*, o nuvelă tradusă de Eminescu din creația unui autor suedez, publicată în 1927 la Cluj, cărți cu autografe și dedicații din partea scriitorilor basarabeni: E. Levit, C. Șleahu, E. Rusev, A. Lupan, L. Damian, M. Cimpoi, N. Dabija, V. Matei, Gr. Vieru etc.

În anul 2010, fondurile colecțiilor speciale se îmbogățesc prin donația unui lot de carte din biblioteca personală a lui Alexandru Șoltoianu (n.1933, Inești), absol-

Alexandru Șoltoianu

⁵ Bucur, Marin. *Istoriografia literară românească*, București, 1973, p. 391.

vent al Institutului de Relații Internaționale de la Moscova, membru al Frontului Patriotic Național din Moldova. Cu ocazia inaugurării Fondului *Alexandru Șoltoianu*, directorul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Alexei Rău, în semn de recunoștință, i-a înmănat lui Alexandru Șoltoianu un *Testimoniu de noblețe și grațitudine*. În acest fond au intrat peste 300 de cărți (în limba română, rusă, franceză), publicații seriale, numeroase articole decupate din ziare, adunate pe parcursul vieții sale. Donația lui A. Șoltoianu a completat patrimoniul bibliotecii cu importante titluri de carte (Popa-Liseanu, Gheorghe *Basarabia : privire istorică*, București, 1924;

Mateiu, Ion, *Renașterea Basarabiei*, București, 1921 ; Casso, L., *La Russie au Danube et l'organisation de la Bessarabie*, [S. l., 1913] ; Minar, Octav, *Iași în lumina vremurilor de altădată*, Iași, s. a. ; Iorga, N., *Bazele populare ale oricărei mișcări din Balcani*, București, 1939; Iorga, N., *Călăuza în România veche pentru frații basarabeni*, București, 1919; Miron, George, *Note din războiul pentru întregirea neamului*, București, 1923; Averescu, Alexandru, *Notițe zilnice din războiu*, București, 1937; Panaitescu, Em., *La frontiera orientale della latinita la Romania e la Bessarabia*, Roma, 1924; Cazacu, P., *La verita storica sulla questione della Bessarabia*, Bucarest, 1926;

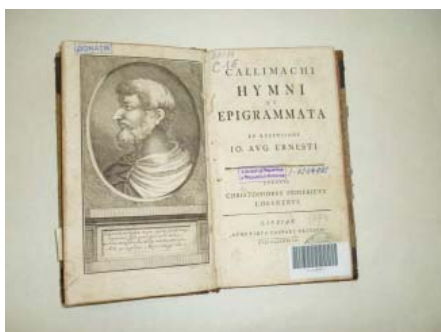

Cărți și publicații periodice din biblioteca personală a lui A. Șoltoianu

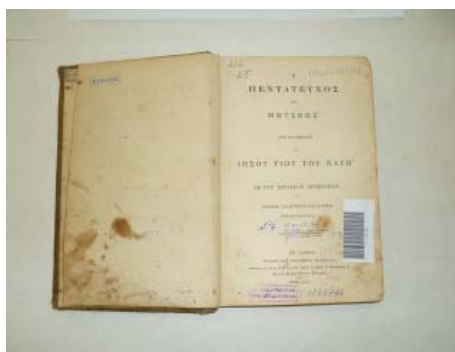

Kogălniceanu, Mihail, *Cestiunea Dunării*, București, 1882; Tolstoi, Lev, *Dezmecicivă: războiul ruso-japonez*: trad. de Alexandrescu-Dorna, București, 1904; Rosetti, Radu D., *Prin Pravoslavnică Rusie : note de călătorie*, București, 1913) și publicații seriale (*Albina: rev. pentru popor*, București, 1924, nr. 47-48, 16-30 ian.; *Arhiva : organul soc. ști. și lit. din Iași*, Iași, 1909, nr. 3; *Făclia românească: organ independent săptămânal*, București, 1925, nr. 2, 16 ian.; *Revista istorică*, Vălenii-de-Munte, 1924, nr. 10-12, oct.-dec.; *Viața Basarabiei*, Chișinău, 1938, nr. 3; *Școala Basarabiei*, Chișinău, 1918, nr. 2; 1919, nr. 2; 1922, nr. 5, 6; 1934, nr. 4-6, sept.-noiemb.; *Revista Fundațiilor Regale*, București, 1943, nr. 1, ian.)

Nu putem trece cu vederea donația președintelui Societății Științifice *Historia*, dl Alexandru Magola, care a completat de curând colecția sa cu carte veche de valoare, lucrări ce lipsesc în colecțiile Bibliotecii Naționale :

Innuri și epigrame, lucrare ce aparține reprezentantului poeziei alexandriene și directorului bibliotecii din Alexandria Callimachus (sec. III î.e.n.), editată la Leipzig

în 1774; *Pentateuhul sau cele cinci cărți*

ale lui Moise și cartea lui Iisus ful lui Nayi (Navin), o traducere din ebraică în limba greacă, editată la Londra în 1835;

Dialoguri, volum editat în 1711 al renumitului orator și discipol al lui Socrate, Aeschines Socrates; *Platon, vol. 2*, publicat la Bionti în 1782, exemplar editat de unul dintre remarcabilii editori greci Henric Stephan;

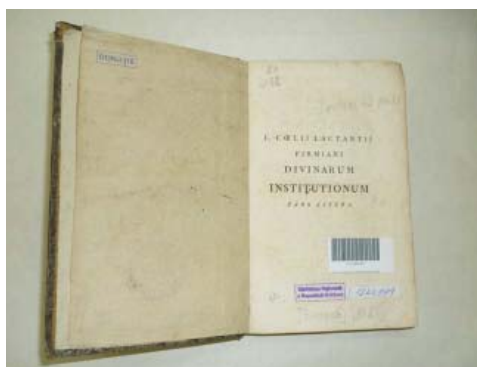

schines Socrates; *Platon, vol. 2*, publicat la Bionti în 1782, exemplar editat de unul dintre remarcabilii editori greci Henric Stephan;

Opera lui Curtius Rufus Quintus, *Istoria lui Alexandru cel Mare*, editată la Bionti, în 1782, ediție completată de criticul german Johann Freinshemius (1608-1660) (Curtius Rufus Quintus se consideră primul autor care a scris

despre Alexandru cel Mare (Macedon));

Divinarum Institutionum (*Legile divine*), ultima și cea mai ilustră lucrare din toată opera renumitului scriitor Lucius Caecilius Firmianus Lactantius (250-330).

Pavel și Clara Balmuș

„Trăim, acum, un nedisimulat sentiment de satisfacție, după ce am împărtășit și altora (inclusiv celor doriți a-și potoli setea de cunoaștere și lectură, a unor eventual râvnite și căutate izvoare livrești) dintr-o adevărată «zestre spirituală» a unei familii, care nu s-a limitat să «ascundă» prezenta «Colecție» între rafturile unei «biblioteci (strict) particulare», inaccesibile nu numai publicului larg de cititori, ci și celor apropiați, prietenilor ...”⁶

Fondul familiei Balmuș este alcătuit din documente achiziționate și primite cu titlu de donație și se completează continuu pe parcursul mai multor ani cu publicații din domeniul literaturii și criticii literare.

⁶ *Catalog al colecției Clara și Pavel Balmuș*, Chișinău, 2010, p. 4 a cop.

⁷ *Catalog al colecției Clara și Pavel Balmuș*, Chișinău, 2005, p. 4.

⁸ *Pavel Balmuș, omul care știe totul despre B. P. Hasdeu*, în *Timpul*, 2009, 17 aug.

⁹ Cimpoi, M. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Chișinău, 1996, p. 265.

Majoritatea cărților conțin însemnări de donație, fiind exemplare unice în republică intrate în fondurile Bibliotecii Naționale.

În prefața primei ediții a Catalogului Fondului *Clara și Pavel Balmuș*, alcătuit în cadrul colecțiilor speciale ale Bibliotecii Naționale, Alexei Rău menționează că „de fapt, e o bibliotecă științifică de familie, pentru că la dezvoltarea ei și-a adus contribuția și doamna Clara Balmuș, soția, tovarășa de idei, de lectură și de călătorie în labirintul cunoașterii”⁷

Pavel Balmuș, cercetător științific, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, „om de o modestie și onestitate rară, despre el s-a scris puțin, dar se vorbește mult și numai de bine”⁸, domeniul lui fiind „documentarismul erudit aplicat minuțios”⁹, s-a născut pe 18 august 1944, la Sărătenii Noi, Orhei, a absolvit Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova, fost redactor la Televiziunea Moldovenească (1966-1968); custode general, secretar științific și director adjunct la Muzeul Republican de Literatură *D. Cantemir* (1979-1983); redactor la editurile *Literatura Artistică* (1983-1989) și *Cartier* (2000-2002), cercetător științific la Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, președinte al Societății Bibliofililor din Moldova *Paul Mihail* și în prezent coordonator al

Centrului Național de Hasdeologie de pe lângă Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu. Exemplul și generozitatea acestei familii „este ca un izvor nesecat, ei aducând în dar Bibliotecii Naționale noi și noi ediții”.¹⁰

Numărul descrierilor bibliografice incluse în ediția a doua a Catalogului Fondului *Clara și Pavel Balmuș* depășește cifra de 1100 titluri (ed. I cuprinde descrierea a 686 titluri de documente). Ca atare, ediția a II-a se constituie din câteva compartimente (*Argheziana, Călinesciana și Eminesciana*), acestea, la rândul-le, fiind distribuite în două părți: *I. Opere* (ale autorului) și *II. Despre ...* (biografia și creația semnatarului). La moment, registrul fondului indică un număr de 1285 titluri de cărți. Dintre cele mai recente donații din acest fond pot fi numite cele 32 de unități din nou-constituitul compartiment *Blagiana* (vol. I. *Opere* și vol. II. *Despre ...*); alte 16 volume (vol. XIV-XXIX) din *Corpusul receptării critice a operei lui Mihai Eminescu* (București, 2002-2007);

Carte românească de învățătură (Cazania) a mitropolitului Moldovei Varlaam (vol. II), publicat la Editura “Roza Vânturilor” de către profesorul Dan Zamfirescu (cu dedicația acestuia pentru P. Balmuș) ș.a.

Pavel Balmuș a contribuit, de asemenea, la completarea colecțiilor speciale prin in-

trarea unei părți din biblioteca particulară a

Corneliei Ștefănescu (1928-2010), născută la Caransebeș, absolventă a Facultății de Filologie a Universității din București, istoric și critic literar român, traducătoare și editoare, cercetătoare la Institutul de Istorie și Teorie Literară *G. Călinescu*, s-a aflat printre fondatorii, la început, a Societății Culturale, apoi a Fundației Naționale *G. Călinescu*. Cele 32 exemplare de carte poartă ex-libri-

Cărți din biblioteca personală a Corneliei Ștefănescu

sul-șampilă „Cornelia Ștefănescu. Donație”, avându-i ca autori pe Barbu Delavrancea, *Apus de soare*, București, 1912, *Trubadurul ...* București, 1941; Mircea Eliade, *Maitreyi*, București, s. a.; Lucian Blaga, *În marea trecere*, Cluj, 1924; *Opera dramatică*, Sibiu, 1942; Mihail Sebastian, *Jocul de-a vacanța*. *Stea fără nume*, București, 1946; Nicolae Iorga, *Pagini de critică din tinerețe*, Craiova, 1890; Tudor Arghezi, *Flori de mucigai*: cu un autoportret inedit, București, 1931;

¹⁰ *Catalog al colecției Clara și Pavel Balmuș*, Chișinău, 2010, p. 7.

G. Călinescu, *Scrinul negru*, București, 1974; Vintilă Horia, *Dumnezeu s-a născut în exil*, Madrid, 1978, etc.

La toate aceste valoroase donații de carte vom mai semnala intrarea în colecțiile speciale a unor ediții rare de carte achiziționate pe parcursul anului 2012:

Viețile sfinților pe luna decembrie. – Mănăstirea Neamț; Tip. Mănăstirii Neamț, 1811. 1, 334 f.

Coperta din carton, deteriorată, cotorul din piele cu imprimări florale, în partea de sus imprimat: ДЕКЕМВРИЕ. Pe primul forzaț însemnare manuscrisă: „Această carte este a lui Sava Popa și este cumpărată de la Sfânta Mănăstire a Neamțului la anul 1880 Maiu în 29 zile și ea spre științe mam subscrisu Sava Popa” și ex-libris-ștampilă: „Sava Popa. Seliște”. Pe v^o f. de gardă însemnări manuscrise (versuri): „Am scris cu mâna de lut ...” semnată: „Al Dtale sincer amic: Poppa 1881 iunie 12. Hârlău”. Pe f. de tit., f. 1-3 însemnare manuscrisă: „Această

carte este a obștii Starețului Paisie și cine o va înstreina din obștie și nu o va da înapoi va da răspuns în ziua judecății”. Pe v^o f. 3 și f. 4-5 însemnări marginale indescifrabile.

Simion Arhiepiscopul Tesalonicului. *Voroavă de întrebări și răspunsuri întru Hristos.* – București: Tip. Mitropoliei, 1765. 1 f. tit., 3 f. nn., 562 p., 1 f. nn.

Coperta din lemn acoperită cu piele cafenie, cotorul din pânză este deteriorat. Însemnările de pe forzațul I-II sunt șterse. Cartea mai are însemnări de posesie pe f. 562.

Cuvintele și învățăturile prea cuviosului Părintelui nostru Efreem Syrul care se cuprind între a doua carte : [în 3 vol.]. Vol. II.

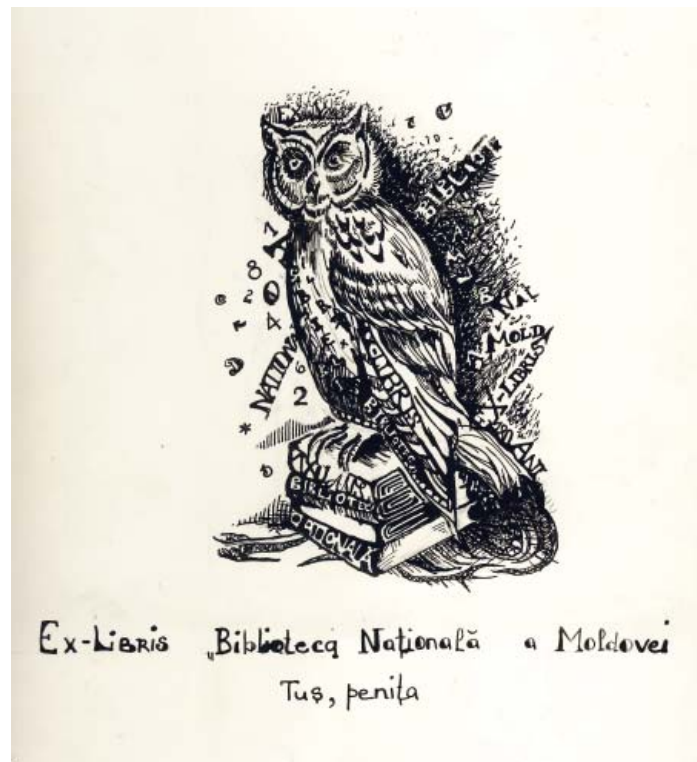
Mănăstirea Neamț : Tip. Sfintii Mănăstiri Neamțul, 1819. 1 f. 496 p.

Coperta din carton acoperită cu piele de culoare cafenie, stare de conservare bună. Titlul încadrat în mijlocul unei gravuri cu compartimente, care reprezintă chinurile celor 12 apostoli. Pe forzațul I însemnare de donație: “Bogașevchii Efim eu donez Cartea aciasta Mănăstirei” și ex-libris-ștampilă: “România. Schitul Pripiceni, jud. Orhei. Nr. 32”. Însemnări marginale: pe p. 1-5 data-te cu anul 1824, p. 7 „Ierodicon Sofroni Miclescu cari ...au fost Mitropolit ...”, p. 16 „Această carte ci sa numit Efremu Siru esti a Mănăstirii Curchi și cine o va înstrăina să fie neertat de dumnezeu. Ieromonah Varlaam”.

Cazanii, ce cuprind în sine Evangheliile “... În sfânta Episcopie a Râmnicului de la anul mântuirii 1781 s-au tipărit de Climent ieromonahul, tipograful Episcopiei Râmnicului și de popa Constantin tipograful sfintei Episcopii Râmnicului”. 1 f. nn., 312 f.

S-a păstrat coperta originală din lemn acoperită cu piele cafenie. Pe f. 1-26 însemnări marginale. Pe forzațul II însemnări date cu anul 1834. Pe mai multe foi conține ex-libris-ștampilă „România. Parohia Soroceț. Soroceț”.

Opere de autori antici greci și romani în cărțile de limbi străine până la 1725 din colecțiile BNRM

Cultura antică, literatura și, în special, gândirea filosofică, pe parcursul a cincisprezece secole, a avut un rol istoric excelent și în diferită măsură a influențat intelectualitatea din multe țări ale Europei, Asiei și Africii. Intensitatea cu care este asimilată această cultură a devenit un indice al nivelului de dezvoltare și maturizare spirituală a fiecărui popor. În special cultura greacă continuă să fie atractivă prin setea grecilor de a cunoaște firea lucrurilor în starea lor obiectivă, fără adaosul subiectiv. Simplitatea naivă a concepției fenomenelor e suplinită de metoda logică, dialectică, de căile pe care mai sigur se poate căpăta cunoașterea. În rezultat lumea la general apărea ca o panoramă în care se împletește la nesfârșit mulțimea de tipuri de acțiuni și nici pe o clipă nu încetează micarea, schimbarea. Gândirea antică greacă e fascinantă prin modul de a cuprinde fenomenele într-un tablou încheșat general. Contemplarea directă era de ajuns pentru convingerea că toate fenomenele sunt în funcție de altele. Filosofia antică rămâne ca un monument măreț al culturii umane, deci și noi ne întrebăm de fiecare dată, la fiecare etapă istorică, în ce măsură și pe ce căi pătrundem în fascinanta esență a istoriei antice.

Izvoarele din care sorbim cunoștințele despre cultura, istoria și filosofia antică sunt textele operelor autorilor antici, fragmente și mărturii ale contemporanilor, comentarii la operele predecesorilor, polemica filosofică cu autorii. Istoria gândirii antice grecești se bazează pe mărturisirile care provin din școala peripatetică (liceul) a lui Aristotel din Atena, care se țin lanț prin opera continuato-

Ștefan LUPAN,
doctor în filosofie,
conferențiar universitar

Abstract:

The ancient culture, especially philosophy and literature, played an excellent historical role, and influenced, to varying degrees, the intellectuals in many countries of Europe, Asia and Africa for about fifteen centuries. The intensity with which this culture was assimilated became an indicator of the level of development and spiritual growth of each nation. The Greek culture continues to be attractive in particular because of the Greeks' eagerness to understand the objective nature of things, without the addition of their subjective nature. The National Library of the Republic of Moldova holds two editions of the book «History of Herodotus» translated by Pierre du-Ryer, a famous translator, who is especially well-known for his Greek and Latin translations of the works of Livy, Polibiu, Cicero etc.

rilor – Theofrast, Clitomah, capul Academiei platoniene, apoi prin scepticismul și stoicismul antic, prin lucrările lui Poseidonius, Cicero, Aetius, Stobeu, Teodorit, Nemesius. Cele mai tardive cunoștințe autentice despre filosofia antică provin din tratatele părinților bisericii – Irineus, Clement, Hippolyt, Eusebiu, Epifan, Augustin (sec.II-V e.n.).

În lucrarea de față facem un registru al cărților, operelor autorilor antici, cât și operelor celebre despre cultura antică, prezente în Secția de carte veche și rară a BNRM.

Din autorii greci Biblioteca Națională a Republicii Moldova posedă două ediții a "Istoriilor lui Herodot"¹ în traducerea lui Pierre du-Ryer, care a devenit celebru și unul dintre cei mai buni traducători din grecește și latinește, cu traducerile operelor lui Titus Liviu, Polibiu, Cicero, ș.a. Ediția din 1646 este achiziționată din Kiev de Aurel E. Marinciuc în ianuarie 1964 și dată în dar bibliotecii în 2007.

Istoria Greciei antice este elucidată la etapa cuceririlor lui Alexandru cel Mare în lucrarea lui Quintus Curtius Rufus². Biblioteca posedă trei volume din opt ale lui Adrien Baillet. În vol. III, ediție postumă (1725), Baltasar Gilbert editează o enciclopedie de

elocvență și artă oratorică³, în care sunt înfățișați autorii greci: Platon, Aristotel, Anaximene, Dionisie, Holicarn, Lucian din Samosata, Hermogene, Aristide, Menandrus, Demetrius Falerus cu operele despre arta oratorică. Sunt amintite tratatele latine ale lui Cicero ("Trei cărți despre orator", "Oratorul", "Brutus", "Despre genurile oratorice", "Topicele" ș.a.), Seneca, Quintilian, Rutilius Lupus, Marius Victorin, Aureliu Augustin și mulți alții.

Vestitul istoric Plutarh este prezent cu Indicele la opera "Vieți paralele", editată la Geneva în 1572, și cu operele inedite "Despre suflet", (folosește Comentariile lui Olimpiodor la dialogul "Phedon" de Platon) și "Dialog despre noblețe", (ultimul după manuscrisul păstrat la Jo. Laurentius Mosheim), în vestita culegere în 12 volume a lui Jo. Albert Fabricius⁴. Aici este publicat și tratatul scurt "Despre astrologie", de Hermippus. Din Iustin cel Bătrân L. Cousin a tradus în limba franceză "Istoria Constantinopolului", însă biblioteca posedă volumele II și IV cu autori bizantini Agafie, Anne Comnène⁵. O modalitate de a scrie evenimentele istorice a fost povestirile despre faptele împăraților, cum este în Biblio-

¹ Herodot. Les histoires, mises en français / par P[ierre]. Du-Ryer. – A Paris: Chez Au Palais: Antoine de Sommerville, en la Galerie des Merciers, à l'Escu de Franse, & Augustin Courbé, en la mesme Galerie, à la Palme, M. DC. XLV[1645]. – Avec privilege du Roy. – [5 f.], 637 p., [1 f.], 22 p.; Herodot. Histoires mises en françois, / par P[ierre]. Du-Ryer, de l' Academie Française, conseiller, & historiographe du Roy, ed. seconde. reveuë, & corrigée & augmentée d'annotations en marge. – A Paris: Chez Augustin Courbé au Palais, dans la petite Salle, à la Palme, M. DC. LVIII [1658], Avec privilege du Roy. – [8 f.], 636, 22 p.

² Curtius, Quintus Rufus. De la vie et des actions D'Alexandre le Grand / Cvintus Curtius, trad. de Vaugelas. Derniere ed. revuë sur une nouvelle copie d' auteur, qui a esté trouvée depuis les precedents impressions, & enrichie de Figure en Taille-Douce. Avec le latin à côté, & les Suppléments de Jean Freinshemius. t. Premier. – A. Amsterdam: chez George Gallet, M. DCC [1700]. – [11f.], 528 p., 2 f. II., front., finale.; Quintus Curtus, Rufus. De la vie et des actions d' Alexandre le Grand: [in 2 vol.]. t. I / Quinte-Curce; trad. de monsieur de [Claude Favre de] Vaugelas, avec le lat. à côté. – Dernière éd. /avec les suppl. de Jean Freinshemius; trad. par Feu M. [Pierre] du Ryer. – A Paris: Chez Louis Bilaine, MDCCXVI[1716]. – [1f.], XII, 496 p., [1f.].

³ Baillet, Adrien. Jugemens des Savans sur les principaux ouvrages des Auteurs, Revûs, corrigéz, & Augmentéz / par Mr. de la Monnoye. Nouvelle édition. Augmenté: 1. de l' Anti-Baillet de Menage, avec des observations de mr. de la Monnoye; 2. des réflexions sur les Jugemens des Savans; 3. des réflexions sur la Vie de Descartes par Baillet; 4. des Jugemens des Savans sur les Maîtres d'eloquence / par mr. Gibert, professeur de rhétorique. t. I.(premier). – Amsterdam: Aux depens de la compagnie, M. DCC. XXV [1725]. – [4 f.], LXXXVIII p., [2], 237 p.

⁴ Fabricius, Johann Albert. publ. Bibliothecæ Græcæ. vol. 12 (volumen duodecimum)[libri VI, pars II], in quo post elenchum situs episcopatum orbis christiani ultra quater-mille, et scriptorum historiæ ecclesiasticæ notitiam, de Jctis & medicis græcis disseritur. Accedunt præter inedita varia Plutarchi, Theodori Studitæ, et aliorum: Selectaque veterum rarius obvia apospasmata, Theophili Protospatharii libri v. De hominis fabrica. Græce et latine / Iohann Albert Fabricius, S.s. theol. d. et profess. – Hamburgi: Sumtu Theodori Christophori Felgineri, MDCCXXIV [1724]. – [7f.], 911 p.

⁵ Histoire de Constantinople, depuis le règne de L'Ancien Justin, jusqu'à la fin de L'Empire, Traduite sur les originaux grecs par Cousin président en la Cour des Monnoies. Tome II: Oeuvres de Procope de Césarée, seconde pt., Contenant L'Histoire mêlée, écrite / par Agathias L'Histoire secrète. Et les six livres es Edifices, avec L'Histoire de L'Empereur Justinien écrite par Agathias. – A Paris: Chez Damien Foucault, Imprimeur & Libraire ordinaire du Roi, 1685. – 576 p.; Histoire de Constantinople, depuis le règne de L'Ancien Justin, jusqu'à la fin de L'Empire, Traduite sur les originaux grecs par Cousin président en la Cour des Monnoies. Tome IV: Contenant Histoire de L'Empereur Aléxis, écrite / par Anne Comnène. Livre 1 – 15. Suivant la copie imprimé à Paris: Chez Damien Foucault, Imprimeur & Libraire ordinaire du Roi, 1685. – 478 p., [12 f.]

teca Națională “Histoire des empereurs” de Le Nain de Tillemont⁶. Din autorii latini Cicero este prezent cu operele editate la Londra: “De orationis”, “De senectute”, “De amicitia”. Despre Cicero este și o carte aparte în “Historia universalis” de Jean Le Clerc (Amsterdam, 1698). “Istoria romanilor” este din autorii bizantini Joanes Xiphilin, Jean Zonare și Zosime în traducerea lui Louis Cousin.

Avem opera lui Justian “Codul de legi” pregătită de marele jurist Jacob Cujacins (1522-1590) și editată la Frankfurt în 1605 de Dionisie Gottfried. Dramaturgia antică este prezentă cu șase “Comedii ale lui Terențiu⁷. Biblioteca posedă două lucrări de Comentarii la opera lui Aristotel – una, din antichitatea tardivă, de Simplicius, la cele zece categorii, și alta din epoca Renașterii de Donato Acciaoli la cele opt cărți din “Politica”⁸. În bibliotecă este volumul care conține operele de teorie muzicală a șapte autori greci antici cu traducerea în latină și comentarii de M. Meibomius⁹.

Cititorul care posedă limba franceză poate găsi un suport sigur pentru cunoașterea culturii antice în marea operă a lui Bernard de Montfaucon (ed. bilingvă fr. și lat.). În bibliotecă întâmplarea ne-a lăsat doar volumul IV, partea I, cărțile I-VI. Conținutul unor capitole este următorul:

Cap. I: Arta militară la greci și lakedomeni,

Cap. II: Arta militară la romani,

Cap. III: Cavaleria, evocații, veteranii, beneficiarii,

Cap. IV: Denumirile legiunilor,

Cap. V: Ofițerii, tribunii, centurionii, garda imperială,

Cap. VI: Porturi militare la greci și la romani, îmbrăcămintea împăraților de la Traian la Constantin cel Mare,

Cap. X: Portul militar la popoarele din Orient după Herodot (eolieni, licieni, hellespontinieni, carieni, iobieni, traci, meonieni, lasonieni, cilicieni, colhieni, alarodieni, fenicieni, ciprioți, pamphilienii, perși, indieni).

Volumul conține 117 planșe cu imagini monumentale de pe Columna lui Traian și arcadele lui Antonius, Severus, Constantin, Theodosiu, Traian, Titus. Cele mai multe, 75 la număr, sunt imagini desenate de pe Columna lui Traian, dintre care 39 sunt pe foi duble, ilustrații a adunărilor, lucrărilor militare, raidurilor și scenelor de luptă. Sunt folosite imagini de pe morminte antice, monede, din cabinete-muzee: Cabinet P. Albert, Cabinetul Național al Franței, din autori ca Beger, Bonanni, Bellori, Boisot, Baudelot, Dom. Emmanuel Marti, Maximis, Fabretti, Maftei, Narbonne, Boissark, De Fontenu, Cosmas Aegyptius, Mr. Charlet, A. Frauvel, Foucault, de Mautour.

În cartea a II-a, cap. IX este descris arcu de luptă la barbari și la romani. Opera a apărut în 5 tomuri cu 10 volume. În cartea a III-a, cap. VI, se vorbește de cavalerii (călăreții) daci, germani și mauri. Cavalerii daci sunt asemănați cu parții.

Materialul din acest volum ajută mult la cunoașterea trecutului nostru, urmărind interesul istoricilor europeni pe parcursul a două milenii pentru evenimentele din estul Europei.

O altă lucrare capitală este “Theatri humanae vitae” de Theodor Zwinger, care și-a pus scopul să adune toate cunoștințele

⁶ Tillemont, Louis-Sebastien Le Nain de. Histoire des empereurs, et des autres princes qui ont régné durant les six premiers siècles de l’Eglise, de leurs guerres contre les Juifs, des Ecrivains profanes, les plus illustres de leur temps. Justifiée par les citations des Auteurs originaux. Avec des notes pour Éclaircir les principales difficultez de l’histoire. T.V, qui comprend depuis Valentinien I. jusqu’a Honoré/ M. Le Nain de Tillemont. – Paris: Chez Charles Robustel, rue Saint Jacques, au Palmier, M. DCC. I.[1701]. – XXXIV, 879 p., p. 1: grav.-front. de S. Thomson.

⁷ Terentius Publius Affer. Comoediæ sex. Ex recensione Heinsiana. Accessit Index locupletissimus. Cum Grat. & Privileg. Electoris Saxoniae / Publ. Terentii. – Lipsiæ: impensis Joh. Christiani Cörneri, Bibliop. typis Andræ Zeidler, 1699. – [26 f.], 354 p., [36 f.].

⁸ Συμπληκτικὸν διδασκάλου τοῦ μεγάλου σχολιά ἀπὸ φωνῆς αὐτοῦ, εἰς τὰς Ἀριστοτελεῖς “Κατηγορίας” Coloniae [1551]. – [4], 112 f.; Acciaoli Donato. Commentarii in Aristotelis “Politicorum”/ Donato Acciaoli. libros octo. Nunc primum in lucem editi. Index verum et verborum memorabilium. – Venetiis, apud Vincentium Valgrisi, 1566. – [16], 9- 278 f., [6 f.].

⁹ [Meibomius, Marcus]. Antiquae musicae auctores septem. graece et latine Marcus Meibomius restituit ac Notis explicavit: v. I – II. – Amstelodami: Apud Ludovicum Elzevirium clō Iōc LII, (1652). – 622, 376 p., 5 il.

existente în lume din toate domeniile și a elaborat cinci volume uriașe cu 29 de tomuri, pe 5000 de pagini. În BNRM s-au păstrat volumele II și V¹⁰. În această enciclopedie se amintește de filosofii și școlile filosofice din Grecia antică, care sunt clasificate după diferite principii. La p. 1186, alături de Homer și Socrate, este numit Diceneus, care la Strabon e sub forma Ceneus, socotit filosof egiptean. Se spune și de Burebista (Boroistam), la Bonfinius – Bosturcam, la Crantius – Berobista, rege get, erudit în filosofie, conducător exemplar, care a trăit pe timpul lui August, păstra dreptatea și ținea lumea în pace, a prescris legile pentru geți, numite într-o cârtică în limba geților “Belagines”. Sunt aduse multe informații despre viața și activitatea filosofilor, că Anaximandru a fost discipolul lui Taetis, Porfir a ascultat la Roma cursurile lui Plotin etc. De la Augustin putem cunoaște că filosoful Hermipp a scris despre 17 înțelepți, registrul cărora urmează și cu epigrama celor șapte înțelepți după tradiție.

Majoritatea împăraților romani au scris sau au tradus opere de valoare istorică (sunt redate titlurile). La p. 1229 în legătură cu istoria medicinei, este numit Zamolxis printre doctori, care, potrivit lui Platon (Harmide), a fost regele Tracilor și zeu.

Despre cartea cea mai veche din bibliotecă și anume “Comentariile la zece categorii ale lui Aristotel” de Simplicius (c. 490-c. 560), tipărită la 1551, s-a presupus că este o ediție venețiană, însă indicația de la sfârșit a numelui Conrad Gesner (1516-1565) prezintă o surpriză neobservată de cercetătorii operelor marelui savant. Majoritatea operelor sale au fost tipărite la Zurich. Alexei Rău în articolul său crede că ediția “Categoriile lui Aristotel comentate de Simplicius” (Veneția, 1551) este după modelul Categoriilor editate în 1499, în Veneția. Însă confruntarea caracterului literelor de tipar din ediția de față cu tipăritura aceleiași opere a lui Simplicius din Veneția, 1499, editată de Zaharia Kallierges pentru Nikolaos Vlastos, arată o

¹⁰ Zwinger, Theodor Ravracus l’Ancien. *Theatri humanæ vitæ* [Livre II]. Vol. V-IX. Vol. V: I-IV libr. Volumen quintum de Zwinger Theodor Ravracus l’Ancien philosophicis habitibus theoreticis, veri cognitionem potissimum spectantibus. Quator libris differens. – [Bâle, 1571]. [Livre II, t.V-IX]. – Numerotarea pag. continuă după liv. I: 1183-2346 p. T. V libri 4, t. VI libri 3, t. VII libri 6, t. VIII libri 5, t. IX libri 4. Vol. V, lib. I, p. 1188-1213: De habitibus philosophicis in genere; lib. 2, p. 1214-1248: De philosophia naturali et medicina; lib. 3, p. 1249-1297: De mathematicis disciplinis (Matem, Geometria, Cosmogr., Chorographia, Astronomia, Astrologia. Pracognitio praedic. Falsa, Arithmetica, Musicae); lib. 4, p. 1298-1552: De philosophia divina (sive Theologia et Divination) Vol. VI, lib. 1, p. 1553-1579: De philosophia morum universum (ethica legislationis); lib. 2, p. 1580-1594: De historia; lib. 3, p. 1595-1628: De probitate & improbitate in universum; Vol. VII, lib. I, p. 1629-1660: De habitibus intelligentiæ practicus in genere; lib. II, p. 1661-1746: De prudentia extra bellum inveniente, consulente; lib. III, p. 1747-1906: De prudentia inventrice bellica sive de stratagematis, lib. IV, p. 1907-1933: De indicio tum politico tum bellico prudentia .....; lib. V, p. 1934- 2011: De calliditate & astutia in inueniendo simul & iudiciando; lib. VI, p. 2012-2036: De prudentiæ defectu, hoc est de Stultitia; Vol. VIII, lib. I, p. 2037- 2048: De fortitudine, & contrariis vitiis in genere; lib. II, p. 2049-2050: De moderatione & immoderatione circa res prosperas; lib. III, p. 2051-2069: De fortitudine declinante aduersa; lib. IV, p. 2070-2153: De fortitudine propulsante & contrariis vitiis; lib. V, p. 2154-2198: De fortitudine tolerante & contrariis vitiis; Vol. IX, lib. I, p. 2199-2209: De temperantia & vitiis circa oppositis in genere; lib. II, p. 2210-2246: De temperantia & immoderatione circa alimenta; lib. III, p. 2247-2330: De moderatione & immoderatione circa venerea; lib. IV, p. 2331-2344: De temperantia & immoderatione circa voluptates corporis minus proprias.

Pe p. de tit. front. cu îngerași cu sabie și crenguță, cu trâmbiță și timpane. Inscricția posesorului: „Martinus Mjlsborski P-ptus Belorichowen. Pro conuentu petricomen comparavit anno 1624. diebus Iunij Oretwe jco Cura et studio X. P. H. – Talesian Grocholicij r. I. B.”; Zwinger, Theodor Ravracus l’Ancien. *Theatri humanitæ vitæ*. Vol. XX- XXIX. – [Bâle, 1604]. – Numerotarea paginilor continuă cu 3619-4374, [602] p., gravuri, front. diverse la fiecare carte. Vol. XX. lib. I, p. 3618-3645: De mechanicis artibus in genere; lib. 2, p. 3646-3687: De artibus mechanicis guarum opera tatum consideratur; lib. 3, p. 3688-3724: De mechanicis operibus, si ne opficibus mechanicis. – Vol. XXI, lib. 1, p. 3725-3746: De naturæ praesidis & adiumentis; lib. 2, p. 3747-3774: De arte & inertia; lib. 3, p. 3775-3830: De exercitatione; lib. 4, p. 3831-3886: De instrumentos secundarius; Vol. XXII: De latitudine & miseria humane; lib. 1, p. 3887-3913: De beatit. & Felicitate; lib., p. 3914-3932: De miseria & infelicitate humanæ vitæ disseritur. Vol. XXIII: Topicum. De locis humanorum actionum & passionum. Lib. 2. Lib. I. Loca materialiter; p. 3935-3957. Lib. II. De locis formaliter & consideratis. p. 3958-4001. Vol. XXIV, lib. I, p. 4003-4039: De tempore humanæ actiones passionem mensurante; lib. II, p. 4040-4046: Cronicum de tempore.... Vol. XXV, lib. I, p. 4047-4058: De vita hominis solitaria; Vol. XXVI, lib. I, p. 4059-4070: Vitam hominis religiosam (De vita academica); Vol. XXVII, lib. V, p. 4071-4226: Vitam hominis religiosam: 1. De vita relig. Naturali dissert., 2. De indaeorum religione, 3. De religiosa soc. christianorum, 4. De ethnicorum vita religiosa, 5. De relig. Mahumetanorum agit. Vol. XXVIII: Vita hominis politica. Lib. I, p. 4327- 4330: De politia universum; lib. 2, p. 4331- 4332: De politia universum; lib. 3, p. 4333-4346: De politiorum accidentibus hoc est Effectis et adianctis; lib. 4, p. 4347-4352: De pollitiis singularibus. Vol. XXIX, lib. 1, p. 4355-4374: Oeconomicam vitam hominis. P. 4375: In Teatrum vitæ humanæ Ingices V; P. 4376: Paul Meliss Franc Carmen ad Theod. Zvingerum. La p. [187] însemn. Iose Cobnij.

deosebire esențială și indică o tipografie din Germania sau Elveția (Coloniae, Basileae). Este aceeași operă a autorului grec, care a trezit îndoiala savanților germani privind fidelitatea textului venețian și în ediția nouă fiecare capitol e tălmăcit pe scurt în latină, făcute corectări, cu toate că opera dată era în traducere latină tipărită în Veneția de Guillelmus Dorotheus în 1540 și de Hieronym Scotus în 1543.

Tălmăcirile le-a scris, probabil, Iustus Velsius, tipograful a fost Mihail Isingrinus,

iar postfața cu prezentarea o face Conrad Gesner. Un exemplar al acestei ediții era în biblioteca lui M. A. Muret (1526-1585), umanist francez, profesor de limbi clasice la Roma. Cartea este foarte rară, poate undeva s-a păstrat exemplarul lui Marc Antoine Muret din orașelul Muret lângă Limoges.

Chiar dacă biblioteca e lipsită de opere filosofice ale autorilor antici, aceste lucrări de istorie, jurisprudență, dramaturgie, muzică rămân foarte prețioase în patrimoniul Republicii Moldova.

Lansarea catalogului de colecție “Cărți din biblioteca contelui Alexandru Sturdza în colecțiile BNRM”

Către vara anului acesta, BNRM a scos de sub tipar Catalogul “Cărți din biblioteca contelui Alexandru Sturdza în colecțiile BNRM”, ceea ce constituie un eveniment de anvergură. Acele 203 unități, în special cărți, au fost transferate din Odessa de la Biblioteca Universitară “I. Mecinikov” prin 1971, însă pe parcursul a patruzeci de ani n-a fost întreprinsă o descriere sistematică a cărților, unele fiind etichetate greșit.

Autorii Catalogului, doctor în filosofie Ștefan Lupan și colaboratoarea Veronica Cosovan, au întocmit după regulile în vigoare lista tuturor cărților cu datele editoriale, din care ușor se poate vedea valoarea fiecărei cărți. Toate cărțile sunt în limbi străine majoritatea în franceză. Catalogul are 88 de pagini, lista cărților ocupând paginile 28-68. În Prefața alcătuită de V. Cosovan se insistă asupra necesității valorificării colecțiilor din fondurile personale și după criteriul cronologic, folosind experiența bibliotecilor din țările vecine.

Se accentuează valoarea unităților literare din faptul arealului geografic (marile centre de cultură din Europa), prezenței gravurilor maeștrilor vestiți, însemnărilor manuscrise, ex-librisurilor și numelor de posesori. Se confirmă raritatea unor ediții ca “Istoria Poloniei” de I. Dlugosz, regretul că în biblioteca contelui mai erau cărți rarissime ca ediția aldină Francesco Alunno (Bailo), rămasă în biblioteca din Odessa.

În articolul de fond “O comoară valoroasă”, doctorul în filosofie Ștefan Lupan subliniază ideea păstrării sigure a cărților, ceea ce este un act de sfințenie,

Ștefan LUPAN,
doctor în filosofie,
conferențiar universitar

Abstract:

In the summer of 2012 the NLRM published the catalog “Books from the library of the Count Alexandru Sturdza” held by the National Library, which represented a major event. Two hundred and three documents, particularly books, were transferred from Odessa University Library «I. Mecinikov» in 1971. Unfortunately, during the forty years their systematic description has not been done, and some of them have been labeled wrong.

The authors of the catalog, Ștefan Lupan, Doctor of philosophy, and Veronica Cosovan, a collaborator of the library, have made a list, according to the rules in force, of these books and their publishing data, which show the value of each document. All the books are written in foreign languages, most of them in French. The catalog has 88 pages, the list of books occupying pages 28-68. In the preface V. Cosovan insists on the necessity of highlighting the value of personal collections using chronological criterion too, just as other countries do. The article point out the value of literary units of certain geographical area (major cultural centers of Europe), the presence of famous masters’ engravings, manuscript notes, ex librises and names of owners, the rarity of some editions such as «History of Poland» by I. Dlugosz, and the regret that many documents of the count’s collection such as a book by Francesco Alunno (Bailo) remained in the library in Odessa.

reieșind din importanța lor pentru cultura neamului.

Biblioteca lui A. Sturdza își dezvăluie importanța în comparație cu fondurile Bibliotecii Județene “Gh. Asachi” din Iași și cu fondul domnitorului Grigore A. Ghica, dăruit Academiei domnești în 1766. Autorul informează despre restricțiile administrației și bisericii la răspândirea literaturii iluministe franceze, subliniază mulțimea de traduceri în românește din autorii francezi și italieni. Astfel își aduc aportul logofătul Ioan Chira, Gherasim Clipa, Ion Heliade Rădulescu, Costache Aristia, Simeon Alexandrescu. Pentru a lămuri proveniența bibliotecii pe parcursul a două secole, autorul recurge la date genealogice ale familiei Sturdza, începând de la Ioan din secolul XVI. Se constată că mulți reprezentanți ai familiei Sturdza au fost în Europa la studii sau cu diferite misiuni, dar cele mai multe cărți au fost procurate de Scarlat Dumitru Sturdza în timpul tinereții. În articol se menționează faptul că moșierii Sturdza au înmulțit în Basarabia soiul de oi cu lână subțire, merinos, pe când în enciclopedii meritul i se atribuie generalului rus Voronțov.

Textul este ilustrat cu tabele și diagrame cu denumiri de orașe și numărul de cărți provenite din aceste orașe, repartizarea cărților pe domenii (cu aproximație), graficul completării edițiilor cu multe volume.

În partea a doua a articolului, autorul face referiri la cărțile și autorii recomandați de A. Sturdza unui tânăr, Charles Belabre, din Franța spre educația cuvenită unui nobil. A. Sturdza considera că educația morală religioasă este baza formării oricărui intelectual și milita ca statul să fie mai degrabă teocratic sau să aibă grijă de educația profund religioasă. El încuraja lectura și învățarea limbilor clasice.

A. Sturdza, spre sfârșitul vieții, a tradus din franceză și a scris lucrări despre organizarea instituțiilor de binefacere, de caritate, precedând cu mult activitatea contesei ruse Elisaveta din timpul războiului din Crimeea. Catalogul este înzestrat cu lista abrevierilor, indice de nume amintite în descrierea cărților – autori, tipografi, editori, gravori, donatori, posesori, un indice al locurilor editării cărților, portretele lui Alexandru și al sorei Ruxanda, blazonul familiei Sturdza-Gagarin, imagini ale casei din Odessa în care a locuit Alexandru Sturdza și ale bisericii “Învierea Domnului” construită de A. Sturdza (vedere din sec. XIX și de astăzi). Regretăm că s-au strecurat și unele greșeli : tipograful Aldo Manuzio este venețian nu vienez.

Cartea a apărut în 50 de exemplare, iar specialiștii vor găsi că este foarte utilă pentru informația despre cărțile valoroase din BNRM.

Valori cãrturãrești din secția Carte veche și rarã a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova

Biblioteca Naționalã este consideratã pe bunã dreptate una dintre cele mai importante instituții deținãtoare de valori bibliofile într-un numãr apreciabil de mare. Menționãm cã condițiile de conservare a acestor valori de patrimoniu sunt foarte bune, iar colectivul de bibliografi din secția Carte veche și rarã au o atitudine corectã fașã de tezaurul bibliofil. Referitor la subiectul enunțat am luat atitudine în cãteva articole publicate anterior, care credem sunt utile cercetãtorilor în domeniu¹. În acest demers încercãm sã aducem careva completãri la contribuțiile anterioare, prin identificarea altor tipãrituri cu valoare de unicat din patrimoniul Bibliotecii Naționale.

Printre cãrțile vechi din fondurile acestei instituții, am atestat un Dosoftei, *Molitvenic de nãtales*, Iași, Tipografia Mitropoliei, 1681, și un exemplar de Dosoftei, *Parimiile*, Iași, Tipografia Mitropoliei, 1683. Primul exemplar are copertile din carton de culoare galbenã. Cotorul este din pãnzã de culoare albastrã lucioasã. Foaia de titlu încadratã. Pe versoul foii de titlu stema Țãrii Moldovei cu stihuri. Frontispicii, inițiale și viniete. Text pe o coloanã, caractere de douã mãrimi, cu 18 și respectiv 26 de rãnduri pe paginã. Al doilea exemplar are pe prima copertã lipitã copia paginii de titlu. Copertile din carton, cotorul din pãnzã. Foaia de titlu încadratã într-un

Igor CERETEU,
doctor în istorie

Abstract:

*The National Library is rightly considered one of the most important institutions which hold an important number of bibliophile valuables. We care to mention, that the conditions of preservation of these patrimonial valuables are very good, and the staff of bibliographers in the Department of old and rare book has a good attitude towards the bibliophile patrimony. This subject has been discussed in several previous articles, which, we believe, are useful for the researchers in the field. In this article we try to add some important details concerning other unique publications in the above mentioned collection of the National Library. Beside other old books there are two books by Dosoftei entitled *Molitvenic de nãtales* (*Molitvenik to understand*), printed in Iasi, at the Metropolitan printing house, in 1681, and *Parimiile* (*Advice*), published in Iasi at the Metropolitan printing house in 1683; an *Octoechos*, printed at the publishing house of Duca Sotirioviici in 1749; a edition entitled *Strastnic* (a book that contains the ritual of services celebration in the of Holy Week), published in Blaj, at the publishing house of Annunciation Monastery in 1773; an edition of *Homilies* by Macarie Eghipteanul, published in Bucharest, at the Metropolitan printing house in 1775, etc. The National Library of the Republic of Moldova is considered one of the leading institutions in the field which hold unique documents, because it has such bibliophile valuables. We would like to point out that many of them have not been found in other specialized collections or monastery libraries recently restored. These books are of major interest for our culture and spirituality. Their graphic appearance shows the level of culture of the Romanian society in different periods of its development, and the manuscript notes offer a broad range of topics to be considered by researchers, that is they can greatly contribute to the completion of our national history.*

¹ *Însemnãri de pe cãrți vechi tipãrite* (din colecția Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova), în *Destin românesc*, nr. 4, 2003, p. 83-100; *Consemnãri valoroase pe un Triodion din secolul al XVIII-lea*, în volumul *Din comorile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Album*. Tomul I, Casa editorial-poligraficã "Bons Offices", Chișinău, 2007, p. 44-49; *Tipãrituri bucureștene în colecțiile bibliotecii*, în volumul *Din comorile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Album*. Tomul I, Casa editorial-poligraficã "Bons Offices", Chișinău, 2007, p. 49-52; *Tipãrituri vechi și rare în colecția Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova*, în *History and Politics. Revistã de istorie și politicã*. ULIM, an I, nr. 1-2, 2008, p. 193-204.

chenar din gravuri cu chipuri de sfinți, care se încheie sus cu icoana Răstignirii lui Iisus Hristos. Pe versoul foii de titlu stema Țării Moldovei cu versuri. Pe următoarele trei foi nenumerotate cronologia domnitorilor Țării Moldovei. Pe alte 3 foi nenumerotate – *Profitolghion*. Text pe o coloană, în negru, cu 24-26 de rânduri pe pagină. Frontispicii, inițiale ornate frumos². Deși sunt în variantă xerox, aceste cărți reprezintă o valoare inestimabilă pentru cultura românească și exprimă dovada că ele au circulat la est de râul Prut, fiind ulterior constatate în Biblioteca sinodală de la Kiev. De fapt, foarte multe cărți din bisericile noastre au luat drumul pribegiei și în prezent se află în străinătate, cele mai multe în Rusia și Ucraina.

În fondurile din Chișinău am atestat trei exemplare de *Apostol*, București, Tipografia Mitropoliei, 1683. *Apostolul* din colecția Bibliotecii Naționale este valoros prin însemnările marginale, care indică la itinerariile acestei cărți. Din notele proprietarilor acceptăm cu unele rezerve că la 8 decembrie 1727, în timpul domnitorului Grigore II Ghica, cartea se afla în biserica cu hramul Sfânta Paraschiva din Iași, iar în secolul al XIX-lea se afla în biblioteca bisericii cu hramul Sfinților Arhangheli din satul Voloave (Soroca). Scoarțele din lemn cu grosimea de 0,6 cm, piele de culoare cafenie, cu urme de imprimări. Cartea a fost restaurată. Colțurile coperților și cotorul adăugate cu piele artificială de culoare cafenie (nuanță deschisă). S-au păstrat cheutorile din piele și metal. Foaia de titlu încadrată în chenare din gravuri cu chipuri ale sfinților, care se încheie sus cu chipul lui Iisus Hristos binecuvântând. Pe versoul foii de titlu stema voievodului Țării Românești Șerban Vodă cu versuri asupra stemei. Următoarele 2 foi nenumerotate o precuvântare a voievodului Șerban Vodă.

Următoarele trei pagini tabla de materii. Pe versoul foii 4 nn. gravură cu chipul Sfântului Evanghelist Luca cu semnătura autografă a zugravului și anul 1683. Frontispicii, inițiale mari, viniere simple. Text pe o coloană, în negru și roșu, cu 32 de rânduri pe pagină. Textul este încadrat în chenare de linii³.

Ediția *Octoiului*, București, Tipografia Mitropoliei, 1736, a cunoscut cel puțin două tiraje: primul are în titlu precizarea *De cucernicul între preoți popa Stoica Iacovici tipograful*, iar al doilea *De Radul logofăt Iacovici tipograf*. În fondurile Bibliotecii Naționale există un exemplar din primul tiraj, bine conservat, legat împreună cu *Antolghion*, București, Tipografia Mitropoliei, 1736. Coperțile carton și cotorul, pânză de culoare albă. Pe prima copertă este aplicat prin presare în negru semnul crucii. Cartea a fost restaurată. Din însemnările *Antolghionului* aflăm că aceste cărți au circulat în centrul Basarabiei și s-au aflat împreună cu alte cărți la mănăstirea Hâncu. Suntem de părere că *Antolghionul* și *Octoiul* au avut aceleași itinerare⁴.

Biblioteca Națională a intrat în posesia unui *Octoih*, imprimat la tipografia lui Duca Sotiriovici, 1749. Exemplarul este incomplet. Lipsesc: foaia de titlu, p. 1-24, 906-909. Greșeli în numerotarea tipografică a paginilor. Scoarțele din lemn, piele de culoare cafenie. Pielea este ruptă pe prima copertă și în partea de sus a cotorului. S-a păstrat o cheutoare din piele și metal. Cartea este desprinsă în mai multe locuri. Foile sunt restaurate la colțuri cu hârtie de calc. Unele foi sunt scrise de mână. La pagina 25 este consemnat un pomelnic⁵.

În fondurile acestei instituții se află un exemplar cu foaie de titlu de *Strastnic*, Blaj, Tipografia Mănăstirii Buna Vestire, 1773. Cartea nu are prima copertă și cotorul. Este legată cu *Triodion*, București, Tipografia

² Cărțile au cotele 69058 și respectiv 69057.

³ *Apostolul* are cota 77102.

⁴ Cota cărților este 84768.

⁵ *Octoiul* are cota 10728.

Mitropoliei, 1769. Titlul cărții este încadrat. Text pe două coloane, în negru și roșu, cu 41 de rânduri în coloană. Pe verso foii de titlu gravură cu Răstignirea lui Iisus Hristos. Pe f. 93 are o însemnare sumară cu prenumele unui dascăl și localitatea de proveniență a cărții: „Ion di la Bădăuți, dascalu”⁶.

Doar în fondul Bibliotecii Naționale există un exemplar de *Omilii* de Macarie Eghipteanul, București, Tipografia Mitropoliei, 1775. Cartea are copertile din carton, piele de culoare cafenie. Pe ambele coperti chenar ondulat, aplicat prin presare. Pe centrul primei coperti este imprimată o floare de mici dimensiuni (se repetă pe cotor). Foaia de titlu este încadrată. Foile 60, 210 sunt desprinse de carte. Text pe o coloană, în negru, cu 40 de rânduri pe pagină. Pe primele 5 p. nn. – cuprinsul cărții. Din însemnările marginale putem stabili filiera prin care această carte a ajuns în Moldova de răsărit. Este vorba de orașul Cernăuți și a aparținut Societății pentru Literatură și Cultură din Bucovina, care a fost dăruită acestei instituții la 18 iulie 1880 de Nicolai Deremievici⁷.

Am identificat în fondul acestei instituții un *Minolghion*, Blaj, Tipografia Mitropoliei, 1781. Coperta – carton, hârtie neagră, ștearsă. Cotorul din piele, deteriorat. Text pe două coloane în negru și roșu, cu 43 de rânduri în coloană. Coloanele sunt încadrate în chenar liniar dublu. Frontispicii, gravuri⁸.

La momentul actual al cercetărilor cunoaștem două exemplare de *Molitvenic*, Râmnic, Tipografia Episcopiei, 1782. Cărțile se află în fondul de carte veche al Bibliotecii Naționale. Primul exemplar are scoarțele din lemn, piele de culoare cafenie. Cotorul este din piele. Urme de cheutori. Pe centrul primei coperti chenar și medalion șterse. Copertile și cotorul sunt

desprinse de carte. Foaia de titlu este încadrată, ruptă de carte. Pe versoul foii de titlu stema Țării Românești cu stihuri poeticești. Pe următoarele 3 foi nenumerate – tabla de materii. Frontispicii, inițiale și viniere. Text pe o coloană, în negru și roșu, cu 25 de rânduri pe pagină. Din însemnări stabilim că *Molitvenicul* s-a aflat în satul Lipova, iar în anul 1805 aparținea unui călugăr de la mănăstirea Dobrușa. Mai sunt menționate satele Zahor și Ignăței. Al doilea exemplar are scoarțele din lemn, piele de culoare neagră. Pe colțuri chenare ondulate imprimate. Pe centru un medalion cu imaginea ștearsă. Urme de cheutori. Pe marginile copertii a doua chenar dublu imprimat. Copertile și cotorul sunt desprinse de carte, foile unele de altele. Ultimele foi sunt scrise manual, încât numărul lor depășește 360. Din însemnări putem stabili doar că s-a aflat în satul Talpa⁹.

Penticostarionul, ediția de București, Tipografia Mitropoliei, 1783, există doar în două exemplare la Biblioteca Națională. Primul are scoarțele din lemn îmbrăcat în piele de culoare cafenie. Pe marginile primei coperti chenar ondulat imprimat. Pe centru un medalion imprimat cu scena Răstignirii lui Iisus Hristos. Text pe două coloane, în negru și roșu, cu 38 de rânduri în coloană. Urme de cheutori. Pe coperta a doua linii încrucișate, care formează romburi. Cotorul este deteriorat și restaurat, în părțile de sus și de jos adăugat cu piele artificială de culoare cafenie. Din însemnări putem afla că acest exemplar a aparținut mănăstirii Hlincea, iar ulterior a ajuns în Basarabia. Al doilea este cu scoarțele de lemn, piele de culoare cafenie. Pe marginile primei coperti chenar floral, pe centru un medalion șters. Pe coperta a doua chenar floral imprimat, iar în interior linii încrucișate imprimate, care formează romburi. Cotorul lipsește. Urme

⁶ Cota cărților este IV-37654.

⁷ Cartea are cota 25267.

⁸ *Minolghionul* are cota IV-37742.

⁹ Cărțile au cotele 53401 și respectiv 10981.

de cheutori. Coperțile sunt desprinse de carte. Pe f. 217^v și-a lăsat numele dascălul Constantin Pricopanu din satul Vadul-Leca din raionul Telenești¹⁰.

Biblioteca Națională dispune de un exemplar de *Antologhion*, București, Tipografia Mitropoliei, 1786. Cartea este cu scoarțele din lemn, piele de culoare cafenie. Chenar simplu pe margini, iar pe centru aplicat prin presare semnul crucii. Cotorul este din piele cu chenar văluros. Foaia de titlu este încadrată. Pe verso foii de titlu stema Țării Românești însoțită de stihuri politice. Pe f. 1 nn. o predoslovie a Mitropolitului Țării Românești Grigorie. Pe versoul foii 1 nn. icoana cu chipurile Sfinților Constantin și Elena. Text pe două coloane, în negru și roșu, cu 40 de rânduri în coloană¹¹.

În fondurile acestei instituții am atestat un exemplar incomplet de *Ceasoslov*, Iași, Tipografia lui Mihail Strilbițki, 1792. Cartea este o copie xerox. Lipsesc: 3 f. nn. de la începutul cărții și ultima foaie de la sfârșitul ei. Greșeli în numerotarea tipografică. Foaia de titlu este încadrată. Pe versoul foii de titlu gravură cu scena Învierii lui Iisus Hristos semnată de Protoiereiu Mihailu; p. 296: Maica Domnului cu Pruncul de Iere Mihail; p. 324: Învierea lui Iisus Hristos de Proto Iere Mihail; p. 366: Simbolizarea sfinteii cumincături; p. 421: Zodiaceul. Inițiale gravate, ornamente finale¹².

În prezent este cunoscut un exemplar de *Cântec după răposarea cneazului Grigorii Potemkin*, Dubăsari, Tipografia lui Mihail Strilbițki, 1793. Cartea are coperțile de carton, piele artificială de culoare cafenie. Foaia de titlu are conținut în limbile română și rusă. Cartea este în variantă xerox. Are 8 foi tipărite și 7 foi în manuscris pe recto¹³.

Sunt cunoscute două exemplare de

Triodion, Blaj, Tipografia Mitropoliei, 1800 din fondul Bibliotecii Naționale. Primul are scoarțele de lemn, piele de culoare cafenie. Pe prima copertă chenar floral triplu. Pe centru un medalion în formă de romb cu scena Răstignirii lui Iisus Hristos. Urme de cheutori. Cotorul este din pânză. Coperțile și cotorul sunt desprinse de carte. Text pe două coloane, în negru și roșu, cu 42 de rânduri în coloană. Titlul cărții este încadrat. Pe verso foii de titlu o gravură reprezentând pe Maica Domnului, rugându-se în genunchi. Foile de la sfârșitul cărții sunt murdare și rupte la colțuri. Al doilea este incomplet. Cartea începe cu p. 3 (din 630 p.), iar ultima este p. 187. Lipsesc foaia de titlu și primele două foi numerotate. Cartea nu are coperti și cotor. Cartea aparținut mănăstirii Cușelăuca și vândută la prețul unsprezece ruble argint bisericii cu hramul Adormirii Maicii Domnului din satul Țânțăreni¹⁴.

În fondurile Bibliotecii Naționale se află unicul exemplar de *Octoih*, Iași, Tipografia Mitropoliei, 1804. Cartea are coperțile din carton, piele de culoare neagră. Cotorul este din același material și are imprimat în partea de sus „Octoihos adecă Osmoglasnic”. Foaia de titlu este încadrată într-un chenar stilizat din flori. Pe verso foii de titlu gravură cu chipul lui Iisus Hristos binecuvântând. Greșeli în numerotarea tipografică: în loc de 132 figurează 130, în loc de 135 – 120. Foile 179, 180, 182-184 nu sunt numerotate¹⁵.

Doar la Biblioteca Națională pot fi consultate două exemplare de *Strastnic*, Blaj, Tipografia Mitropoliei, 1804. Primul are scoarțele de lemn, piele de culoare cafenie. Pe margini chenar floral aplicat prin presare. Pe centrul primei coperti un medalion cu scena Răstignirii lui Iisus

¹⁰ Cărțile au cotele 69041 și IV-37872.

¹¹ *Antologhionul* are cota 44064.

¹² Cartea are cota 73893.

¹³ Cota cărții este 9960.

¹⁴ Cărțile au cotele: 69056 și IV-37647.

¹⁵ *Octoihul* are cota 57807.

Hristos. Mai jos este aplicată o șampilă de formă rotundă ștearsă. Cotorul este din piele, având imprimată o harpă. Urme de cheutori. Pe coperta a doua linii triple încrucișate, aplicate prin presare, iar pe margini chenar triplu liniar. Potrivit însemnărilor marginale cartea a fost dăruită de Mitropolitul Veniamin Costachi la 26 februarie 1821 bisericii din satul Costuleni (Ungheni). Al doilea este cu scoarțele de lemn, piele de culoare cafenie nuanță închisă. Pe centrul primei coperti un medalion imprimat aurit cu scena Răstignirii lui Iisus Hristos. Cotorul este din catifea de culoare cafenie. Urme de cheutori. Prima copertă și cotorul sunt desprinse de carte. A aparținut satului Grinăuți-Moldova (Ocnița)¹⁶.

Mineiele de la Buda, Tipografia Universității din Pesta (1804-1805) constituie rarități bibliofile pentru acest spațiu. Dacă unele mineie din această ediție pot fi întâlnite în câteva exemplare în diferite colecții din Chișinău, *Mineiele* pe lunile februarie (1805) și pe august (1805) se află doar în fondul de carte rară al Bibliotecii Naționale și se pare că provin din biserica cu hramul Acoperământul Maicii Domnului din Briceni¹⁷.

Cercetările din fondurile deținătoare de carte veche bisericească ne-au permis identificarea unui exemplar al cărții *Pentru datoriile presviterilor de popor*, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1823, printre cărțile Bibliotecii Naționale. Exemplarul este incomplet. Lipsesc foaia de titlu, copertile, cotorul și sfârșitul cărții. Este desprins în mai multe locuri. Primele 4 f. nenumerotate conțin *Înainte cuvântare*

cătră preoți, în care se cuprind cele 4 datorii și unele îndrumări pentru preoți. Foile sunt de nuanță albastră. Text pe o coloană, în negru, cu 24 de rânduri pe pagină. Frontispicii simple din rinsouri, având pe centru globul și crucea, filigrane: МФЛТ. Din însemnări constatăm că s-a aflat la mănăstirile Curchi și Tabăra¹⁸.

În aceeași colecție am identificat un exemplar al *Instrucției blagocinului bisericilor*, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1827. Exemplarul este incomplet. Lipsește foaia de titlu. Copertile carton, pânză de culoare neagră. Pe centrul primei coperti este scris titlul cărții și numărul de inventar. Text pe o coloană, în negru, cu 22 de rânduri pe pagină. Din însemnări aflăm că la mijlocul secolului XX cartea s-a aflat în satul Mingir și a aparținut blagocinului de Cărpineni Mihail Severin¹⁹.

Așadar, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, prin tezaurul bibliofil din fondul de carte veche și rară, se plasează printre principalele instituții de profil cu valori de unicat. Din cercetările noastre anterioare precizăm că multe dintre acestea nu au fost constatate în alte colecții de profil sau în bibliotecile mănăstirești, recent reconstituite. Aceste cărți prezintă un interes major pentru cultura și spiritualitatea noastră. Prin aspectul lor grafic se poate constata nivelul de cultură al societății românești în diferite perioade de evoluție, iar însemnările manuscrise oferă un spectru variat de subiecte, care urmează a fi luate în considerație de cercetători, or ele pot contribui în mare măsură la întregirea istoriei noastre naționale.

¹⁶ Cotele cărților: 69052 și 10724.

¹⁷ *Mineiele* au cotele 68404 și respectiv 68403.

¹⁸ Cota cărții este I-1.191858.

¹⁹ Cartea are cota 68394.

Centrul pro-european de servicii și comunicare – contribuția Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova la procesul de informare europeană

Centrul pro-european de servicii și comunicare a fost inaugurat la 10 mai 2011 la Biblioteca Națională a Republicii Moldova și are drept scop promovarea valorilor și mentalității europene prin sprijinirea procesului de integrare europeană a Moldovei. Unică în Republica Moldova prin tematica sa dedicată nu doar Uniunii Europene, dar și Consiliului Europei, biblioteca CPESC a fost constituită în baza bibliotecii Biroului de informare al Consiliului Europei în Moldova.

Necesitatea informației cu tematică europeană a apărut în Moldova odată cu stabilirea primelor contacte cu structurile europene în calitate de stat independent și odată cu necesitatea de cunoaștere și acceptare a valorilor și mentalității europene de către societatea noastră.

Relațiile Republicii Moldova cu Uniunea Europeană au debutat după 27 august 1991. Comisia Europeană a inițiat, în noul context geopolitic din estul Europei, relații cu statele nou-apărute în fostul spațiu sovietic. La 20 iulie 1992, Comisia propunea semnarea acordurilor de parteneriat și cooperare cu statele succesoare ale URSS, iar la 28 noiembrie 1994 a fost semnat Acordul de Parteneriat și Cooperare între UE și Republica Moldova.

Încă un pas a fost făcut la 20 aprilie 1993, când Guvernul Republicii Moldova a adresat Consiliului Europei o scrisoare în care și-a exprimat dorința de a fi invitată să devină membru al acestui important for paneuropean. Aceasta a fost o manifestare a voinței politice de a respecta principiile după care se conduc statele-membre ale

Elena CARAUȘ, Natalia GULCO

Abstract:

Pro-European Center of Communication and Services was established on 10 May 2011 at the National Library of the Republic of Moldova. It aims to promote the European values and attitudes by the instrumentality of supporting Moldova's European integration process. It is unique in Moldova due to the fact that it addresses not only issues concerning the European Union, but also the Council of Europe. The library of the Information Office of the Council of Europe in Moldova served as a basis for the creation of the library of this Centre. Although there are several centers in the country which inform people on European issues, this Centre has some features which distinguishes it from other players in this domain. The information provided by CPESC, especially on the issue of European integration of Moldova, relates to the European Union, Council of Europe and other European organizations and institutions in Moldova. The CPESC team consists of specialists in European information with extensive experience in this field, who have worked in the structures of the Council of Europe and European Union programs. The whole work of the Center is based on new ICT, particularly the web 2.0 platform.

Consiliului Europei. Urmând procedura corespunzătoare, Moldova a devenit membru al Consiliului Europei la 13 mai 1995.

Astfel, prin acțiunile lor, autoritățile Republicii Moldova au pornit ferm pe calea integrării în structurile și societatea europeană. Pe de altă parte și societatea moldovenească trebuia pregătită pentru o nouă etapă a dezvoltării sale – pentru depășirea mentalității sovietice și asimilarea valorilor europene. În acest context a apărut necesitatea creării unor structuri care ar acoperi vidul informațional privind tematica europeană și acestea nu au întârziat să apară.

Volumul surselor de informare este inepuizabil și, odată cu noile tehnologii, cresc în continuu și modalitățile de accesare a informației. Dacă ar fi să ne referim la noile curente în informarea europeană, ar putea fi menționat faptul că în ultimii ani practic toate instituțiile europene au căpătat imagini noi, mult mai dinamice, în mare parte datorită creării și lansării noilor web portaluri, care se află în evoluție permanentă. Portalul Consiliului Europei (www.coe.int) și al Uniunii Europene (www.europa.eu) oferă un exemplu reușit de prezentare și canalizare a informației.

De asemenea, printre tendințele recente pot fi menționate sporirea rolului noilor tehnologii media și a rolului motoarelor de căutare, care oferă o modalitate eficientă de găsimă a informației cu tematică europeană pentru toți utilizatorii, unica condiție pentru aceștia fiind accesul la internet, care acum poate fi făcut în diverse modalități, computer și notebook, dar și telefoane mobile, intelifoane (smartphones), tablete, televizoare cuplabile la Internet etc.

Acest progres vertiginos al TIC creează noi oferte informaționale. Creșterea informației publicate doar în versiune electronică, dar și digitalizarea colecțiilor existente și lansarea noilor versiuni ale librăriilor europene sunt niște realizări ale epocii nu-

merice. Ca surse de informare europeană în acest sens ar trebui menționate Librăria UE (<http://bookshop.europa.eu/en/home/>) și Librăria CoE (<http://book.coe.int/EN/>). Recent, tratatele Uniunii Europene au fost transpuse în format e-books.

Creșterea rolului noilor tehnologii media: transmiterea evenimentelor în direct, TV și radio online face ca informația europeană să fie extrem de operativă și mobilă și să ajungă la utilizator prin diverse mijloace de comunicare dezvoltate datorită noilor TIC. Aici ar trebui enumerate noile tehnologii web 2.0: crearea blogurilor, utilizarea rețelelor sociale Twitter, Facebook etc.

Printre alte curente de informare europeană se numără sporirea transparenței instituțiilor europene și accesul la documente, dar și menținerea contactului cu cetățenii prin comunicarea interactivă și lansarea inițiativelor de democrație participativă.

În aceste condiții, acum un an, în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (<http://www.bnrm.md/>) a fost inaugurat Centrul pro-european de servicii și comunicare (<http://cpescmdt.blogspot.com/>). Deși în republică există mai multe centre orientate spre informarea publicului în problematica europeană, CPESC are unele particularități care îl deosebesc de ceilalți actori de pe acest segment. Informația oferită de CPESC în problematica europeană, în special integrarea europeană a Moldovei, acoperă atât Uniunea Europeană, Consiliul Europei, alte organizații europene, cât și instituțiile din Republica Moldova. Unică în Republica Moldova prin tematica sa dedicată nu doar UE, dar și Consiliului Europei biblioteca CPESC a fost constituită în baza bibliotecii Biroului de informare al Consiliului Europei în Moldova. Echipa CPESC este formată din specialiști în informare europeană cu o vastă experiență în acest domeniu, care au activat în cadrul structurilor Consiliului Europei și ale Programelor Uniunii Europene. Întreaga activitate a CPESC are la bază noile TIC, în

special platforma web 2.0.

Actualmente, în afară de CPESC, în republică există mai multe centre de informare în tematica europeană misiunea cărora este de a aduce Europa mai aproape de cetățenii Moldovei. În primul rând, trebuie menționată rețeaua de **Centre de Informare ale Uniunii Europene (CIUE)**, deschise și susținute de către Uniunea Europeană (UE), pentru a oferi populației Moldovei informații și literatură despre o gamă vastă de domenii, printre care programele și instrumentele UE dedicate țărilor ce fac parte din Politica Europeană de Vecinătate, inclusiv Republicii Moldova; legislația UE, regulile de afaceri și, nu în ultimul rând, cultura.

Până în prezent au fost deschise șase CIUE, amplasate în regiunile principale ale Moldovei: Bălți (nord), Chișinău (centru), Cahul (sud), Comrat (UTA Găgăuzia). CIUE sunt găzduite de către cele mai mari universități din aceste regiuni. Cel mai important dintre ele, Centrul European de documentare în cadrul Academiei de Studii Economice din Moldova (<http://www.lib.ase.md/?p=981>), a fost inaugurat la 22 februarie 2002 prin semnarea unui acord de cooperare cu Comisia Europeană. La 12 mai 2011, în baza acestei structuri, a fost inaugurat Centrul de Informare al Uniunii Europene. Centrul furnizează informații privind integrarea europeană pentru procesele de instruire, formare și educare, precum și activitatea de cercetare, prin dezvoltarea unei baze documentare și de informații pertinente științific, destinate susținerii programelor de învățământ și cercetare ale studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor și altor categorii socioprofesionale.

Centrele Interactive Europene „PRO-Europa” (<http://www.pro-europa.md/centre-pro-europa/>) din Bălți, Cahul și Comrat sunt parte a unui proiect comun lansat de Fundația Est-Europeană din Moldova și Ministerul Afacerilor Externe și

Integrării Europene al Republicii Moldova. Centrele Interactive Europene „PRO-Europa” au fost create pentru a oferi un acces cât mai larg publicului moldovenesc la informații despre Uniunea Europeană, instituțiile, politicile și programele comunitare, precum și despre relațiile dintre UE și Republica Moldova, în special Politica Europeană de Vecinătate și Planul de Acțiuni UE-Moldova.

În incinta Bibliotecii Municipale “B.P. Hasdeu”, cu susținerea financiară a Fundației Soros-Moldova, a fost fondat în anul 2007 **Centrul de Informare Europeană** (<http://cieuropeana.wordpress.com/>) – un serviciu specializat de informare în domeniul integrării europene, care oferă o perspectivă de informare a populației privind istoria, societatea, instituțiile UE, în baza celor 1500 de titluri de carte de la cele mai prestigioase edituri din Europa privind domeniul european, impactul politicilor europene asupra cetățenilor simpli etc. În plus, CIE promovează și susține conceptul de cetățenie europeană informată și activă în rândul tinerilor din Moldova.

Centrele de informare europeană sunt o necesitate pentru țara noastră, fiecare din ele având drept scop atât lichidarea vidului informațional privind instituțiile europene, cât și privind valorile democratice promovate de aceste instituții, dar, înainte de toate, ele promovează politica de integrare a Republicii Moldova. Indiferent de statutul lor, aceste centre ar trebui să fie cât mai aproape de cetățeni, cât mai disponibile și între ele să fie creată o sinergie care ar contribui atât la pătrunderea valorilor și mentalității europene în societatea națională, cât și la crearea unor forme de organizare politică, socială și culturală, inspirate din tradițiile europene. Aceste centre ar trebui poate completate cu niște puncte de informare europeană, care ar trebui să existe în fiecare instituție de învățământ și în fiecare bibliotecă publică.

Bibliotecile au fost și rămân a fi un

partener excelent la diseminarea informației, inclusiv a celei cu tematică europeană. Biblioteca Națională – instituția gazdă a BICE și centrul metodic al bibliotecilor publice din țară, în persoana directorului general, dl Alexei Rău, a fost întotdeauna un sprijin de nădejde pe parcursul existenței BICE. Bibliotecile publice raionale au servit și drept puncte de informare, fiindu-le cu regularitate distribuite seturi de documente și publicații ale CoE și BICE. Această practică a fost preluată de Centrul pro-european, care propune pentru distribuire documente cu tematică europeană.

CPESC a preluat mai multe practici pozitive de la Biroul de Informare al Consiliului Europei, la momentul creării sale fiind prima și unica instituție de informare europeană din Moldova. Această organizație, condusă de peste 10 ani de dna Lilia Snegureac, a organizat în cel mai competent mod acțiuni eficiente de informare și cooperare pentru consolidarea valorilor democratice în țara noastră și pentru sensibilizarea opiniei publice asupra valorilor europene.

Biroul de Informare al Consiliului Europei în Moldova (<http://web.archive.org/web/20071021031531/http://www.bice.md/>), inițial **Centrul de Informare și Documentare al Consiliului Europei în Moldova** a fost creat la 30 iunie 1997, la solicitarea Guvernului Republicii Moldova, în incinta Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Avea drept scop lichidarea vidului informațional privind Consiliul Europei, drepturile omului, valorile și principiile europene, prin punerea la dispoziția organelor de stat, ong-urilor și persoanelor particulare a documentelor Consiliului Europei, a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, a informației despre structura și activitatea acestei organizații. Începând cu 2001 devine Birou de Informare, în baza unui acord semnat la 15 noiembrie 2000 între Consiliul Europei și Guvernul Republicii

Moldova. Funcția de a răspunde cerințelor de informare și documentare referitor la activitatea și experiența Consiliului Europei a rămas valabilă, la ea adăugându-se și cea de traducere și publicare a documentelor. În 2007, în baza rezoluției Rez(2006) din 13 decembrie, Biroul de Informare devine parte componentă a Oficiului Consiliului Europei în Moldova.

La 31 decembrie 2010, Biroul de Informare al Consiliului Europei în Moldova își încetează activitatea, în temeiul rezoluției Comitetului Miniștrilor Consiliului Europei Rez(2010) privind lichidarea tuturor Birourilor de Informare din toate statele membre.

După încetarea activității acestuia, la finele anului 2010, colecția infodocumentară a Biroului de Informare a fost transmisă Bibliotecii Naționale, care, intrând în posesia ei și-a asumat o dublă sarcină: de a o prezerva și a o valorifica. Această bibliotecă cuprinde peste 10.000 de publicații ale Consiliului Europei și documente referitoare la activitățile structurilor sale: Comitetul Miniștrilor, Adunarea Parlamentară și Congresul Puterilor Locale și Regionale. De asemenea, colecția bibliotecii include jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și colecția convențiilor adoptate de Consiliul Europei.

Consiliul Europei este o organizație paneuropeană care în prezent întrunește 47 de state membre, practic toate statele de pe continentul european și este printre primele instituții europene la care Republica Moldova a aderat în calitate de stat independent.

Consiliul Europei, înființat în 1949, desfășoară o vastă activitate în scopul realizării unei unități mai strânse între membrii săi, prin consolidarea și împărtășirea valorilor comune europene: a drepturilor omului, democrației și statului de drept. Această activitate și-a găsit reflecția în biblioteca sa care cuprinde practic toată experiența Consiliului Europei.

Printre publicațiile de referință ar trebui menționate lucrările ce țin de istoricul, structura și curentele principale de activitate ale Consiliului Europei, programele și rapoartele sale de activitate. O importanță deosebită o are *Anuarul european*, ediție pregătită de Consiliul Europei și imprimată de editura "Martinus Nijhoff Publishers" din Olanda. *Anuarul european* promovează o analiză științifică a organizației europene supranaționale și a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică / Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Volumele cuprind o prezentare detaliată a istoriei, structurii și activității anuale a fiecărei dintre aceste organizații până în 2005, un index bibliografic care reflectă publicațiile relevante apărute în anul respectiv, iar până în 2000 și un compartiment cu articole de opinie ce prezintă principalele tendințe europene.

Aceste tendințe pot fi urmărite și în discursurile și lucrările de opinie ale liderilor de la Strasbourg, personalități eminente europene, care în diferite perioade au stat la cârma organizației și au promovat ideea unității europene. Ele sunt prezente în colecții în diverse formate: cărți, e-publicații, înregistrări audio, CD-ROM-uri.

Biblioteca include publicații ce reflectă activitatea și experiența acumulată de Consiliul Europei în cei 60 de ani de activitate în domenii care actualmente pentru Moldova sunt deosebit de importante: protecția drepturilor omului, în special libertatea de exprimare, guvernarea internetului, drepturile copiilor și ale femeilor, protecția socială și incluziunea persoanelor cu dizabilități și a minorităților, predarea și învățarea istoriei, educația cetățeniei democratice, politicile culturale, protecția mediului ambiant, mobilitatea tinerilor, probleme curente în medicină (bioetica, genetica), democrația locală, eficiența sistemului judiciar. Aceste probleme studiate detaliat de instituțiile

Consiliului Europei sunt extrem de actuale când vorbim despre integrarea Moldovei în Uniunea Europeană. Fără înregistrarea progreselor vizibile în aceste domenii, va fi mai complicat de a adera la Uniunea Europeană, mai ales că Consiliul Europei a elaborat recomandări pentru toate statele sale membre, dar și pentru Republica Moldova în special, pentru ca cetățenii săi să cunoască, să accepte și să se conformeze valorilor europene. Consiliul Europei și Uniunea Europeană cooperează pe cele mai diverse aspecte, UE chiar a aderat la mai multe convenții ale Consiliului Europei. Aceste structuri au creat sinergii la realizarea obiectivelor comune. Foarte multe proiecte comune sunt inițiate și realizate de Consiliul Europei cu susținerea financiară a UE.

Reieșind din cele expuse, elementele-cheie ale acoperirii informaționale de CPESC sunt atât instituțiile și activitățile Consiliului Europei, cât, și cele ale Uniunii Europene în egală măsură.

În conformitate cu concepția Centrului pro-european de servicii și comunicare, elaborată de fostul director al BICE, expertul în informare europeană dna Lilia Snegureac, scopul acestuia este de a crea un sistem informațional care să asigure beneficiarii cu informații ce țin de tematica europeană, dar și să asigure o comunicare interactivă cu aceștia.

În vederea realizării acestor obiective, a apărut necesitatea creării și menținerii unui site pentru promovarea serviciilor și a colecțiilor de documente, pentru promovarea accesului la resurse informaționale proprii și externe, a confortului deservirii utilizatorilor și a extinderii și diversificării serviciilor informaționale. Site-ul trebuia să reflecte nu numai nivelul tehnic al activității Centrului, dar și să devină un instrument foarte important în servirea utilizatorilor. Această inițiativă trebuia să asigure accesul simultan de la distanță al mai multor utilizatori la serviciile oferite de CPESC și dinamica solicitării informațiilor trebuia să

fie reflectată prin statisticile de utilizare, expuse la prima vedere.

Dar, crearea unui site presupunea atât implicații financiare, cât și umane, și, pe de altă parte, era necesară o perioadă de timp mai îndelungată. Ca o alternativă, a apărut ideea creării unui sistem de bloguri, care să acopere funcțiile unui site. În plus, acestea ar fi putut fi realizate cu forțe și cunoștințe proprii, fără implicarea unor cheltuieli financiare suplimentare, o valoare adăugată constituind independența totală a designului, modificării și gestionării. În afară de aceasta, blogurile fiind o tendință modernă sunt, în același timp, un mecanism eficient de atragere a utilizatorului contemporan.

Implementarea practică a acestei idei a pornit de la structurarea activităților Centrului pro-european în trei compartimente:

1. Prezentarea bazelor de date și a masivelor informaționale europene,
2. Crearea și menținerea dosarelor „Moldova pro-europeană”,
3. Activitatea de documentare și comunicare.

Fiecare din aceste 3 compartimente necesita o platformă de prezentare pe internet, de aceea pentru fiecare a fost creat câte un blog. Problema interconexiunii a fost soluționată prin crearea unui al 4-lea blog cu rol de pagină de start. Astfel, ne-am propus, și cred că am reușit, să realizăm o arhitectură flexibilă și prietenoasă a acestui sistem.

Pagina de start (<http://cpescmdt.blogspot.com/>) vine cu informații generale despre CPESC, istoricul creării, structura, condițiile de acces, colecțiile de documente, informații de contact, posibilități de consultare a conturilor CPESC pe rețelele de socializare, este un punct de acces către celelalte 3 bloguri și cu expunerea pentru vizualizare a ultimelor actualizări ale acestora din urmă.

Baze de date (<http://cpescmd.blogspot.com/>) este un masiv informațional care

oferă informații despre principalele surse de informare europeană. CPESC este unic în felul său deoarece acoperă atât segmentul privind Uniunea Europeană, cât și cel al Consiliului Europei, astfel promovând sinergia și cooperarea acestor organisme europene, care împărtășesc aceleași idei, valori și principii, contribuind deopotrivă la construirea comună a unei Europe democratice. Consiliul Europei și Uniunea Europeană sunt prezentate în două compartimente separate, dar fiind prezentă posibilitatea de interconectare a resurselor de informații „înrudite”. Prin actualizarea sistematică a blogului este asigurat accesul la distanță al utilizatorilor la resursele informaționale, inclusiv la baze de date full text și la cele mai importante biblioteci digitale europene.

Dosare tematice: Moldova pro-europeană (<http://cpescmd2.blogspot.com/>) reflectă o altă direcție de activitate a CPESC și cuprinde informații ce țin de relațiile Republicii Moldova cu organizațiile europene. Pentru a afla ultimele știri ce țin de relațiile Republicii Moldova cu Consiliul Europei și Uniunea Europeană, utilizatorii pot accesa dosarul „Actualități” în care evenimentele la acest subiect sunt expuse în ordine invers cronologică cu linkuri la sursele primare.

Compartimentele “Uniunea Europeană și Republica Moldova” și “Consiliul Europei și Republica Moldova” încearcă să ajute utilizatorii să călătorească prin fluxurile de informații ce reflectă cele mai diverse aspecte ale relațiilor dintre aceste structuri și Moldova, pornind de la istoric și ajungând la evenimentele de ultimă oră, care cuprind vizite oficiale, evenimente desfășurate sub egida acestor structuri, în care este implicată țara noastră. De asemenea, sunt expuse informații despre instituțiile din Moldova, responsabile de implementarea activităților de integrare europeană, despre procesul de monitorizare al Moldovei la Consiliul Europei, campaniile europene, cronică și calendarul evenimentelor, descrierea succintă

a celor mai importante surse de informare în acest aspect cum ar fi: site-urile speciale care vizează cooperarea Republicii Moldova în cadrul Consiliului Europei.

Serviciul fundamental pe care îl prestează CPESC constă, de fapt, în furnizarea către utilizatori a informațiilor cu tematică europeană. Transpunerea acestor servicii în mediul virtual, în scopul creșterii gradului de satisfacție al utilizatorilor și al atragerii potențialilor utilizatori, reprezintă direcția spre care se îndreaptă sistemele de informare și documentare contemporane, într-o evoluție firească spre o societate a cunoașterii.

Masivul informațional „Documente și comunicare” (<http://cpescmdlib.blogspot.com/>) reflectă funcția informativ-cognitivă a Centrului pro-european, care este asigurată prin crearea și menținerea colecțiilor de documente și publicații, diseminarea extensivă a materialelor informative folosind diverse canale de distribuție, promovarea campaniilor și priorităților europene, informații despre organizarea activităților în cadrul CPESC. Prin intermediul acestui blog este delocalizat și democratizat accesul la colecțiile gestionate. De asemenea, sunt puse la dispoziția utilizatorilor referințele bibliografice pe teme actuale, unele din ele fiind solicitate de înșiși beneficiarii CPESC. Datorită multitudinii de surse documentare (site-uri, variante electronice, multimedia etc.), de informații și de canale pe care acestea sunt obținute, referințele sunt foarte complexe și, prin sistemul de hiperlinkuri, oferă, de asemenea, acces la full text. Acoperirea include: documente ale Consiliului Europei și Uniunii Europene, surse naționale, thinks-tanks, organizații de cercetare, monografii academice, articole din periodice etc. Importantă este actualizarea periodică a evoluției subiectelor acoperite.

Tot pe acest blog este reflectată funcția comunicativă a CPESC. Printre activitățile fundamentale în această direcție pot fi menționate: prestarea serviciilor de consiliere informațională a beneficiarilor, organizarea de mese rotunde și seminare, promovarea campaniilor și priorităților europene. La realizarea acestor activități a fost necesară stabilirea unor relații de cooperare atât cu parteneri din cadrul Bibliotecii Naționale, cât și cu parteneri externi, printre care cel mai important este Centrul de Resurse „Dialog-pro”, dar și Fundația Est-Europeană din Moldova, Mișcarea Europeană din Moldova, Universitatea de Stat din Moldova etc.

Astfel, pe parcursul primului său an de activitate, CPESC a organizat mai multe evenimente de promovare a campaniilor și valorilor europene, în parteneriat cu Centrul de Resurse „Dialog-Pro”: reuniuni informative despre Săptămâna Europeană a Democrației Locale pentru reprezentanții autorităților locale, seminare informative pentru studenții instituțiilor de învățământ superior și de specialitate, mese rotunde în cadrul Săptămânii Europene a Educației pentru Cetățenie Globală, seria de seminare privind sursele de informare europeană, adresate bibliotecarilor și ziaristilor, dar și evenimente în cadrul Zilelor europene în Moldova, devenite deja tradiționale.

În perspectivă, pe lângă activitatea tradițională de informare, Centrul pro-european de servicii și comunicare își propune sensibilizarea publicului asupra subiectelor cu tematică europeană atât prin diversificarea serviciilor interactive cu utilizatorii, cât și prin transpunerea activității pe care o desfășoară într-o măsură mai mare în proiecte cu aplicarea noilor TIC, care să popularizeze prin sursele sale informaționale valorile europene.

Referințe bibliografice:

- Centrele de informare ale Uniunii Europene / Delegația UE în Republica Moldova. – S.I., s.a.
http://eeas.europa.eu/delegations/moldova/documents/more_info/fluturas_brd_compozit_en.pdf
 Communicating Europe in Partnership: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. – Brussels, 2007. – 22 p.
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2007/com2007_0568en01.pdf
 Europe Direct: Annual report 2011 / European Commission. – Brussels, 2012. – 24 p.
http://europa.eu/europedirect/fact_and_figures/annual_reports/europe-direct-annual-report-2011-EN/index.html#/24/
 Résolution (2000) 2 sur la stratégie d'information du Conseil de l'Europe / Comité des Ministres. – Strasbourg, 2000.
<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Res%282000%292&Language=lanFrench&Site=COE&BackColorInterne t=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>
 Résolution Res(99) 9F relative au statut des Bureaux d'information du Conseil de l'Europe / Comité des Ministres. – Strasbourg, 1999.
<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=416407&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>
 Rapport sur les activités et le fonctionnement des Bureaux et des Centres d'information du Conseil de l'Europe / Comité des Ministres. – Strasbourg, 2006.
<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1000861&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>
 Strategia de comunicare cu privire la integrarea europeană a Republicii Moldova: Aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 1524 din 29.12.2007 // Monitorul oficial. – 2008. – Nr. 11-12. – 18 ianuarie.
<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=326654&lang=1>
 Stratégie de communication du Conseil de l'Europe : Document préparé par la Direction de la Communication / Comité des Ministres. – Strasbourg, 2006.
<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1006553&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>
 White paper on a European communication policy / Commission of the European Communities. – Brussels, 2006. – 13 p.
http://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com2006_35_en.pdf
 Biroul de Informare al Consiliului Europei în Moldova: 1997-2007 = The Information Office of the Council of Europe in Moldova: 1997-2007. – Chișinău, 2007. – 60 pag.
 Čar, Sandra. EDC as information gateway to the EU in Croatia: Role and perspectives / Institute for International Relations; European Documentation Centre. – Ljubljana, 2003. – 6 pag.
<http://www.google.md/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CE8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww2.ef.uni-lj.si%2Fenote%2Fjm-chair%2Fdata%2Fpredstavitev%2Fpredstavitev%2520car.doc&ei=zWvxT9r3EpCM4gTE8Mj0DQ&usq=AFQjCNGnFPYoHoQL4SS4YrgvbVnT9plQSw&sig2=8QeMROUASb1cv1ola70nQ>
 Davies, Eric. EU information: past, present and future: Edited text of a presentation made to a meeting of Polish EDC Librarians, Cracow University of Economics, June 2000. – 9 p.
http://www.eia.org/EUinfo_past_present.pdf
 Thomson, Ian. EU information policy in the digital age: PPT presentation to the British Library, London, 2 November 2009. – 13 slides.
<http://www.cilip.org.uk/get-involved/special-interest-groups/government/Documents/S4-Thomson%20%282%29.pdf>
 Thomson, Ian. New media in EU information Taking advantage of Google and Web 2.0: PPT presentation to the EUI Seminar, Zagreb, 2 December 2010. – 18 slides.
<http://euinfo.pravo.hr/userfiles/file/Zagreb%202010%20New%20media%20in%20EU%20Information.pdf>

Impactul europenizării asupra managementului BNRM

Svetlana BARBEI

În articol se analizează experiența BNRM în preluarea unor forme, metode și tehnici manageriale europene, mersul realizării obiectivelor strategice în domeniul managementului pentru integrarea instituției în spațiul european: crearea unui sistem nou de valori instituționale, de gândire și de acțiune biblioteconomică; reorganizarea sistemului de management, în special a managementului resurselor umane sub toate aspectele.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, abilități, diversitatea culturală, eficiența, flexibilitate, identitatea națională, *Learning Organization* (LO), performanța, reforma, reinginerie, resurse umane, valori instituționale.

Datorită politicii de integrare europeană promovate pe parcursul ultimilor ani, Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) a demonstrat eficiență sporită în câteva domenii prioritare:

- onorarea obligațiilor care îi revin BNRM ca membru în următoarele organisme europene de specialitate:
  - Conferința Bibliotecilor Naționale Europene (CENL);
  - Liga Bibliotecilor Europene de Cercetare (LIBER);
  - Biroul European al Asociațiilor de Bibliotecari și Specialiști în Științele Informării și Documentării (EBLIDA);
  - Asociația Euroasiatică (BAE);
- impulsionează relațiilor bilaterale cu bibliotecile naționale europene;
- participarea la programe și proiecte din cadrul comunității europene (TEL, FUMAGABA, Manuscriptorium ș.a.);
- realizarea Bibliotecii Naționale Digitale

Abstract:

The article examines the experience of the National Library in the adoption of some European management forms, methods and techniques, the realization of its strategic objectives concerning the management process of the library's integration into the European Union, the creation of a new system of institutional values, a new way of thinking and action in the librarianship domain, and the reorganization of the management system, especially the management of human resource in all its aspects.

Keywords: *the National Library of Moldova, skills, cultural diversity, efficiency, flexibility, national identity, Learning Organization (LO), performance, reform, reengineering, human resources, institutional values.*

ca parte componentă a Bibliotecii Digitale Europene;

- transpunerea în practică a deciziilor și recomandărilor CENL, în special în ceea ce privește implementarea indicatorilor de performanță, dezvoltarea sistemului de publicații electronice ș.a.;

- crearea Centrului Pro-European de Servicii și Comunicare;

- promovarea valorilor culturale naționale ca parte componentă a patrimoniului cultural european;

- perfecționarea sistemului de împrumut interbibliotecar internațional de publicații;

- asigurarea vizibilității BNRM în spațiul european prin participarea la conferințe, seminare de profil, organizarea de evenimente culturale în colaborare cu diverse instituții din țară și din străinătate, antrenarea BNRM în organizarea de expoziții virtuale tematice în comun cu bibliotecile naționale europene etc.;

- îmbunătățirea imaginii BNRM pe fundalul progreselor înregistrate pe calea integrării europene etc.

Primită în calitate de membru cu drepturi depline în Fundația Conferința Bibliotecilor Naționale Europene, care constituie principalul organism de reuniune a bibliotecilor naționale din Europa, BNRM a devenit și participantă la proiectul continental *Biblioteca Digitală Europeană*. Misiunea acesteia este de a digitaliza moștenirea culturală scrisă a țărilor europene și de a organiza variantele electronice ale documentelor patrimoniale într-o bibliotecă digitală accesibilă în Internet. Pentru a se integra în Biblioteca Europeană și a se compatibiliza cu ea sub toate aspectele în anii 2008-2009, BNRM a participat la proiectul FUMAGABA, inițiat de CENL. Integrarea Bibliotecii în structuri informaționale europene și anume în CENL a adus multe beneficii instituției noastre: aplicarea standardelor și a normelor stabilite de instituțiile europene, ajutor financiar, asistență consultativă în crearea Bibliotecii

Naționale Digitale ș.a.

BNRM întreține relații de cooperare cu cele 48 biblioteci naționale membre ale proiectului Biblioteca Digitală Europeană, la care participă și Republica Moldova. Colaborarea externă a BNRM la nivel bilateral se dezvoltă atât în cadrul organismelor internaționale de specialitate, cât și în baza unor acorduri bilaterale speciale. Instituția noastră a încheiat *acorduri de colaborare* cu următoarele biblioteci europene:

- Biblioteca Națională a Franței (din 1999);

- Biblioteca Națională a Poloniei (din 2001);

- Biblioteca de Stat a Rusiei (din 2003);

- Biblioteca Națională a Bielorusiei (din 2004);

- Biblioteca Națională a Cehiei (din 2005).

- Biblioteca Națională a României (din 2007);

Influența europenizării se realizează sub forma unor politici, standarde, metode, regulamente, vizite etc. Numai pe parcursul ultimilor 3 ani, colaboratorii BNRM au participat la un șir de întruniri organizate în Italia, Bosnia și Herțegovina, Polonia, România, Danemarca, Belarus, Olanda, Italia. Stagiile, schimbul de experiență îmbogățesc cunoștințele angajaților, inclusiv în domeniul managementului.

Fiecare țară din UE are propria cultură managerială, propriile tradiții în domeniul managementului, dar pe toate le leagă o serie de elemente identice. Specialiștii în domeniul managementului evidențiază câteva aspecte esențiale ale euromanagementului [10]:

- creșterea eficienței prin productivitate, calitate, flexibilitate și competitivitate;

- profesionalizarea managementului prin accentuarea laturii creative a acestuia;

- orientarea către persoana umană;

- direcționarea spre proces sau spre rezultate.

Ansamblul de principii și reguli în domeniul managementului, care a determinat schimbări profunde la nivelul multor instituții europene, se implementează și în BNRM, fiind completat cu inițiative proprii, destinate perfecționării modului de funcționare a instituției.

Schimbarea viziunii BNRM

Europenizarea a adus, în primul rând, o nouă paradigmă de gândire în cadrul BNRM. Obiectivul strategic al BNRM în domeniul managementului este crearea unui nou sistem de valori instituționale, de gândire și de acțiune biblioteconomică și de interacțiune cu societatea, de abordare sistemică și conceptuală a BNRM în contextul schimbării.

Se știe că managementul de bibliotecă se bazează pe un anumit sistem de valori, pe o anumită filozofie. În anii 1990-1992, directorul general al BNRM, dr. Alexe Rău, a elaborat, cu o echipă de experți, Programul național de reformare a bibliotecilor din republică, de depolitizare și orientare a acestor importante instituții spre valorile naționale perene și modelul-concept cibernetice al Bibliotecii Naționale.

Europenizarea reprezintă vectorul activității BNRM precum și a celorlalte instituții similare din republică. Aceasta înseamnă aderarea la valorile europene, care presupun:

- toleranța;
- supremația identității moștenirii culturale naționale conjugată cu cea a interferenței schimbului și a circuitului de valori;
- integrare și cooperare;
- o nouă modalitate de gestionare a banului public – eficiența și justificarea utilizării lui;
- democrația participativă, colaborarea guvernării cu societatea civilă și a majorității cu minoritatea;
- cultura ca factor generator de

individualitate etnică și în același timp ca factor integrator (multiculturalismul). [5, p. 3]

În noul mileniu, viziunea BNRM este orientată spre păstrarea poziției ei de LIDER în domeniu prin inovație, deschiderea mai activă spre recunoaștere europeană în biblioteconomie, prin dezvoltarea unei culturi organizaționale caracterizată prin colaborare, creativitate, excelență și flexibilitate; sprijinirea eforturilor statului în promovarea valorilor naționale și principiilor democratice. BNRM este instituția care întotdeauna se orientează spre cercetare și dezvoltare, acordă o importanță deosebită produselor și serviciilor de înaltă calitate și tehnologie.

Creșterea flexibilității și dinamismului în management

Managementul BNRM a centrat cu pregnanță acțiunile sale în jurul conceptului de schimbare. Această reorientare este vizibilă pe toate planurile, reflectându-se în imprimarea unei flexibilități și a unui dinamism sporit ansamblului de acțiuni întreprinse de conducere, ansamblu diferit de cel existent trei decenii în urmă.

În 2012 – an jubiliar pentru BNRM – ea este preocupată de elaborarea unei **concepții noi de management**, concepție adaptată la managementul schimbării și la noile cerințe față de bibliotecile naționale înaintate de către Comisia europeană și de CENL. Concepția schimbării a fost conturată în cadrul de programare pentru anul 2012 și conține schimbări structurale, tehnologice și schimbări legate de personal. [5]

Modificările structurale includ *reproiectarea structurii organizatorice* în vederea îmbunătățirii comunicării, precum și descentralizarea structurilor organizatorice existente.

În prezent, structura organizatorică a BNRM întrunește 29 subdiviziuni (servicii,

centre). Conducerea Bibliotecii este asigurată de un director general și patru directori adjuncți. Sistemul de management este structurat precum urmează:

- Direcția generală;
- Dezvoltarea, conservarea și comunicarea colecțiilor;
- Direcția informațională;
- Difuzare culturală;
- Cercetare și dezvoltare în biblioteconomie;
- SIBIMOL;
- Direcția administrativă.

În ultimii ani, BNRM s-a străduit să adapteze structura organizatorică la noile cerințe a politicii de integrare europeană. Metamorfozele de ordin organizatoric au inclus crearea subdiviziunilor noi, reorganizarea unor servicii, redirecționarea între secții a unor funcții, schimbarea structurii posturilor și a salariaților care le ocupă. Aceste acțiuni au dat posibilitatea de a îmbunătăți rezultatele muncii BNRM, însă exigențele zilei de astăzi ne impun să căutăm noi forme de organizări a BNRM, mai flexibile și mai eficiente. Desigur, o structură optimă, universal valabilă a organizației nu există. Așa cum afirmă A. Toffler „fiecare epocă dă naștere unei forme de organizare potrivită cu ritmul său” [9, p. 17]. Pentru a face față ritmului accelerat de schimbare al societății, structura organizațională a BNRM va fi ajustată la scopurile instituției, influențele externe, specificul activităților și condițiile concrete ale realizării proceselor esențiale ale Bibliotecii.

Procesul de schimbare organizațională, care a demarat deja, presupune *trecerea la unele elemente de arhitectură plată a managementului prin crearea unor echipe de proces (de caz, virtuale), instituirea unor generatori de procese*. Aceste echipe de proces, parțial autonome sau complet integrate, vor utiliza tehnici noi de informare și comunicare. Descentralizarea unor competențe, creșterea responsabilităților

și îmbunătățirea funcției de coordonare vor reduce în multe cazuri barierele de comunicare, conflictele de interese, timpul de așteptare în cadrul proceselor tehnologice. În curând, structura BNRM va avea o nouă configurare. Aceasta va fi materializată într-o organigramă nouă a BNRM.

Colectivul BNRM privește schimbarea nu ca un eveniment ordinar, ci ca un proces permanent, absolut necesar pentru dezvoltarea și perfecționarea Bibliotecii.

Intensificarea caracterului inovațional al managementului

Caracterul inovațional al managementului în BNRM se manifestă prin:

- capacitatea conducerii de a identifica soluții adecvate a problemelor existente de ordin financiar-economic, tehnic, uman;
- generarea unor idei și produse originale;
- modificarea metodelor, tehnicilor, procedurilor concepute și implementate de conducerea BNRM;
- implementarea realizărilor progresului tehnic în BNRM, mutații tehnice și tehnologice;
- analiza critică a activității BNRM și identificarea soluțiilor noi pentru rezolvarea problemelor existente;
- dezvoltarea managementului participativ și previzional;
- cultivarea mentalității inovative (crearea unui climat adecvat pentru generarea și aplicarea ideilor noi în toate domeniile de activitate ale BNRM, acceptarea de experiențe noi, existența la toate nivelurile de management a pasiunii pentru schimbări și a capacității de antrenare a personalului BNRM la realizarea ideilor noi etc.);
- motivarea morală și materială a creatorilor de idei noi și salariaților care au aplicat unele inovații.

Dintre elementele manageriale europene care se implementează activ în BNRM

putem numi următoarele: utilizarea instrumentelor de previziune, transparența în activitate, îmbunătățirea organizării muncii prin micșorarea nivelurilor ierarhice, perfecționarea modalităților de evaluare a activității Bibliotecii prin utilizarea indicatorilor de performanță, dezvoltarea abilităților profesionale, centrarea pe competențe, efectuarea controalelor axate pe rezultate concrete ș.a.

Modernizarea serviciilor prin reingineria proceselor operaționale

Noua concepție de management cibernetic, îmbogățită cu elemente ale managementului schimbării, include și alte aspecte nu mai puțin importante:

- a) algoritmizarea proceselor în sistemul de producție al instituției;
- b) reingineria proceselor, revizuirea modului de măsurare a rezultatelor;
- c) întemeierea reproiectării proceselor de producție pe tehnologia informației.

Reengineering este un concept lansat în SUA, care s-a răspândit fulgerător în întreaga Europă. Termenul de reengineering a fost lansat de Michael Hammer, unul dintre autorii cărții “Reengineering-ul întreprinderii”, considerată “Biblia” reengineering-ului. Ideea de bază de la care se pleacă în acest concept este următoarea: esențialul pentru succesul într-o lume în continuă schimbare nu este disponibilitatea resurselor (financiare, materiale, umane, de informație etc.), ci organizarea optimă a activității, racordată la prioritățile și rigorile externe [1].

Reingineria presupune revizuirea proceselor astfel încât procesele ineficiente, fragmentare sau învechite să fie înlăturate, iar procesele și serviciile actuale să fie regrupate. Mai întâi toate procesele din BNRM vor fi studiate din punct de vedere al importanței lor strategice, al performanțelor obținute etc. În baza analizei și diagnosticării fiecărui proces vor fi determinate procesele

ce necesită schimbare.

În reforma sa de management toate activitățile Bibliotecii sunt orientate către utilizator – aceasta fiind una din componentele de bază ale schimbării. *Obiectivul fundamental al BNRM este creșterea gradului de satisfacere a intereselor generale și specifice ale utilizatorilor.*

Prioritățile managerilor în acest domeniu sunt următoarele:

- abilitatea de a oferi utilizatorilor produse/servicii *de calitate*;
- abilitatea de a livra produsele/serviciile *la timp*;
- abilitatea de a produce o *bogată gamă sortimentală* de produse/servicii.

Asigurarea calității prin modernizarea managementului calității

În ultimii ani BNRM a demarat lucrările de modernizare a sistemului de management al calității prin:

- elaborarea unui pachet de documente care cuprinde: Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului calității, Regulamentul privind organizarea controlului intern al calității produselor / serviciilor în BNRM, Manualul calității, procedurile de sistem (6), procedurile operaționale (4);
- organizarea acțiunilor de audit intern conform unui program special.

Implementarea standardelor europene ISO 9000 oferă garanția că toate procesele și activitățile derulate în cadrul BNRM vor fi ținute sub control și îmbunătățite continuu.

Promovarea managementului performanței

Unul dintre componentele *managementului performanței*, practicat în BNRM, este evaluarea performanțelor realizată prin analiza periodică retrospectivă a rezultatelor obținute, cu utilizarea indicatorilor de performanță.

Pentru implementarea standardelor europene de calitate și facilitarea comparabilității performanțelor, BNRM utilizează deja al treilea an la rând indicatorii de performanță elaborați de CENL special pentru acest tip de biblioteci. Standardul ISO/TR 28118:2009, *Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci* descrie cu precizie acești

indicatori, precum și procesele de colectare și de analiză a datelor cerute. În prezent BNRM traduce acest standard în limba română, ulterior el va fi preluat ca standard național.

Tabelul de mai jos cuprinde unii indicatori de performanță înregistrați de BNRM în anii 2010-2011.

Indicatori	2010	2011
I. Dezvoltarea colecției naționale		
Procentul publicațiilor naționale achiziționate de BNRM	96 %	92 %
2. Asigurarea accesibilității colecției: Catalogare		
Procentul materialelor rare (veche) catalogate, incluse în catalogul web	29 %	29 %
3. Asigurarea accesibilității colecției: Rapiditatea accesului		
Timpul mediu al prelucrării documentului (perioada dintre ziua când documentul a ajuns în BNRM și ziua când el este disponibil pentru utilizator pe raft)	30 zile	30 zile
Exactitatea aranjării documentelor pe raft	96 %	97 %
Timpul mediu de căutare a unui document în depozitele închise	20 min.	
Timpul mediu de realizare a împrumutului interbibliotecar	8 ore	
Accesul direct de pe pagina de pornire	55 %	55 %
4. Asigurarea accesibilității colecției: Utilizare		
Utilizarea publicațiilor străine, achiziționate pe parcursul ultimilor 3 ani	36 %	37 %
Rata de ocupare a locurilor de către public dotate cu echipament	48 %	60 %
Numărul de participanți per activitate culturală	130	248
Satisfacția utilizatorilor	92 %	93 %
Asigurarea accesibilității colecțiilor: Digitalizare		
Numărul de documente numerizate per 1000 de titluri din colecție	1,0 %	1,5 %
Procentul de documente numerizate per colecție specială	0,001 %	0,001 %
6. Oferirea serviciilor de referință		
Rata de răspunsuri corecte furnizate	90 %	92 %
Viteza (timpul mediu) tranzacțiilor de referințe	8 min.	8 min.
Procentul informațiilor realizate în format electronic	49 %	53 %

7. Crearea potențialului pentru dezvoltare		
Procentul personalului bibliotecii care oferă servicii electronice (nr. de persoane, care se ocupă de administrarea, furnizarea și dezvoltarea serviciilor tehnice împărțit la nr. total de personal)	2 %	2 %
Numărul de ore de frecventare a lecțiilor de instruire formală per membru al personalului	16	20
Procentul mijloacelor primite prin intermediul unor granturi speciale sau venituri generate	7 %	7 %
Procentul personalului implicat în proiectele internaționale	7 %	7 %
8. Prezervarea colecțiilor		
Procentul materialelor unei colecții care se află într-o stare normală	90 %	90 %
Procentul tuturor materialelor care necesită un tratament de conservare sau restaurare din totalul materialelor care au primit deja un astfel de tratament	1,5 %	1,5 %

Datele de mai sus arată că în anul 2011 majoritatea indicatorilor au rămas la nivelul anilor precedenți. Unii indicatori denotă neajunsurile existente, de ex.: rata de ocupare a locurilor dotate cu echipament, procentul de documente numerizate per colecție specială, numărul de ore de frecventare a lecțiilor de instruire formală per membru al personalului. Evaluarea performanțelor nu este un scop în sine pentru BNRM, ci un mijloc care ne ajută să analizăm cheltuielile suportate, să monitorizăm progresele înregistrate și să luăm decizii corecte etc.

Diversitatea culturală și păstrarea identității naționale

Multiculturalismul sau diversitatea culturală, cum mai este numit în literatura de specialitate, constituie un element tradițional în activitatea BNRM. Politica BNRM în acest domeniu include:

- acceptarea diversității;
- dezvoltarea colecțiilor Bibliotecii din punct de vedere cultural și lingvistic;
- asigurarea accesului la valorile culturale multinaționale prin mijloace tradiționale și moderne;

- creșterea calității ofertei culturale și a participării publicului la evenimentele culturale;

- promovarea diversității culturale, inclusiv în spațiul virtual;

- dezvoltarea schimburilor internaționale de publicații etc.

BNRM desfășoară anual zeci de manifestări cultural-științifice în cadrul unor programe culturale organizate în comun cu mai mulți parteneri din diferite organizații internaționale acreditate în Republica Moldova. În ultimii ani, la BNRM s-au desfășurat Zilele culturii ucrainene, bielorusă, ruse, poloneze, spaniole, germane, finlandeze, franceze, italiene, grecești etc.

Unul din scopurile principale ale BNRM este promovarea valorilor naționale, păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității naționale culturale. BNRM desfășoară anual sesiuni, simpozioane, colocvii și alte acțiuni cu caracter științific, organizează saloane, expoziții, gale, ateliere de creație, cenacluri și alte manifestări culturale de nivel național și internațional, atât din domeniul culturii și literaturii naționale, cât și din domeniul muzicii, artelor.

Promovarea patrimoniului nostru național în spațiul virtual este o altă prioritate a BNRM. Prin difuzarea culturală virtuală, mediatizarea expozițiilor-eveniment, editarea publicațiilor BNRM pe suport electronic, crearea Bibliotecii Naționale Digitale "Moldavica", patrimoniul nostru național devine cunoscut în lume.

BNRM participă, de asemenea, la dezvoltarea fondurilor bibliotecilor pentru diaspora moldovenească din țările europene. Începând cu anul 2006, la solicitarea diasporelor moldovenești din străinătate, BNRM a deschis filiale în Italia (Reggio Emilia), Grecia, Rusia și Ucraina. Crearea acestor biblioteci oferă moldovenilor, aflați în afara țării, posibilitatea de a păstra și promova valorile naționale, patrimoniul nostru cultural și spiritual.

Reforma managementului resurselor umane

În prezent, structura organizatorică a BNRM cuprinde 267 posturi aprobate, distribuite astfel:

- 195 posturi ocupate de personalul de specialitate;
- 72 posturi ocupate de personalul de întreținere.

Una din principalele direcții ale schimbărilor reformatoare în modelul de management al BNRM, pentru ca acesta să răspundă cerințelor de edificare a unui management european, este reforma managementului resurselor umane.

Această reformă se bazează pe principiile *reingineriei organizaționale*, ale LO (*Learning Organization*) și ale componentelor inovaționale.

Reformarea managementului resurselor umane în baza transformării BNRM în LO este focusată pe următoarele obiective:

- transformarea cunoștințelor în resursa de bază a instituției;
- transformarea rețelei de calculatoare în „sistemul nervos” al instituției astfel

încât procesul de cunoaștere să devină și cognitiv, și organizațional;

- transformarea procesului de învățare într-un proces de achiziționare a cunoștințelor în regim top-down și bottom-up;
- aplicarea în baza relocalizării cunoștințelor permisă de rețeaua modelelor noi de învățare organizațională (într-un singur ciclu și în ciclu dublu);
- aplicarea unor instrumente și tehnici noi de învățare organizațională (mentale, viziunea colectivă, învățarea în grup ș.a.);
- reorientarea sistemului de învățare spre formarea abilităților necesare. [5]

Reforma managementului resurselor umane include și alte aspecte, precum:

- schimbarea generațiilor la nivelurile strategic și tactic ale sistemului de management;
- revizuirea sistemului de acordare a suplimentelor la salarii, primelor și indemnizațiilor pe principiul acordării acestora în funcție de nivelul de cunoștințe;
- reformarea managementului carierei bibliotecarilor în baza Indexului Competențelor și sistemului de evaluare și de promovare după abilități.

În prezent, în BNRM media de vârstă a managerilor este de 45 ani. Șapte persoane, care conduc serviciile, au sub 35 ani. Majoritatea managerilor de nivel strategic și tactic au grad superior de calificare.

În ultimii ani, administrația BNRM promovează tineri care pot conduce o echipă și lua decizii moderne. Lipsa experienței acestora este compensată de curaj și prospețimea viziunii.

Dezvoltarea caracterului formativ al managerilor

Managerii de nivel strategic și tactic ai BNRM, prin natura funcțiilor lor, contribuie la perfecționarea pregătirii subordonaților lor pentru a fi capabili să-și îndeplinească cu succes sarcinile de serviciu.

Caracterul educativ al managementului în BNRM se manifestă prin diferite modalități:

- organizarea în cadrul BNRM a sistemului de formare și perfecționare a cadrelor;
- evaluarea pregătirii personalului;
- punerea la punct a unui sistem modern de informare și documentare a personalului;
- implicarea salariaților în activitatea diferitor comisii de specialitate, în soluționarea problemelor complexe, care depășesc frontierele compartimentelor respective etc.

Formarea și dezvoltarea competențelor în domeniul managerial implică o formare specializată, realizată atât în cadrul Bibliotecii, cât și în ansamblul mediului profesional. Pentru managerii BNRM sunt preconizate următoarele forme de instruire: Forumul managerilor (în 2012 acest forum este dedicat studierii temelor legate de managementul inovării și schimbării), autoperfecționare, vizite de documentare, instruire la distanță, participarea la diverse reuniuni profesionale din țară și străinătate, întâlniri cu specialiști din alte țări ș.a.

Pentru personalul executiv al BNRM se organizează lecții în cadrul Lectoriului de biblioteconomie și știința informației, cursul „Bunele maniere”, instruire la locul de muncă, traininguri, cursuri pe diferite teme (Utilizarea calculatorului, Biblioteca 2.0, SIBIMOL).

Pentru tinerii bibliotecari este organizată Școala fără de sfârșit, care are un program special. În direcțiile BNRM lunar este organizată „Ora bibliotecarilor”.

Începând cu anul 2001, evaluarea performanțelor profesionale a devenit una din principalele instrumente de îmbunătățire a performanței organizaționale la nivelul BNRM. Procedura se

desfășoară trimestrial și este în continuă perfecționare. Activitatea salariaților este estimată în baza următoarelor criterii: *executiv, calitativ, inovațional, implementativ, informativ și economic*. În baza rezultatelor evaluării cadrelor funcționează și sistemul de retribuire suplimentară a muncii.

În prezent, BNRM pune accentul pe evaluarea cunoștințelor și competențelor salariaților. Aceasta presupune elaborarea listei proceselor cu împărțirea lor în operațiuni componente pentru a analiza mai bine cunoștințele necesare pentru realizarea operațiunii corespunzătoare, determinarea nivelului de cunoștințe al salariaților (de bază, avansate sau inovative), abilitățile fiecărui salariat de învățare a domeniilor concrete.

În loc de concluzie

Preluarea în managementul BNRM a unor instrumente manageriale utilizate cu succes în țările europene dezvoltate are mai multe avantaje. Totodată, remarcăm că perfecționarea managementului conform orientărilor europene se realizează dificil pe motiv că în prezent în BNRM există un dezechilibru mare între scopuri și mijloace existente, între cerințe și posibilități.

Biblioteca Națională, fiind unul din liderii în managementul bazat pe cunoștințe inovative, a devenit o prestigioasă instituție de cultură, informare și documentare. Buna reputație a Bibliotecii Naționale la nivel internațional și național, obținută cu mult efort, se datorează unui management performant, politiciii de schimbare promovată în ultimii ani și personalului înalt calificat. Îmbunătățirea continuă a calității serviciilor și optimizarea tehnologiilor oferă BNRM perspective clare de dezvoltare și afirmare.

Referințe bibliografice

1. **Călin, Camelia Georgeta; Aldea, Laurențiu Gabriel.** Reengineering-ul întreprinderii, inovare în domeniul conducerii întreprinderii, o necesitate în contextul mondial actual // *Economia*, 2000, nr.1-2, p.1.
2. **Management comparat:** Caiet de seminar : (Repere teoretice fundamentale, subiecte propuse pentru discuții, teste grilă, tematică referate) / Constantin Teleșpan, Dorel Badea, Marius Ralea. Sibiu: Alma Mater, 2008. 103 p.
3. **Nicolescu, Ovidiu.** Noutăți în managementul internațional. București, 1993, p. 132-146.
4. **Rău, Alexe.** Cadru de programare a activității BNRM pe anul 2010 [manuscris].
5. **Rău, Alexe.** Cadru de programare a activității BNRM pe anul 2012 [manuscris].
6. **Rău, Alexe.** Conceptul de bibliotecă națională: idei în circulație // *Cercetare și dezvoltare în Bibliotecile Naționale ale României și Republicii Moldova: Volum de lucrări științifice*. București: Ed. BNR, 2008, p. 34-42.
7. **Senge, Peter.** *The Fifth Discipline: The art and practice of the Learning Organization*. New York, 1990.
8. **Thurley, K.; Wridemus, H.** WiU Management Become European Strategic Choice for organisations // *European management journal*, 1992, vol. 9, nr. 2, p. 32-34.
9. **Toffler, Alvin;** Șocul viitorului / Trad. de Leontina Moga și Gabriela Mantu. București : Ed. Politică, 1973. 514 p. (seria Idei contemporane).
10. **Vădan, Mihai-Gavril.** Reingineria întreprinderilor mici și mijlocii în vederea integrării în economia digitală: Rezumatul tezei de doctorat. Brașov, 2011, 114 p.
11. **Van Dijk, Jules.** Transnational Management in an Evolving European Context, după Mihaș, Ioan // *Euromanagement*. București. Ed. Economică, 2002, p. 35.

Transition of The European Library

Key Decisions & Action Plan

July 2011 to
December 2012

The European Library
2011-2012 Operational Plan

Contents

Foreword from Gunnar Sahlin	3
Introduction	4-5
Part 1: Key Decisions	
<i>Strategic</i>	
1. How can we secure the future of <i>The European Library</i> as an end-user service?	6-9
2. How do we ensure that <i>The European Library</i> continues to offer quality content?	10
3. How should <i>The European Library</i> be governed in future?	11
4. How do we ensure that <i>The European Library</i> is sustainable into the future?	12-13
5. How do we ensure support of non-EU/EFTA libraries?	14-15
<i>Operational</i>	
1. How should operations of <i>The European Library</i> be managed in future?	16
2. What needs to change in the new Partnership Agreements for <i>The European Library</i> ?	17
Part 2: Action Plan	
1. Embed <i>The European Library</i> service in international research and learning communities.	19-20
2. Establish high-value collections and services for our users.	21-22
3. Develop strategic partnerships.	23-24
4. Provide a first-class infrastructure that continues to innovate.	25-26
5. Ensure sustainability of <i>The European Library</i> .	27-28
Appendix	
<i>Brand Strategy Report</i>	
1. Executive Summary	29
2. LIBER Board Statement	30
3. CERL Board Statement	31
4. Budget for 2011 & 2012	32

Foreword from Gunnar Sahlin on behalf of the Management Committee

Gunnar Sahlin, Director of the National Library of Sweden. Chair of The European Library Management Committee (from September 2010).

The European Library is the most important program initiated by CENL.

Since it began in 2005, *The European Library* has grown to include the national libraries of all Council of Europe states.

In recent years we have improved the communication flow between *The Euro-*

pean Library's administrative office and the national libraries, so that national libraries are now more actively taking part in the service. We have improved our governance by creating the Management Committee, and now we are striving to increase usage of our resources.

Our current focus is on providing a valuable resource for researchers and higher education. We are not yet as well known as we would like among scholars and students in Europe but we are looking ahead, anticipating further growth and addressing the challenges that await us.

Most importantly, we have developed concrete plans for providing digital services for research and higher education in Europe.

The Europeana Libraries project is a key part of that strategy. This 2-year project is being coordinated by *The European Library* and run in collaboration with LIBER, CERL and several university libraries. It is financed by the European Commission, and will bring some 5 million digitised images, films, catalogues, e-theses and other materials into *The European Library*.

By incorporating university libraries in our network, establishing more effective channels

of communication between *The European Library* and projects in various countries, and by expanding the material available, we will reach out to scholars and students in a new way.

We hope that the Europeana Libraries project is just the start of a new era of close cooperation with groups such as CERL and LIBER. Expertise could certainly be shared between these organisations, and possibly fee funding as well.

Already, this collaboration, and the new aggregation service that the Europeana Libraries project will create, is a valuable contribution to the European infrastructure for research.

We will also benefit from our proposal for a brand strategy, and by redesigning our website so we can reach a broader audience.

We are convinced that this Transition Plan is an important document for discussion during CENL's 2011 conference. It will be followed by equally critical decisions and actions in the coming months and years.

Gunnar Sahlin

Part I: Key Decisions

Several challenges are critical to the future of *The European Library* as an expanded service that brings together the national and research libraries of Europe.

We need the CENL Board to take decisions on strategic issues related to:

1. Our future as an end-user service.
2. A content strategy.
3. How we are governed.
4. Our long-term sustainability.
5. Support to non-EU/EFTA members.

On the operational side, we must take a decision on the future of the Service Level Agreement for the running of *The European Library*, and we need to revise the Partnership Agreement between libraries and CENL for membership of *The European Library*.

All of these issues are outlined in depth on the following pages.

Introduction: An overview of our achievements and the current operational landscape.

The European Library is evolving

Between 2008 and 2011, *The European Library* significantly shifted its strategy. This shift began when the Management Board at the time agreed to open up *The European Library* to content from other non-national libraries, and to focus services towards researchers¹. Our new vision focused, in particular, on supporting the development of e-research in the humanities and social sciences.

...to meet our core goals

The current strategic plan covers the 3 years from 2010-2012² and we are now at the halfway stage of its life. The plan was based on goals agreed by the CENL Board to:

- **Develop** the service
- Create and **innovate**
- Grow **sustainably**
- **Evaluate** success
- **Lead** our sector
- Create **user value**
- Seek **funding** for innovation
- **Focus** our efforts

...underpinned by our priorities to

1. **Embed** *The European Library* service within international research and learning communities
2. **Establish** collections and services that are of high value to users
3. **Develop** strategic partnerships
4. **Provide** a robust infrastructure that continues to innovate
5. **Ensure** the sustainability of *The European Library*

Much Has Been Achieved

Halfway through the current strategic plan, we are proud of our achievements. We have:

- Won new projects, that will help us meet our strategic aims:
  1. **Europeana Libraries** - A 2-year project worth €4 million. It is being led by *The European Library* and will establish us as the domain aggregator for libraries.
  2. **ARROWplus** - It will extend *The European Library's* role as a major player in the ARROW rights information infrastructure for Europe.
  3. **CENDARI** - A project that will embed the content of *The European Library* into e-research infrastructures in Europe.
  4. **Enumerate** - It will map the progress of digitisation across Europe.

¹ Minutes of the Management Board meeting of September 24th, 2008 http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/for_partners/meetings/boardmeeting20080924/Minutes_TEL_MB_080924_final%20version.doc

² Strategy Plan 2010-2012 http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/for_partners/meetings/mcm20100517/Strategy2010_12_V3.pdf

Introduction: An overview of our achievements and the current operational landscape.

- Entered into a partnership with LIBER, CERL and Europeana that will deliver real value to the libraries sector.
- Completely redesigned *The European Library* portal.

Above all, our national library partners have remained committed to the service.

...despite a difficult environment

Challenges continue to face *The European Library*.

We are in a crowded information landscape, with services such as *The European Library*, Europeana, European Film Gateway, Gallica and WorldCat all vying for user attention. Money is also a critical issue. There is a global economic downturn, with limited resources for libraries. *The European Library* continues to rely on external funding to support service innovation.

We Remain Focused on the Future

Last year, the Management Committee and the CENL Executive Committee expressed the following expectations for the future success of the service¹:

- A defined **target audience**
- **Real value** for users
- A **clear distinction** between *The European Library* and Europeana
- **Cooperation** between libraries
- *The European Library* as a **domain model** within Europeana

Critical decisions for the CENL Board

This document sets out a number of vitally important issues for the CENL Board to discuss. Key decisions must be made that have an enormous impact on the future of *The European Library*.

Timeline

The Europeana Libraries project has, in many ways, been the catalyst for some of the issues in this document that we are asking the CENL Board to address. The project started in January of this year and runs to the end of 2012. This could be considered the period of transition for *The European Library*, from a service solely for national libraries to one that embraces research libraries. By the CENL Board meeting of September 2012, there should be a new 3-year strategy for an expanded service, ready for implementation on 1st January 2013.

¹ Strategic Choices For Change http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/for_partners/meetings/mcm20100517/Strategic_choices_for_change_finalversion.pdf

1 How can we secure the future of *The European Library* as an end-user service?

Introduction

The European Library has, for several years now, found itself in an increasingly competitive and crowded European information space.

A multitude of service portals and project websites exist. Many have similar-sounding names that increase confusion for the user, and not all can claim the user's time and attention.

Background

Earlier in 2011, a report¹ was commissioned to clarify the branding of *The European Library*, Europeana and Europeana Libraries, so that the relationship between them is understood by both end users and stakeholders. This report is a key deliverable in the Europeana Libraries project.

Twenty interviews were conducted with representatives from CENL, LIBER, CERL, national and research libraries, *The European Library* office and Europeana. The key findings and recommendations were:

- There is confusion about the differences between *The European Library*, Europeana and Europeana Libraries.
- The relationship between *The European Library* and Europeana should be complementary and not competitive. There should be clearer differentiation between their target users and services.
- It should be obvious that Europeana Libraries is a project and not a service.
- There is a high level of consensus on what a service for researchers should look like.
- The brand name *The European Library* should be reviewed. *The European Library* should consider whether it should be part of a Europeana family of services.

¹ An executive summary is in the Appendices and the full document, A Framework for the Development of a Brand Strategy for The European Library, can be found here: <http://bit.ly/TELbrandstrategy>

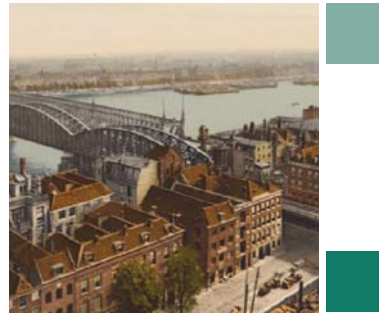
If so, a name like Europeana Research would identify clearly who the service is aimed at.

Consultation With National Libraries

The brand strategy report was thoroughly debated by national libraries representatives between April and July 2011.

It was also discussed at length at meetings of the Management Committee (in April², at the beginning of June³ and at the end of June⁴), CENL Executive (May) and the Libraries Coordination Group (May⁵).

A wide range of views were expressed, and are summarised below. There were arguments for and against the recommendations in the brand strategy report.

² Minutes of the April 11, 2011 meeting of the Management Committee http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/for_partners/meetings/mcm20110606_/mcm20110606.html

³ Minutes of the meeting on June 6, 2011 of the Management Committee http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/for_partners/meetings/mcm20110606_/TELMC_minutes_6june11.doc

⁴ Minutes of the extraordinary meeting of the Management Committee on June 30, 2010 http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/for_partners/meetings/mcm20110630/TELMC_july11_final.doc

⁵ Minutes of the LCG meeting on May 30-31, 2011 http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/for_partners/meetings/May30-31plenary-2011/LCGminutes_May11_finaldraft.doc

1 How can we secure the future of *The European Library* as an end-user service?

Strategic considerations

- Librarians in national libraries perceive that they may lose influence within the new, wider service
- The service must encompass and represent the libraries of Council of Europe states, not just the EU
- *The European Library* has the opportunity to harness the marketing power and influence of Europeana
- Cooperation across the libraries sector is vital

Content

- The union catalogue of Europe must be preserved as an important asset and achievement by *The European Library*
- *The European Library* must be about bibliographic objects as well as digital ones
- A content strategy is vital and should focus on the needs of researchers.

Future sustainability

- The future of *The European Library* may be more assured by moving closer to Europeana, a flagship project of the European Commission.
- There were some concerns that *The European Library* should remain independently sustainable.

Cost-effectiveness

- Further integration of infrastructures and back-office processes, such as aggregation and indexing, would result in greater cost efficiencies for everyone involved. This could include deeper cooperation with Europeana and CERL, for example.

Services to end users

- Portals used to be the focal point of a service but this is changing. The trend now favours the distribution of data into other services designed specifically for a target audience (in our case, the researcher).
- Researchers must be involved in the development of services.

Branding and name of the service

- CENL Executive agreed that it would be sensible to review the name of *The European Library* and supported the inclusion of 'Europeana' in the name of the future service.
- There was a view across the committees that a service with the name 'Europeana Research' must be able to meet the expectations of researchers in terms of content and services.
- There was some support for the name 'Europeana Libraries' instead of 'Europeana Research', although this was felt to be supply-focused rather than user-focused.
- A significant number of members of the Libraries Coordination Group preferred to retain the name *The European Library*.
- An option might be to retain the name *The European Library* for the aggregation service and to use the name Europeana Research for the end-user service.

Recommendation of the CENL Executive

The CENL Executive agreed that the name of *The European Library* might be changed, once the service, strategy and governance had been defined and agreed.

1 How can we secure the future of *The European Library* as an end-user service?

Consultation across the wider libraries network

The brand strategy report has also been discussed at the board meetings of CERL¹ and LIBER².

CERL Board View

- *The European Library* and Europeana should be more clearly distinct in terms of target audiences and content selection; bibliographic data is important to researchers.
- National and research libraries should collaborate on a library-domain aggregation service.
- It is useful for *The European Library* to have a portal but data distribution via subject-focused services is also important.
- A name like Europeana Research may raise the expectation that it has more than just library material. APIs could link to other domains but the specific view of the CERL Board is that this would pose a considerable technological challenge
- Greater clarity about the target audience and their needs would strengthen the brand.

LIBER Board View

- The LIBER Board welcomes the mass aggregation of scholarly content for European researchers and is pleased to be working with *The European Library*, CENL and CERL.
- The Board endorses the creation of *one* portal for researchers, with ease of access and quality assured content, including full text for in-depth analysis. The scope of content will need to be defined.

- The relationship between *The European Library*, Europeana and Europeana Libraries will need to be defined as we work towards an over-arching digital research space.
- The branding and presentation of this new space is important and the needs of researchers are different from those of the general public.
- If possible, there should be one pan-European libraries aggregation service. Future sustainability of this service is critical.

Proposal of *The European Library* office to the Management Committee

Having listened and reflected on the views of libraries, *The European Library* office believes that the issue of *The European Library* as a libraries aggregator, its name and its re-launch be separated from the development of an end-user service targeted at researchers.

This means that *The European Library* would:

- Move forward with its newly designed site.
- Keep the name *The European Library*.
- Aggregate material from the Europeana Libraries project.
- Start to make the new service deliver into the research networks.

We would then work with other domains wishing to create services for the researcher on a new project to create Europeana Research.

Next Steps

The redesigned portal will have its alpha launch to our library partners in October. It will unite the content of national libraries with objects from the first group of research libraries.

1 A statement from the CERL Board can be found in the Appendices

2 A statement from the LIBER Board can be found in the Appendices

1 How can we secure the future of *The European Library* as an end-user service?

Once our partners are happy with the new functionalities, we will launch the portal publicly. It is critical to reach agreement on the name of the new service so that marketing can begin to libraries and end users.

The Management Committee will create a set of recommendations during its meeting to debate during the CENL Board workshop.

Discussion Points & Decisions

Members of the CENL Board are asked to support the alpha launch in October of a new portal that integrates the content of national and research libraries and incorporates functionalities designed around the needs of researchers.

The portal design will be shown to the Board on 26th September.

Recommendations from the Management Committee will be presented at the CENL Board.

CENL Board members are asked to express their views on these recommendations for positioning, branding and naming of the service, to be taken into account by the Management Committee.

Following discussion and a summary of the main points of agreement, CENL Board members are asked to agree the procedure for the final decision on the future form and name of the end-user service, taking into account the views of all the libraries networks (CENL, LIBER and CERL).

Strategic Decisions **2** How do we ensure that *The European Library* continues to offer quality content?

Introduction

With an expanded service that includes research libraries, *The European Library* is determined to offer our target audience high-quality content that is relevant to their needs.

Background

Until now, *The European Library* has taken all digital content and catalogues offered by national libraries.

In the future, there are several paths we could take. We could aggregate all content offered from other libraries and make all of it available via the portal. Alternatively, we could aggregate all content but only show a selected range of collections in the portal.

During 2010, we undertook extensive analysis of our current set of content, giving us good insight into our subject coverage, content type and country of provision¹.

We also carried out content surveys to determine what content we needed to bring into *The European Library*.

Next Steps

In November 2011, we will hold a content strategy workshop with representatives from both national and research libraries. The workshop will be facilitated by Professor Sebastian Mundt of Stuttgart Media University.

Its purpose will be to draw up a content development strategy for the future, covering the following:

- Understanding the context for content development – what are the users' needs?
- Agreeing criteria for content selection

- Agreeing the priorities for a content plan, covering 2012 and 2013
- Automating the process of content analysis, including working with the ENUMERATE project, which is undertaking survey work and data analysis on digitisation and access to digital content across Europe

Discussion Points & Decisions

Members of the CENL Board are asked to endorse the approach to content development.

It is proposed that the Libraries Coordination Group and Europeana Libraries' content providers will work together to draft a content development strategy, for submission to the Management Committee.

¹ Report available at <http://bit.ly/contentanalysis>

Strategic Decisions **3** How should *The European Library* be governed in future?

Introduction

An expanded service that includes research libraries necessitates a review of the current governance arrangements for *The European Library*.

Background

Governance was last reviewed in 2009¹. It resulted in the formation of the Management Committee, which reports to the CENL Executive Committee and, ultimately, to the CENL Board.

It is responsible for strategic leadership of *The European Library* and the cost-effectiveness of the service. It represents the directors of the national libraries taking part in the service.

Current Status

With the expansion of the service, research libraries should receive appropriate representation in the body responsible for the strategic direction and management of the service.

In the Europeana Libraries project, there are specific tasks associated with the governance of the future service.

Next Steps

Within the Europeana Libraries project, the following steps are set out:

- CENL, LIBER and CERL should define their governance requirements for *The European Library* by March 2012.
- A joint group of CENL, LIBER and CERL should work to redefine the existing governance structures by July 2012.

¹ 2009 paper on Governance of The European Library http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/for_partners/meetings/boardmeeting20090309/TEL_governance_MB_March09.doc

Discussions Points & Decisions

CENL Board members will have an opportunity to discuss and share their views on the future governance of *The European Library*.

Following discussion, a summary of the main points of agreement will be given, to be taken into account by the Management Committee.

CENL Board members are then asked to agree the procedure for review of the governance structure of *The European Library*.

Strategic Decisions **4** How do we ensure that *The European Library* is sustainable into the future?

Introduction

The European Library's current income per year is €687,000. With 48 member libraries, this results in an average cost-per-library of €14,500.

The range of fees goes from €500 to €50,000, with membership fees based on key national economic indicators and the level of library resources.

We recognise that fees for current members need to be reduced.

This can only be achieved by expanding membership to a greater number of libraries: one of the main goals of the Europeana Libraries project.

By opening up membership to other libraries, we recognise the need to achieve economies of scale through expansion whilst controlling costs.

Background

The Europeana Libraries project includes work on the development of a new economic model and fee structure that is acceptable to both national and research libraries.

A Business Planning Group has been formed for these tasks. It includes representatives of the Management Committee and *The European Library* office.

Investigation has involved desk research, workshops and interviews. It included consultation with a large number of representatives of *The European Library* (both the Management Committee and the Libraries Coordination Group) and with research librarians at LIBER's 2011 conference in Barcelona, Spain.

The key outcomes and recommendations to the Business Planning Group were as follows:

- *The European Library* should be responsible for and manage content aggregation for the libraries domain.
- The service should be funded by a membership model, as *The European Library* has now. Fees should be calculated on a cost-recovery basis.
- A range of value-added services should be built into the aggregation service. Some of these could be part of the core membership. Others are likely to be funded from additional income streams.
- The aggregation service should include bibliographic data, as well as digital object metadata.
- The service should provide appropriate tools and support to aid libraries in preparing their data for ingestion.
- The funding model, aggregation and tools must all be scalable to all of Europe's research libraries. The LIBER and CERN networks have over 400 libraries.

Strategic Decisions **4** How do we ensure that *The European Library* is sustainable into the future?

Current status

A paper and draft business model will be presented to the Management Committee and a workshop held on 24th September.

The draft business model is likely to include a core set of services for all national and research libraries. The costs of these core services will be met by membership fees paid by libraries.

The services will include:

- Aggregation and distribution of bibliographic and digital content, including:
  1. A newly-launched portal, with a set of content and services aimed at researchers
  2. Marketing of services, networking and knowledge-sharing for libraries, technical development and interoperability of data
  3. Management of the service
- Other value-added services, the costs of which would be met on a pay-as-you-use basis or via project funding

The paper will also include fee calculations for provision of the core set of services.

Recommendations from the Management Committee will be presented to the CENL Board on 26th September.

Next steps

- An agreed business model will be available by the end of 2011
- We will extend our business model research in early 2012 by surveying libraries to define the services they would most value and the price they would be willing to pay for those services
- A business plan for the newly-expanded

- service will be published in June 2012
- A final report on the sustainability of the service will be published in December 2012, at the conclusion of the Europeana Libraries project

Discussions Points & Decisions

Members of the CENL Board are asked to consider the recommendations from the Management Committee on the future business model for the expanded service of *The European Library*.

This will include:

- Agreement on a core set of services
- Costing of the core service
- Whether the current membership model should continue
- The method of fee calculation and whether the current method should change
- Fee levels for national libraries from 2012 onwards.

Following discussion, a summary of the main points will be made. A procedure must then be agreed by the CENL Board on the transition to a new business model and fee structure for *The European Library*.

5 How do we ensure support of non-EU/ EFTA libraries?

Introduction

We are proud that libraries from states outside the European Union and the European Free Trade Association are committed to their membership of *The European Library*.

We are determined to ensure that they are well represented in the governance of service, that they benefit from funding opportunities, that we share knowledge for the development of their library services and that they are able to meet the costs of membership of *The European Library*.

Background

In November 2010, a workshop on support to non-EU/EFTA libraries was held in Sarajevo, with national library representatives. A report was made to the Management Committee¹.

The main topics covered were:

- Ideas for involvement of non-EU/EFTA libraries in *The European Library* and CENL activities
- Ideas for new projects and activities
- Ideas for education, training and knowledge-sharing
- Ideas for financial support

The main outcomes included:

- *The European Library* and CENL should host their meetings in non-EU/EFTA countries, when possible
- Non-EU/EFTA library representatives should have their travel funded to attend meetings
- *The European Library* should highlight the content of non-EU/EFTA libraries through exhibitions and other means
- Technical support should be given to non-EU/EFTA libraries on data conversion on other tasks

- *The European Library* should investigate funding opportunities for non-EU/EFTA libraries; support should be given to libraries to submit funding proposals

Current status

We are making good progress with some of these ideas:

- Meetings of *The European Library's* Libraries Coordination Group have been hosted in Bosnia-Herzegovina and Turkey. This year, it will be in Serbia.
- CENL Executive proposes a Grant Programme to support the travel of non-EU/EFTA librarians to meetings and other events.
- Content from non-EU/EFTA libraries will be showcased in the new portal.
- The University of Belgrade is a partner in the Europeana Libraries project. The national libraries of Serbia and Turkey are partners in the new Newspapers Online project.
- We ran a successful internship with a student recommended by the National Library in Russia (St Petersburg).
- We commissioned a consultant to investigate funding opportunities for non-EU/EFTA libraries. He will report to the Management Committee in September.

¹ Report on member libraries from non-EU/EFTA countries http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/for_partners/meetings/mcm20101213/Sreten%20Orphan%20works%20vs%20Orphan%20states%2016%20Nov%202010.doc

Strategic Decisions **5** How do we ensure support of non-EU/EFTA libraries?

Next steps

We will:

- Continue to run at least one meeting per year in non-EU/EFTA countries
- Offer travel expenses for non-EU/EFTA libraries to attend our meetings, kindly supported by *CENL*
- Continue to offer internships to librarians from non-EU/EFTA countries
- Follow up the funding opportunities identified by the consultant
- Involve non-EU/EFTA libraries in future project proposals, where possible
- Ensure that our membership fees stay affordable for non-EU/EFTA libraries and offer membership to research libraries across the Council of Europe states

Discussion Points & Decisions

Further suggestions from members of the *CENL* Board for strengthening the presence and influence of non-EU/EFTA libraries in *The European Library* would be most welcome.

Members of the *CENL* Board are asked to discuss the recommendations of the Management Committee and to endorse the approach taken by the Committee.

1 How should operations of *The European Library* be managed in future?

Introduction

The current Service Level Agreement (SLA), gives the Koninklijke Bibliotheek a mandate to manage *The European Library* service on behalf of CENL. It expires at the end of 2012 and will not be renewed.

A new arrangement must be agreed quickly to ensure a smooth handover between the Koninklijke Bibliotheek and the new employer.

Background

The Koninklijke Bibliotheek has given notice that it will not renew the current SLA. This letter has been sent to CENL. An alternative host must therefore be sought for *The European Library*.

Current status

Four possibilities have been presented to the Management Committee and the CENL Executive:

1. CENL Foundation sets itself up as an employer and directly employs *The European Library* office staff.

Advantages: continuing ownership of the service by CENL and independence of *The European Library*.

Disadvantages: the considerable overhead to CENL of employing and developing staff and running operations.

2. Europeana Foundation takes over the SLA and enters into an agreement with CENL to employ staff and run the service.

Advantages: potential significant cost-saving by sharing and co-locating infrastructure and support services of *The European Library* and Europeana. Resource sharing of this kind already takes place

Disadvantages: the perceived loss of independence of *The European Library* to Europeana.

3. Another national library takes over the SLA and enters into an agreement with CENL to employ staff and run the service.

Advantages: A continuation of the current arrangement (i.e. *The European Library* is run by a national library on behalf of CENL).

Disadvantages: relocation of the service to another country.

4. A libraries foundation (formed by CENL, LIBER and CERL) is set up to jointly run *The European Library*.

Advantages: the formation of a strong libraries partnership to run *The European Library* and the associated streamlining of operations across the 3 networks.

Disadvantages: the political difficulties that may be encountered and which could take time to overcome, as well as the perceived loss of control by national libraries.

Next steps

An agreed outcome for running the operations of *The European Library* must be in place by April 2012 at the latest, to enable the smooth transfer of contracts and staff to a new employer / legal party.

Discussion Points & Decisions

Members of the CENL Board will have the opportunity to discuss and share their views on the future operational running of *The European Library*, to be taken into account by the Management Committee.

CENL Board is asked to authorise the Management Committee to make a decision on the future of the SLA and to ensure a procedure for the smooth transfer of the obligations of the SLA from the Koninklijke Bibliotheek to a new party.

2 What needs to change in new Partnership Agreements for *The European Library*?

Introduction

The Partnership Agreement between CENL and the partner libraries lays down the terms of membership and obligations of both parties.

With the widening of membership to research libraries and the coming into force of the Europeana Data Exchange Agreement, it will need to be revised.

Background

The Partnership Agreement was last revised in 2009 and the current version runs to the end of 2012.

Two important points of the Partnership Agreement that will need to change are:

- It allows the use of metadata for research purposes but does not permit the bulk download of records or any form of commercial exploitation
- *The European Library* provides all metadata to digital content to Europeana, in accordance with the soon-to-be-superseded Europeana Data Aggregator Agreement

Current status

The Europeana Data Aggregator Agreement is about to be replaced by the Europeana Data Exchange Agreement¹.

There are two important principles in the Europeana Data Exchange Agreement which should be extended to *The European Library*.

The first concerns reuse of data and would mean that *The European Library* would be able to distribute its data to service that researchers already use, such as library discovery services, even if these are run commercially.

The second concerns the semantic web and linked open data. *The European Library* would like to create its own set of Linked Open Data, including bibliographic data.

Next steps

The current Partnership Agreement of *The European Library* should be amended as soon as possible to align with the Europeana Data Exchange Agreement. This would mean either a revised Agreement or, more likely, an addendum to the current Agreement.

The new agreement would make provision for bibliographic data of *The European Library* to be used in the ways described above.

Next year, the Partnership Agreement should be revised and reissued to cover the inclusion of research libraries from 2013.

Recommendation of the CENL Executive

The CENL Executive and the Management Committee propose that the Partnership Agreement of *The European Library* be revised in line with the Europeana Data Exchange Agreement, as soon as this is adopted.

CENL members that are not ready to provide their data to be reused and published as Linked Open Data should find ways of dealing with it, such as providing restricted datasets to *The European Library* specifically for this purpose.

Discussion Points & Decisions

Members of the CENL Board are asked to authorise the Management Committee to move ahead with the amendment of the current Partnership Agreement, to the end of 2012.

Members are also asked to authorise the Management Committee to oversee the revision of the Partnership Agreement to encompass research libraries, beginning at the start of 2013.

¹ Included in papers to the CENL board

Part II: Action Plan

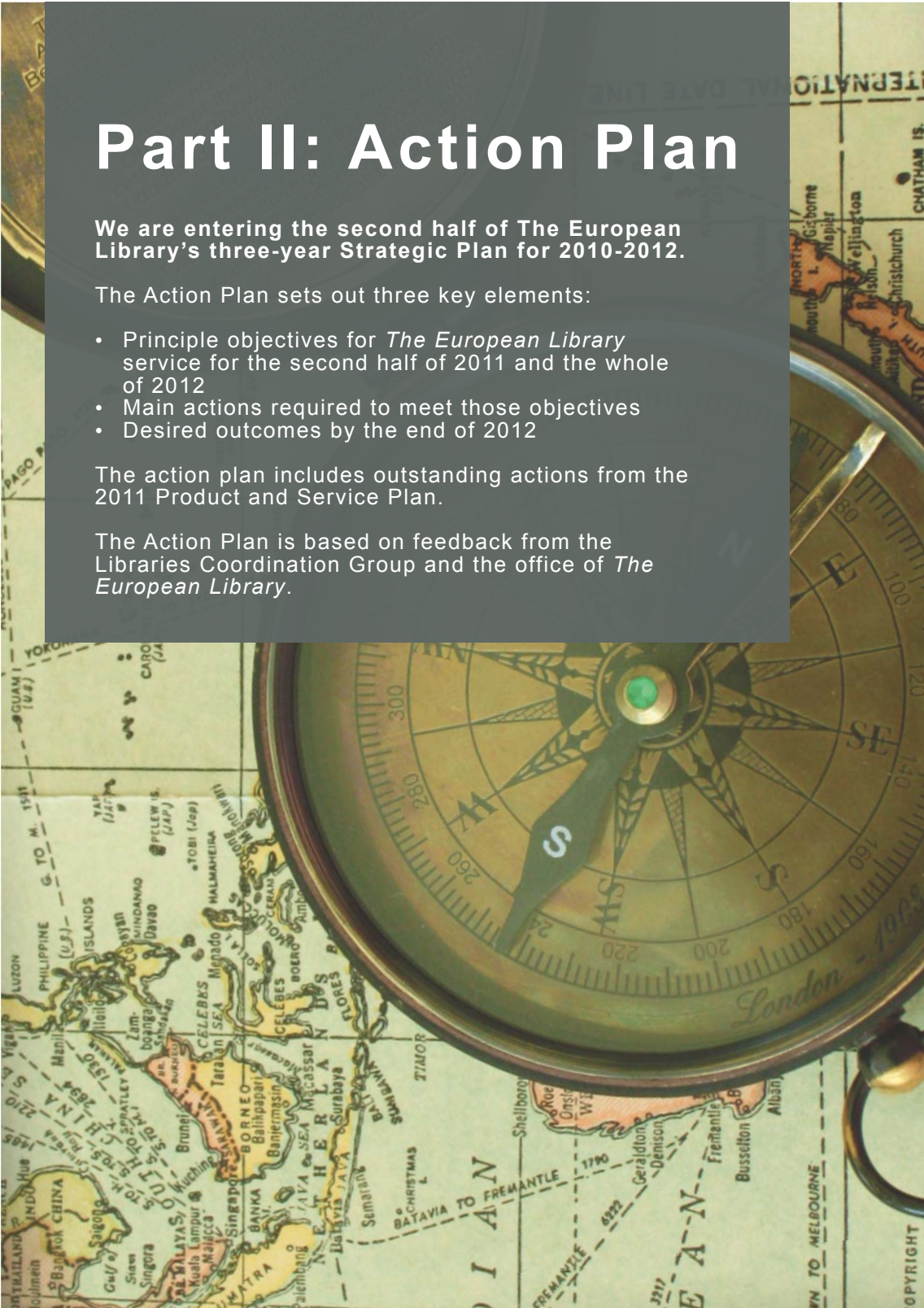
We are entering the second half of The European Library's three-year Strategic Plan for 2010-2012.

The Action Plan sets out three key elements:

- Principle objectives for *The European Library* service for the second half of 2011 and the whole of 2012
- Main actions required to meet those objectives
- Desired outcomes by the end of 2012

The action plan includes outstanding actions from the 2011 Product and Service Plan.

The Action Plan is based on feedback from the Libraries Coordination Group and the office of *The European Library*.

1 Embed *The European Library* service in international research and learning communities

Key Objectives 2010-2012

- Become a **recognised service** in the universities of Europe
- Seek **innovative partnerships** with academic institutions and major European initiatives
- Transform the **look and feel of the portal**
- Implement an **effective marketing strategy**
- Place our services **within the workflow of researchers**
- Develop channels to a **worldwide audience**

Progress So Far

- *The European Library* is **leading the Europeana Libraries project**, and this is building **strong foundations** for bringing research library content into *The European Library* and Europeana
- The **successful bid** to integrate our data within European e-research infrastructures via the CENDARI (Collaborative Digital Archive Infrastructure) project will provide access to archives and resources for the study of medieval and modern European history
- We are on schedule to **redesign and re-launch** *The European Library* portal
- Work has begun on pilot projects on **APIs to distribute our data** into services for researchers around the world

Priorities To The End of 2012

EUROPEANA LIBRARIES - As project leader, we have a major responsibility to complete the Europeana Libraries project on time and on budget by 31st December 2012. It will result in the aggregation of five million objects from 19 major research libraries.

CENDARI - This brand new project is expected to commence in the later part of 2011 or early in 2012. Our main roles are to work on content selection, metadata and ontologies, promotions and training. This is an outstanding opportunity to embed *The European Library* within Europe's emerging e-research infrastructures.

NEW PORTAL - *The European Library* will have a completely revised and redesigned portal. This new website will showcase our content, libraries and services. The design has been commissioned from SalterBaxter, a leading London-based agency.

MARKETING PLANS - We will publish two marketing plans, one aimed at librarians in national and research libraries, the other at end-users of our services, primarily academic communities in the humanities and social sciences.

APIs - Newly-created APIs will distribute our content into the workflows of researchers, rather than expecting researchers to find and access *The European Library* directly. This will build on pilot projects already undertaken with the Summon

Strategic
Priorities

1 Embed *The European Library* service in international research and learning communities

discovery service from Serial Solutions, and reference management service Mendeley.

PARTNERSHIP AGREEMENT - Key to data distribution is to revise *The European Library's* Partnership Agreement to allow data to be used in commercial services such as these.

SEO - Search Engine Optimisation (SEO) will make sure our content is discoverable through Google and all the other major search engines.

Key outputs by the end of 2012

We Will:

- **Launch a new portal**, with fresh content and updated services for our target audiences.
- **Write and implement two Marketing and Communications plans:** one for libraries and one for end-users, based on a deeper understanding of researchers' needs. Both will outline an integrated set of activities for the promotion of *The European Library* and associated services, such as ARROWplus and CENDARI.
- **Create APIs** to distribute our content through other portals and services. One of our pilots will include the CENDARI project.

Strategic Priorities **2** Establish high-value collections and services for our users

Key Objectives 2010-2012

- Create a **collection development strategy**, including new pan-European collections, increased digital and rich-media content
- Find new ways of **showcasing content** to users
- Sign **new data agreements** with Europeana
- Bring **new services** to the libraries community
- Extend **multilingual capabilities**
- Update the **website language policy**

Progress So Far

- Our first pan-European collection with 25 million pages of **full-text content** has been added to *The European Library*
- A **content plan** is available that outlines the content coming into *The European Library* from research libraries
- We **won a bid** for the Newspapers Online project
- **Successful online exhibitions** were launched that showcase the content of *The European Library*
- National libraries participated in the consultation process for the **Europeana Data Agreement**, including a pilot project on Linked Open Data
- The **ARROW rights information infrastructure** was launched, with our data as a major component of the service

Priorities To The End of 2012

CONTENT - We will produce a fully-integrated content ingestion plan, covering both national and research libraries. We will also establish a content development policy for the selection and integration of further collections from research libraries and repositories, and we will showcase content in new and innovative ways in the re-launched portal.

NEWSPAPERS ONLINE - We expect to start work on the Newspapers Online project. It will aggregate content from both national and research libraries. The project will allow us to develop our core competencies in full-text searching, and this will allow users to search our content at a more granular level.

ARROW - The ARROW rights information infrastructure will continue to be widened to encompass new countries and further enhance the system. This includes completing the integration of data from ARROW and *The European Library* into one index and streamlining the associated workflows.

METADATA - We will continue our work on FRBR-isation of the records, providing an improved retrieval and search experience for the user. This work will benefit both the ARROW system and *The*

Strategic Priorities **2** Establish high-value collections and services for our users

European Library's new portal.

PROMOTION OF SERVICES TO LIBRARIES - We will produce and implement a plan for the promotion of services such as ARROW and CENDARI to the libraries community, including a training programme for librarians

LANGUAGE POLICY - We will work with the Libraries Coordination Group on a revised language policy for the new portal

Key outputs by the end of 2012

We Will:

- **Highlight collections** on our new website from the first group of research libraries contributing content via the Europeana Libraries project.
- **Create an overall content development strategy**, agreed by the national and research libraries, with an emphasis on open access and full-text material.
- **Undertake a survey of digitised newspapers** in Europe, which will result in a **newspaper aggregation plan** for *The European Library*.
- **Include more national libraries** in the ARROW rights information infrastructure, which includes an enhanced system and new tools.
- **Run a promotions and training programme** for our services for librarians, particularly ARROWplus and CENDARI.
- **Revise the language policy** for *The European Library's* new portal.

Strategic Priorities **3** Develop strategic partnerships

Key Objectives from 2010-2012 Progress So Far

- **Build stronger relationships** with research communities
  - Establish *The European Library* as the **library-domain aggregator** for Europeana
  - **Connect with professional organisations** such as LIBER, CERL and OCLC
  - Explore **new relationships** with political organisations, such as the Council of Europe
  - **Build links** with commercial organisations
- The CENDARI bid has helped **build partnerships** with academic researchers
  - Europeana Libraries has established *The European Library* as the **library-domain aggregator** for Europeana
  - A range of projects (Europeana Libraries, CENDARI and Newspapers Online) have **improved connections** between *The European Library* and fellow library networks LIBER, CERL and Europeana
  - **Joint meetings with domain partners** (Archives Portal Europe, European Film Gateway and Europeana) are ongoing to explore project opportunities
  - **Pilot projects with other sector players** (OCLC, Mendeley and Serial Solutions) are underway

Priorities To The End of 2012

CENDARI - Work will start on the CENDARI project, enabling us to establish much stronger relationships with academic researchers and institutions involved in building European e-research infrastructures, such as DARIAH.

SECTOR PARTNERSHIPS - We will continue to undertake partnerships with LIBER and CERL. We will work with LIBER in the Newspapers Online project and with CERL in the CENDARI project.

FUNDING PROPOSALS - Together with other European domain services such as Archives Portal Europe, the European Film Gateway and Europeana, we will submit a funding proposal to develop services for academic research communities.

PILOT PROJECTS - We will carry through the pilot projects with Mendeley and Serial Solutions to full implementation, subject to revising *The European Library's* Partnership Agreement to enable this to happen.

Key outputs by the end of 2012

We Will:

- Collaborate with partners to create a **Communications and Dissemination strategy** for CENDARI, aimed at researchers and libraries.
- Launch a joint **aggregation service** for national and research libraries.
- Cooperate with national and research libraries on a **Content survey and Aggregation plan** for the Newspapers Online project.
- **Submit a project proposal** to secure funding for a cross-domain service for researchers ('Europeana Research').
- **Make APIs available** to commercial and non-commercial partners for the distribution of *The European Library* data. This would include a set of **linked open data**, subject to approval by the CENL Board.

4 Provide a first-class infrastructure that continues to innovate

Key Objectives from 2010-2012 Progress So Far

- Guarantee a **high-quality, robust service**
- Develop an **efficient workflow** for ingestion and management of content
- Continue to **prioritise the growth** of the central index
- Provide a **user-friendly search and browse** experience
- Offer **multilingual searching**
- **Extensive automation** of the content ingestion workflow, including development of REPOX (the data harvesting manager) and the UIM (Unified Ingestion Manager) for content processing and indexing
- Significant **growth of the central index** since the start of 2010, enabling us to move away from federated searching
- Development work on **new functions for the portal**
- **Data enrichment**, allowing the alignment of data and records

Priorities To The End of 2012

INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT - We will continue to develop the infrastructure that supports *The European Library's* position as the library-domain aggregator for Europe. This includes continually refining and improving our tools and aggregation process to improve efficiency, add new functions and cut costs.

DATA INTEGRATION - Our new portal will integrate our data with VIAF, MACS (Multilingual Access to Subjects) and Geo-Names and will align subjects with research disciplines via a data model such as CERIF (Common European Information Format). This work is already partially done. MACS has been integrated into the core functionality of the new portal, and we will work with the MACS Working Group to extend the service to other libraries and languages. We will take over the hosting of MACS data and services and complete its transfer to ULCC in London.

COLLABORATION WITH PARTNERS - We will also collaborate with our partners to ensure that the metadata and full-text content aggregated by *The European Library* is interoperable with Europeana and with European e-research infrastructures, such as DARIAH and CLARIN. This includes:

- **Aligning our metadata** from across the libraries domain with the Europeana Data Model (EDM)
- **Analysing the suitability of EDM** for newspaper content
- **Working on a common metadata schema** to ensure interoperability of our content within e-research infrastructures. In particular, we are investigating the mapping of our data to CERIF
- **Contributing** to the development of ontologies within e-research infrastructures

4 Provide a first-class infrastructure that continues to innovate

FULL TEXT - We will provide 25 million pages of full-text content to Europeana, and we will continue to expand the central index. All of the available data will be incorporated in the index by the end of 2012.

Key outputs by the end of 2012

We Will:

- Create a **scaled-up infrastructure** that is fully able to aggregate content from across Europe's libraries.
- Ensure our **central index** integrates all available content.
- Launch a new portal **with significantly enhanced functionalities**.
- **Align our metadata** from national and research libraries to the Europeana Data Model (EDM).
- Provide recommendations on how to align newspaper content to EDM.
- **Update** the Standards and Metadata Handbook.
- Make **25 million pages of full-text content** available to Europeana.
- **Work on interoperability** between *The European Library* content and Europe's e-research infrastructures, with the definition of appropriate metadata schema and ontologies for the CENDARI project.

Strategic Priorities **5** Ensure sustainability of *The European Library*

Key Objectives from 2010-2012

- Review *The European Library's* **business model and membership fees**
- **Share resources** and achieve **economies of scale** across libraries
- Attract **new sources of funding** and generate additional income
- Measure and **evaluate performance**

Progress So Far

- A draft **business model** has been produced that outlines the future running of *The European Library*, based on significant consultation with representatives of national and research libraries
- **Economic costing** has been performed for a scaled-up aggregation and end-user service for libraries
- **New projects** including Europeana Libraries, CENDARI, Newspapers Online, ARROWplus and ENUMERATE have been secured, ensuring an investment in the future of *The European Library*
- A workshop has been held and a **report commissioned on funding opportunities** for libraries outside the EU/EFTA.
- The start of the ENUMERATE project, has given us **improved data on digitisation**, preservation and access to content
- We launched a **full set of Key Performance Indicators** at the start of 2010

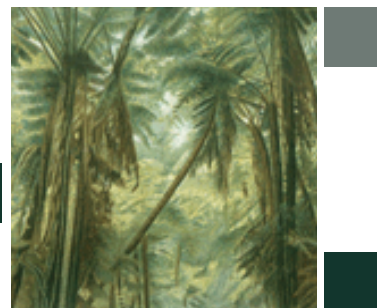
Priorities To The End of 2012

RESEARCH LIBRARIES - We aim to bring research libraries into *The European Library*, distributing costs of running the service across a larger number of libraries. This will ensure that we maximise economies of scale for libraries by integrating infrastructures and processes as far as possible across the domain.

FUNDING OPPORTUNITIES - We will continue to monitor funding opportunities, we will bid for new projects where there is a fit with our agreed strategy and we will compile a list of funding opportunities for libraries outside the EU/EFTA.

ENUMERATE - We will play a full part in the ENUMERATE project. This includes participating in an expert group on statistical analysis, piloting and helping to conduct survey work.

KEY PERFORMANCE INDICATORS - Our current set of KPIs will be reviewed, in line with our agreed future strategy.

Strategic Priorities **5** Ensure sustainability of *The European Library*

Key outputs by the end of 2012

We Will:

- Write a **new strategic plan** for *The European Library*, running from 2013-2015.
- **Launch a library-domain infrastructure for Europe**, with an agreed business model and revised fee structure for members.
- Create a **new governance structure** for *The European Library*, to be implemented in January 2013.
- Revise the **Key Performance Indicators Handbook**.

Appendices

Executive Summary of the Brand Strategy Report

Executive Summary extracted from the *Framework for the development of a brand strategy for The European Library, Europeana and Europeana Libraries*

- 3.1 There is confusion amongst stakeholders and users as to the differences between Europeana and The European Library, the relationship between them, and their respective target user groups.
- 3.2 Although it is stated in the Description of Work for the Europeana Libraries project that research library metadata will be displayed in The European Library as well as passed onto Europeana, some interviewees expressed confusion about how the Europeana Libraries project fits into the current landscape.
- 3.3 The Europeana Libraries project provides an opportunity to address these issues, and to clarify branding such that Europeana and The European Library are perceived by stakeholders and users to be complementary rather than competitive.
- 3.4 In my view, in order to achieve coherent branding, there needs to be clearer differentiation between Europeana and The European Library in terms of target users and services provided. The relationship of the Europeana Libraries project to The European Library also needs to be clarified or better understood.
- 3.5 Key priorities include clearer communication about the separate target markets for Europeana and The European Library, differentiation of services in line with agreed target markets, agreeing and signing off clear brand value statements and reviewing The European Library brand name. The fact that Europeana Libraries is a project – not a service – needs to be clearly communicated at all times. It may also be necessary to review the redevelopment plan and schedule for the new The European Library website.
- 3.6 On the basis of information gathered from interviews with 20 representatives of the stakeholders of the Europeana Libraries project, there is a high degree of consensus in terms of what a portal for researchers containing library content would look like.
- 3.7 There was also a high level of consensus amongst interviews about what the value propositions of such a portal would be for stakeholders and end users. It is worth noting that, in terms of stakeholder value, there is also an opportunity for The European Library to position itself as offering a collaborative platform that will help libraries ‘manage’ their data for a variety of purposes.
- 3.8 Overall, there was a great deal of support from representatives of all stakeholders for a change in The European Library brand name when the site re-launches.
- 3.9 With one exception, executives from each of the networks (LIBER, CERL and CENL) were either very positive about a name change or considered it to be essential.
- 3.10 In terms of a possible new name, ‘Europeana Research’ came out top overall for reasons such as: 1) It makes it clear that there is a relationship with Europeana, and also a difference 2) It identifies who the site is aimed at and 3) There may be ongoing funding benefits if there is a clear link with Europeana.
- 3.11 The views of those consulted were not unanimous. Arguments for and against various options are presented in the full document.

Appendices

LIBER Board Statement on the Brand Strategy Report

LIBER and Europeana Libraries

The LIBER Board has had two extended discussions on progress in the Europeana Libraries project, at its January and June/July Board meetings. The Board welcomes the general approach of Europeana Libraries in creating a mass aggregation of scholarly content for European researchers. In this context, LIBER is pleased to further this exciting vision with TEL, CENL and CERL. The Board strongly endorses the approach to create *one* portal for researchers with access to as much content as they may need. Studies consistently show that ease of access, and particularly the one-stop shop approach, are favoured by researchers as a clean and efficient way to accessing digital content. As well as ease of access, quality-assured content is equally important. Europeana Libraries again addresses this issue directly by taking content from Europe's research libraries, where confidence can be placed in the metadata and the quality of the imaging. The development of a full-text indexing as part of Europeana Libraries is of great importance as it will deliver a first-class tool for researchers, enabling them to undertake both deep textual analysis and types of research that are simply not possible in a paper environment. The LIBER Board thus feels that the outputs of the Europeana Libraries project will enhance the experience of the European researcher.

The LIBER Board recognises that there are a number of challenges which need to be addressed in order to deliver the vision which Europeana Libraries has identified. The Board is pleased to be able to contribute to these discussions and notes that they are being addressed in the Europeana Libraries project. The Board has discussed fur broad issues and is looking forward to continuing this discussion:

- What is the scope of content which Europeana Libraries can give access to? Europeana Libraries will not currently harvest metadata for the contents of European Open Access repositories (although Open Access research theses **are** being harvested via the LIBER DART-Europe portal), or research data. Researchers value a single entry point for access to materials of all kinds. What is the relationship between Europeana, Europeana Libraries, TEL and this vision of an over-arching digital research space?
- The branding/presentation of this new digital research space is important. Europeana itself is funded as a cultural portal for the European citizen. The needs of researchers are different and this should be reflected in the way research materials are badged and presented at the portal level
- What will the relationship be between the enlarged TEL aggregation service and other library aggregators at the national or regional level. Ideally, the LIBER Board would like to see one pan-European library aggregation service
- Clearly, there are costs to be borne in sustaining Europeana Libraries as a service following the end of project funding. The Board notes that there is a Business Models Work Package and will be discussing initial findings with the leader of that Work Package, Professor Mel Collier, at the LIBER Board meeting in London in October.

Paul Ayris
President of LIBER
On behalf of the LIBER Board

27 August 2011

--

Appendicies

CERL Board Statement on the Brand Strategy Report

A response to Framework for the development of a brand strategy for TEL, Europeana and Europeana Libraries (Europeana Libraries Deliverable 6.1)

- Final draft of deliverable 6.1 was published 31 March 2011
- CERL Directors heard a presentation by Jon Purday (Europeana) on 15 April 2011
- Final draft of deliverable 6.1 was circulated to CERL Directors 19 April 2011
- CERL Directors agreed to formulate a written response, first draft (below, dated 21 April 2011)

21 April 2011

The meeting of the CERL Directors (15 April 2011), discussed the outcomes of the investigations of Ms Susanna Lob as reported in the final draft of deliverable 6.1, Framework for the development of a brand strategy for TEL, Europeana and Europeana Libraries.

They agreed that The European Library and Europeana should be more clearly distinct in terms of target audiences and should, consequently, reflect this in their ingestion policies. It agreed with the proposal that The European Library would aim at researchers and Europeana at the general public. CERL Directors noted that, unlike Europeana, The European Library was hospitable to bibliographic data. This service is of great value to research and national libraries and the material itself is of great importance to the research community. The ability to display both bibliographic and digital library holdings side-by-side was perceived as one of The European Library's great strengths.

The Directors warmly welcomed the notion of collaboration among national and research libraries to develop an international library-domain aggregation service. The value propositions listed in deliverable 6.1, paragraph 8.1.4 can have a wider application than preparing data for TEL and Europeana. The Directors realised that positioning TEL as a collaborative platform for libraries that will help them 'manage' their data for a variety of purposes was not in the scope of this report, but they did feel that this is distinct function of TEL, and should therefore be reflected in the branding for the organization as a whole.

It was noted that libraries would undoubtedly benefit from having their data exposed through a TEL portal. However, the Directors wished to underline the point made in Ms Lob's report that data held in TEL should, at the same time, be made available in research environments developed and used by subject specialists more directly, so as to ensure the closest possible alignment of library data with research resources in use in any given academic community.

The Directors expressed their concern that the name Europeana Research or Europeana for Research seemed to indicate that all materials suitable for researchers held in Europeana would be made available, whereas in effect, it would be library materials held in the TEL environment that would be exposed. This in itself would be a wonderful achievement and one that would serve both the library and the research community well. Jon Purday indicated that, over time, the museums, archival and audio-visual materials in Europeana would be included in Europeana (for) Research portal through APIs. The CERL Directors noted that this would pose a considerable technological challenge.

The Directors felt that hesitation about the name indicated a level of uncertainty about the brand identity of the product, specifically within the library community. They felt that a greater clarity of audience and its needs would be required to strengthen the brand. A name should flow from this. There was some concern that the proposed name was mainly understandable in an Anglophone context.

After careful consideration, and on the understanding that further consultations on the name of the data search and retrieval service for library data would be held, the CERL Directors endorsed the Final Draft of the Framework for the development of a brand strategy for TEL, Europeana and Europeana Libraries (Europeana Libraries Deliverable 6.1).

For the CERL Directors
E. Mittler (Chairman)

Appendices

The European Library Budget for 2011 & 2012

	Budget 2011	Fore cast 2011	Budget 2012
Operating Income			
* TEL Income from CENL	687,200	687,200	687,200
* Other Income	-	-	-
Total	687,200	687,200	687,200
	Budget 2011	Fore cast 2011	Budget 2012
Operating Costs			
* Personnel staff costs ¹	352,000	340,000	367,200
Subcontracting			
* Financial audit	4,000	3,300	3,500
IT Costs			
* Software / Licenses	3,000	2,000	2,500
* Hardware	6,000	6,000	3,000
* Hosting / SLA	30,000	30,000	30,000
* Domain name registration	1,000	500	500
Marketing & Communications			
* Meetings	4,000	4,000	4,000
* Promotion & Dissemination	5,000	5,000	3,000
* Design and branding	30,000	41,000	-
Travel costs	20,000	20,000	20,000
Other costs			
* Staff training	7,000	7,000	5,000
Overhead	10,000	10,000	10,000
Matching funds for TEL- Projects			
* ARROW	7,000	17,150	-
* ARROW plus	39,000	34,000	46,000
* Europeana Libraries	89,000	89,000	89,000
* Cendari ²	-	-	18,000
* Newspapers Online ³	-	-	33,500
Overhead payable to KB on TEL Projects			
* ARROWplus	14,000	12,000	17,000
* Europeana Libraries	33,000	33,000	33,000
* Cendari ⁴	-	-	-
* Newspapers Online ⁴	-	-	-
Total	654,000	653,950	685,200
Result	33,200	33,250	2,000

1) Personnel staff costs

The budget for 2012 has increased by 4.3% compared to 2011 but we are taking on two new projects that will support our strategy. Three new roles are needed to cover the work on these projects. These costs are covered by the income from the new projects, with some matching funding (see below)

2) Matching funds Cendari

The total budget for year 1 is € 80,000. The matching funding is 25% of approximately € 70,000 because part of the total budget is funded 100%.

3) Matching funds Newspaper Online

Matching funding is 20% of the budget for year 1 (€ 165,000).

4) Overhead payable KB

TEL is in negotiation with the KB regarding overhead on the new projects. TEL has now outsourced a number of its support operations, including IT hosting and financial management and believes that this should be factored into the negotiation.

Biblioteca Națională Numerică: Aspectele teoretice și practice

Cuvinte-cheie: digitalizare, OCR-izare, imagine digitală, standardul Dublin Core, metadata.

În timp, bibliotecile cu acces limitat au fost înlocuite cu biblioteci cu acces deschis. Acestea la rândul lor s-au transformat în biblioteci automatizate, devenite ulterior electronice, pentru ca în final să putem vorbi de biblioteci digitale.

Biblioteca automatizată este o bibliotecă ce deține un catalog on-line, procedurile de achiziție și circulație realizându-se în sistem automatizat. Specialiștii consideră că biblioteca automatizată este biblioteca în care pot fi întâlnite resurse diferite atât pe suport de hârtie (documente tradiționale), cât și pe suport digital (ex. CD-ROM) și metainformații care trimit la medii nondigitale (ex. informațiile bibliografice dintr-un catalog on-line).

Putem vorbi de o bibliotecă electronică în momentul când o bibliotecă automatizată începe să funcționeze prin LAN (Local Area Networking) și să-și procure jurnale electronice, baze de date și alte asemenea tipuri de publicații. Resursele acestora sunt atât în format tradițional, cât și electronic. Mediile electronice sunt folosite pentru înmagazinarea informației în vederea regăsirii și distribuirii ei către utilizatorii interesați.

Biblioteca electronică propune utilizatorilor accesul on-line la catalogul informatizat precum și la alte documente secundare de informare (ex. bibliografii, referate, rezumate) și poate oferi, de asemenea, resurse informaționale electronice existente sau nu în bibliotecă.

În bibliotecile electronice colecția de documente accesibile în format electronic nu este obligatorie. Această colecție poate

Diana LUPUȘOR

Abstract:

Keywords: digitization, OCR, digital image, Dublin Core standard, metadata.

In the course of time the libraries with limited access have been replaced by open access libraries. These in turn were transformed into automated libraries, which later became electronic and finally we can talk about digital libraries.

An automated library is a library that has an online catalog, and the procurement and circulation procedures are done automatically. Some experts consider that an automated library should contain different resources: paper documents (traditional documents), digital documents (eg. CD-ROM), and metadata that send to non digital environments (eg. bibliographic information in an online catalog). When an automatic library starts to function via LAN (Local Area Networking), and if it contains electronic journals, databases and other similar types of publications we can say that it is an electronic library. The resources of such a library are both traditional documents and electronic ones. Electronic media are used to store information which could be afterwards retrieved and distributed to interested users. An electronic library offer on-line access to the computerized catalog and other documents (eg. bibliographies, reports, abstracts) that exist or not in the library.

să suplimenteze sau să completeze colecția de documente pe suport tradițional într-o anumită proporție.

Biblioteca digitală este biblioteca la care accesul se face prin serviciile Internet.

O bibliotecă digitală este:

➤ Nu numai o versiune digitalizată a unei biblioteci,

➤ Un set nou de funcționalități și servicii (controlul accesului, alocarea și managementul resurselor, servicii complexe de căutare și regăsire),

➤ Un mediu pentru schimb de informații și cooperare,

➤ Conține o mare varietate de date în diverse formate (text, audio, video, documente compuse, obiecte digitale și colecții),

➤ Bibliotecile digitale sunt sisteme informatice complexe care acoperă toate aspectele legate de crearea, stocarea, procesarea, distribuția și accesul la date.

Sunt necesare anumite cerințe pentru un sistem de bibliotecă digitală și anume:

Cerințe arhitecturale:

- Natura distribuită a resurselor de stocare, procesare și de acces

- Scalabilitate, interoperabilitate și flexibilitate

Cerințe funcționale:

Funcții de bază: stocare, indexare și adnotare, căutare, regăsire de conținut, managementul utilizatorilor și al resurselor

- Organizarea conținutului trebuie să reflecte conexiunile semantice existente

Facilități de procesare:

- Servicii de procesare a datelor – specializate pentru diferite domenii

- Identificarea modelelor (patternurilor) de căutare și regăsire a informațiilor pe baza acestora (de la chei de căutare la căutare semantică)

Cerințe de calitate a serviciilor:

- Siguranța datelor și a accesului

- Timp rezonabil de regăsire a informa-

țiilor relevante

- Managementul utilizatorilor și controlul accesului.

“Biblioteca digitală permite oricărei persoane accesul la orice informație (cu-noștințe) oriunde și oricând, într-un mod prietenos, eficient efectiv și multimodal prin eliminarea barierelor de distanță, limbă și cultură și prin utilizarea de dispozitive interconectate pe Internet”.⁷

Termenul de bibliotecă digitală a fost utilizat prima dată în anul 1988 într-un raport al Corporației pentru Cercetarea Inițiativelor Naționale (*Corporation for National Research Initiatives*), dar a fost popularizat în anul 1994 de către Inițiativa Bibliotecilor Digitale (*Digital Library Initiative*) NSF/DARPA/NASA. Pe măsura dezvoltării tehnologiilor în rețea, a creșterii potențialului motoarelor de căutare, bibliotecile digitale se dezvoltă în mediul bazat pe Web (ex. TEL, Library of Congress).

Biblioteca Națională Digitală “Moldavica” (BND) este concepută ca o bază centrală de full-texte ale documentelor patrimoniale incluse în Registrul “Memoria Moldovei”, accesibilă pe site-ul BNRM și concomitent ca un serviciu web de asigurare a accesului integrat la variantele numerice ale unor documente patrimoniale neincluse în Registrul, variante stocate pe serverele locale ale bibliotecilor și altor instituții deținătoare de fonduri patrimoniale din Moldova.

Bibliotecile digitale pun la dispoziția utilizatorilor, pe lângă baze de date bibliografice automatizate, servicii computerizate precum și colecții al căror conținut este digitalizat.

Decizia de a digitaliza publicațiile dintr-o bibliotecă are la bază următoarele obiective:

- transpunerea în format electronic a patrimoniului cultural scris;

- protejarea valorilor de carte bibliofilă și manuscrise;

- protejarea documentelor aflate într-o

7. Sebestyen, Gheorghe. Biblioteci digitale pe structuri GRID
<http://users.utcluj.ro/~sebestyen/gridtraining/Digital%20libraries%20on%20GRID.pdf>

stare avansată de deteriorare;

- promovarea patrimoniului cultural scris la nivel european;
- îmbunătățirea posibilităților de acces la documente, local sau la distanță, cu impact asupra creșterii numărului de utilizatori și a categoriilor acestora;
- posibilitatea consultării simultane de către mai mulți utilizatori a aceluiași document;
- oferirea unui mod de consultare a documentelor modern, în acord cu noile tehnologii, independent de spațiul și programul de funcționare al bibliotecii (cu respectarea restricțiilor de copyright).

Procesul de digitalizare trebuie să țină cont de o serie de factori, precum natura materialului, scopul exemplarului digital, relevanța în cadrul colecției, suportul tehnic necesar prezervării, dar și suportul tehnologic.

Supportul metodologic:

- Strategiile Comisiei Europene în domeniul numerizării moștenirii culturale europene;
- Criteriile de selecție stabilite prin “Carta salvagărdării moștenirii numerice” a UNESCO;
- Prevederile programului național “Memoria Moldovei”;

• Modelul strategic „Biblioteca Națională Numerică a Republicii Moldova”.

Supportul tehnologic:

- Sistem de operare pentru server – Fedora Core 9;
- Soft pentru gestionarea bibliotecii digitale – Greenstone Digital Library 2.80;
- Cerințele Bibliotecii Numerice Europene (www.theeuropeanlibrary.org/handbook/);
- protocoale pentru transfer de date la distanță, bazate pe XML [eXtensible Markup Language], OAI, Unicode, UTF8;
- Standarde bibliografice Dublin Core și UNIMARC.

Scanarea colecțiilor de patrimoniu (manuscrise, cărți vechi, lucrări de grafică, fotografii, materiale de arhivă, hărți etc.) este permisă numai cu aparatură profesională, de înaltă performanță tehnică, special proiectată pentru asigurarea protecției maxime a documentelor față de factorii fizico-chimici și mecanici, pe toată durata fluxului de lucru.

Digitalizarea colecțiilor la Biblioteca Națională se efectuează cu scannerul Atiz Book Drive DIY, achiziționat în cadrul proiectului FUMAGABA cu sprijinul financiar acordat de către UE Bibliotecii Naționale.

Atiz Book Drive DIY este un scanner cu o soluție de scanare simplă și extrem de accesibilă pentru biblioteci, bazat pe camere digitale, și dedicate scanării documentelor legate obișnuit (cărți, reviste, broșuri etc.).

Design-ul **Atiz Book Drive** DIY include un suport optimizat pentru cărți, în formă de “V” și un platan (o sticlă de presare) transparent de aceeași formă, ce permite scanarea cărților fără deteriorarea acestora. Unghiul de deschidere al platanului este de 120° .

Digitalizarea reprezintă un proces de conversie a unui element – fie că acesta este un text tipărit, un manuscris, o imagine, un sunet, un film sau o înregistrare video de la un format analog la un format digital cu ajutorul unui echipament tehnic digital (cameră digitală, scanner etc.).

Digitalizarea și procesarea post-scanare se efectuează în baza a 2 softuri/programe.

Book Drive Capture este programul în baza căruia se efectuează scanarea propriuzisă.

Book Drive Editor este aplicația pentru procesarea imaginilor post-scanare.

Când vorbim despre **digitalizarea documentelor**, de cele mai multe ori ne referim la imaginea paginii capturată de un astfel de echipament sau o versiune full-text, în care documentul este stocat folosind caractere text/scrise.

De asemenea, este indicat să fie identificate formatele acceptate pentru transfer, stocare și distribuție către utilizator, deoarece acestea pot diferi, să nu fie utilizate metode de criptare sau comprimare pentru fișierele care vor fi păstrate în arhivă și trebuie micșorat numărul tipurilor de formate, pentru ca documentele digitalizate să fie gestionate cât mai ușor.

Principalele formate de fișier utilizate sunt:

Imagine: TIFF, GIF, JPG, JPG-2000, PNG, PDF

Text: HTML, XML, PDF, UTF-8, ASCII

Audio, Video: WAVE, MPEG, AVI, WMA, OGG

Arhivare: RAR, ZIP

Producția rezultată din procesul de scanare este un set de fișiere **numite imagini digitale**.

Imaginea digitală reprezintă setul organizat de elemente fixe, rectangulare, bidimensionale denumite pixeli, care definesc o imagine pe ecranul unui computer sau care sunt transformați într-un alt format, precum pagina tipărită.

Descrierile bibliografice ale publicațiilor

electronice se efectuează în baza exigențelor impuse de standardul Dublin Core (DC).

Metadatele propuse de Workshopul de la Dublin, Ohio, din martie 1995, Dublin Core (DC), reprezintă un set de cincisprezece metadate, menite să descrie într-o manieră suficient de simplă pentru creator, documente Web, astfel încât acestea să poată fi localizate în rețea.

Metadatele sunt “date despre date” ce ajută la identificarea, descrierea și localizarea resurselor din rețea. O înregistrare metadată constă într-un set de elemente necesare pentru a descrie o resursă informațională.

Standardul Dublin Core are în viziunea creatorilor săi următoarele caracteristici:

- **Simplicitate în creare și întreținere.** Setul de elemente DC este atât de restrâns și de simplu încât permite și nespecialiștilor crearea de înregistrări simple, astfel încât să poată fi reparate într-un context de rețea.

- **Semantica accesibilă, ușor de înțeles, simplă,** aproape internațională ce poate depăși cu ușurință barierele lingvistice.

- **Extensibilitatea.** Balansând între nevoia de simplitate în descrierea resurselor electronice și nevoia de regăsire precisă, Dublin Core are în vedere adăugarea altor elemente care să constituie un set de metadate util pentru descrierea de resurse specifice unor anumite aplicații.

Sunt trei categorii de metadate ce sunt frecvent utilizate pentru a descrie obiecte în biblioteca digitală:

Metadate **descriptive**

Elemente de conținut: informația care descrie conținutul intelectual al obiectului.

Titlul

Subiectul

Descrierea

Sursa

Limba

Relaționare

Acoperire spațio-temporală

Metadate **administrative**

Elemente de proprietate intelectuală: as-

pecte ce țin de gestionarea documentului digital, livrare, distribuție, informații legate de drepturi asupra obiectului digital.

Creatorul

Editorul

Contribuitorii

Drepturile

Metadate **tehnice**

Elemente de instalare: formatul, data digitalizării, caracteristici tehnice ale obiectului digital etc.

Data

Formatul

Tipul

Identificatorul

Dacă aceste metadate nu se regăsesc, accesul la obiectul digital poate fi îngreunat, iar prezervarea acestuia nu se poate realiza. Metadatele care oferă informații despre contextul tehnic al resursei (formatul fișierului, posibilitățile de acces etc.) și a altor informații (legate de drepturile de autor, drepturile de reproducere) sunt foarte importante pentru gestionarea continuă a obiectului digital. Ele oferă informații utile în procesul de prezervare, asemenea măsurilor de securitate ce trebuie luate pentru un document fizic. Fără aceste metadate nu se poate ști ce reprezintă resursa, cum poate fi folosită, care a fost procesul de realizare.

Modelul The European Library (TEL) este modelul descentralizat promovat de toate bazele de date europene. Interrelaționarea sistemului asigură posibilitatea portalului de a culege metadatele documentelor digi-

tale din bazele de date ale deținătorilor și de a le introduce în indexul general, punându-le astfel la dispoziția utilizatorilor. Acesta este modelul utilizat la nivel european, în cadrul TEL, Europeana, Manuscriptorium.

Metadatele se vor găsi în cadrul portalului, iar documentele digitale vor rămâne la deținător.

Concluzii:

➤ Prin digitalizarea colecțiilor de documente și constituirea Bibliotecii Naționale Digitale se asigură o bună promovare a valorilor naționale, o mai bună diseminare a informației și o valorificare superioară, la nivel național și internațional, a colecțiilor speciale, a documentelor rare;

➤ Modelul descentralizat, promovat de The European Library, este modelul tuturor bazelor de date europene și reprezintă varianta optimă pentru Biblioteca Națională Digitală “Moldavica”;

➤ Procesul de digitalizare, prin obiectivele și scopurile lui, constituie un element strategic în dezvoltarea societății informaționale la nivel național, interconectată la nivel internațional;

➤ Procesul de digitalizare este un proces complex. Pentru a avea viabilitate pe termen lung, valoare din punct de vedere investițional, pentru a acoperi o parte cât mai mare și mai reprezentativă a patrimonului cultural scris este necesar ca acest proces să se desfășoare la nivel național, și anume prin contribuția tuturor participanților la Program: celor 8 biblioteci, 5 muzee și Arhivei Naționale.

Referințe bibliografice:

1. Aspects of the Digital Library
<https://bora.uib.no/bitstream/1956/1821/1/Aspects%20of%20the%20digital%20library.pdf>
2. Principles for Digital Library Development
http://lhncbc.nlm.nih.gov/dlb/pubs/200105_cacm_mccray.pdf
3. Biblioteca digitală – o încercare de definire. <http://www.lisr.ro/7-tirziman2.pdf>
4. What are digital libraries? Competing vision
http://www.ischool.utexas.edu/~i385d/readings/Borgman-1999-What_Are_Digital_Libraries.pdf
5. Defining a digital library
<http://edoc.hu-berlin.de/oa/articles/relz1hpFVJJZw/PDF/29n124GXniqTA.pdf>
6. Modelul strategic al BND “Moldavica”. Strategia Națională de edificare a societății informaționale “Moldova electronică”, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 255 din 9 martie 2005.

Organizarea informației în contextul noilor tehnologii informaționale

„Bibliotecile și serviciile de informare servesc societății prin prezervarea memoriei, sprijinirea dezvoltării, educației și cercetării, susținerea consensului internațional și al bunăstării comunității”

Manifestul IFLA pentru statistică de bibliotecă, 16-18 noiembrie, 2011

Organizarea informației în biblioteca modernă poate fi realizată numai în condițiile informatizării bibliotecii, care, cu certitudine, este și unul din elementele esențiale ale informatizării societății. Informatizarea bibliotecilor reprezintă procesul creării și dezvoltării unor sisteme, raportate la o infrastructură aptă de prestare a serviciilor informaționale calitative, proces complex, care poate fi divizat convențional în 3 grupe mari de activități, destinate sistematizării informației, depozitate în bibliotecă:

1. implementarea și exploatarea sistemului informațional-bibliotecar automatizat;
2. crearea resurselor informaționale;
3. organizarea accesului la resursele informaționale.

În *Dicționarul explicativ al limbii române* un *sistem* reprezintă un ansamblu de elemente (principii, reguli, forțe etc.) dependente între ele și formând un tot organizat, care pune ordine într-un domeniu de gândire teoretică, reglementează clasificarea materialului într-un domeniu de științe ale naturii sau face ca o activitate practică să funcționeze potrivit scopului urmărit.

Ordonarea informațiilor în biblioteca contemporană este realizabilă prin intermediul a trei tipuri de sisteme: informațional, informatic, bazat pe cunoștințe.

Un sistem informațional – este acel sistem de prelucrare a informației care, împreună

Alla PANICI

Abstract:

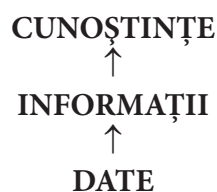
The article highlights the aspects of the role and importance of the implementation of the New Information Technologies in libraries, which applies not only in the automation and computerization of routine processes in the libraries, but also for the organization of processes of information and communication at an advanced level.

cu resursele organizaționale asociate, cum sunt resursele umane, tehnice și financiare – furnizează și distribuie informația.

Sistemul informatic – este sistemul ce reprezintă partea automatizată a sistemului informațional, ce realizează prelucrarea datelor și informațiilor, folosind un sistem de calcul; este un ansamblu de echipamente (hardware) și programe pe calculator (software), care asigură prelucrarea datelor.

Sistemul bazat pe cunoștințe – este parte a sistemului informatic, care procesează cunoștințe într-o cantitate determinantă și semnificativă.

Grație acestor sisteme, organizarea informațiilor în bibliotecă capătă următoarea configurație ascendentă:

DATE bibliografice – sunt elemente, pe care calculatorul electronic le acumulează și le prelucrează, ca ulterior acestea să devină informații – date cu caracter de noutate despre un fenomen, proces sau resurse bibliografice.

INFORMAȚIA – reprezintă totalitatea datelor bibliografice și de autoritate, stocate în catalogul informatizat. Este percepută de utilizator numai în momentul intrării în contact cu această informație

CUNOȘTINȚA – după acad. Mihai Drăgănescu, este informația cu înțeles și informația care acționează. Cunoștința semnifică ceea ce este cunoscut.

Într-o altă percepție CUNOȘTINȚELE sunt informații dobândite prin instruire (educație) și practică (experiență)

Modul în care datele sunt prelucrate în informații pentru a fi obținute cunoștințele necesare au evoluat prin revoluțiile sociale și istorice până la revoluția digitală, care a modificat radical modul de organizare

al informațiilor în bibliotecă – s-a trecut de la cataloage și colecții tradiționale la cataloage informatizate și colecții virtuale. Grație tehnologiilor avansate de catalogare, ordonare și organizare informatizată a datelor, biblioteca a reușit să se adapteze exigențelor tot mai sofisticate ale beneficiarilor săi și să ocupe o poziție cheie în stocarea, crearea, organizarea, restaurarea, conservarea și disponibilizarea informațiilor.

Organizarea fluxului informațional în bibliotecă trebuie să asigure direcționarea subordonată a informațiilor de la sursa inițială la consumator, adică către utilizatorul sau beneficiarul bibliotecii.

Raționalizarea fluxului informațional prin utilizarea tehnologiilor noi are drept scop excluderea redundanței, dublării informației, diminuarea itinerarelor difuzării informației de la sursa informațională spre consumator și asigurarea rațională a schimbului de informație între instituțiile bibliotecare.

Fluxul informațional de date bibliografice se constituie din: adrese concrete – sursa și consumatorul de informație; regimul (regulamentul) de transmitere a informației de la sursă către consumator; volumul informației transmise.

După regimul de transmitere, informația poate fi divizată în:

- Informație prestată forțat consumatorului în termeni neregulamentari și solicitați;
- Informație solicitată în timp: cotidiană, decadică, lunară, trimestrială, anuală.

Volumul informației – este o caracteristică cantitativă, determinată cu ajutorul unităților convenționale de informație – biți, cuvinte, comunicări, semne, litere, pagini etc.

Volumul informației este utilizat în scopul determinării congestiei informaționale a bazelor de date bibliografice pentru luarea deciziilor de suplimentare a acestora cu informații necesare.

Un procedeu important în organizarea

și structurarea unui volum informațional în bibliotecă este organizarea procesului tehnologic de prelucrare al informației cu ajutorul noilor tehnologii informaționale (NTI)

NTI includ:

- tehnologii noi de comunicare bazate pe rețele locale și rețele distribuite de calculatoare;
- tehnologii noi de prelucrare a informației în baza calculatoarelor personale și locurilor de muncă specializate;
- tehnologii ce exclud hârtia în calitate de purtător esențial de informație;
- tehnologii noi de luare a deciziilor în baza mijloacelor intelectului artificial – baze de cunoștințe, sisteme expert, sisteme de modelare cu forme diverse de prezentare a situațiilor modelate etc.

Aplicarea NTI în bibliotecă oferă posibilitatea realizării unor activități, caracteristice societății informaționale:

- crearea bibliotecilor digitale;
- crearea cataloagelor colective sau corporative;
- elaborarea și întreținerea paginilor web ale instituțiilor;
- crearea și explorarea expozițiilor virtuale;
- crearea cluburilor de specialitate (clubul bibliotecarilor);
- prestarea referințelor bibliografice utilizatorilor în regim online;
- utilizarea poștei electronice (*e-mailul*) pentru informarea comunității, distribuirea informațiilor;
- utilizarea posibilităților de organizare a discuțiilor în grupuri deschise și virtuale de discuție;
- utilizarea posibilităților *forumurilor* de specialitate (care în mod uzual se referă la grupuri specifice sau restrânse /cu acces limitat) în rezolvarea problemelor și dificultăților activității profesionale;
- realizarea corespondenței scrise (bazate pe text) în timp real (*chatul*),
- comunicarea prin voce (telefonie web)

și comunicarea video față în față (conferințe video).

Implementarea NTI în activitatea instituțiilor bibliotecare urmărește nu doar scopul automatizării și informatizării metodelor rutinare de prelucrare a datelor bibliografice, dar și organizarea procesului informativ-comunicativ la un nivel performant.

Posibilitățile exclusive ale NTI sunt demonstrative prin funcțiile, pe care aceste tehnologii le întrunesc:

- prelucrarea generală a resurselor bibliografice informaționale, verificarea și perfectarea lor;
- salvagardarea locală a resurselor bibliografice;
- asigurarea accesibilității maxime la resursele bibliografice fără dublarea acestora pe suport tradițional de hârtie, lucrul colectiv și la distanță a bibliotecarilor cu aceeași resursă bibliografică;
- asigurarea metodelor de comunicare între bibliotecari și beneficiarii lor, fără părăsirea locului consuetudină de muncă;
- asigurarea comunicării prin poșta electronică;
- introducerea datelor;
- transmiterea datelor;
- gestionarea bazelor de date;
- generarea rapoartelor de prelucrare a datelor;
- prelucrarea personală a datelor;
- alcătuirea, reproducerea și multiplicarea poligrafică a datelor;
- schimb de informații între bazele de date;
- administrarea resurselor;
- controlul executării proceselor automatizate;
- administrarea timpului personal;
- instruirea profesională informatizată;
- servicii consultative;
- transpunerea documentelor de pe un purtător de informație pe altul;
- integrarea programelor;
- perfectarea poligrafică a documentelor;

- ședințe, conferințe online;
- contact în grup prin intermediul terminalelor

În condițiile dinamice actuale de evoluție a societății, organizarea informației în instituțiile bibliotecare capătă o importanță strategică. În țările în care tehnologiile informaționale moderne sunt utilizate la maximum în procesul ordonării informațiilor, progresul tehnico-economic, științific și cultural atinge cotele sale maxime de dezvoltare. Societatea modernă este inimaginabilă fără utilizarea resurselor bibliografice pe suport electronic. Trecute pe suport electronic și cumulate în diferite sisteme informaționale comune (cataloge informatizate de bibliotecă locale, cataloge informatizate integrate sau colective, biblioteci virtuale), resursele bibliografice capătă un statut nou, prin care se realizează un salt calitativ în producția, păstrarea, organizarea și difuzarea informațiilor diverse, statut care permite o răspândire mai eficientă a resurselor informaționale și utilizarea lor.

Odată cu implementarea NTI în procesul de organizare a informației, se modifică esențial și statutul bibliotecarului actual – din păstrător simplu de documente acesta se transformă treptat în nod informațional, ce are menirea să stabilească conexiunea dintre utilizatori și lumea internațională, apreciere făcută de Hans-Christoph Hobohm, profesor la Facultatea de Biblioteconomie și Știința Informării din Potsdam, Germania, care afirmă acest lucru încă în 1996, la Beijing, la cea de-a 62-a Conferință Generală IFLA. Tot el a menționat că bibliotecile pășesc într-o eră nouă, deoarece precum invenția tiparului a schimbat raportul între funcțiile bibliotecii punând accent pe funcția de disponibilizare a informației în detrimentul celei de conservare, așa și noile tehnologii ale informaticii și ale telecomunicațiilor vor genera mutații importante în structura bibliotecilor.

În condițiile în care sunt aplicate pe larg

noile tehnologii informaționale, bibliotecile sunt obligate să-și coordoneze activitatea. Bibliotecile nu se pot izola pentru a-și realiza activitățile în scopul deservirii comunităților locale. Astfel informatizarea fiecărei biblioteci și conectarea lor ulterioară într-o rețea unică informatizată – sunt procese inevitabile, dictate de realitatea unei societăți informaționale în devenire.

Actualmente dispunem de instrumente performante pentru ordonarea și organizarea informațiilor în spiritul noilor tehnologii informaționale.

Acestea sunt:

- **softurile integrate de bibliotecă** ce permit realizarea tuturor proceselor tradiționale de bibliotecă în regim automatizat, prin exploatarea modulelor diverse, destinate executării tuturor activităților unei instituții bibliotecare;

- **softurile integratoare de bibliotecă** ce permit integrarea mai multor biblioteci în sisteme informaționale unitare după modelul cataloagelor colective tradiționale, doar că primele au avantajul unui regim de acces informatizat pentru un spectru larg de utilizatori.

Treptat, activitatea de ordonare tradițională a informațiilor în bibliotecă a fost înlocuită cu activități, destinate trecerii către o activitate de ordonare a informațiilor în sistem informatizat. Informatizarea proceselor de organizare a colecțiilor de bibliotecă s-a realizat atunci când au apărut formatele de înregistrare, utilizate, mai ales, ca formate de schimb. Transferul și stocarea volumului de informații existent în biblioteci în bazele de date, conform regulilor impuse de formatele de înregistrare, care au drept suport regulile de catalogare și alte standarde referitoare la folosirea diverselor coduri, se dovedește a fi mult mai productivă și eficientă.

Prin anii '60 ai secolului al XX-lea, au început să apară formate de tip MARC (Machine-Readable Cataloging). Urmează îmbunătățirea permanentă a formatelor

de tip MARC, care erau lucrate în scopul ameliorării continue pentru ca acestea să corespundă la maximum exigențelor procesului schimbului de date, pentru care, de fapt, au fost inițiate, precum și pentru satisfacerea necesităților de informare ale clienților bazelor de date. În cadrul IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions), au fost create grupuri speciale de lucru, care analizau și studiau problemele cu care se confruntau primele formate de tip MARC - *MARC I și MARC II*. Grupurile au ajuns la concluzia că trebuie să existe un format de înregistrare unic, internațional. Ca urmare, a fost creat și publicat formatul **UNIMARC Bibliografic**, în care au fost concentrate toate elementele caracteristice unei înregistrări bibliografice, determinate până la acel moment, destinate identificării corecte și coerente a unei resurse bibliografice concrete. În același timp, specialiștii, preocupați de formatul de catalogare informatizat, au ajuns la concluzia că există informații specifice și utile pentru beneficiari din diferite țări, care nu se înscriu în matricea descrierilor bibliografice, corespunzătoare formatului universal elaborat de IFLA. Astfel, s-a ajuns la construirea unor formate proprii care au permis facilitarea proceselor descrierii bibliografice proprii, dar axate obligatoriu pe opțiunile formatului UNIMARC.

Au apărut în baza Formatului UNIMARC:

- **UKMARC** - Anglia
- **INTERMARC** - Franța
- **USMARC**, în prezent **MARC21** - Statele Unite ale Americii
- **ROMARC** - România
- **IBERMARC** - Spania, etc.

În prezent sunt cunoscute câteva categorii de formate de înregistrare. Cele mai răspândite sunt formatele de înregistrare pentru:

1. date bibliografice,
2. date de autoritate,
3. date referitoare la "holding",

4. date de clasificare,

5. date referitoare la informații curente utile comunității (evenimente, programe, utilități etc.).

Dintre aceste formate mai utilizate acum sunt cele referitoare la *datele bibliografice și la datele de autoritate*.

Foarte puțin și incomplet sunt dezvoltate formatele referitoare la "**holding**" deoarece, datele, proprii acestor formate, sunt mult prea specifice resurselor și activităților la care fac referire.

Pentru formatele referitoare la sisteme de clasificare, utilizate în codificarea subiectelor tratate de resurse, este caracteristică nefinalizarea lor, deoarece din considerentul, că ele trebuie să includă referințe la toate sistemele de clasificare și să dețină o legătură coerentă și cu sistemele care aplică vedete de subiect bazate pe diverse tezaurare, vocabulare controlate etc., acestea sunt foarte dificil de realizat.

Formatele care includ date referitoare la informații curente utile comunității sunt dezvoltate până în prezent numai în cadrul formatului MARC21.

Procesul de organizare al informațiilor prin utilizarea tehnologiilor noi, indicate anterior, a început în Republica Moldova în anii '90 ai sec. trecut. Primul software de bibliotecă, utilizat în bibliotecile noastre, era o categorie de software desktop application, foarte primitiv: **absmarc**, destinat doar acumulării sau depozitării datelor de holding și datelor bibliografice în diviziuni separate ale Bibliotecii, software lipsit de modulele necesare realizării proceselor complexe dintr-o bibliotecă cu o gamă variată de activități: de la achiziția și prelucrarea resurselor informaționale până la deservirea beneficiarilor bibliotecii.

Abia în 1998, grație unui grant oferit de Fundația Soros-Moldova, la noi în țară a început implementarea unor software integrate, de rețea, care permiteau realizarea proceselor și activităților complexe din cadrul unei biblioteci - TinLIB, Q-Series;

cu indicatori textuali pentru câmpurile informaționale de stocare a datelor bibliografice în TinLIB, și cu gen de câmpuri numerotate – în Q-Series, care, precum se presupunea, corespundeau întocmai câmpurilor formatelor MARC. Pentru acea perioadă, versiunile de soft cu tangențe la formatele MARC au fost bine-venite în contextul creării posibilităților de inițiere a bazelor de date, în scopul prestării ulterioare, la o etapă mai avansată de implementare a softurilor de rețea, a accesului la informațiile necesare beneficiarilor. Dacă până în 1991, când bibliotecile din Moldova au început implementarea unui sistem software de bibliotecă, supranumit *absmarc*, elaborat în Rusia, era imposibilă exploatarea bazei de date de către beneficiari, după 1998 tehnologiile informaționale au permis utilizatorilor să beneficieze de rezultatele organizării performante a informațiilor în bibliotecă și să obțină informațiile solicitate prin intermediul modulului OPAC, propriu softurilor TinLIB și Q-Series.

Imediat după acceptarea formatului UNIMARC în calitate de format național, în a. 2001, s-au creat toate premisele pentru informatizarea masivă, propriu-zisă a bibliotecilor din Moldova, dar numai în a. 2007, când a început implementarea sistemelor software TinREAD și SIBIMOL, bibliotecile din Republica Moldova au obținut posibilitatea alinierii la tehnologiile de bibliotecă, bazate pe standardele UNIMARC.

TinREAD – <http://www.slideshare.net/tambro/prezentare-tinread> este un sistem software integrat de bibliotecă (ILS). Funcționalitatea acestui sistem software este mult mai avansată decât cea proprie unui program de bibliotecă integrat obișnuit. Pentru definirea lui se poate utiliza noțiunea de NILS (Neo – Integrated Library System). Tradițional, un simplu sistem software integrat de bibliotecă poate servi drept suport pentru crearea unui mediu integrat complex cu funcționalitate

standard pentru simpli utilizatori (OPAC, WebOPAC) și pentru bibliotecari (Catalogare, Circulație, Achiziție, Control Seriale). Aceste softuri îndeplinesc în mod automat cerințele unei biblioteci clasice. Bibliotecile moderne însă au nevoie să beneficieze nu doar de integrarea propriilor departamente și diviziuni dar și să facă parte dintr-un flux de informație global între biblioteci sau alți deținători de informații. De asemenea, procesul continuu de îmbunătățire a serviciilor de bibliotecă necesită noi instrumente, o nouă funcționalitate și, evident, un nou tip de software de felul SIBIMOL, care să aibă capacitate maximă de integrare informațională a instituțiilor deținătoare de un volum mare de resurse bibliografice.

Softul TinREAD are ca suport instrumente ce stau la baza software-lui SIBIMOL, astfel încât o bibliotecă, ce își organizează actualmente informațiile cu ajutorul software-lui TinREAD se poate integra cu ușurință în fluxul informațional la scară națională și internațională.

Softul SIBIMOL – <http://cc.sibimol.bnrm.md> este un sistem software de integrare informațională și de servicii a sistemelor locale de bibliotecă la nivel național și internațional. Standardele ce servesc în calitate de suport pentru acest sistem admit schimbul de date și la nivel internațional.

Funcția acestui sistem este centralizarea accesului la datele livrate de bibliotecile participante, reglementarea fluxului informațional în cadrul rețelei naționale și exercitarea rolului infrastructural prin furnizarea comunității SIBIMOL a resurselor logistice și metodologice comune.

Aceste posibilități vor permite integrarea bibliotecilor în spațiul unitar informațional, iar standardele care constituie suportul sistemului, vor contribui eficient la ordonarea corectă și calitativă a informațiilor acumulate în bibliotecă pe parcursul timpului în contextul noilor tehnologii informaționale, chemate să simplifice munca de investigator al beneficiarului.

Orice bibliotecă se va putea integra cu facilități în rețeaua SIBIMOL, contribuind la configurarea spațiului informațional unitar în scopul satisfacerii nevoilor tuturor beneficiarilor, indiferent de locul în care se află sau complexitatea necesităților de in-

formare ale acestora.

Prin activitatea lor bibliotecile continuă să-și mențină pozițiile prioritare în procesul construirii unei comunități internaționale specializate și în depășirea barierelor de orice fel din calea accesului la informație.

Referințe:

Adams, W.J. Planning, building, and using a distributed digital library. Third International Conference on Concepts in Library and Information Science. Dubrovnik, Croatia / Jansen, B.J., Smith, T. – 1999. – Regim de acces:

http://ist.psu.edu/faculty_pages/ijansen/academic/pubs/colis99/colis99.html

Dicționar explicativ al limbii române. – 2004-2012. – Regim de acces: <http://dexonline.ro/definitie/sistem>

Jebaraj, D. (2003). The electronic library: An Indian scenario. *Library Philosophy and Practice* 5 & Deivasigamani, M., 2003. – Regim de acces: <http://unllib.unl.edu/LPP/jebaraj.html>

Tîrziman, Elena. Noile tehnologii – condiție practică de integrare a sistemelor de informare și documentare în societatea informațională // Studii de bibliologie și știința informării. – Vol. 3. – 2002. – Regim de acces: <http://ebooks.unibuc.ro/StiinteCOM/bibliologie/4.htm>

Prezervarea documentelor de bibliotecă

Protejarea valorilor culturale a fost, este și va fi datoria noastră atât față de strămoși, cât și față de generațiile viitoare. Principala misiune a instituțiilor deținătoare de patrimoniu tipărit este de a face informația accesibilă unui public cât mai larg. O altă misiune, de asemenea importantă, este de a conserva documentele, pentru ca, astfel, patrimoniul să fie transmis intact generațiilor viitoare.

O bună prezervare garantează accesibilitatea la informație, minimalizează degradările documentelor. Prezervarea face parte din responsabilitățile de bază ale tuturor instituțiilor care conservă fonduri patrimoniale.

Această misiune o are Biblioteca Națională, deținătoarea unui imens tezaur documentar, (circa trei milioane de documente), fiind cel mai mare fond din Republica Moldova. Un tezaur destul de valoros pentru națiune sunt colecțiile: Carte rară, Artă și hărți, Audiovideoteca, Literaturile lumii, Moldavistica.

La salvagardarea patrimoniului imprimat al Republicii Moldova contribuie în mod direct Centrul Tehnic de Conservare și Restaurare a Documentelor (CTCRD) din cadrul BNRM. Fiind o parte componentă a Programului național „Memoria Moldovei”, activitatea centrului este organizată în conformitate cu acest program.

Centrul îndeplinește funcția patrimonială a Bibliotecii Naționale, în vederea conservării și restaurării monumentelor culturale scrise a patrimoniului imprimat al Republicii Moldova, efectuează controlul tuturor fondurilor bibliotecii cu scopul asigurării condițiilor optime de prezervare și conservare, menținând în limita norme-

Valentina GRANACI

Abstract:

The protection of cultural values has always been our duty both to the ancestors and to the future generations. The main mission of an institution that holds a printed patrimony is to make information accessible to a wide audience. Another mission, also important, is to preserve the documents it holds, so that future generations can use them.

A good preservation ensures accessibility to information, and minimizes documents degradation. Preservation is part of the main responsibilities of all institutions that hold patrimonial collections. The National Library, which is the owner of a huge documentary patrimony (about three million) that is the largest collection in Moldova, carries out such a mission. The collections of rare books, of art and maps, of audio and video materials, of world literature, and of documents on Moldova are a very valuable patrimony for our nation.

The Technical Centre for Documents Conservation and Restoration (CTCRD) of the NLRM directly contributes to the safeguard of the printed heritage of Moldova. Due to the fact that it is a part of the national Program “Memory of Moldova», the activity of the center is organized in accordance with this program.

lor regimul de temperatură, umiditate, lumină, sanitar și igienic.

În cadrul centrului se efectuează: dezinfectarea, dezinfestizarea, scanarea și restaurarea documentelor de toate tipurile conform standardelor internaționale, utilizându-se tehnologiile moderne.

În anul 2010, personal am fost membru al echipei de lucru a Bibliotecii Naționale Digitale "Moldavica", în cadrul căreia, împreună cu colegii CTCRD, am scanat 180 reviste (12028 pagini) și am restaurat 626 reviste.

Centrul coordonează activitatea științifică în domeniul conservării și restaurării documentelor, colaborează cu instituțiile participante la Programul „Memoria Moldovei”. Deoarece noi am fost primii care am format un centru cu echipament modern și materiale adecvate, am contribuit metodic la dotarea și documentarea formării unui centru analog la Muzeul Național de Arheologie și Istorie.

Suntem unici în domeniul pregătirii cadrelor de restauratori: în cadrul centrului nostru au trecut stagiatura specialiști de la Muzeul Național de Arheologie și Istorie, Muzeul Național de Arte Plastice, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Academia de Studii Economice. În prezent lucrăm cu Biblioteca Universității de Medicină asupra colecției Koh, iar în vara anului curent, i-am găzduit pe doi colaboratori de la această instituție, pentru a-i ajuta la însușirea tehnicii de preservare și restaurare a documentelor.

În contextul acțiunilor prevăzute de Programul „Memoria Moldovei” în vederea salvagădării patrimoniului național tipărit și în conformitate cu programul de activitate al BNRM și al Centrului Tehnic de Conservare și Restaurare a Documentelor, au fost organizate: la 9 decembrie 2004, seminarul național cu tema “Conservarea și restaurarea documentelor”, iar la 9 decembrie 2009, seminarul cu tema “Prezervarea și conservarea docu-

mentelor de patrimoniu”, cu participarea reprezentanților instituțiilor participante la Programul „Memoria Moldovei”. Ambele seminare au avut un efect pozitiv, urmându-le un șir de solicitări pentru CTCRD privitor la consultații, stagii, cu demonstrații teoretice și practice.

Problema prezervării și a conservării este destul de complexă, deoarece sunt numeroase aspecte ce trebuie luate în considerare, iar respectarea întru totul a condițiilor optime este dificilă și nu există nicio măsură prin care se poate salva pentru totdeauna un document.

În primul rând, există problema fragilității fondurilor de carte ale bibliotecilor, arhivelor și muzeelor, care reprezintă o parte importantă a memoriei umanității din timpurile noastre, tezaurul național. Aplicarea de tratamente de conservare este soluția cea mai costisitoare și nu se poate recurge la ea decât pentru un număr mic de documente, în mod deosebit, pentru cele vechi. Această variantă este foarte comodă pentru muzee, deoarece fondul lor de carte este mic.

Prezervarea este organizarea și programarea tuturor aspectelor și activităților care se referă la conservarea colecțiilor în cel mai larg sens.

În prezent e actual conceptul de prezervare, deoarece permite accesul la un conținut suportul cărui este conservat sau la un conținut transferat pe alt suport mai durabil. Astfel, conceptul de prezervare devine aplicabil pentru orice instituție deținătoare de documente, deoarece degradarea documentelor antrenează niște cheltuieli pentru restaurarea, înlocuirea sau transferul de informație. Se impune o politică de prezervare, având la bază următoarele principii:

1. Prezervarea este o responsabilitate de tip managerial de înalt nivel;
2. Toate colecțiile au nevoie de un program de prezervare;
3. Programul de prezervare trebuie să beneficieze de un buget care să reprezinte un procentaj semnificativ în cadrul general

al bibliotecii;

4. Prezervarea trebuie să figureze în sarcinile întregului personal al instituției la toate nivelurile.

Prezervarea este sinonimă cu conservarea preventivă, al cărei obiectiv este de a pune în practică un ansamblu de măsuri pentru a diminua riscul de apariție a degradărilor: controlul mediului, întreținere regulată, protecția colecțiilor prin utilizarea de sisteme de monitorizare, confecționarea de documente de substituție (pentru a scoate din circulație documentele solicitate frecvent).

Conservarea preventivă este în general un domeniu foarte vast. Toate politicile de conservare preventivă trebuie axate pe diminuarea intervențiilor asupra obiectului și colecției. Condițiile ambientale și de stocare au un efect decisiv asupra stării de conservare.

Conservarea preventivă poate fi caracterizată, de asemenea, ca o abordare globală, o disciplină cu frontiere bine delimitate. Aceasta este, poate, mai puțin spectaculoasă decât restaurarea, dar permite menținerea originală a documentelor. Conservarea preventivă este acționarea împotriva tuturor cauzelor degradării, încercând să intervină înainte de apariția deteriorărilor și prevede:

- Formarea personalului pe baza principiilor de conservare preventivă,
- Informarea privind manipularea documentelor,
- Organizarea și cooperarea pentru reproducerea documentelor,
- Încurajarea cercetării-dezvoltării în conservare,
- Elaborarea unui plan în caz de dezastru.

Prioritățile conservării preventive:

- Transferul documentelor fragile pe alte suporturi,
- Dezvoltarea unor metode de tratare în masă,
- Dezvoltarea unor metode de îmbunătățire a depozitării și manipulării documentelor.

Obiectivele conservării preventive:

- Reducerea degradării documentelor,
- Accesibilitatea la informații de lungă durată,
- Păstrarea documentului în forma lui originală.

Metode de conservare preventivă

Sunt cunoscute două categorii de strategii de conservare:

1. Modificarea mediului ambiant fizic și uman pentru reducerea vitezei de deteriorare, prin controlarea luminii, temperaturii, umidității relative și a calității aerului, prin asigurarea unei îngrijiri permanente, de rutină, prin utilizarea unei depozități protectoare și prin folosirea unor tehnici de mânăuire cât mai potrivite și nepericuloase, protecția contra calamităților.

2. Se bazează pe faptul că informația din sursele amenințate cu distrugerea fizică să rămână completă și recuperabilă. Include transferul informației pe alte suporturi, programe de reparații esențiale (restaurare, dezinfectie), tratamentul propriu-zis.

Înainte de a recurge la conservarea anumitor documente, e necesară elaborarea planului de conservare preventivă pe termen: scurt, mediu, lung, permanent. O planificare pe termen lung, permanent, oferă cea mai bună protecție pentru materialele de patrimoniu. Pentru instituțiile deținătoare de patrimoniu național apare necesitatea stabilirii unui program de ameliorare și supraveghere care face posibilă stabilirea unor relații de cauză-efect între starea clădirii și mediu, pe de o parte, și starea colecțiilor, pe de alta.

Clădirea este carapacea exterioară care protejează colecțiile. E necesar ca acoperișul să fie reparat, să se lucreze la întreținerea jgheburilor, canalelor, subsolurilor, pereții să aibă rezistență, să se verifice condițiile din interior (umiditatea, aerisirea, lumina). În preajma clădirii nu trebuie să se afle containerele cu gunoi, unde s-ar putea aduna rozătoare, insecte. Toate aceste norme trebuie respectate pentru a asigura o bună

conservare a documentelor.

De asemenea, se recomandă ca temperatura în încăperi să nu depășească 18-20 °C și umiditatea relativă a aerului să fie 45-65%. Pentru aceasta e nevoie de întreținut în limitele normelor sistemul de ventilație și condiționare a aerului, sistemul de încălzire.

Lumina, în general, este o sursă ce contribuie la procesul de distrugere a hârtiei. De aceea trebuie asigurată o protecție specială față de radiațiile ultraviolete existente în lumina naturală și fluorescentă, deoarece acestea au o energie de activare ridicată și pot provoca distrugerii rapide. Pentru protejarea fondurilor se recomandă 75-100 lux și respectarea următoarelor reguli:

- materialele să nu se expună direct la nici un fel de radiație,
- să se elimine, pe cât e posibil, radiațiile ultraviolete cu ajutorul filtrelor,
- lumina solară să fie filtrată corespunzător (folosirea jaluzelelor).

E necesar de efectuat regulat controlul fondurilor pentru a depista la timp invaziile de insecte, rozătoare. În cazul depistării acestora, de efectuat procedura de dezinsecție a depozitelor de carte cu intervenția colaboratorilor de la Centrul de Sănătate Publică. În depozitele de carte este interzis consumul și păstrarea alimentelor. Gunoii trebuie zilnic evacuați. Este necesară o curățenie regulată, și un control permanent al florilor din depozite, pentru a depista insectele, florile bolnave.

Protejarea colecțiilor de pierderi neprevăzute

Colecțiile pe suport de hârtie nu trebuie niciodată depozitate lângă surse de apă, cum ar fi conductele principale, țevile de scurgere, caloriferele etc. Toate materialele trebuie ridicate la cel puțin 10 cm deasupra podelei, pe polițe, pentru a evita distrugerea lor în caz de inundație.

Deseori, integritatea colecțiilor este amenințată de furturi, incendii sau acte de vandalism. De aceea, e necesar un sistem

de detecție a incendiilor cu monitorizare 24 de ore din 24. Grupul de pază trebuie să fie profesionist, să utilizeze un sistem de protecție și supraveghere special. În bibliotecă se interzice folosirea aparatelor electrice, cum ar fi plonjoarele, reșourile în depozitele de carte. Acestea trebuie să fie dotate cu stingătoare portabile. Personalul trebuie să fie bine instruit cum să acționeze în cazul calamităților naturale, incendiilor și altor situații excepționale.

Este important ca personalul care activează în depozitele de carte să fie profesionist, să respecte regulile și procedeele de așezare și mănuire a documentelor la raft, mai ales în cazul documentelor speciale, să procure sau să confecționeze cutii conform dimensiunilor documentului. Documentele trebuie să fie așezate vertical. Polițele trebuie să corespundă înălțimii și lățimii colecțiilor.

După cum s-a menționat, un rol important îl au procedeele de mănuire a documentelor. Cărțile nu trebuie luate de pe poliță de capătul superior al cotorului, deoarece s-ar putea deteriora. E necesar de a supraveghea utilizatorii pentru a evita sustragerea de către aceștia a foilor din cărți. Ar trebui de efectuat un control mai riguros al documentelor solicitate pentru xerox.

Norme de prezervare în procesul achiziției documentelor

Cărțile noi sunt expuse unui control strict. Verificarea cărților nou-intrate se face cu scopul de a vedea dacă integritatea fizică este neafectată: copertile sunt întregi, nepătate, rupte sau dezlipite, corpul cărților să prezinte paginile neîndoite, pătate sau desprinse, tranșele să nu fie murdare sau pătate.

Cărțile vechi (de patrimoniu), donații și cumpărături, reprezintă o categorie aparte de documente, deoarece structura lor diferă de cea a cărților din fondul curent, iar starea lor de conservare este diferită. În această situație se analizează fiecare pagină a cărților pentru a semnală petele, atacul

micotic, depozitele reliefante de mușcături și ceară, posibilitatea existenței insectelor, termitelor vii. După întocmirea borderoului de recepție, cărțile trebuie aduse în Centrul de Conservare și Restaurare a Documentelor, pentru desprăfuire sau eventuală dezinsecție, dezinsecție ori restaurare.

Microformatele (microfilme, microfîșe) achiziționate de instituție trebuie să prezinte ambalajul intact (plic, cutie). Când sunt manevrate este recomandat a se purta mănuși din bumbac.

Documentele pe suport magnetic (benzi audio, video, dischete, CD-uri, CD-ROM-uri, DVD-uri) trebuie să aibă ambalaje intacte și carcase specifice. Manevrarea acestor documente trebuie să se efectueze cu grijă, având mâinile curate și într-un mediu lipsit de praf.

Recepția documentelor și inspecția lor fizică din punct de vedere al nevoilor de conservare trebuie să se efectueze într-un spațiu separat, cu temperatura de 21°C și umiditatea relativă între 45-55%.

Manevrarea documentelor în spațiile de prelucrare

Circulația documentelor în spațiile de prelucrare se realizează în plan orizontal și vertical, folosind lădițe din plastic adoptate diverselor formate, cărucioare metalice și ascensoare. Cărțile trebuie manevrate cu grijă, fără a fi aruncate sau stivuite în teancuri mari.

Microformatele și purtătorii de informații pe suport magnetic se manevrează în ambalajele originale fără a fi aruncate.

Prezervarea documentelor în procesul de prelucrare (evidență, catalogare)

Toți colaboratorii care vin în contact cu documentele trebuie să aibă mâinile curate. Cărțile trebuie să fie așezate pe polițe în teancuri mici. E necesară evitarea utilizării forțate, brutale a legăturii cărților pentru a nu fi deformată. Trebuie evitat contactul documentelor de orice gen cu lumina puternică și cu apa. Transportul documentelor între servicii trebuie efectuat cu ajuto-

rul ascensoarelor și a cărucioarelor.

Reguli de conservare în sălile de lectură

Este interzis fumatul și consumul băuturilor sau al produselor alimentare în sălile de lectură. Este interzisă sustragerea paginilor, notițele și utilizarea în unele cazuri a xeroxului, aparatelor de fotografiat, a camerelor video sau scannerelor în sălile de lectură fără acordul custozilor.

Reguli de conservare în depozitele de documente

În primul rând, trebuie regulată aerisirea încăperilor, iar geamurile să fie protejate cu plase, să se mențină curățenia încăperilor, regulat, o dată pe zi, să fie spălată podeaua. Pe parcursul anului, să fie șterse cu cârpa umedă polițele, iar cu aspiratorul să fie curățate cărțile.

Este necesar să se efectueze o ventilație naturală sau accelerată. Ventilația naturală se va efectua cu ajutorul ferestrelor sau a gurilor de aerisire din ziduri sau uși. În acest caz, schimbul de aer se va face prin diferența de temperatură între interior și exterior și prin acțiunea eventualilor curenți creați.

Nu mai puțin importantă este protejarea documentelor atunci când ele sunt expuse în cadrul expozițiilor, vitrinelor. Expunerea de materiale de arhivă și bibliotecă cuprinde riscul de a deteriora documentele și poate duce chiar la pierderea lor dacă măsurile de securitate nu sunt adecvate. Durata expoziției nu trebuie să depășească termenul de o lună. Temperatura trebuie să se înscrie între 18-21°C, umiditatea relativă între 40-55%. Lumina nu trebuie să depășească 50 de lux. Vitrinele trebuie să fie construite din materiale sigure și să aibă lacăte, să fie plasate departe de sursele de apă sau de căldură, fără surse de lumină în interior. Zona de expunere trebuie să fie supravegheată 24 ore zilnic.

Este obligatoriu ca în depozitele de carte să se facă o curățenie generală a documentelor și a cutiilor de depozitare cel puțin o dată în an. Colaboratorii depozitelor de

carte trebuie să facă regulat controlul mediului, pentru menținerea normelor de păstrare a colecțiilor în ce privește parametrii ambientali, parametrii microclimaterici, factorii climaterici externi.

Prezervarea și conservarea tuturor fondurilor de carte începe cu efectuarea controlului regulat al colecțiilor, cu scopul depistării și separării documentelor infectate și deteriorate. Cartea infectată este depistată și dezinfectată. Cea mai frecventă boală la documente este ciuperca. Ea este uneori observată cu ochiul liber, pe materiale, ca o pată de culoare verzuie, cenușie, galbenă,

roșie, neagră, uneori acoperită cu un strat ușor de mucegai. Ciuperca apare ca rezultat al umidității mărite, 70%, și se dezvoltă la temperatura mai ridicată de 25°C. În cadrul serviciului nostru, documentele infectate sunt tratate cu formidon, prin procedura de dezinfecție.

În cazul depistării insectelor, viermilor, folosim procedura de congelare, utilizând congelatorul.

Orice colecție veche, achiziționată de instituție sau donată, e necesar să fie mai întâi dezinfectată apoi introdusă în fond.

Biblioteca Națională și relațiile cu bibliotecile țării

Biblioteca națională reprezintă o valoare inestimabilă pentru orice națiune și tezaurul de cultură și cunoaștere adunat și păstrat aici trebuie să fie accesibil tuturor cetățenilor țării, indiferent unde se află la un moment anume.

Conceptul de „bibliotecă națională” este definit diferit de diverse enciclopedii, linii directorii, alte documente elaborate de IFLA, UNESCO etc. Potrivit lucrării *Guidelines for legislation for national library services*, semnată de Peter Johan Lor, toate conceptele includ trei elemente de bază:

- moștenire (accentul se pune pe cultura imprimată a națiunii). Această dimensiune este caracteristică mai ales bibliotecilor naționale cu tradiții vechi în domeniu. În aceste cazuri grija pentru colecții este considerată grija supremă.

- infrastructură (accentul se pune pe coordonarea la nivel național, poziția de lider în domeniu, facilități, servicii de importanță națională). Bibliotecile naționale care pun accent pe această dimensiune au o dezvoltare mai modernă. Serviciile pentru bibliotecile țării ocupă un loc important în activitatea acestora.

- servicii de nivel național (servicii pentru utilizatori, nu numai în sălile de lectură, dar pretutindeni în țară). Bibliotecile naționale care pun accent pe acest aspect al activității sunt cele din țările în curs de dezvoltare. Serviciile pentru utilizatorii finali reprezintă pentru acestea preocuparea principală.

Aceste trei dimensiuni reprezintă orientările de bază ale bibliotecilor naționale.

Definiția bibliotecii naționale dată de UNESCO, care, în pofida anilor, este citată încă destul de frecvent, pune accent principal pe funcțiile ce țin de moștenirea imprimată și accent secundar pe funcțiile referitoare la infrastructură. Aceasta trebuie revăzută în corespundere cu tendințele moderne de activitate ale bibliotecii naționale.

Vera OSOIANU

Abstract:

The National Library is invaluable for every nation, and the culture and the knowledge treasure gathered and stored in it should be accessible to all citizens, regardless of where they are at a particular moment. The national library, as a leader in the field and a coordinator of library work, is of great importance for the development of a country's libraries. This aspect is reflected in the definition of a National Library given by the Encyclopedia of Library and Information Science, which along with other features specify, that a national library is «a coordination, planning and stimulation centre of the activity of the entire library system of a nation.» The National Library of any country should be a leader in the field, and have a well defined role in international cooperation.

Secția Bibliotecii Naționale, IFLA, percepe natura și scopurile bibliotecii naționale precum urmează: „Bibliotecile naționale au responsabilități speciale, deseori definite prin lege, în cadrul sistemului național de biblioteci și informare. Aceste responsabilități variază de la țară la țară, dar este posibil să includă: colectarea prin depozitul legal a moștenirii culturale naționale imprimate și catalogarea și conservarea ei; oferirea unor servicii centrale pentru utilizatori (de referințe, bibliografice, împrumut) atât direct, cât și prin intermediul altor biblioteci și centre de informare; prezervarea și promovarea moștenirii culturale naționale; promovarea politicii culturale naționale; poziția de lider în domeniu. Bibliotecile naționale pot servi ca bază pentru programe și proiecte internaționale”.

Deși este mai degrabă o declarație descriptivă decât o definiție oficială, textul IFLA promovează un punct de vedere potrivit căruia biblioteca națională cuprinde dimensiunile moștenire și infrastructură și chiar se extinde către serviciile pentru utilizatorii finali.

În liniile directorii privind legislația specifică bibliotecilor naționale un loc aparte este rezervat: coordonării activității bibliotecilor sistemului național, colaborării internaționale și exercitării rolului de lider în domeniu.

Pentru bibliotecile naționale din țările în curs de dezvoltare, IFLA recomandă de rând cu funcțiile tradiționale accentuarea următoarelor aspecte de activitate:

- servicii pentru alte biblioteci;
- poziția de lider în dezvoltarea, coordonarea și menținerea unui sistem informațional integrat național;
- roluri de centru bibliografic național și de depozitar național;
- responsabilitatea pentru promovarea programelor de instruire continuă.

În țările unde bibliotecile sunt puține și slab dezvoltate de mare importanță sunt următoarele aspecte de activitate ale bibliotecii naționale:

- servicii pentru alte biblioteci;
- consultanță și poziția de lider în profesie;
- planificarea și coordonarea activității bibliotecare;

- instruirea continuă;
- cercetare și dezvoltare.

Rolul bibliotecii naționale de lider în domeniu și de coordonator al activității bibliotecilor este de mare importanță pentru dezvoltarea activității bibliotecilor țării. Acest aspect este prins în definiția bibliotecii naționale dată de *Encyclopedia of library and information science*, care de rând cu alte caracteristici specifică faptul că biblioteca națională este „centru de coordonare, planificare și stimulare a activității întregului sistem de biblioteci a unei națiuni”.

Biblioteca națională a oricărei țări trebuie să se impună prin poziția de lider în domeniu și să dețină un rol bine conturat în cooperarea internațională.

Cele mai multe dintre funcțiile care țin de moștenirea documentară națională și infrastructura națională implică un grad anumit de cooperare internațională. Relevante aici sunt următoarele aspecte:

- colaborarea în proiecte internaționale de cercetare și în activități de dezvoltare;
- rolul de centru național pentru colectarea și comunicarea statisticilor referitoare la activitatea bibliotecară și informațională;
- rolul de centru național de diseminare a standardelor internaționale în domeniul biblioteconomiei și informării;
- managementul contractelor de colaborare.

În multe țări, serviciile pentru bibliotecile sistemului național reprezintă o grijă aparte a bibliotecii naționale, infrastructura căreia este folosită pentru diversificarea serviciilor oferite, pentru oferirea unei game variate de facilități, pentru coordonarea activității bibliotecilor la nivel național etc.

Toate aceste recomandări privind relațiile bibliotecii naționale cu bibliotecile țării se regăsesc, unele mai accentuate și altele mai puțin, în mediul biblioteconomic de la noi.

Schimbarea în biblioteconomie este și pentru Biblioteca Națională a Republicii Moldova o preocupare constantă căreia îi este subordonată întreaga activitate de cercetare și dezvoltare. Numai că pentru bibliotecile din Moldova schimbarea este mult mai greu de realizat pentru că noi venim dintr-un sistem unde totul era centralizat

și bibliotecile trebuiau doar să traducă directivele, documentele și materialele venite de mai sus. Au fost luate în considerare și recomandările organelor internaționale de specialitate privind bibliotecile naționale din țările în curs de dezvoltare unde bibliotecile sunt încă slab dezvoltate.

Deși grija supremă a BNRM ține de moștenirea documentară națională, instituția are implicații serioase și în corelarea sistemului național de biblioteci, în mod special în corelarea rețelei de biblioteci publice. Relațiile BNRM cu bibliotecile publice sunt reglementate prin *Legea bibliotecilor* care stipulează în Articolul 10 *Atribuțiile Bibliotecii Naționale*, inclusiv corelarea activității bibliotecilor publice și asigurarea asistenței de specialitate.

BNRM are stipulat prin lege rolul de reglementare metodologică a activității bibliotecilor. Această activitate are tradiții vechi. Încă în anul 1949, în cadrul bibliotecii a fost constituit Cabinetul metodic, transformat mai apoi în Serviciul științifico-metodic, apoi în cel de asistență de specialitate, iar din 2000 în Serviciul dezvoltare în biblioteconomie.

Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie a Bibliotecii Naționale, care asigură nemijlocit relațiile cu bibliotecile publice, a făcut în ultimii ani eforturi considerabile pentru a-și schimba propria activitate și a influența schimbarea bibliotecilor țării, achitându-se de prevederile statutare de corelare a activității bibliotecilor publice. Gama serviciilor oferite prin tradiție de BNRM pentru bibliotecile publice este diversă. Despre acestea s-a scris cu diverse ocazii, un articol mai detaliat, „Departamentul Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie între tradiții și perspective”, fiind publicat în revista *Magazin bibliologic* și în lucrarea *Un deceniu sub semnul reformei*. Dar până acum câțiva ani, toate documentele au oglindit formatul tradițional al comunicării profesionale. În ultimul timp, s-au făcut eforturi mari în vederea racordării activității direcției cu tendințele specifice bibliotecilor în Era Digitală. Corelarea activității și asistența de specialitate acordată bibliotecarilor din republică se realizează în special

prin consultații, informații și recomandări practice oferite la sediu, prin pagina Web www.bnrm.md, Blogul de biblioteconomie și știința informării//http: www.clubbib2.wordpress.com, alte bloguri, contul de pe Slideshare <http://www.slideshare.net/cdb-club>, facebook etc., precum și prin participarea la un șir de simpozioane, seminare, întruniri, ateliere de lucru, tabere de vară etc., în teritoriu, precum și în Chișinău, atât pentru bibliotecile publice, cât și pentru bibliotecile subordonate altor ministere și departamente.

Prioritară în activitatea Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie este valorificarea la maximum a posibilităților oferite de instrumentele Web 2.0 în comunicarea cu bibliotecile sistemului național de biblioteci.

Formatul virtual al comunicării profesionale se extinde din ce în ce mai mult, începând cu anul 2009. Odată cu modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare și extinderea internetului, corelarea activității capătă noi accente. O mare parte din serviciile oferite anterior în format tradițional migrează spre spațiul virtual. Cele două mari activități organizate de BNRM pentru bibliotecile publice, respectiv Seminarul Național al Managerilor de Biblioteci Publice, începând cu anul 2010, Conferința Directorilor Bibliotecilor Publice (CoDiBiP), care se organizează, ca regulă toamna, când începe programarea activității, și trasează tema prioritară pentru anul viitor și Simpozionul Științific Anul Bibliologic, care se organizează primăvara și face totalurile anului precedent, sunt subordonate temelor de mare importanță pentru biblioteconomia țării și sunt inspirate de tendințele de dezvoltare a bibliotecilor la nivel internațional.

Anul 2009 este considerat ca linie de demarcare între comunicarea tradițională și comunicarea prin intermediul utilizării noilor formate. La Seminarul Național al Managerilor de Biblioteci Publice 2009, a fost trasată ca temă principală pentru activitatea bibliotecilor în anul 2010 “Biblioteca 2.0 – o nouă generație de servicii de bibliotecă”. La acea vreme, tema era extrem de actuală și discutată de comunitatea bibliotecară din

întreaga lume. Mesajul principal promovat la seminar a fost că Biblioteca 2.0 va revitaliza felul în care bibliotecile servesc și interacționează cu utilizatorii; Biblioteca 2.0 este o nouă generație de servicii și produse de bibliotecă, iar Bibliotecarul 2.0 trebuie să dețină competențele necesare pentru a crea și oferi aceste produse și servicii.

Pe tot parcursul anului 2010, s-a activat în vederea asimilării și implementării în activitatea bibliotecilor a instrumentelor Web 2.0: bloguri, conturi pe site-uri de partajare a filmelor, imaginilor, rețele de socializare etc.

Această tendință a continuat și în anul 2011. La prima reuniune CODIBIP, care a avut loc în toamna anului 2010, anul 2011 a fost declarat "Anul Utilizatorului, în special al Utilizatorului 2.0".

În anul 2012, tema prioritară se axează pe bibliotecar - "Bibliotecarul ca obiect și subiect al schimbării".

Împreună cu bibliotecile publice, BNRM a trecut toate etapele impuse de evoluțiile istorice, politice și sociale. Împreună am învățat să facem proiecte, acoperind goluri pe potruva oportunităților care ni s-au oferit. Biblioteca Națională nu este străină nici de Programul Global Libraries în Moldova, cel mai mare proiect la care puteau spera bibliotecile publice (în caz că se va trece de proiectul pilot). Noi am fost conștienți că Programul Global Libraries este unica șansă pentru bibliotecile publice de a intra onorabil în societatea cunoașterii. Încă în anul 2007, Biblioteca Națională împreună cu BM "B.P.Hasdeu" au elaborat și prezentat Fundației Gates un proiect de informatizare a bibliotecilor publice. Toți anii care au urmat, BNRM a ținut bibliotecile publice din Moldova în atenția Fundației Gates, motivând și argumentând în baza statisticelor (alarmante!) că Programul Global Libraries este unica șansă pentru bibliotecile din Moldova de a-și moderniza activitatea și a nu rămâne în urma bibliotecilor publice din țările învecinate, care sunt deja pe finalul implementării Programului Global Libraries.

Situațiile statistice recepționate, sistematizate, analizate și diseminate de către Centrul de statistică și sondaje, din cadrul

Direcției Cercetare și dezvoltare în biblioteconomie, permit cunoașterea dinamicii creșterii sau descreșterii indicatorilor de bază și a celor de performanță, oferă posibilitatea de a cunoaște situația bibliotecilor țării în raport cu bibliotecile lumii, compararea activității bibliotecilor din diferite raioane, municipii, precum și activitatea bibliotecilor din același raion, din aceeași localitate. Toate demersurile pentru factorii de decizie politică sau financiară, strategiile de dezvoltare, rapoartele de țară, negocierile în vederea obținerii unor finanțări au ca argument situațiile statistice și, în special, indicatorii de performanță. Prin includerea acestora în *Anuarul statistic al Republicii Moldova* editat de Biroul Național de Statistică, disponibil pe suport de hârtie și CD-ROM, atât în limba română, cât și în engleză și rusă, în lucrarea de sinteză *Bibliotecile publice din Republica Moldova: Situații statistice ...*, pe site-ul <http://www.bnrm.md/index.php?lang=ro&pid=statistica-de-biblioteca> este asigurată transparența activității bibliotecilor, promptitudinea diseminării informației, cunoașterea fenomenului de către toți cei interesați din țară și de peste hotare, precum și păstrarea informației de pe acest segment pentru istorie.

Necesitatea schimbării este conștientizată atât în mediul profesional, cât și de decidenții politici și financiari, fondatori, etc. Însă marea piedică în calea schimbării biblioteconomiei moldovenești o constituie insuficiența financiară. Multiplele probleme cu care se confruntă bibliotecile țării includ spațiile, resursele, personalul etc., dar mai ales insuficiența tehnologiilor de informare și comunicare. Din cele 1383 biblioteci publice, la începutul anului 2012, doar 278 dețineau computere și doar 162 biblioteci erau conectate Internet. Puținele biblioteci care au evadat din izolarea informațională învață încet ABC-ul informatizării și al comunicării în rețea.

Ca așezământ științifico-metodologic care corelează, în conformitate cu Legea cu privire la biblioteci, activitatea rețelei de biblioteci publice, Biblioteca Națională a Republicii Moldova lucrează în special cu bibliotecile publice raionale/municipale – centre metodologice de nivel teritorial, iar

acestea, la rândul lor, cu bibliotecile publice comunale și sătești. Dacă luăm în considerare faptul că bibliotecile publice raionale/municipale din țară au acces internet și pot urmări informațiile și materialele puse la dispoziție cu ajutorul tehnologiilor Web 2.0, putem crede că o mare parte din informațiile și cunoștințele transmise pe această cale ajung sau trebuie să ajungă la utilizatorii finali, bibliotecarii din bibliotecile publice, la seminarele bibliotecarilor organizate în cadrul raioanelor/municipiilor.

Implementarea tehnologiilor în activitatea bibliotecilor a scos în prim-plan biblioteci care anterior erau mai puțin vizibile comunității profesionale. Bibliotecarii care au însușit tehnologiile, instrumentele Web 2.0, au creat pagini web, bloguri, pagini personale și ale bibliotecii pe diverse rețele sociale au altă deschidere, alte posibilități de comunicare, de promovare a bibliotecii, a resurselor, evenimentelor și serviciilor oferite.

Prima ediție, 2011, a Festivalului Național al Cărții și Lecturii cu participarea bibliotecilor publice a fost organizată aproape în totalitate cu ajutorul tehnologiilor. A fost pusă baza unei noi modalități de comunicare bibliotecară, axată pe utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare și în special a instrumentelor Web 2.0. Pentru bibliotecarii care au asimilat aceste experiențe, beneficiile sunt enorme: promptitudine, eficiență, transparență etc. fără nici un fel de costuri suplimentare. Majoritatea directorilor bibliotecilor raionale, municipale, orașenești au făcut față provocării și au demonstrat că au acceptat schimbarea și învață încet noile metode de comunicare cu lumea. A fost nevoie de acest examen pentru a ne convinge că putem activa mult mai bine în condițiile noi, impuse de Era Digitală.

Instrumentul principal care facilitează comunicarea profesională, începând cu lansarea la 27 aprilie 2010, este **Blogul de biblioteconomie și știința informării**. Conform situației de la 30.08.2012, blogul a fost accesat de 92 352 ori. Au fost plasate 1600 de postări, înregistrate 457 comentarii. Intrarea pe blog se face cel mai frecvent de pe: facebook.com; bnrm.wordpress.com; blogosfera.md; wordpress.com; blogger.com.

com. Cuvintele-cheie folosite mai des pe motoarele de căutare pentru a ajunge la blog sunt: blog de biblioteconomie, citate despre lectură, biblioteconomie, blogul de biblioteconomie, și clubbib.wordpress.com. Un instrument foarte eficient s-a dovedit a fi și Dicționarul online de terminologie standardizată în domeniul informațional, biblioteconomic și editorial.

Prin intermediul site-ului, blogurilor de specialitate, paginilor de pe rețelele sociale, BNRM ține bibliotecarii țării la curent cu tot ce se întâmplă nou și important în lumea bibliotecară, în măsura posibilităților, oglindind noutățile, evenimentele, știrile de nivel local, național și internațional. Blogul de biblioteconomie este actualizat de obicei 7 zile pe săptămână și poate fi accesat 7/24.

Cele 58 pagini Web ale bibliotecilor, multe dintre care oferă și full-textele publicațiilor de specialitate editate de biblioteci, Blogul de biblioteconomie și știința informării, Blogul Tinerilor Bibliotecari, Blogul Din pasiunile bibliografului, Blogul Bibliotecii Naționale pentru Copii „I. Creangă”, cele 28 de bloguri ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, paginile bibliotecilor pe diverse rețele de socializare formează rețeaua virtuală de informare și comunicare profesională, care unește bibliotecarii, indiferent de subordonare departamentală sau dimensiune geografică.

Este foarte important că în aceste discuții profesionale, prin postări, comentarii, se implică și bibliotecarii din spațiul rural, accesul cărora la tot felul de informații și evenimente este sau a fost, până la apariția internetului, mai limitat.

Prin intermediul site-ului <http://www.slideshare.net> bibliotecarii din țară pot accesa prezentările PowerPoint, de la activitățile științifice organizate la nivel național sau zonal, documente Word și PDF, documente video etc. A fost practic creată o minibibliotecă online. În condițiile în care, din cauza penuriei financiare constante, bibliotecile pot edita publicațiile seriale sau alte lucrări elaborate doar untr-un tiraj foarte limitat, comunicarea informațiilor și a cunoștințelor pe această cale este foarte importantă.

Concluzii:

- Toate prevederile și recomandările forumurilor internaționale de profil își găsesc oglindire, mai mult sau mai puțin

accentuat, în activitatea BNRM și în relațiile cu bibliotecile țării.

- Schimbarea în biblioteconomie este o preocupare constantă căreia îi este subordonată întreaga activitate de cercetare și dezvoltare a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Numai că pentru bibliotecile din Moldova (ca și din tot spațiul ex-sovietic) schimbarea este mult mai greu de realizat pentru că venim dintr-un sistem excesiv de centralizat anterior, unde bibliotecile naționale trebuiau doar să traducă directivele și materialele venite de mai sus. Este nevoie de timp pentru a schimba din rădăcini atitudini și mentalități constituite în timp și înălțate anterior aproape la rang de norme.

- Relațiile cu rețeaua bibliotecilor publice au constituit pe parcursul anilor și rămân în continuare o pagină aparte în

activitatea BNRM. Chiar și în condiții deloc ușoare pentru instituție, activitățile de interes pentru bibliotecile publice au urmat cursul firesc, fără abateri de la prevederile statutare, cu respectarea prevederilor esențiale ale Regulamentului Sistemului de Asistență Metodologică și de Specialitate în Republica Moldova.

- Profesioniștii de la Biblioteca Națională studiază tendințele de dezvoltare a bibliotecilor lumii, diseminează experiențe avansate, recomandă metodologii și căi de urmat, dar nu există soluții de-a gata. Dincolo de păstrarea unității în biblioteconomie, care să asigure identitatea națională, fiecare bibliotecă are câmp propriu de manevră care să asigure diversitatea și serviciile de calitate necesare membrilor comunității prin grija cărora există.

Referințe:

Legea cu privire la biblioteci / <http://bnrm.md/docs/dd/nat/1/27.pdf>

Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova / <http://bnrm.md/docs/documente/Statut-BNRM.pdf>

National Libraries Section / <http://www.ifla.org/en/national-libraries>

Lor, Peter Johan. Guidelines for legislation for national library services // <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001095/109568eo.pdf>

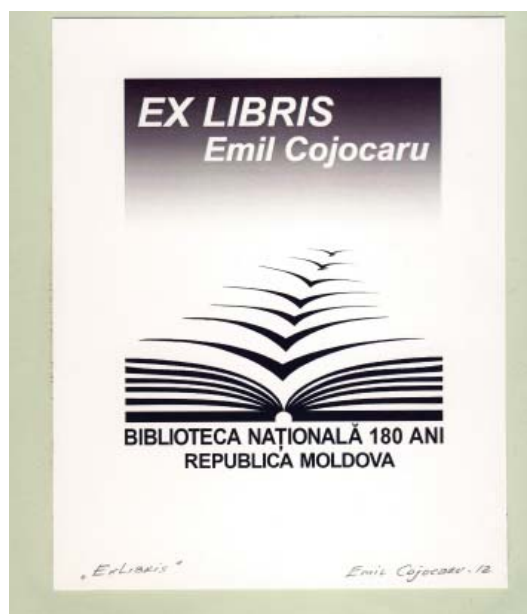
Un deceniu sub semnul reformei / Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău: BNRM, 2005. – 192 p. ISBN 9975-9994-7-6

Biblioteca publică: actualitate și perspectivă // Limba română. – 2011. – Nr.11–12. – P. 10-14.

Biblioteca și comunitatea: tangențe în spațiul virtual // Biblioteca. – 2011. – Nr.3. – P. 68-73; Bibliopolis. – 2010. – Nr.3. – P.22-31;

<http://clubbib2.wordpress.com/2012/04/20/carte-cumparata-cu-noua-milioane-de-lire>

Utilizatorul de bibliotecă 2.0: context, profil, tendințe // Bibliopolis. – Nr. 4. – 2010. – P. 16-29

Biblioteci mănăstirești basarabene: Suruceni

După întemeierea Țării Moldovei, mai multe secole la rând, principalele centre în care se copiau și se acumulau cărți, la început manuscrise, apoi și tipărite, au fost mănăstirile și schiturile. Chiar din secolele XIV-XVI, importante colecții de carte s-au format la mănăstirile Neamț, Putna, Voroneț, Moldovița, Bistrița ș.a. Dacă la început era covârșitoare cartea religioasă creștină, apoi treptat din scriptoriile și centrele tipografice slave din sud și est sunt aduse pe diferite căi literatură populară, texte apocrife, manuale, cronici ș.a., încât tematica cărților se diversifică. O mare piedică în dezvoltarea acestor biblioteci mănăstirești au devenit pe meleagurile moldovene invaziile străine, războaiele, calamitățile naturale în urma cărora mănăstirile erau devastate, jefuite, arse. Deseori, drept obiect de pradă din partea invadatorilor străini erau cărțile, care ulterior erau vândute la prețuri fabuloase aceluiași creștin de la care fuseseră furate. Deși în condiții mai grele, anumite colecții de carte au început să se înfiripeze pe lângă mănăstirile și schiturile din spațiul dintre Prut și Nistru al Țării Moldovei. Către sec. al XVIII-lea și primele decenii ale sec. al XIX-lea, importante biblioteci se formează la mănăstirile-reședințe arhieresti Căpriană, Hârjauca, Curchi, iar ulterior Dobrușa, Noul Neamț ș.a. Pe la unele dintre aceste mănăstiri se formaseră centre de copiere a cărților, cum ar fi Căpriană și Dobrușa, au funcționat școli, iar mai târziu chiar și tipografii.

Dacă pe parcursul sec. al XIX-lea un pericol pentru vechile colecții de carte mănăstirești erau colecționarii care procurau la un preț de nimic cărțile vechi, apoi în sec. al XX-lea, trecând prin cele două

**Acad. Andrei EȘANU,
Valentina EȘANU**

Abstract:

After the foundation of the Country of Moldova, monasteries and hermitages were, for several centuries, the main centers where manuscripts were copied and accumulated. As far back as the 14th centuries, the monasteries Neamț, Putna, Voronet, Moldovița, Bistrița, etc. started to build up important book collections. If at the beginning the collections consisted of only Christian religious book, gradually folk literature, apocryphal texts, manuals, reviews, etc. on other subjects were brought from slave printing centers. Natural disasters, foreign invasions and wars during which the monasteries were destroyed, looted and burned became a major obstacle in the development of those libraries. Often the object of prey for the foreign invaders was the books which were after a while sold at fabulous prices to the same Christians from whom they had been stolen. Some monasteries and hermitages in the area between the Prut and the Nistru started to compile collections of books, although in more difficult conditions. In the 18th century and the first decades of the 19th century, important libraries were built up at the monasteries which served as hierarchical residence, and namely at Capriana, Harjauca, Curchi and then Dobrușa, New Neamț etc. In some of those monasteries, for example in Capriana and Dobrusha, copy centers, schools and even printing houses were opened later on.

războaie mondiale și mai ales prin politica agresivă ateistă, mănăstirile din Basarabia, fiind închise, prădate și arse, au avut pierderi colosale de carte atât manuscrisă, cât și de vechi tipărituri. Pe lângă acestea, ierarhii ruși care diriguiau biserica ortodoxă basarabeană, nu rareori plecau din provincie în Rusia cu importante valori cărțurărești la care s-au adăugat, în a II-a jum. a sec. al XX-lea, așa-numitele expediții arheografice organizate de centre academice și universitare din Moscova și Petersburg în RSS Moldovenească, regiunile Cernăuți, Odesa, inclusiv Basarabia de Sud, în timpul cărora s-au achiziționat pe bani mărunți sau fără nicio recompensă vechi manuscrise și tipărituri de la populația băștinașă, care a diminuat și mai mult tezaurul cultural autohton din sec. XIV-XIX.

După prăbușirea imperiului sovietic și reîntoarcerea la valorile naționale, încă din anii '90 ai secolului trecut, istoricii, oamenii de cultură au cuprins în aria lor de cercetări științifice și mănăstirile ca centre de cultură și spiritualitate națională. Una din concluziile care se desprind din publicațiile din această arie tematică este aceea că dintre vechile biblioteci mănăstirești basarabene s-a păstrat, deși nu integral, doar biblioteca mănăstirii Noul Neamț, pe când celelalte au fost prădate, nimicite, risipite în perioada regimului totalitar comunist. În asemenea condiții, ceea ce se mai poate de făcut astăzi este de a reconstitui, fie și parțial, vechile biblioteci mănăstirești după documente de arhivă sau publicate și lucrări ale unor istorici, bibliografi și bibliofili ș.a., editate până la cel de al Doilea Război Mondial.

În studiul de față ne-am pus scopul de a identifica după cele mai diverse izvoare cărțile care au aparținut odinioară bibliotecii mănăstirii Suruceni, care are o existență de peste 225 de ani.

Mănăstirea Suruceni cu hramul Sfântul Gheorghe a fost fondată prin 1785 în preajma satului cu același nume din raionul

Ialoveni, la o depărtare de circa 10 km de Chișinău. Drept ctitori ai schitului Suruceni, or, până în 1908 această mănăstire a avut statut de schit, au fost pitarul Casian Suruceanu¹ (1751-1829) împreună cu mai mulți răzeși din sat. Treptat în sec. al XIX-lea început sec. al XX-lea și mai ales pe timpul când stareț al mănăstirii a fost Dionisie Erhan (1908-1934), mare patriot și participant la mișcarea unionistă din 1917-1918 din Basarabia, ridicat și la rang de episcop, acest centru monastic a ajuns la mare înflorire. De rând cu aceea că în această perioadă mănăstirea a acumulat un vast domeniu, au fost construite două frumoase biserici de piatră, corpuri de chilii, alte edificii și bineînțeles a acumulat din donații și achiziții proprii o importantă colecție de carte. Din nefericire, după închiderea mănăstirii Suruceni în 1959, biblioteca ca și alte valori și odoare bisericești, nu fără concursul autorităților sovietice, în mare parte au fost pierdute.

Cele mai timpurii informații despre prezența anumitor cărți la schitul Suruceni datează din primele decenii ale sec. al XIX-lea, fiind vorba de două documente mai vechi care conțin informații privitoare la cărțile locașului, unul din 1817, conform căruia schitul posedă la acea dată „1 *Evangelie* netedă² moldovenească (din Altar – *n.n.*); 1 *Evangelie* ferecată cu argint, 1 *Liturghie*, 1 *Apostolul*, 1 *Triodul*, 1 *Mineul de obște pe an*, 1 *Octoihul mare*, 1 *Penticostariu*, 1 *Ceaslov mare*, 1 *Psaltăre* de Iași, 1 *Cartea Sfântului Maxim* rusească, 2 *Molebnice mari*, 2 *Molebnice la Nașterea lui Hristos*”³, iar altul din 1830, din care aflăm că în altarul bisericii erau „2 cărți *Evangeliei* moldovenești îmbrăcate una cu catife neagră, una cu catife verde, ferecate cu argint și poleite cu aur pe alocuri”⁴, iar în bibliotecă: „1 carte a Sfântului Theofilact, *Tâlcuirea Evangheliilor*, 1 *Liturghie* mare moldovenească din tipografia Chișinăului..., 2 *Liturghii* mici moldovenești, 1 *Triod*, 1 *Penticostariu*, 12

¹ Защук, А., *Бессарабские монастыри и скиты*, в Защук, А., *Материалы для географии и статистики России, собранные офицерами Генерального штаба*, Бессарабская губерния. Составлен капитаном А. Защукъ, часть II, Санкт-Петербург, 1862, с. 208.

² Fără ferecături.

³ Mihail, Paul, *Știri privitoare la mănăstiri și schituri din Basarabia la 1817*, în Mihail, Paul, *Mărturii de spiritualitate românească din Basarabia. Așezăminte. Scrieri. Personalități*, Chișinău, 1993, p. 83, 86.

⁴ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 6098, f. 103.

cărți *Minei* pe 12 luni, 1 *Mineiu* mare cu slujba de peste an, 1 *Mineiu* de obște cu slujbele Sfinților din tipografia Chișinăului, 1 *Apostol* cu legătura stricată, 1 *Octoih* mare, 3 *Ciasosloave*, însă 1 mare coală întregă, 1 coală în 4 și 1 în 8, 3 *Psaltiri*, 1 *Biblie* mare moldovenească, 1 carte *Mărgărint a Sfântului Ioan Gură de Aur*, 1 *Moletfenic* din tipografia Chișinăului, 2 *Molebnice* mare, 1 *Tipicon* tipografie Chișinăului, 2 *Molebnice* la Nașterea Mântuitorului, 1 carte a *Sfântului Maxim* rossienească dezlegată, 1 carte pentru sfințirea besericii, 1 cârtică *Prohodul Domnului* și al *Maicii Preacurate* grecească și moldovenească, 2 *Panahizi*, 1 *Molebnic* ci să săvârșește la 30 zile avgust, 1 cârtică de rugăciuni în ziua Nașterii pentru izbăvirea gali[leilor ?] și cu dâșii 20 di niamuri, 1 cârtică de slujba *Sfântului Alexandru Nevski*, 3 instrucții blagocinești, însă una rossienească, 1 cârtică *Izvodul panahizilor*, 2 *Panahizi* mici pentru ostași, ci să săvârșește la 29 avgust și la 5 septembrie, 1 cârtică, *Cântare de rugăciune pentru surparea zorbali*⁵, 1 cârtică de rugăciune pentru izbăvire de lăcuste, 1 cârtică scrisă de mână cu canonul hramului 23 aprilie (Sfântul Gheorghe – n.n.)⁶.

Între 1941-1944, biblioteca mănăstirii Suruceni conținea 123 de volume, între care cărți bisericești de ritual: o *Sfântă Evanghelie*, grecească, 24 de *Mineie* vechi tipărite la Neamț, 4 *Liturghiere* vechi, un *Trebnic* vechi, 2 *Biblii* rusești, 7 *Trebnici* mici vechi, un *Octoih* vechi, 2 *Octoihuri* mari cu literă chirilică, un *Mineu* praznical rusesc, *Acatistul Sfântului Serafim de Sarov*, *Acatistul Sfintei Mucenița Varvara*, o *Psaltire* și o *Cazanie*⁷.

Din surse disparate am reușit să identificăm și o serie de cărți tipărite cu dată exactă, care au făcut odinioară parte din biblioteca mănăstirii Suruceni:

1. *Molebnic* din veacul XVII, manuscris⁸.

2. *Nomocanon*, manuscris din sec. XVIII în limba slavonă. Are 142 foi în 8°. Pe foaia albă de la început (în limba rusă): „Această carte este a părintelui Nazarie și cine ar îndrăzni să o fure să fie șapte ani blestemat, 1787, decembrie 3”. Pe versoul foi (în limba rusă): „Această carte aparține schitului Suruceni”. Apoi (în limba rusă): „În anul 1787, luna septembrie 2 zile stând Nazarii stareț în Poiana Vorona, în zilele mitropolitului Leon și în zilele voievodului Alexandru Mavrocordat, acel ce a fugit din Iași la moscali. În 1787 luna decembrie aceluiși an, neînțelegere stând turcii cu moscali, mare luptă avură în Crimeea, atunci pe scaunul din Iași era voievodul Alexandru Ipsilant. Același voievod și Mitropolia a aprins, care a ars, deoarece el ședea la mitropolie. Tot atunci, mulți boieri erau fugari în schitul nostru în 1788, luna martie 1 zi și nemții au intrat din Cordin în Valahia și atunci mulți boieri erau în frică mare, atunci în Vorona, pe toți frații din chilii l-au scos boierii, întrucât erau mulți. Atunci și 12 boieri divăneți din Iași voievodul îi ținea sub caraulă”⁹.

3. *Liturghierul*, Buzău, 1698, tipărit în 3 limbi: română, slavonă și bulgară, cu o prefață de vel paharnicul Ion Cantacuzino¹⁰.

4. *Biblia* din 1725¹¹.

5. *Penticostarul*, Iași, 1735¹².

6. *Triod*, Iași, 1753 tipărit de diaconul

⁵ Corect, „surbale” – răzvrătire.

⁶ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 6098, f. 105v – 106. Exprimăm mulțumiri kolegei noastre Larisa Svetlicinai pentru ajutorul acordat la lectura documentului.

⁷ ANRM, F. 1135, inv. 2, d. 726, Inventarul proprietății mănăstirii Suruceni, jud. Lăpușna, f. 7.

⁸ Ciobanu, Ștefan, *Biserici vechi din Basarabia*, în *Anuarul Comisiei Monumentelor Istorice. Secția Basarabia*. Chișinău, 1924, p. 49-50.

⁹ Mihail, Paul, *Cărți bisericești, manuscrise și icoane din Basarabia*, în Mihail, Paul, *Mărturii de spiritualitate românească din Basarabia*, Chișinău, 1993, p.172-173.

¹⁰ Ciobanu, Ștefan, *Biserici vechi din Basarabia*, în *Anuarul Comisiei Monumentelor Istorice. Secția Basarabia*. Chișinău, 1924, p. 49-50. Constantinescu-Iași, *Circulația vechilor cărți bisericești românești în Basarabia sub ruși*, Chișinău, 1929, p. 26, 36. Mai curând informația este eronată, căci conform *Bibliografie românești vechi* o asemenea ediție buzoiană nu a existat.

¹¹ Ciobanu, Ștefan, *Biserici vechi din Basarabia*, în *Anuarul Comisiei Monumentelor Istorice. Secția Basarabia*. Chișinău, 1924, p. 49-50.

¹² Ibidem.

Ioan Simeonovici¹³.

7. *Antologhion*, București, 1766¹⁴.

8. *Triod*, Râmnic, 1777¹⁵, ultimele două dăruite de „Gheorghii protopop ot Huși” cu una și aceeași însemnare: „Această carte ci să numești *Minei* o am dăruit eu la schitul de la Suruceni, ținut Lăpușnii unde să cinstești și să prăznuiaști hramul Sfântului Mucenic Gheorghii, ca să fii spre pomenire me și a soțului meu, Eleana, și a tot neamului meu, 1795 aprilie 27”¹⁶.

9. *Liturghierul*, București, 1780¹⁷.

10. *Biblia* de Samuel Clain, Blaj, 1795¹⁸.

11. *Catihizis*, Chișinău, 1816¹⁹.

12. *Tadeum în ziua Crăciunului*, Chișinău, 1816²⁰.

13. *Rânduiala panahidei*, Chișinău, Tipografia Exarhicească, 1817. Însemnare pe f. 2 și 14 este aplicată ștampila de formă dreptunghiulară în cerneală violetă din care se poate citi: „Mănăstirea Suruceni”²¹.

14. *Noul Testament*, Sankt Petersburg, 1817²².

15. *Noul Testament*, Sankt Petersburg, 1819²³.

16. *Minei de obște*, Chișinău, 1819²⁴.

17. *Rânduiala Sfințirii bisericii*, Chișinău,

Tipografia Exarhicească, 1820. Pe fila albă la începutul cărții: I. „Сия книга принадлежит послушнику Суручанского скита Степан Васильев Матвеевич”. II „Костаки Буруиана 1864 год 16-го декабря”. Pe filele 1-10: „Această cărtice, ci să numești Pentru sfințire bisericii și laltile împreună și cu un Molitvenic, l-am dat la sfântul schit Suruceni, undi se prăznuiești hramul Sfântului Mucenic Ghiorghii și nemișcat în veci ... 1821, aprilie 23”²⁵.

18. *Datoriile presbiterilor de popor*, Chișinău, 1823²⁶.

19. *Rânduiala pomenirii oștilor*, Chișinău, 1826²⁷.

20. *Rugăciune de mulțămire*, Chișinău, 1826²⁸.

21. *Instrucția blagocinului asupra unor biserici*, Chișinău, 1827²⁹.

22. *Rânduiala panahidei împăraților*, Chișinău, 1827³⁰.

23. *Instrucția blagocinului asupra mănăstirilor*, Chișinău, 1828³¹.

24. *Cântare de rugăciuni*, Chișinău, 1830³².

25. *Minei pe luna ianuarie*, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1830. Pe versoul foii albe

¹³ Constantinescu-Iași, *Circulația vechilor cărți bisericești românești în Basarabia sub ruși*, Chișinău, 1929, p. 38.

¹⁴ Balaur, Dimitrie, *Bisericile din județul Lăpușna. Material istorico-bisericesc*, 1928, în Biblioteca Centrală Universitară Iași, mss VI-74, p. 702.

¹⁵ Ciobanu, Ștefan, *Biserici vechi din Basarabia*, în Anuarul Comisiei Monumentelor Istorice. Secția Basarabia. Chișinău, 1924, p. 49.

¹⁶ Balaur, Dimitrie, *Bisericile din județul Lăpușna. Material istorico-bisericesc*, 1928, în Biblioteca Centrală Universitară Iași, mss VI-74, p. 703. Aceste tipărituri autorul le-a depistat în biserica satului Pojoreni, țin. Lăpușna la 1928. Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei. Un corpus editat de I. Caproșu și E. Chiaburu, vol. II (1751-1795), Iași, 2008, p. 566.

¹⁷ Ciobanu, Ștefan, *Biserici vechi din Basarabia*, în Anuarul Comisiei Monumentelor Istorice. Secția Basarabia. Chișinău, 1924, p. 49-50. Constantinescu-Iași, *Circulația vechilor cărți bisericești românești în Basarabia sub ruși*, Chișinău, 1929, p. 40.

¹⁸ Constantinescu-Iași, *Circulația vechilor cărți bisericești românești în Basarabia sub ruși*, Chișinău, 1929, p. 42.

¹⁹ David, Al. *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918). Bibliografie*, Chișinău, 1993, p. 33-34.

²⁰ Ibidem, p. 36.

²¹ Cereteu, Igor, *Cartea românească veche și modernă în fonduri din Chișinău*, *Catalog*, Iași, 2011, p. 183, nr. 470. Azi se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova, f. 2119, inv. 6, dos. 1325.

²² David, Al. *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918). Bibliografie*, Chișinău, 1993, p. 39.

²³ Ibidem, p. 49.

²⁴ Ibidem, p. 50-55.

²⁵ Ibidem, p. 58-59. Cereteu, Igor, *Cartea românească veche și modernă în fonduri din Chișinău*, *Catalog*, Iași, 2011, p. 183, nr. 470. Azi se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova, f. 2119, inv. 6, dos. 1327.

²⁶ David, Al. *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918). Bibliografie*, Chișinău, 1993, p. 62-63.

²⁷ Ibidem, p. 67.

²⁸ Ibidem, p. 68.

²⁹ Ibidem, p. 70.

³⁰ Ibidem, p. 73-74.

³¹ Ibidem, p. 74-75.

³² Ibidem, p. 75-76.

de la începutul cărții se poate citi: „Сия книга принадлежит Суручанскому скиту”³³.

26. *Minei pe luna ianuarie*, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1830. Pe foaia albă de la începutul cărții citim: „Из числа книг Суручанского скита”, pe f. 2-1: „Anul 1833, iulie 14 zile. Acest trup de Minei încunjurătoare pe an în doasprezeci cărți următoare pe fiștecare lună; una s-au cumpărat cu banii monahului Galaction Tesalonicul spre pomenirea lui de la sfântul jertfenic a bisericii din schitul Suruceni, unde se prăznuiște hramul Sf. Mare Mucenic și Purtător de Biruință Gheorghe, le-au dăruit pentru ... întru acest întâiu Mineiu a lunii care s-au și scris aicea spre știință să fie ianuarie. Nastoiateli Arhimandrit Gavriil”³⁴.

27. *Minei pe luna septembrie*, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1831. Pe forzațul I: „Из числа Суручанского Свято-Георгиевского скита”³⁵.

28. *Minei pe luna octombrie*, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1832. Pe foaia albă de la începutul cărții citim: „M[onahul] Serafim, mănăstirea Suruceni”, pe f. 84: „Сего числа 1892 был в Сурученский скит. Преосвященный Исакий”³⁶.

29. *Liturghie*, Iași, Tipografia Mitropoliei, 1834. Pe versoul foii albe, la începutul cărții citim: „Принадлежит Сурученскому скиту, 1876”³⁷.

30. *Hronograf*, Neamț, 1837. La început: „1890. Această Sfântă carti esti a nastoiatelui Theodosie din schitul Suruceni, cumpărată cu douăsprezeci rubli arghint di la Dimitri

Ghibă din Țara Muntenească”³⁸.

31. *Služba pentru înfrângerea lui Carol al XII la Poltava*, Chișinău, 1838, 2 exemplare³⁹.

32. *Catihizis*, Chișinău, 1840, în limba română și rusă⁴⁰.

33. *Datoriile călugărilor*, Chișinău, 1841⁴¹.

34. *Începuturile învățaturii creștinești*, Chișinău, 1843⁴².

35. *Catihizis*, Chișinău, 1844⁴³.

36. *Minei pe luna decembrie*, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1845. Pe f. 30^v-70^v: „Acest Minei, ci să numești, luna lui dichemvara, esti dăruit mănăstirii Surucenilor cu hramul Sfântului Marelui Mucenic Gheorghii și a Sfântului Ierarh Niculai. Esti dăruit di ieromonahul Xenofont, spre vecinica pomenire. 1895, iunie 4 zile”⁴⁴.

37. *Minei pe luna martie*, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1846. Pe f. 3^v-41^v: „Acest Minei, ci să numești, luna lui mart, esti dăruit mănăstirii Surucenilor cu hramul Sfântului Marelui Mucenic Gheorghii și a Sfântului Ierarh Niculai. Esti dăruit de ieromonahul Xenofont, spre vecinica lui pomenire. 1895, iunii 4 zile”⁴⁵.

38. *Minei pe luna ianuarie*, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1846. Pe f. 2-4: „Сия книга, Миня месечная на месяц январь, пожертвована иеромонахом Ксенофонтом Суручанскому Свято-Георгиевскому скиту, для вечного его поминовения. 1895 года, июня 3 дня”⁴⁶.

39. *Rânduiala de rugăciune*, Chișinău, 1855⁴⁷.

³³ Cereteu, Igor, *Cartea românească veche și modernă în fonduri din Chișinău*, Catalog, Iași, 2011, p. 183, nr. 470. Azi se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova, f. 2119, inv. 6, dos. 336.

³⁴ Ibidem, p. 215-216, nr. 609. Azi se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova, f. 2119, inv. 6, doc. 335.

³⁵ Ibidem, p. 220, nr. 622. Azi se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova, f. 2119, inv. 6, doc. 340.

³⁶ Ibidem, p. 222, nr. 628. Azi se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova, f. 2119, inv. 6, doc. 341.

³⁷ Ibidem, p. 226, nr. 645. Azi se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova, f. 2119, inv. 6, doc. 900.

³⁸ Mihail, Paul, *Cărți bisericești, manuscrise și icoane din Basarabia*, în Mihail, Paul, *Mărturii de spiritualitate românească din Basarabia*, Chișinău, 1993, p. 221.

³⁹ David, Al. *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918)*. Bibliografie, Chișinău, 1993, p. 80.

⁴⁰ Ibidem, p. 81.

⁴¹ Ibidem, p. 102-103.

⁴² Ibidem, p. 104-105.

⁴³ Ibidem, p. 105-106.

⁴⁴ Cereteu, Igor, *Cartea românească veche și modernă în fonduri din Chișinău*, Catalog, Iași, 2011, p. 246, nr. 709. Azi se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova, f. 2119, inv. 6, dos. 348.

⁴⁵ Ibidem, p. 248, nr. 716. Azi se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova, f. 2119, inv. 6, doc. 1323.

⁴⁶ Ibidem, p. 247, nr. 712. Azi se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova, f. 2119, inv. 6, doc. 360.

⁴⁷ David, Al. *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918)*. Bibliografie, Chișinău, 1993, p. 115.

40. *Psaltire*, Chișinău, 1857⁴⁸.
 41. *Tipicon*, Chișinău, 1857⁴⁹.
 42. *Rânduiala panahidei*, Chișinău, 1859, în limba română și rusă⁵⁰.
 43. *Trebnic*, Chișinău, 1859, 2 exemplare⁵¹.
 44. *Slujba Sfântului Ioan Ostașul*, Chișinău, 1860⁵².
 45. *Învățătura către preotul nou*. Chișinău, 1861⁵³.
 46. *Ceaslov*, Chișinău, 1862⁵⁴.
 47. *Triodion*, Chișinău, 1862⁵⁵.
 48. *Troparul și Condacul Maicii Domnului*, Chișinău, 1862, în paralel slavo-român⁵⁶.
 49. *Bucoavnă*, Chișinău, 1863, în paralel slavo-român, 2 exemplare⁵⁷.
 50. *Învățătura către preoți*, Chișinău, 1863, în paralel slavo-român⁵⁸.
 51. *Învățături catihizicești*, Chișinău, 1866⁵⁹.
 52. *Rânduiala panhidei împărătești*, Chișinău, 1869⁶⁰.

Nu cunoaștem ce s-a făcut cu biblioteca mănăstirii după închidere, în 1959. Se pare totuși că o parte din cărți au fost luate de călugării transferați la Noul Neamț. Dintre acestea 10 cărți, după închiderea mănăstirii de la Chițcani, au fost trecute în Arhiva Națională a Republicii Moldova, altă parte din volumele bibliotecii au fost repartizate călugărilor transferați la Căpriană. În același timp, unele cărți au rămas în posesia unor foști monahi de la Suruceni, care după închiderea mănăstirii s-au stabilit la locul lor de baștină. De exemplu, pe la 1990 în satul Suruceni locuiau 5 dintre foștii sălășluitoari de la mănăstirea cu același nume (călugării Iron Tracenco, Nicolae Amarii, Anastasie Suruceanu, Vladimir Manțog, Andrei Ursu fost frate de ascultare), dintre care fostul preot Nico-

lae Amarii avea în posesie un *Ceaslov* și o *Psaltire*, iar fostul egumen Iron Tracenco – *Viețile sfinților*, *Tipiconul* (regulamentul bisericii), *Psaltirea*, două *Ceasloave* și un *Trebnic pentru preoți*⁶¹.

Astăzi din colecția mănăstirii face parte și o serie de tipărituri și ediții mai vechi⁶²:

Apostol, Blaj, Tipografia Mitropoliei, 1802.
Psaltire, Iași, Tipografia Mitropoliei, 1835.

Minei pe luna septembrie, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1846.

Minei pe luna octombrie, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1846.

Apostol, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1851.

Evanghelie, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1855.

Octoih, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1862.

Psaltire, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1907 (3 ex.).

Slujba și acathistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1908.

Viețile sfinților pe luna ianuarie, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1909.

Slujba și acathistul Cuviosului și de Dumnezeu purtătorului Serafim din Sarov, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1910.

Apostol, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1914.

Exemplarele de carte identificate până în prezent ale acestei biblioteci arată că atât codicele manuscrise, cât și tipăriturile provin din țările române, inclusiv din Basarabia și din spațiul est slav.

Nu excludem faptul că fie hazardul, fie viitoarele cercetări vor scoate la iveală și alte valori cărturărești din fosta bibliotecă a mănăstirii Suruceni.

⁴⁸ Ibidem, p. 116-118.

⁴⁹ Ibidem, p. 118-120.

⁵⁰ Ibidem, p. 121.

⁵¹ Ibidem, p. 124-125.

⁵² Ibidem, p. 130.

⁵³ Ibidem, p. 132-133.

⁵⁴ Ibidem, p. 134-136.

⁵⁵ Ibidem, p. 139-141.

⁵⁶ Ibidem, p. 141.

⁵⁷ Ibidem, p. 142-143.

⁵⁸ Ibidem, p. 145.

⁵⁹ Ibidem, p. 164.

⁶⁰ Ibidem, p. 169-170.

⁶¹ Odoleanu, Vasile, *Suruceni*, în cartea *Mănăstirile basarabene*, Chișinău, 1995, p. 214-216.

⁶² Aducem mulțumiri colegului Igor Cereteu pentru informația pusă la dispoziție.

Simboluri masonice pe edițiile românești tipărite la Buda la sfârșitul secolului al XVIII-lea

Tipografia Universității din Buda a funcționat timp de mai multe decenii. Istoria acestei importante instituții începe în 1777, când Maria Tereza a mutat la Buda, pe lângă Universitatea din Pesta, Tipografia Universității din Tirnavia – Slovacia, fondată de Episcopul de Pécs, Telegdi Miklós, în 1577¹. Tipografia a dobândit o importanță majoră în cultura naționalităților care conlocuiau pe teritoriul de atunci al Ungariei, dar și pentru cultura popoarelor învecinate. Printr-un decret semnat în 1779 de Regina Ungariei Maria Tereza, tipografia universitară a obținut privilegiul de a edita marea majoritate a cărților pentru cele șaisprezece minorități din Ungaria, printre care și românii. Tipăriturile bisericești, manualele școlare, publicațiile științifice și cărțile de propagare a cunoștințelor în masă dețineau întâietatea în planul de editare al tipografiei, deoarece se cotau cel mai bine pe piața de desfacere. Între anii 1804-1848, Tipografia de la Buda a colaborat cu depozitele de carte din 80 de orașe. Literatura religioasă și manualele didactice alcătuiau 90% din producția editorială^{II}. O bună parte a acestor publicații era tipărită, conform tradiției de atunci, cu caractere chirilice, dar s-au publicat și scrieri românești cu caractere latine. Primele cărți în limba română au început să fie editate în anul 1780, cu grafie latină, dar cu ortografia maghiară. Acest lu-

¹ Anca Elisabeta Tatay, *Gravura Roata Vieții din Calendarul pe 100 de ani de la Buda*, din 1814, în *Libraria: studii și cercetări de bibliologie*, VIII, Târgu-Mureș, 2009, p. 166-176.

^{II} Ana-Maria Roman-Negoi, *Politica editorială a Tipografiei Universității din Buda la începutul secolului al XIX-lea*, pe <http://www.e-antropolog.ro/2011/11/>

Veronica COSOVAN

Abstract:

The publishing house of the University of Buda operated for several decades. The history of this important institution began in 1777, when Maria Theresa transferred the printing house of the University of Tirnava (Slovakia) founded by the Bishop of Pécs, Miklós Telegdi in 1577, to Buda. The Printing house had a great importance both for the culture of the people of different nationalities that inhabited Hungary, and for the neighboring peoples. According to a decree signed in 1779 by Queen Maria Theresa of Hungary, the university publishing house obtained the right to publish books for the sixteen minorities that lived in Hungary, including the Romanians. The prodigious activity of the publishing house, especially of the Department of Romanian books was due to its censors and proofreaders Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior and Ioan Piuariu Molnar who were illustrious representatives of the Transylvanian School. The engravings in the Romanian editions published in Buda, are very complex in terms of symbolism; that is why they have been studied for a long time. Besides religious images, the prints published there are adorned with frontispieces and vignettes of diverse subjects. A relevant thing to be mentioned is the utilization of elements related to Freemasonry. The interpretation of these symbols is questionable. They can be explained in terms of religious concepts. The Orthodox Church books in which the religious services are indicated by months and days which was published in Buda, are the only books in which the presence of these symbols can be explained correctly, and namely that I. Molnar, who published the books, was a member of Freemasonic lodge in Sibiu entitled «St. Andrew's lodge by the three lily leaves» which was founded in 1776.

The Department of old and rare book holds more of these Orthodox Church books than other libraries in the country.

cru avea sa se întâmple pâna în 1795, când au fost cumpărate literele chirilice de la tipografia lui Ștefan Novacovici din Viena. În perioada anilor 1780 și 1830, au fost scoase de sub teascurile tipografiei mai mult de 200 de volume românești. Conform unui studiu al lui Miskolczy Ambrus, din aceeași perioadă, tipografia respectivă se plasa pe locul trei din punctul de vedere al cantității producției editoriale, după oficiile din București și Iași. Însă în intervalul de ani 1801-1830, tipografia de la Buda le-a devansat, plasându-se pe locul întâi, editând 190 de titluri în limba română. Cu privire la această statistică, Miskolczy Ambrus spune: “*Cantitatea era însoțită de o calitate de necontestat*”.^{III}

Având tipografie, universitate și bibliotecă, Buda a devenit cel mai puternic centru cultural din Europa de Est de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Activitatea prodigioasă a tipografiei, mai cu seamă a Secției de carte românească, s-a datorat cenzorilor și corectorilor, care erau iluștri reprezentanți ai Școlii Ardelene – Samuel Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ioan Piuaru Molnar. Legaturile celui din urmă cu tipografia de la Buda au fost prin importanța lor profitabile din ambele părți. Aceste legături i-au asigurat lui I.P. Molnar un loc important în conducerea tipografiei, ajungând sa fie un fel de consilier^{IV} pentru cartea românească. În 1802 acesta semna un contract de tipărit în valoare de 12 000 florini, pentru editarea a 12 volume de *Mineie*. La baza ediției de la Buda au stat *Mineiele* de la Râmnic ale episcopilor Chesarie și Filaret. *Mineiele* de la Buda nu sunt doar o compilație a celor de la Râmnic, ci au fost

revizuite de Episcopul de Argeș Iosif, la rugămintea lui I.P. Molnar, care a corectat și greșelile strecurate mecanic.

Episcopul Chesarie, în timpul traducerii *Mineielor* din greacă, a confruntat traduceri *Mineielor* editate la Buzău în 1698 de cronicarul muntean Radu Greceanu și traduceri *Sinaxarelor* efectuate de Mitropolitul Moldovei Dosoftei. În comparație cu Radu Greceanu care n-a tradus decât parțial textul, partea ce se cânta lăsând-o în original, episcopul Chesarie a tradus tot textul, fără a interveni esențial în stilistica textului^V. Până la el, traducerea totală a lucrărilor din greacă nu a fost atestată documentar. Chiar și Antim Ivireanu în prefața *Psaltirei* editată de dânsul la Târgoviște în anul 1710, atenționează că: “Înadins am pus acești doi psalmi [134 și 135] slavonește, pentru dar-ea îndemâna cântării”^{VI}. După părerea lui N. Cartoian, traducerea vechilor cărți slavone și grecești în română, implică o problemă de ordin muzical^{VII}.

Poate că astăzi nu mai este atât de important de făcut o caracteristică fizică a cărților, însă pentru documentele vechi, cercetarea, analizarea elementelor fizice, a materialului introductiv, a prefețelor, ne oferă date despre condițiile în care au apărut, gândurile adresate cititorilor, de cei ce s-au trudit asupra lor. Atât prefețele, cât și epiloagele sunt adevărate surse istorice în stabilirea anumitor realități^{VIII}. Drept exemplu sunt prefețele *Mineielor* sus-menționate, în care episcopul Chesarie, predecesorul Școlii Ardelene^{IX}, folosește cunoștințe variate de teologie, istorie, astronomie, din dorința de a trezi conștiința națională în rândurile oamenilor simpli prin biserică. Valoarea *Mineielor* a

^{III} Miskolczy Ambrus, *Le role des publications de l'Imprimerie Universitaire de Buda dans l'évolution de la culture romaine de la fin du XVIII siècle a 1830*, în *Tipographia Universitatis Hungaricae ...*, 1984, p. 301.

^{IV} Mircea Popa, *Ioan Molnar Piuaru*, Cluj-Napoca, 1976, p. 78.

^V D. Murărașu, *Istoria literaturii române*, Buc., 1943, p. 116.

^{VI} I. Bianu, *Bibliografia românească veche*, T. IV, Buc., 1944, p. 37-38.

^{VII} N. Cartoian, *Istoria literaturii românești vechi*, Buc., 1980, p. 523-526.

^{VIII} Iuliana Gălata, *Prefețele și epilogurile tipăriturilor românești (secolele XVI-XVII) – oportunități istorice și lingvistice*, Alba Iulia, 2009, p. 8.

^{IX} C. Erbiceanu, *Bărbați culți greci și români: 1650-1821*, în *Analele Academiei Române, Seria II, T. XXVII, 1904-1905*, p. 141-182.

fost pusă în evidență de mai mulți reputeți savanți, istorici și cercetători în domeniu. S-a scris foarte mult despre aspectul istoric abordat în prefețe, despre faptul că au fost și sunt un mijloc de afirmare națională și propășire culturală din secolul al XVIII-lea. N-a fost trecut cu vederea nici aspectul grafic al monumentalei capodopere. Gravurile apărute în edițiile românești de la Buda sunt foarte complexe din punct de vedere al simbolisticii, ce a dat mult de gândit oamenilor de la acea vreme, cât și celor din prezent. Pe lângă cele 8 imagini cu tematică religioasă, tipăriurile de la Buda sunt împodobite cu multe frontispicii și viniere, cu tematică diferită. Este relevantă apariția unor elemente care au legătură cu francmasoneria^x, elemente ce pot fi observate chiar în cadrul foii de titlu. Dacă în varianta râmnică se întâlnesc elemente baroce brâncovenești, în cea de la Buda gravura este mai clară și mai simplă, fiind utilizată gravura în lemn și metal. Coloanele reprezentate în varianta budeană se aseamănă mai mult cu Coloana lui Solomon – element masonic vechi – ce sunt înfășurate de o ghirlandă vegetală. E știut că simbolurile regnului vegetal la masoni reprezintă începuturile gândirii și exprimării^{xi}. Frontispiciul de pe prima foaie reprezintă o compoziție alcătuită din o carte deschisă lângă o ancoră, pe care se află o inimă palpând. Conform simbolisticii ascunse, cartea reprezintă cunoștințe, ancora – speranța, pe când inima iubire. În cadrul frontispiciilor și viniere se mai întâlnesc și alte simboluri de acest gen, cum ar fi ochiul atotvăzător, care în ierarhia masonică era acordat ucenicilor de gradul întâi. În compoziția frontispiciului ce înfățișează Sfânta Treime, se găsesc așa elemente cum ar fi sfera de care este sprijinit Dumnezeu-Fiul și porumbelul cu aripile deschise, care repetă forma triunghiului de

unde se emană raze. Sfera reprezintă puterea asupra omenirii, pe când triunghiul înflăcărat – unul dintre elementele principale masonice, care deseori este înlocuit cu o piramidă. Xilogravura “Fariseul și Vameșul” reprezintă interiorul unui templu, pardoseala căruiă este alcătuită din dale dispuse oblic. Sigur că acest fapt poate fi interpretat și ca obținerea unui efect decorativ vizual, dar e cunoscut faptul că acest gen de podea e specific încăperilor unde au loc întâlnirile reprezentanților masonici. Un alt element masonic este și ramura de acantă ce reprezintă nemurirea sufletului. Scara, soarele și luna, craniul au și ele interpretări masonice.

Interpretarea acestor simboluri este discutabilă. Ele pot fi explicate și prin prisma conceptului religios. Însă în cazul *Mineielor* de la Buda, prezența acestor simboluri își are explicația ei. E cunoscut faptul că cel care le-a editat, și anume I.P. Molnar, a fost membru al lojei francmasonice de la Sibiu, “Loja Sf. Andrei la cele trei frunze de nufăr”, înființată în 1776^{xii}, fiind cunoscută ca cea mai prosperă și puternică asociație de acest tip din Transilvania. Molnar a fost atras în lojă în 1774, de Jean Louis Carra, revoluționar francez, care în 1777 a publicat *Istoria Moldovei și a Țării Românești*, cu ample mărturii despre societatea românească de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. În 1781, Molnar este inițiat în gradul I, 1783 – gradul II, iar în 1784 – gradul III^{xiii}.

Meritul lui Molnar în tipărirea și răspândirea cărților religioase este unul primordial. Inițial acest proiect editorial a fost conceput de Constantin Hagi Pop, cunoscut negustor sibian, cel care l-a aprovizionat pe Episcopul Chesarie de Râmnic cu *Enciclopedia franceză* a lui Diderot, cât și cu periodice franceze și germane. Însă ideea aces-

^x Anca Elisabeta Tatay, *Din istoria și arta cărții românești vechi: gravura de carte de la Buda*, Cluj-Napoca, 2011, p. 8.

^{xi} Jean Chevalier, *Dicționar de simboluri: mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme...*, Iași, 2009, p. 770-771.

^{xii} Tudor Șălăgean, *Masoneria în Transilvania: repere istorice*, Cluj-Napoca, 2007, p. 214-221.

^{xiii} Mircea Popa, *Ioan Molnar Piuariu*, Cluj-Napoca, 1976, p. 211-212.

tuia rămâne nerealizată din cauza decesului survenit, fiind preluată mai târziu de Molnar – finul său de cununie. După 1804, când s-au tipărit cele 1000 de exemplare ale *Mineielor*, acestea s-au răspândit atât de repede în Transilvania, cât și în Țara Românească, încât, în 1805, tirajul a trebuit să fie repetat. Văzând că crește cererea de carte religioasă, Molnar s-a gândit să tipărească și alte cărți de cult. Astfel, în 1811-1812, apare, tot la Buda, un *Octoih* și o *Evanghelie*. *Octoihul* a fost redactat de monahul Grigorie, viitorul mitropolit al Ungro-Vlahiei, în 1823-1834, discipolul lui Paisie din Lavra Neamțu^{XIV}. Prin acest fapt putem demonstra relațiile constante și continue între Țările Române, relații care au asigurat atât circulația cărților, cât și a mijloacelor tehnice, a stilului tipografic, a ideologiilor timpurilor. Asta ar explica elementele comune, identice, sesizate în gravura *Mineielor* editate la Mănăstirea Neamț, în care se regăsesc, de asemenea, elemente masonice. În activitatea sa de editor, Molnar a fost secondat de Mitropolitul Iosif al Argeșului^{XV}, unul dintre cei mai distinși cărturari ai veacului său. Pentru această faptă Molnar a mai cerut și aprobarea Mitropolitului de Carlovit, Ștefan Stratimirovici, care i-a dat “blagoslovenia” sa, fapt confirmat pe pagina de titlu a *Mineielor*. *Mineiele* respective au cunoscut două variante: una pentru românii din Țara Românească, alta pentru românii din Transilvania. Diferența fiind sesizată pe

pagina de titlu, unde pentru românii din Țara Românească e menționat domnitorul Alexandru Ipsilandi^{XVI}, pe când pentru cei din Transilvania figurează numele lui Iosif al II-lea, succesorul Mariei Tereza.

Autorul român Mircea Popa, în monografia sa dedicată vieții și activității lui I.P. Molnar, afirmă că acesta s-a folosit de orice prilej, fie el politic sau economic, pentru a ușura situația grea a poporului său și pentru a activa liber și nestingherit de nimeni, ca un adevărat patriot pus în slujba neamului. Numai așa poate fi explicată aderența sa la mișcările novatoare specifice secolului XVIII – considerat secolul luminilor.

Până și N. Iorga în lucrarea *Istoria Românilor din Ardeal și Transilvania*, care era foarte rezervat față de cărturarul ardelean, a recunoscut că Molnar a fost omul care a simțit pulsul timpului și l-a devansat în multe privințe.

În încheiere, vreau să menționez că *Mineiele* de la Buda, depozitate în fondul Serviciului Carte Veche și Rară al BNRM, sunt cele mai multe la număr și mai complete în comparație cu cele din alte biblioteci ale Republicii Moldova. Ele reprezintă rămășițele faptelor și sufletului generațiilor trecute, ce trebuie puse în circulație pentru publicul de oriunde, ca să nu dispară în furtunile timpului.

^{XIV} Constantin N. Tomescu, *Mitropolitul Grigorie IV al Ungro-Vlahiei (1823-1834)*, în *Revista Societății Istorico-Arheologice Bisericești*, Vol. XVIII, Ch., 1928, p. 1-154.

^{XV} Monica Avram, *Activitatea tipografiei de la Buda de la începuturi și până la cenzoratul lui Petru Maior*, în *Libraria: studii și cercetări de bibliologie*, Târgu-Mureș, 2006, p. 144-168.

^{XVI} *Mineiele* pentru românii din Țara Românească a fost prima ediție.

Procesul de comunicare ca factor de schimbare a bibliotecarului în societate

Istoria teoriilor comunicării începe la sfârșitul sec. al XIX-a și cunoaște mai multe etape distincte, legate de dezvoltarea mijloacelor de comunicare în masă. Doi cercetători americani, Frank E.X. Dance și Carl E. Lason, au inventat nu mai puțin de 120 de definiții ale comunicării, fără a epuiza posibilitățile și fără a mulțumi toată lumea. Robert Escarpit consideră comunicarea ca un act, iar informația ca produs al acesteia. Distingem câteva forme de comunicare:

- interpersonală,
- de grup,
- publică.

A comunica nu trebuie să însemne doar „a împărtăși ceva”, ci și „a fi în stare să te prezinți pe tine ca identitate personală”¹.

Biblioteca realizează comunicarea și transmiterea valorilor culturale și a producției tipărite. În procesul comunicării bibliotecarul este emițător și utilizatorul – receptor și se ia în considerare mediul în care comunicarea are loc, fie că este o comunicare față în față în cadrul unor dialoguri și activități culturale, fie că este vorba despre mediul virtual. Se disting două abordări diferite ale comunicării și socializării: tradițională și modernă.

Comunicarea și socializarea de tip tradițional presupun întâlnirea directă cu utilizatorul printre care comunicarea interpersonală dintre bibliotecar și utilizator sau cea de grup dintre bibliotecar și grupuri definite de utilizatori. Comunicarea și socializarea de tip modern impun un alt tip de adresabilitate și răspuns. Prin aceasta se

¹ *Societatea și comunicarea în tranziție* / coord. Vasile Moraru, Chișinău, 2008 <http://www.scribd.com/doc/92720116/Societatea-Si-Comunicarea-in-Tranzitie>

Ecaterina DMITRIC

Abstract:

In the digital era new perspectives open up for libraries – they have the chance to determine the evolution of knowledge influenced directly by information and communication technologies. Digital Society is changing the way people learn, communicate, do business, etc. For the development and the adaptation of a library to new trends it is very important for it to be present in cyberspace through the utilization of sites. Libraries use sites as a form of communication with its users via static information about library services. The effective communication via web pages should be changed from a passive to a constantly active one. Changes within libraries are inevitable, and if librarians are not actively involved in the process of change, they are no longer able to respond effectively to current needs of its users. Librarians should rapidly begin the shift from the management of physical type of information to the virtual one. Information technologies allow libraries to provide users with new tools and value-added services. IT contributes to the fundamental transformation of even traditional services, forcing libraries to alter the ways of their activity. Virtual presence is mandatory, and it is necessary for each library to have a website.

înțelege dezvoltarea unor competențe care au aceeași finalitate, dar cu mijloace diferite în mediul virtual.

Comunicarea prin intermediul internetului se realizează fie în timp real (chat, rețele sociale) fie în momente diferite (e-mail). În comparație cu întâlnirile față în față, oamenii dispun de mai mult timp pentru a-și exprima opiniile, pentru a comunica. Utilizatorul de internet se poate socializa, poate contacta alte persoane aflate la mii de kilometri distanță.

Aceste elemente ale mediului virtual modelează și își pun amprenta asupra felului în care se comportă social și felul în care comunică utilizatorii în realitatea de zi cu zi.

În era digitală se deschid noi perspective pentru biblioteci în care biblioteca determină evoluția cunoașterii, condiționată în mod direct de tehnologiile informaționale și de comunicare.

Societatea digitală schimbă modul în care lumea învață, comunică, face afaceri etc. Cunoașterea este forța societății noastre, cunoașterea este putere și cunoștințele se bazează pe informații. Era digitală produce schimbarea în toate domeniile unde prevalează e-guvernarea. Schimbările ce au loc zilnic se măsoară în decenii, și nu în secole sau milenii.

Bibliotecile publice, în forma lor fizică precum și în varianta virtuală, sunt spații în care oamenii au acces liber la informație. Accesul la informații presupune capacitatea de a face față la creșterea exponențială a informației. Rolul bibliotecii tradiționale ca instituție de cultură și de educație nu va dispărea, ci se va extinde prin serviciile moderne de informare.

Internetul, ca mediu de consum cultural și ca spațiu alternativ de comunicare, produce mutații și în ceea ce privește noțiunea de realitate. Calculatorul permite apariția unui tip de realitate denumit realitate virtuală, un simulacru de realitate

care coexistă cu realitatea propriu-zisă și o concurează, dar nu o înlocuiește.²

Internetul oferă un nou mediu de dezvoltare pentru biblioteci, iar presiunea utilizatorilor le determină să accepte schimbarea. Dacă internetul are deja o perioadă bună de existență și eficiența bibliotecilor lumii a fost îmbunătățită prin informatizarea funcțiilor tradiționale (achiziții, catalogare, arhivare). În Republica Moldova sistemul de biblioteci publice nu este informatizat și prezența bibliotecilor publice din Moldova online constituie doar 4% din numărul total de biblioteci publice și nu pot oferi un acces larg la serviciile de informare de calitate. Comunicarea tot mai sporită prin intermediul internetului va atrage mai mult atenția asupra bibliotecii virtuale decât asupra celei fizice.

Pentru dezvoltarea bibliotecii și adaptarea acesteia la noile tendințe este importantă prezența ei în spațiul virtual, odată cu lansarea site-urilor de bibliotecă. Bibliotecile utilizează site-ul ca formă de comunicare ce conține informație statică despre serviciile bibliotecii. Comunicarea eficientă prin intermediul paginilor web, trebuie să se transforme dintr-o comunicare pasivă într-una constant activă.

Principalele produse și servicii ale bibliotecii, oferite în spațiul virtual, sunt transmise prin intermediul site-ului bibliotecii și cuprind:

- OPAC
- Hipercataloge
- Documente electronice
- Cărți electronice și impactul acestora asupra procesului de e-learning
- Jurnale electronice
- Resurse web
- Baze de date de referință
- Baze de date aparținând bibliotecilor
- Documente full text
- Baze de date accesibile la distanță prin centrele de informare și comunicare

² Butuc, Liviu. *Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România (VIII). Globalizarea comunicării. Perspectivele mijloacelor de comunicare (2)*, în *Biblioteca Bucureștilor*, 2007, nr. 4, p. 34.

- Baze de date accesibile la distanță ale instituțiilor de învățământ superior
- Baze de date comerciale accesibile la distanță
- Liste bibliografice sau linkuri spre documente full-text
- Biblioteca numerică / digitală
- Biblioteca 2.0.

Prezența bibliotecii online este obligatorie și este influențată de următorii factori:

- Rapiditatea evoluției tehnologiilor informaționale
- e-guvernarea
- Creșterea numărului de utilizatori online.

Impactul TI are drept rezultat scăderea numărului utilizatorilor bibliotecilor publice din Republica Moldova în ultimii trei ani (2009, 2010, 2011) de la 851,5 mii la 820,8 mii de utilizatori activi.

Modificările în ceea ce privește bibliotecile sunt inevitabile, iar în cazul în care bibliotecarii nu se implică activ în elaborarea acestor modificări, biblioteca nu mai răspunde eficient la necesitățile actuale ale utilizatorilor. Bibliotecarii trebuie să se orienteze de la gestionarea informațiilor fizice la cele în format virtual. Tehnologiile informaționale permit bibliotecilor să ofere utilizatorilor noi instrumente și noi servicii cu valoare adăugată. TI contribuie la transformarea fundamentală chiar și a serviciilor tradiționale, forțând bibliotecile să-și modifice maniera de abordare a activităților. Prezența în spațiul virtual este obligatorie și este necesar ca fiecare bibliotecă să posede o pagină web.

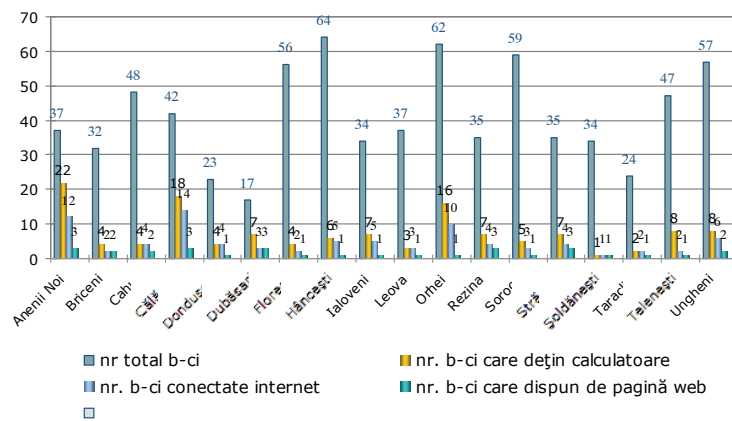
E-guvernarea oferă guvernului șansa de a se reinventa și de a-și simplifica serviciile față de public, iar statul are posibilitatea de a-și reduce cheltuielile prin răspândirea tehnologiilor informaționale. În luna mai, anul curent, la noi în țară a fost lansat por-

talul de servicii publice online www.servicii.gov.md de către Centrul de guvernare electronică al Guvernului Republicii Moldova.

La finele anului 2011, în Moldova, se înregistrează mai mult de 1,4 mil. de utilizatori de internet, conform site-ului <http://www.internetworldstats.com/europa2.htm#md>.

Cele mai mari biblioteci de la noi sunt prezente online de la începutul anilor 2000. Prezența este remarcată prin deținerea unui site și până la diversificarea tehnologiilor web 2.0, așa încât include o gamă largă de servicii oferite utilizatorilor, perseverând către o bibliotecă modernă a sec. XXI. Menționăm Biblioteca Națională a Republicii Moldova www.bnrm.md, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” <http://www.bncreanga.md/>, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” www.hasdeu.md

La 1 ianuarie 2011, erau înregistrate 1383 de biblioteci publice, dintre care doar 58 dispuneau de o pagină web. În tabela de mai jos sunt prezentate 18 biblioteci publice raionale/orășenești (din 32 raioane) care dispun de o pagină web.

Comunicarea eficientă a bibliotecii în mediul virtual implică competențe și schimbare de atitudine față de noile cerințe ale utilizatorilor, unde biblioteca are nevoie de:

- un nou spațiu (virtual)
- un nou mod de organizare și conservare a colecțiilor
- un nou flux informațional

- noi servicii oferite utilizatorilor
- lucrul în echipă
- instruirea continuă a personalului pentru a putea coopera la nivel local / național / european / mondial.

Dacă ne referim la ideea că e-guvernarea constă din 20% tehnologii și 80% oameni și organizare, atunci sarcinile bibliotecarului sporesc imaginea și calitatea serviciilor oferite. Rolul tradițional al bibliotecarului de „custode cultural” sau de „ghid cultural” este redus ca importanță în favoarea funcției sale de persoană specializată care diseminează informațiile pentru a veni în sprijinul utilizatorului. Rezultatul comunicării eficiente sporește imaginea și rolul bibliotecarului în societatea digitală. Bibliotecarul nu se mai limitează la a fi doar un mijlocitor, el devine un organizator de conținut, o persoană care facilitează accesul la informație și evoluează ca un forma-

tor, consiliind în exploatarea și în reperarea eficientă a informației. Rolul cel de intermediar trece la cel de partener, bibliotecarul implicându-se în procesul de învățământ, de formare și de cercetare. Învățarea pe tot parcursul vieții creează valori pentru o societate mai bună. Cercetarea creează valori care țin de caracterul bibliotecii, spirit comunitar, democrație și cetățenie la nivel global. Spiritul inovator ca și utilizarea în mod practic a cunoștințelor sunt astăzi considerate drept motorul dezvoltării economice și sociale, deoarece acestea reprezintă elemente esențiale care construiesc societăți informaționale cu economii ce au la bază inovația, cercetarea și progresul. Tehnologiile informaționale modifică rolul și imaginea bibliotecarului în societate. Comunicarea în spațiul virtual este o necesitate și oportunitate de a schimba modul și percepția bibliotecarului în societate.

Referințe

- Butuc, Liviu. Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România (VIII). Globalizarea comunicării. Perspectivele mijloacelor de comunicare (2) // Biblioteca Bucureștilor. – 2007. – Nr. 4. – P. 34.
- Agnes, Erich. Bibliotecile – suport informațional în era electronică // Biblioteca. – 2006. – Nr. 5. – P. 149-150.
- Agnes, Erich. Servicii și produse oferite de către biblioteca hibrid // Biblioteca. – 2006. – Nr. 11-12. – P. 326-327.
- Butuc, Liviu. Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România (VII). Globalizarea comunicării. Perspectivele mijloacelor de comunicare (1) // Biblioteca Bucureștilor. – 2007. – Nr. 3. – P. 30-35.
- Butuc, Liviu. Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România (VIII). Globalizarea comunicării. Perspectivele mijloacelor de comunicare (2) // Biblioteca Bucureștilor. – 2007. – Nr. 4. – P. 31-35.
- Cavaleri, Piero. Bibliotecile și serviciile online personalizate // Biblioteconomie. Sinteze, metodologii, traduceri. – 2005. – Anul XLI. – Nr. 1. – P. 50-67.
- Sultana, Craia. Introducere în teoria comunicării / <http://www.scribd.com/doc/13174505/Introduce-Re-in-Teoria-Comunicarii>
- Dragu, Mihaela. Biblioteca în epoca Internet // Biblioteca. – 2006. – Nr. 2. – P. 45-46.
- Gruia, Luminița. Managementul calității site-urilor de bibliotecă // Biblioteconomie. Sinteze, metodologii, traduceri. – 2008. – Anul XLIII. – Nr. 3-4. – P. 5-21.
- Ciocoiu, Adina. Biblioteca digitală – modalitate de prezervare și valorificare a patrimoniului cultural // Biblioteconomie. Sinteze, metodologii, traduceri. – 2009. – Anul XLIV. – Nr. 1. – P. 5-41.
- Morin, Nicolas. Conținuturi și servicii oferite de site-urile web ale bibliotecilor // Biblioteconomie. Sinteze, metodologii, traduceri. – 2005. – Anul XLI. – Nr. 1. – P. 75-81.
- Reis, Carlos. Informare și cunoaștere. Propuneri, prezențe și absențe // Biblioteconomie. Sinteze, metodologii, traduceri. – 2005. – Anul XLI. – Nr. 2. – P. 88-94.
- Societatea și comunicarea în tranziție / coord. Vasile Moraru. – Chișinău, 2008 <http://www.scribd.com/doc/92720116/Societatea-Si-Comunicarea-in-Tranzitie>
- Tîrziman, Elena. Biblioteca digitală – o încercare de definire (I) // Biblioteca. – 2005. – Nr. 6. – P. 175-176
- Toma, Gabriela. Intermediarii și selectanții activi ai mediului informatizat de bibliotecă (I) // Biblioteca. – 2006. – Nr. 5. – P. 145-146.
- Toma, Gabriela. Intermediarii și selectanții activi ai mediului informatizat de bibliotecă (II) // Biblioteca. – 2006. – Nr. 6. – P. 176-177.

Abordări filosofice relative la premisele apariției și la determinările ontologice ale scrisului. Partea a II-a

Umberto Eco vine cu o relectură a lui „Phaidros” [1], aducând argumente împotriva lui Platon. „Putem înțelege preocupările lui Phaidros, scrie filosoful italian. Scrisul, ca oricare altă invenție tehnologică, face puterea umană pasivă – exact cum automobilele ne fac mai puțin capabili de a merge. Scrisul părea a fi periculos pentru că micșora puterea minții, oferind ființelor umane un suflet împietrit, o caricatură a minții, o memorie artificială. Textul lui Platon este ironic, natural. Platon își scria argumentele împotriva scrisului, sugerând că ideile lui au fost inspirate de Socrate. În zilele noastre, scrie Eco, nimeni nu împărtășește aceste preocupări din două motive foarte simple. În primul rând, se știe: cărțile nu reprezintă un mijloc de a face pe cineva să gândească în locul nostru; din contra, există mașini care provoacă gândirea de mai departe. Numai după invenția scrisului a devenit posibilă apariția unor capodopere de memorie spontană precum *În căutarea timpului pierdut* de Proust. În al doilea rând, dacă pe parcursul anilor oamenii trebuiau să-și antreneze memoria pentru a-și aminti lucrurile, după inventarea scrisului ei trebuie, la fel, să-și antreneze memoria pentru a-și aminti cărțile. Lucrările scrise schimbă și îmbunătățesc memoria. Ele n-o narcotizează. Totuși, Phaidros trăia o teamă eternă, teama că noua realizare tehnologică ar putea desființa sau distruge ceva considerat prețios, rodnic, ceva ce reprezintă valoarea în sine, și încă una profund spirituală. Era de parcă Phaidros ar fi atras atenția asupra unei suprafețe scrise și apoi asupra unei imagini a memoriei umane zicând: «Aceasta va ucide aceea». Cu peste o mie de ani mai târziu, Victor Hugo în romanul său «Notre-Dame de Paris» îl prezintă pe un preot, Claude Frolo, arătând cu degetul mai întâi la o carte, apoi

Alexe RĂU,
doctor în filosofie

Abstract:

Many researchers argue that writing should be approached as phenomenology. On the basis of Merleau-Ponty's ontology several guiding principles of a new philosophy of writing can be formulated, such as: 1. Once the writing is a phenomenon, it can not be truly understood without investigating its origins, reaching back to the «naive contact» of the human with nature; 2. The perspective of the phenomenological research of writing are based on three «pillars»: Place, Body and the Past experience; 3. Writing is part of the body and it is also gesture; 4. Writing as a phenomenon is based on the unity of visible and invisible; 5. Writing is a way of the perception of preobjective existence, of existence in general, and of a living creature; 6. Writing in its gestation phase is the trace of perception; 7. Once it is part of the human body and the human body is one of the primordial elements of the Universe, writing is the expression and the way of perception of the whole Universe, beginning with the inner life of a person, the microcosm and ending with the macrocosm, in accordance with the triad that forms the categorical basis of the body philosophy. In this regard, as Merleau-Ponty mentioned, writing opens a new space in ontology, and a new phenomenal field.

The orientation towards an integrating philosophy of writing is due largely to the philosophical system developed by Merleau-Ponty. This philosopher tried to find a new determination of the relationship between nature and human consciousness. The aim of philosophy, according to this French philosopher, is to describe the human experience via a real syncretism of necessity and chance. He writes that the transcendental philosophy must be transformed through its integration into the real body of the phenomenon.

la turnuri, apoi la imaginea catedralei atât de iubite, zicând: «Ceci tuera cela», aceasta va ucide aceea (Cartea va ucide catedrala, alfabetul va ucide imaginea” [1, p. 31].

Ideea lui Eco este că, în funcție de suportul ei, putem vorbi de trei tipuri de memorie. Există memoria organică, care are ca suport creierul, mintea noastră, există o memorie vegetală, care are ca suport cărțile, papirusul ș. a., și o memorie minerală, care are ca suport tăblițele de argilă, bunăoară, dar și, în epoca în care trăim, mediul electronic. Eco este optimist în privința viitorului scrisului și al cărții, dând prioritate cărții în raport cu mediul electronic și opinând că se va desfășura, din punct de vedere al orientării interioare a omului, o mișcare inversă, de la Internet la Gutenberg. În ceea ce privește vectorul mediilor, definit ca „ceci tuera cela”, s-ar putea clarifica totuși că nu avem argumente irefutabile că mediul mai tare îl bate pe cel mai slab. În istoria civilizației, ceea ce vedem că se petrece este că mediul cel mai slab asigură, în fapt, perpetuarea mediilor mai tari: lucru pe care îl numim educație. De asemenea, argumentul cu Proust e, la o cercetare mai adâncă, un fel de self-defeating argument (argument dăunător sieși), or, performanța lui Proust se bazează tocmai pe respingerea memoriei mecanice, în favoarea celei spontane, care contrazice memorizarea de tip mecanic, întemeiată pe tipărituri, pe care Proust o disprețuia. El nu a descoperit vastitatea sufletească a memoriei spontane citind cărți, ci trăind și gândind; dar a fost capabil să fixeze prin scris ceea ce scapă esențialmente doar scrisului.

Cercetând corelația dintre scris, ascultare și imaginație, H.-R. Patapievici reactualizează viziunea lui Platon, proiectând-o în contextul societății informaționale și al globalizării. Este notoriu faptul, scrie filosoful român, că atunci când citim Biblia în traduceri deja intrate în uz, sufletul nostru se ghidează instinctiv după marcajele stilistice prin care recunoaștem în textul sacru elementele de cult asociate cu rugăciunea și cu liturghia, astfel încât orice lectură solitară a textului de către un credincios practicant este de fapt în permanență însoțită de ghidul pe care îl

numim tradiție. Nu mai este Sola Scriptura, numai scrierea însăși. Mai este ceva, prin aceste marcaje stilistice, care corespund unor ghidaje cultice și care codifică în text prezența invizibilă a Bisericii – și anume tradiția. „Tradiția reprezintă, în fond, acel ghid de discernământ al cărui lipsă o deplângea Platon în cazul pretenției scrisului de a capta toată gândirea și tot ce e esențial în faptul de a gândi” [2, p. 198].

În scrisoarea a VII-a, Platon scrie că la lucrurile esențiale poți ajunge numai făcând o succesiune ascensională: pornești de la numele cu care denumești obiectul, treci prin definiția lui, îți formezi o imagine și meditezi la ea mult timp, până când, într-o zi, se aprinde în sufletul tău o lumină, o flacăra, care nu se mai stinge [3, p. 124 și p. 127]. Când tu citești doar, adaugă Patapievici, și îți ei cunoștințe numai din scris, momentul esențial al declanșării flăcării în suflet este complet eliminat.

Ca să putem înțelege mai bine viziunea lui Platon asupra scrisului, subliniază Patapievici, e necesar să știm ce însemna pentru cei vechi a gândi. Sufletul, după greci, are cel puțin două facultăți: cea senzorială și cea intelectuală. Aceste două facultăți nu se pot vedea reciproc fără ca să existe între ele intermediarul (unul din termenii-cheie ai filosofiei platonice). Trebuie să existe o a treia facultate, care să le pună în legătură pe primele două. Aristotel o numește imaginație, în grecește *phantasia*. Această a treia facultate transformă impresiile senzoriale în imagini senzoriale, care sunt niște entități mixte: o parte intelectuală și alta senzorială. Cu ajutorul voinței, aceste imagini pun în funcțiune aparatul fonator care produce sunete și astfel gândul, cuvântul este produs în afară. A gândi, pentru antici, însemna a produce în mod controlat imagini. Nu există gândire fără producerea imaginilor. În *De anima* sau în micul tratat *De memoria*, Aristotel afirmă că sufletul nu gândește niciodată în absența unei imagini. Iar Toma d'Aquino, în secolul al XIII-lea, pe latinește: „Intellegere sine conversione ad phantasmata est (animae) praeter naturam” [4, p. 204]. Prin urmare, Platon nu era pur și simplu împotriva scrisului, dovadă că a scris. Nu

a scris însă tratate discursive, de școală, ca Aristotel, pentru că a nutrit convingerea că expresia pur tehnică a gândirii nu este toată gândirea. Mai trebuie ceva, un fel de viață, de însuflețire: și a mimat acel ceva scriind o filosofie de teatru, de dialoguri. Platon era perfect conștient de faptul că înțelepciunea și cunoașterea trebuie transmise și că e absurd să nu folosim mijloacele de fixare a ei de care dispunem. Toată înțelepciunea este ca instrumentul prin care fixez cunoașterea să nu-mi obnubileze sursa acestei cunoașteri.

Această facultate a imaginației, această verigă intermediară face legătura nu doar între senzorial și intelectual, ea proiectează în societatea informațională observațiile platoniciene relative la partea otrăvitoare a pharmakonului, la magie și iluzie. Patapievici face o trecere către actualitate prin amintirea cazului Ludwig Wittgenstein, care nu admitea comentariul verbal al imaginilor, când era dezgustat de sine însuși, se ducea la un cinematograf se dădea chiar lângă ecran, și absorbea parcă imaginile, se lăsa vrăjit. În acest fel el căuta să-și suspende facultatea imaginativă proprie. Era ca și cum Wittgenstein îl invita pe operatorul de imagini numit cinematograf să îi înlocuiască imaginația proprie [5, p. 206-209].

Oriunde e vorba de imagini, magia e în mod inevitabil prezentă. Cum este posibilă ea? Ea este cu puțință datorită rolului cognitiv deosebit jucat de imaginație, în condițiile când noi nu ne mai controlăm imaginația și astfel suntem populați de imagini din exterior. Prin urmare, gândirea noastră, ca interacțiune a celor trei facultăți cognitive, dintre care cea mai importantă, imaginația, este una străină care a expulzat-o pe a noastră cea proprie și interioară, este manipulată din exterior. Până acum instrumentele create de om se considerau, în chip bergsonian, extensii ale corpului uman. Acum, datorită manipulării prin intermediul imaginilor străine, sufletul nostru devine o extensie, este modelat de aparatele pe care le construim. Ceea ce stârnește îngrijorare este nu multiplicarea mijloacelor tehnice de producere a imaginilor și de stocare a gândurilor, ci faptul că aceste aparate sunt făcute pe modelul funcțional al unor

părți din aparatul cognitiv uman. Problema ridicată de copierea unor părți ale minții noastre prin aparate mecanice este înlocuirea lor. Dacă părți din mintea mea se află în afara mea, scrie Patapievici, sub forma unei mașini, atunci e normal să presupun că toate funcțiile mentale asociate cu funcționalitatea acelei părți din mintea mea se vor atrofia. Când o parte din tine devine proteză mecanică, ceva se pierde și anume sensibilitatea și creativitatea legate de acea parte. Mecanizarea întrerupe evoluția organică, spontană, imprevizibilă. Despre pericolul mecanizării interiorului uman ne vorbește și Martin Heidegger în eseuul său referitor la tehnică [6, p. 106-145]. Iar filosofi germani contemporani M. Furst și J. Trinks ajung și mai departe în obiecțiile lor referitoare la industria actuală a imaginilor: „Mijloacele de informare în masă confecționează o realitate preparată, manipulată, un șablon. Copia apare public înaintea originalului, încât originalul se vede nevoit să corespundă copiei. Realul însuși este înlocuit cu emblemele realului” [7, p. 22-23]. Un alt filosof german, Karl Kraus, scrie: „La început a fost presa, apoi a apărut lumea. La început a fost emisiunea, pentru ea a apărut lumea. «Realul original» de astăzi nu mai este altceva decât pretextul copiilor sale” [8, p. 23-24].

Această situație corespunde obiecțiilor lui Platon referitoare la scris, la pericolul iluziei, magiei pharmakonului. Problema lui era aceea ca scrisul, gândirea, producerea de imagini să fie în subiectul cunoscător, nu în afară. El cerea „scrisul în suflet”. Argumentul lui Platon rămâne în continuare relevant în lumea noastră, pentru că suntem în datele presupuziției fundamentale în care Platon l-a gândit.

E lesne de observat însă că filosofi la care ne-am referit aici aveau în câmpul lor de reflecție nu scrisul ca întreg, ci doar un segment al lui, alfabetul, care e una din formele târzii ale scrisului. De asemenea, aceste reflecții se refereau mai mult la aspectele intelectuale ale scrisului și mai puțin la cele ce țin de interrelaționarea lui cu conștiința.

Orientarea spre o filosofie integratoare a scrisului se datorează în mare măsură

sistemului filosofic creat de Merleau Ponty. Precum se știe, acest filosof s-a dedicat unei noi determinări a raportului dintre natură și conștiință la om [9, p. 197]. El se îndreaptă atât împotriva unei perspective naturaliste, care explică fenomenele umane exterioare în mod cauzal, cât și împotriva unei abordări criticiste. În locul acestora el prezintă o „a treia dimensiune”, care dezvăluie raportul viu dintre natură și conștiință. Scopul filosofiei, în viziunea filosofului francez, constă în descrierea experienței umane într-un sincretism real al necesității și întâmplării. Filosofia transcendențială, scrie el, trebuie transformată prin integrarea ei în corpul real al fenomenului [10, p. 37]. În lucrarea „Phenomenologie de la perception” [11], prin care se dă o nouă orientare fenomenologiei în raport cu teoria lui Husserl, sunt formulate conceptele și principiile de bază ale unei noi ontologii: primatul percepției, categoria de corp, unitatea vizibilului și a invizibilului ș. a. Conștiința este abordată ca o rețea de intenții semnificative, care sunt mai mult trăite decât cognoscibile. Iese în prim-plan sarcina analizei ontologice a experienței primordiale, scoaterea în evidență a activității productive a formelor prerenflexive și antepredicative, ceea ce permite o extindere a „firelor intenționale”, care ne leagă de lume până la origini, până la existența brută și sălbatică, arătând și clarificând astfel cum are loc „întâlnirea”, „contactul naiv” al omului cu lumea, cum se naște și se constituie sensul în străfundurile experienței prerenflexive. Nimic nu este comprehensibil decât pe fundalul anteriorității lui. Perspectiva cunoașterii ontologice se întemeiază, la Ponty, pe trei „piloni”: Locul, Corpul și Experiența trecutului. Corpul aici înseamnă element, ca și celelalte elemente constitutive ale naturii, astfel fiind depășită concepția dualistă trup-suflet. Analiza experienței corpului uman, punerea conștiinței în fața „istoriei pe care a uitat-o”, arată ireductibilitatea straturilor fenomenale ale ei și demonstrează caracterul ei ontologic fundamental, precum și „unitatea prelogică a schemei corporale”. În lucrarea „Le visible et l'invisible” [12], atunci când tratează aspectele expresiei și ale limbajului, el subliniază că nu există o

distincție categorică între vizibil și invizibil. În spiritul doctrinei Gestaltheorie (teoria gestualității), filosoful tratează corpul uman ca fiind expresie și vorbire [13, p. 80-81].

Despre scris, Merleau-Ponty afirmă că acesta trebuie abordat ca fenomenologie [14, p. 203], că scrisul ține de fenomenologia ființei [15, p. 217], în fine, că „scrisul deschide un spațiu nou în ontologie” [16, p. 218]. Este adevărat, s-a spus despre scris că exprimă fenomene și este fenomen și cu mult înainte de filosoful francez [17, p. 245], numai că atunci ideea aceasta nu a fost dezvoltată și nu reieșea dintr-un sistem filosofic inedit.

Pe temeiul ontologiei pontyene se pot formula principiile directoare ale unei noi filosofii a scrisului, precum urmează:

1. Odată ce scrisul este fenomen, el nu poate fi cunoscut cu adevărat fără a-i cerceta originile, ajungând înapoi până la „contactul naiv”, prelogic, pre-rațional al omului cu natura, până la semnele făcute de om în mod inconștient;

2. Perspectiva cercetării fenomenologice a scrisului se ține și ea pe trei „piloni”: Locul (care generează diversitatea vizibilă a scrisului), Corpul (am văzut mai înainte că ductul semnului grafic era văzut de oamenii antici ca un corp care „dansează”) și Experiența trecutului (scrisul se naște, cum vom vedea mai încolo, din jocul inconștient, irațional al desenatului primitiv);

3. Scrisul face parte din corpul interpretat ca expresie și vorbire. Iar expresia corpului se compune din idealitate, gestualitate și intelectualism. Scrierea este parte a corpului și este gest, lucru remarcat și de Albert Flocon [18, p. 13];

4. Scrisul ca fenomen se ține pe unitatea vizibilului și a invizibilului (lucru pe care l-am întâlnit, de asemenea, în cadrul abordărilor prefilosofice revelatoare de Loc și Etnos);

5. Scrisul este cale de cunoaștere a ființării preobiective, a ființării în general, precum și a Ființei;

6. Scrisul, în faza sa de gestație, este urma lăsată de percepție. Această observație consună cu descoperirea lui Freud privitoare la faptul că aparatul neuropsihic al omului este „un mecanism de scris” [19, p.

338];

7. Odată ce este parte din corp iar corpul uman este unul din elementele primordiale ale corpului Universului, scrisul este expresie și cale de cunoaștere a întregului Univers, de la interiorul uman, de la microcosmos la macrolume, în concordanță cu triada care constituie baza categorială a filosofiei Corpului. În acest sens, așa cum a remarcat Merleau-Ponty, scrierea deschide un spațiu nou în ontologie, un nou câmp fenomenal.

Anii în care Merleau-Ponty crea noua ontologie fenomenologică au corespuns cu o perioadă de reabilitare a protoscrisului, a societății primitive în general. Impactul a fost reciproc: Ponty a nutrit noile sale idei din datele științei antropologice, iar aceasta din urmă și-a găsit în filosofia pontyană o sursă de inspirație, un punct de sprijin grație căruia a luat un nou avânt. Un căutător al sensului vieții popoarelor primitive era și Franz Boas, un fruntaș al noii științe antropologice, care, la fel ca filosoful francez, a făcut mult pentru a-i descătușa pe sociologii occidentali din dogmele și din erarhizările absolutizante ale realizărilor culturale. Relativismul cultural (ideea unicității fiecărei culturi) a constituit una din bazele științei antropologice. În lucrarea principală a sa, intitulată „Spiritul omului primitiv”, întemeindu-se ferm pe fapte culese pe teren, Boas demonstrează că „nu există diferențe fundamentale între felul de gândire al omului primitiv și cel al omului civilizat” [20, p. 241]. Se reactualizează teza lui Rousseau, din „Emile”, că prevalarea educației scrise asupra educației vii îi dezechilibrează pe copii și ne îndepărtează și mai mult de integritatea strămoșilor primordiali [21, p. 210]. Se vorbește din nou că „riscul alfabetizării populației și al folosirii unor texte fixe a adus la declinul spontaneității barzilor, acești aidos care cântau în acompaniament de kitharis, un soi de liră. Bardul a fost înlocuit de rapsod, un recitator instruit. Rapsodul (cuvântul în greacă înseamnă „cusător de cântece”), care a apărut în sec. al V-lea a. Hr., era exersat să se bazeze pe texte, nu pe memorie... În timp ce barzii asigurau autenticitatea mitului tradițional, însăși denumirea de „rapsod” a

devenit curând un cuvânt care inspira neîncredere... În ultimul stadiu de degenerare a tradiției mitului oral, rapsozii ajunseseră să fie disprețuiți...” [22, p. 136-137].

În paralel, sunt recunoscute ca făcând parte din scris semnele geometrice din paleolitic și se fac cercetări științifice și filosofice în ceea ce privește ontologia, originile și premisele apariției scrisului. În context cu concluziile Marijei Gimbutas și ale lui Marcel Otte, arheologul Annie Echassoux publică un eseu în care se afirmă că omul primordial a inventat scrisul geometric pentru a se adresa lui Dumnezeu [23, p. 1-8] și că semnele grafice convenționale, „suficient de uniformizate ca să fie acceptate, au apărut acum patruzeci de mii de ani”. Pentru ideea originii divine a scrierii pledează și alți autori [24].

Pe urmele lui Aristotel care reflecta despre rostul de creator de cultură al jocului [25, p. 1123, 35b], apar lucrări în care jocul e tratat ca o premisă a apariției scrisului. Michel Thevoz deduce că „scrisul și desenatul sunt, în strategia lor, unul și același lucru” [26, p. 128], concluzie la care ajung, de asemenea, colaboratorii *Revistei de filosofie* din Paris și alți autori din Occident [27, p. 45] și din Republica Moldova [28, p. 153]. Printre celelalte premise de naștere a scrisului, sunt invocate frecvent de filosofi revelația (Prima lumină emanată de Creator este scrisul. Dumnezeu se revelează în scrierea sacră. Omul se revelează în scrierea laică. Scrisul înseamnă revelație) [29, p. 4-6], starea de ființare (existențială) a omului („Scrisul apare în perioada instinctivă în care omul, presat de nevoile materiale, cucerește natura” [30, p. 382]. Scrisul este abordat ca fiind o creație inconștientă sau ca produs al subconștientului [31], ca semnificativ al ființei sau ca necesitate pozitivă [32, p. 25-30], ca mijloc de ubicuizare a divinului și a legilor/secretelor după care e creat Universul, dar și ca mijloc de tezaurizare a informației, introducându-se, în legătură cu acest dat ontologic al scrisului, conceptul de paleoinformatică, cu elaborarea unei noi discipline științifice cu același nume [33, p. 93].

Jaspers include scrisul în metafizică [34, p. 761-766]. Lectura speculativă a scrierii

cifrate este, pentru el, unul din rosturile principale ale filosofiei. „Natura e ca alte lucruri și ca mine însumi. Ea este cifrată. Cifrul și scrisul revelează că unitatea omului cu natura e în el însuși”. Decodificarea cifrurilor și a scrisului presupune/semnifică, în filosofia jaspersiană, următoarele:

1. Transcendența ca dovadă a lui Dumnezeu;

2. Cifrurile sunt speculații ale devenirii;

3. Lectura cifrurilor este speculație asupra viitorului și previziune.

Determinantele ontologice ale scriiturii, după Jaspers, sunt: 1) amintirea, 2) previziunea, 3) opoziția și unitatea amintirii și previziunii. Scriitura cifrată, afirmă el, ține de istoria speculativă a filosofiei.

Referințe bibliografice:

- 1 Eco, Umberto. De la Internet la Gutenberg // Magazin bibliologic. – 2005. – Nr. 1-2. – P. 31-38.
- 2 Patapievici, H.-R. Despre scris, ascultare și imaginație // Patapievici H.-R. Discernământul modernizării: Conferințe despre situația de fapt. – București: Humanitas, 2004. – P. 187-224.
- 3 Platon. Scrisoarea a 7-a // Platon. Scrisori. – București: Humanitas, 1997. – P. 85-156.
- 4 Supra, 25
- 5 Supra, 25
- 6 Heidegger, Martin. Întrebarea cu privire la tehnică // Heidegger Martin. Originea operei de artă. – București: Univers, 1982. – P. 106-145.
- 7 Furst, M.; Trinks, J. Filosofie. – București: Humanitas, 2006. – 387 p.
- 8 Supra
- 9 Kunzmann, Peter. Atlas de filosofie. – București: RAO, 2004. – 272 p.
- 10 Barbaros, Renaud. Being of the Phenomenon: Merleau-Ponty's Ontology. – Indiana, 2004. – 360 p.
- 11 Merleau-Ponty, M. Phénoménologie de la perception. – Paris, 1945. – 471p.
- 12 Merleau-Ponty, M. Le visible et invisible. – Paris, 1964. – 415 p.
- 13 Мерло-Понти, М. Феноменология восприятия. – Санкт-Петербург: Ювента-Наука, 1999. – 458 с.
- 14 Merleau-Ponty, M. Sens et non-sens. – Paris, 1948. – 379 p.
- 15 Lefèvre, Michel. Merleau-Ponty au dela de la phénoménologie – du corps, de l'être et du langage. – Paris: Klincksieck, 1976. – 372 p.
- 16 Supra
- 17 Riter, Heinrich. Histoire de la philosophie. – Paris, 1835. – 370 p.
- 18 Flocon, Albert. L'Univers de livres. – Paris: Hermann, 1961. – 496 p.
- 19 Деррида, Ж. Фрейд и сцена письма // Французская семиотика. – Москва: Прогресс, 2000. – С. 336-378.
- 20 Boorstin, Daniel J. Căutătorii: Istoria căutării continue a omului pentru a înțelege lumea sa. – București, 2001. – 342 p.
- 21 Supra
- 22 Supra, 43
- 23 Echassoux, Annie. Pour s'adresser aux Dieux, il invent l'écriture // Nice Matin. – Paris, 1999. – P. 30.
- 24 L'enfance de l'écriture. – Paris, 2005. – 158 p.
- 25 Aristotel. Etica Nicomahica // Aristotel. Opere. Vol. 4. – București, 1998. – P. 1123, b 35.
- 26 Thevoz, Michel. Detournement de l'écriture. – Paris, 1989. – 128 p.
- 27 Bailliere, G. Philosophie positive. – Paris: Nits, 1983. – 511 p.
- 28 Rău, Alexe. Magister dixit. – Chișinău: Museum, 2004. – 200 p.
- 29 Gilson, Etienne. Etudes de philosophie médiévale. – Paris, 1921. – 291 p.
- 30 Supra, 50
- 31 L'écriture – la création subconsciente [online] <http://www.inlibroveritas.net/lire/categories/philosophie> (citată 14.02.2008).
- 32 Marlet, G. Origines de l'Écriture. – Paris, 1955. – 358 p.
- 33 Vartic, A. Întrebarea cu privire la paleoinformatică. – Chișinău: BNRM, 2006. – 216 p.
- 34 Jaspers, Karl. Philosophie – orientation dans le monde éclaircissement de l'existence métaphysique. – Paris: Springer Verlag, 1986. – 831 p.

Barometru de opinie 2011: sondaj de opinie realizat cu cititorii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova

Biblioteca se poate declara mulțumită dacă colecțiile și serviciile prestate sunt solicitate de utilizatorii săi. Pentru a ajunge la acest nivel, trebuie îndeplinite mai multe cerințe ce țin de utilizatori:

- cunoașterea necesităților de informare și documentare;
- cunoașterea intereselor științifice, culturale și educaționale;
- cunoașterea gradului de inițiere în utilizarea tehnologiilor moderne de regăsire a informației;
- cunoașterea profilului și a comportamentului utilizatorului.

Datele despre utilizatori și despre nevoile lor de informare ajută la programarea unor servicii și produse documentare mai bune, la îmbunătățirea activității și evident la creșterea gradului de satisfacere a nevoilor de informare ale utilizatorilor.

Pentru a putea ridica nivelul calitativ al serviciilor oferite, Biblioteca Națională trebuie să exploreze mai profund nevoile de informare ale propriilor categorii de utilizatori, nevoi ce sunt în concordanță cu nivelul contemporan de dezvoltare tehnologică: acces nelimitat la resurse globale și furnizarea cât mai rapidă a documentelor, respectiv a informațiilor.

În acest scop biblioteca își evaluează sistematic activitatea, concentrându-se pe anumite aspecte:

- calitatea serviciilor de informare,
- cultura și competența personalului,
- etica servirii beneficiarului.

Pentru a vedea opinia utilizatorilor vizavi

Valentina POPA

Abstract:

Library can be pleased with its activity if its collections and services are required by its users. To reach this level, it must meet several requirements related to users: to know users' documentation and information needs, to possess knowledge in the various fields of science, culture and education, to be able to use information retrieval technologies, and to understand users' profile and behavior. Data about users and their information needs helps to create better documentary products and services, to improve the activity of the library, and obviously to improve the fulfillment of users' information needs.

In order to find out the users' opinion on the activity of the National Library, a study was conducted, using the method of questionnaire analysis. This method allowed us to obtain accurate and valid data regarding users' opinions. The questionnaire was applied during seven days. A sociological survey method was used because it is an effective and appropriate way of finding out the users' requirements concerning the improvement of the library's activity on the satisfaction of the interests expressed. The questionnaire was anonymous, and took on average 10 minutes to fill it in. The results were entered into a database, statistically processed and interpreted.

de activitatea, Bibliotecii Naționale, a fost realizat un studiu aplicativ, bazat pe metoda de cercetare a chestionarului, metodă ce a permis obținerea unor date exacte și valide privitor la opiniile utilizatorilor.

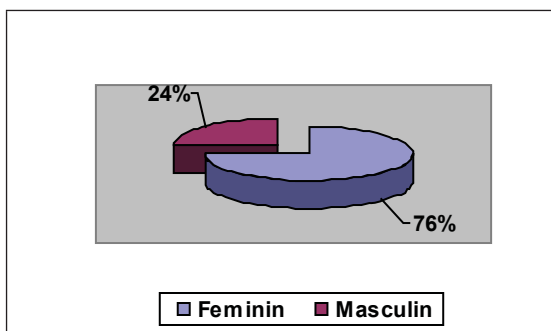
Chestionarul, compus atât din întrebări deschise, cât și întrebări închise, în total 13 la număr, le-a permis utilizatorilor să-și exprime propriile propuneri privind ridicarea nivelului serviciilor prestate de bibliotecă. Nu au fost neglijate, la elaborarea chestionarului, nici variabilele independente: vârstă, sex, ocupație.

Pentru realizarea studiului au fost difuzate 130 chestionare, rata de recuperare constituind 90%, numărul respondenților finali implicați fiind de 116.

Chestionarul a fost aplicat pe parcursul a șapte zile. A fost utilizată metoda anchetei sociologice deoarece reprezintă un mijloc eficient și potrivit de cunoaștere a cerințelor beneficiarilor în vederea îmbunătățirii activității bibliotecii față de interesele exprimate. Timpul de completare a chestionarului a durat în medie 10 minute și a fost anonim. Rezultatele de pe urma chestionării au fost introduse într-o bază de date elaborată în Microsoft Office Excel, prelucrate statistic și interpretate (vezi graficele de mai jos).

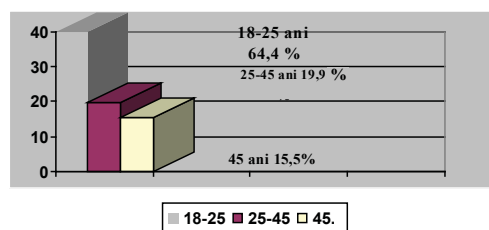
Analiza chestionarului a scos în relief faptul că majoritatea utilizatorilor ce apelează la serviciile bibliotecii sunt de sex feminin, 76%, și restul, 24%, de sex masculin.

Tabela 1. Distribuția respondenților după sex

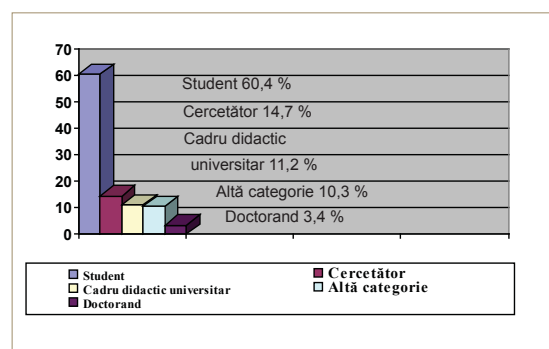
Vârsta utilizatorilor care au răspuns la chestionare este cuprinsă între 18-45 ani, majoritatea, peste 64,4%, încadrându-se în intervalul 18-25 ani.

Tabela 2. Distribuția respondenților după vârstă

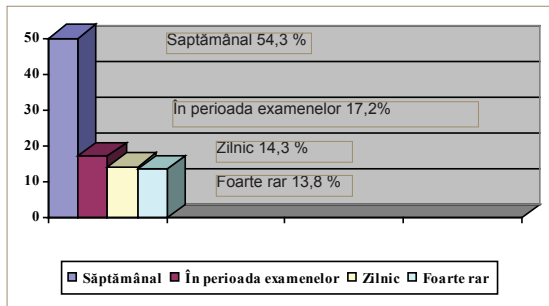
Analizând rezultatele sondajului, am constatat faptul că în mare parte biblioteca este vizitată de *studenți* - 60,4%, *cercetători* - 14,7%, *cadre didactice universitare* - 11,2%, *alte categorii de utilizatori* - 10,3% și *doctoranzi* - 3,4% proveniența socială fiind diferită.

Tabela 3. Vizite după categoriile de cititori

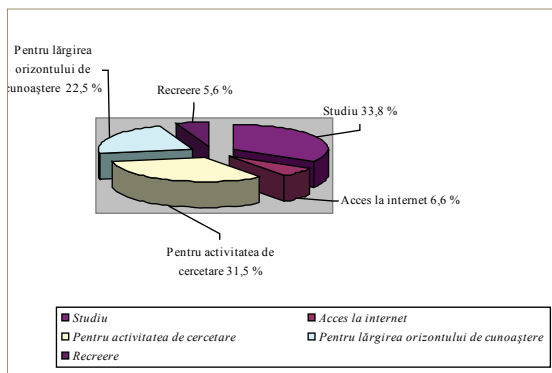
La întrebarea „Cât de des vizitați biblioteca?” cea mai mare parte din respondenți, 54,3%, au răspuns că frecventează biblioteca *săptămânal*, 17,2% dintre cei chestionați merg la bibliotecă în *perioada examenelor*, zilnic - 14,3%, restul, 13,8% dintre subiecți, *foarte rar*. Aceasta ne demonstrează că studenții sunt cei care apelează în mod frecvent la bibliotecă.

Tabela 4. Frecvența vizitelor la bibliotecă

Sondajul relevă faptul că scopul vizitei la bibliotecă este pentru a studia – 33,8 %, 31,5% pentru activitatea de cercetare, 22,5% pentru lărgirea orizontului de cunoaștere, 6,6 % vizitează biblioteca doar pentru a accesa internetul, respectiv 5,6% pentru recreere. Aceasta dovedește că colecția bibliotecii corespunde în general necesităților utilizatorilor. Biblioteca Națională este un laborator de muncă intelectuală în care este asigurat accesul la diverse surse de informare în format tradițional și electronic.

Tabela 5. Scopul vizitelor la bibliotecă

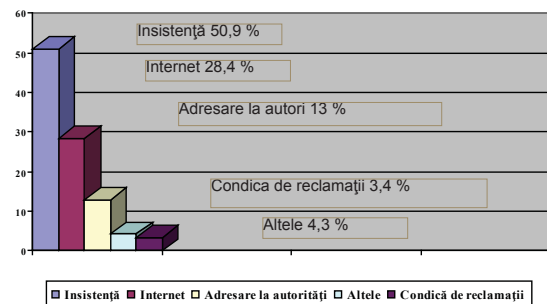
Fiind rugați să bifeze nivelul de satisfacție privind unele aspecte ale activității bibliotecii, calificativele fiind bun, satisfăcător, nesatisfăcător, mai mult din jumătate din totalul respondenților anchetati au apreciat-o cu calificativul *bun*. Părerile cititorilor sunt oglindite în următorul tabel.

Tabela 6. Nivelul de satisfacție a utilizatorilor vizavi de serviciile oferite de bibliotecă

	Bun	Satisfăcător	Nesatisfăcător
Calitatea colecțiilor	71-61,2%	41-35,3%	4-3,5%
Spațiile de lectură	69-59,5%	42-36,2%	5-4,3%
Programul de funcționare	88-75,9%	25-21,5%	3-2,6%
Sistemul de informare	66-56,9%	42-36,2%	8-6,9%
Asistența bibliografului	80-68,9%	31-26,8%	5-4,3%
Tehnologii de informare și comunicare	59-50,9%	49-42,2%	8-6,9%
Profesionalismul personalului	79-60,1%	37-31,9%	0
Altele	0	0	0

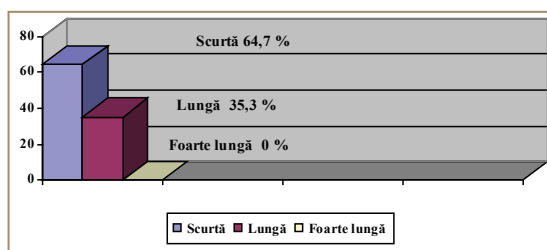
Opinia utilizatorilor privind metodele de depășire a problemelor cu care se confruntă în procesul de obținere a unui serviciu sunt următoarele: 50,9% obțin un serviciu prin insistență, 28,4% găsesc o modalitate de rezolvare prin internet, 13% se adresează la managerii superiori, iar 3,4 % apelează la condica de reclamații.

Tabela 7. Metode de depășire a problemelor în procesul de obținere a unui serviciu în bibliotecă

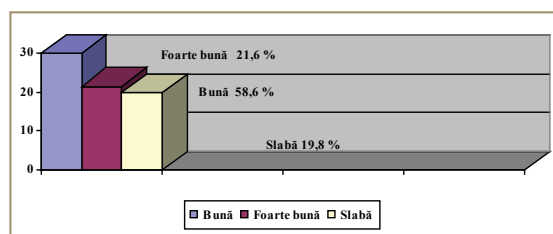
În ceea ce privește durata de executare a solicitării adresate bibliotecarului de serviciu 64,7% o consideră scurtă, 35,3% sunt de părere că timpul de așteptare este prea lung. Se constată că mai mult de jumătate dintre utilizatorii care frecventează biblioteca sunt satisfăcuți de timpul în care li se pune la dispoziție informația.

Tabela 8. Durata de executare a solicitării adresate bibliotecarului de serviciu

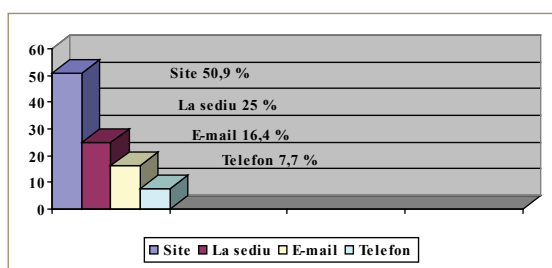
Prezența Bibliotecii Naționale în mediul virtual este apreciată de marea majoritate – 58,6% au apreciat-o cu calificativul *bună*, 21,6% – *foarte bună*, iar 19,8% consideră că este *slabă*.

Tabela 9. Prezența bibliotecii în mediul virtual

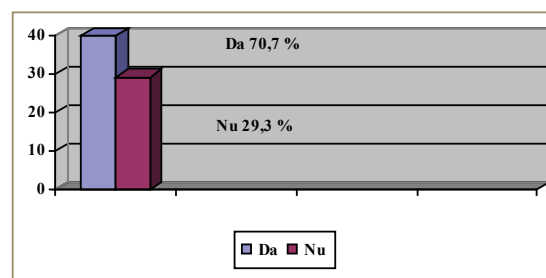
Dorind să știm cum vor utilizatorii să acceseze serviciile bibliotecii, am observat că celor mai mulți 50,9% le place să acceseze *online*, iar 16,4% prin *e-mail*. Mai puțini la *sediul* sau prin *telefon*. Din nou ajungem la concluzia că utilizatorul de azi tot mai des apelează la instrumentele Web 2.0 și mai rar la instrumentele tradiționale. De aici rezultă că bibliotecarul trebuie să țină pasul noilor transformări informaționale și să se integreze repede în societatea informației.

Tabela 10. Accesarea serviciilor bibliotecii

La întrebarea *dacă informația despre serviciile bibliotecii este accesibilă și completă* 70,7% dintre subiecți au răspuns *da* și 29,3% *nu*. Din rezultatele obținute rezultă că ar fi necesară o promovare mai eficientă a resurselor și serviciilor de informare puse la dispoziția utilizatorilor.

Tabela 11. Satisfacția utilizatorilor referitor la informația despre serviciile bibliotecii

În scopul promovării resurselor, serviciilor și a activității bibliotecii, este nevoie de a apela nu numai la metodele tradiționale, pliante, broșuri, dar și la popularizarea acestora în cadrul emisiunilor televizate și, în mod special, în mediile sociale. Practicarea publicității prin intermediul televiziunii este costisitoare, dar permite pătrunderea în mintea telespectatorilor mai mult decât orice alt mijloc de comunicare. Ar fi binevenită realizarea unui film de scurtă durată, prezentat periodic la posturile TV, cu scopul de a informa utilizatorii despre ofertele serviciilor de bibliotecă. În contextul web 2.0, actualizarea permanentă a paginii web a bibliotecii (www.bnrm.md), este indispensabilă.

Ca rezultat al campaniilor publicitare are loc creșterea numărului de abonați ai bibliotecii și se consolidează imaginea bibliotecii ca instituție culturală și infodocumentară performantă, capabilă să colecteze, să valorifice și să pună în acces o cantitate impresionantă și variată de informații.

Pentru a completa mai calitativ colecțiile bibliotecii, am solicitat cititorilor nume de autori și titluri care lipsesc la moment în fondul bibliotecii. Ca rezultat a fost întoc-

mită o listă a acestor cărți. Lista s-a dovedit a fi una scurtă ceea ce ne demonstrează, că personalul Serviciului Dezvoltarea colecțiilor își îndeplinește funcțiile atribuite în mod conștiincios.

La capitolul domeniile cel mai slab prezentate în colecțiile bibliotecii, utilizatorii anchetați au specificat mai multe domenii la care oferta de carte este sub nivelul așteptărilor: studii și monografii editate în engleză, franceză etc., filosofie, pedagogie, psihologie, economie, juridică, drept, politologie, fizică, matematică, chimie, informatică, tehnică (ed. în limba română), filme autohtone, muzică, artă contemporană, literatură străină (recent apărută în Franța, Marea Britanie etc.), sociolingvistică, istorie.

Fiind rugați să ne sugereze ce servicii suplimentare doresc să le ofere biblioteca, utilizatorii chestionați au accentuat următoarele :

- *Împrumut la domiciliu*
- *Acces deschis*
- *Ghid de utilizare a catalogului electronic*
- *Xerox pentru bl. II al bibliotecii*
- *Scanner*
- *Imprimantă*
- *Recepționarea solicitărilor prin intermediul Internetului*
- *Cărți în format electronic*
- *Literatura să fie digitalizată și expusă online*
- *Sală multimedia*
- *Cafenea*
- *Instalarea în sălile de lectură a aparaturilor automate pentru apă, cafea.*
- *Iată unele lucruri pe care le apreciază utilizatorul în biblioteca noastră.*
- *Multitudinea surselor de informare la care biblioteca oferă acces*
- *Organizarea serviciilor*
- *Site-ul BNRM*
- *Posibilitatea accesării Internetului*
- *Prezența unei săli Wi-Fi*
- *Acces la instrumente muzicale*

- *Calitatea colecțiilor*
- *Posibilitatea de a comanda titluri pentru a doua zi*
- *Colecția bogată a cărților ce reprezintă patrimoniul cultural*
- *Bibliotecari foarte amabili (serv. Colecție de artă și hărți, Carte veche și rară)*
- *Disponibilitatea, amabilitatea și profesionalismul personalului*
- *Expoziții și activități culturale organizate la BNRM*
- *Modernizarea mobilierului din salile de lectură*
- *Program de lucru (mai bun ca în anii precedenți când BNRM lucra până la 17.00)*
- *Pentru îmbunătățirea activității bibliotecii s-au făcut următoarele propuneri:*
- *Informația de pe site să fie mai completă*
- *Digitalizarea patrimoniului documentar și punerea în acces online*
- *Prelungirea termenului de rezervare a cărților să se poată face prin telefon și/sau e-mail*
- *Achiziționarea mai multor exemplare pentru cărțile foarte solicitate*
- *Să fie creat un serviciu disponibil pentru a primi comanda cărților prin e-mail*
- *Livrarea unor manuscrise/cărți în format electronic*
- *Achiziționarea mai multor documente actuale, reviste de specialitate*
- *Împrumut la domiciliu pentru utilizatorii activi*
- *Timpul de executare a solicitării să fie redus*
- *Digitalizarea mai rapidă a colecției bibliotecii*
- *Stocarea revistelor naționale pe suport digital*
- *Acces Internet nelimitat*
- *Promovarea imaginii BNRM (presă, TV, instituții de învățământ)*
- *Excursii tematice cu prezentarea unor expoziții pentru categorii concrete de studenți*
- *Penalizarea cititorilor nedisciplinați,*

gălăgioși sau care sunt lipsiți de cultura comunicării

- *Mai multe calculatoare în sală pentru a evita cozile prea mari*

- *Atragerea specialiștilor tineri. Cei vârstnici nu reacționează corect la cererea utilizatorilor*

- *Remunerarea pe măsură a specialiștilor care își cunosc foarte bine meseria*

- *Funcționarea unei cafenele*

- *Preț mai avantajos pentru multiplicarea materialelor*

- *Pensionarii să aibă posibilitatea să comande cartea prin telefon și să le fie livrată la domiciliu*

- *Sălile de lectură tradiționale să fie transformate în săli de calculatoare cu echipament accesoriu (imprimantă, scanner, căști, cameră web)*

- *Oferirea mai multor materiale informative și în general o mai bună promovare a serviciilor.*

Aceste sugestii reflectă o stare de fapt reală și repetabilitatea aplicării chestionarului la scară largă și pe o durată extinsă de timp ar ajuta procesul de management al colecțiilor și ar fi, în egală măsură, un factor de îmbunătățire a politicii de relații cu publicul.

În concluzie, în urma prelucrării și analizei datelor din chestionar, se poate vedea că opinia utilizatorilor privind calitatea serviciilor oferite de bibliotecă este bună.

Calitatea comunicării cu utilizatorii are un impact puternic asupra dinamicii viitoare a instituției. Literatura de specialitate pune un accent important asupra managementului personalului în structurile infodocumentare, proces în care bibliotecarul are o misiune extrem de importantă în modul de transmitere a informațiilor și motivare a utilizatorilor de a reveni în spațiile bibliotecii.

Managerii bibliotecii trebuie să-și asume responsabilitatea planificării activității în propriul compartiment de muncă, să concluzeze cu subalternii în vederea stabilirii planului general de îmbunătățire a activității specifice sectorului concret.

În consecință, produsele și serviciile de informare trebuie, în mod obligatoriu, să fie orientate spre utilizatori și să fie cât mai accesibile. Bibliotecile vor exista, dacă managementul serviciilor pentru utilizatori se va ridica la parametrii așteptați de comunitatea servită.

Bibliografie selectivă

1. Agache, Catinca. *Biblioteconomie – valori tradiționale și moderne*. Iași: Vasiliana, 2007.
2. *Ancheta și metodele ei: chestionarul, interviul de producere a datelor, interviul comprehensiv*. Iași: Polirom, 1998.
3. Enache, Ionel. *Marketingul în structurile infodocumentare*. București: Editura Universității din București, 2006.
4. Buluță, Gheorghe. *Biblioteca în societatea informației*. București: Domino, 2007.

Repere sursiere referitoare la stema Moldovei. Sec. XIV-XVIII

În multe steme naționale, elementele constitutive sunt fidele trecutului istoric național, fiind recunoscute unanim de toți cetățenii. Asemenea simboluri nobile nu sunt fundamentate doar prin legi și decrete. Ele sunt, în aceeași măsură, chintesența ideilor și aspirațiilor cetățenilor, dar, mai ales, ele, transmise din generație în generație, reflectă pentru state cu veche tradiție simbolurile legendare ale începuturilor lor istorice.

Stema tradițională a Moldovei, păstrată în sigiliile domnești începând din a doua jumătate a veacului XIV, reprezintă într-un scut un cap de bour văzut din față, având între coarne o stea cu cinci sau șase raze și botul flancat la dextra de o roză heraldică (floare de măceș stilizată cu cinci petale), iar în senestra de o semilună conturnată (descrescândă), constituie element de bază al sigiliului Moldovei, steagului Moldovei, monedelor moldovenești. Această compoziție este atestată de cele mai timpurii surse sfragistice și numismatice moldovenești.¹

Stema Moldovei în Evul Mediu

Din perioada lui Petru Mușat (1377) datează primele dovezi care afirmă că actele cancelariei de stat se întăreau cu pecete domnească. Prima pecete a Moldovei (care

Aliona TOSTOGAN

Abstract:

The elements of many national coats of arms depict the national historic past of the country, and are unanimously recognized by all citizens. Such lofty symbols are established not only by laws and decrees. They are at the same time the quintessence of citizens' ideals and aspirations. But, passed on from generation to generation, they especially reflect, in the countries with old traditions, legendary symbols of their historical beginnings. Many indigenous and foreign chroniclers and writers have written about Moldova's coat of arms. The first written record on the Moldavian coats of arms inspired by legends can be found in the first book on the history of our country entitled The chronicle of the Moldavian country by Grigore Ureche, written in Romanian. In old books that were published in Moldavia there were also "verses for the praise and exaltation of the arms", as it was usual to say in the old Romanian language. We can say with certainty, that the first documentary sources that have reached us in which it was mentioned, or better say its image was published, was Cartea românească de învățătură Dume-necele preste an și la praznice împărăteși – Romanian book of doctrines on Sundays throughout the year and on Great Feasts – a reliable historical source, written in 1643 by Metropolitan Varlaam, and printed in Iasi during the reign of Vasile Lupu.

s-a păstrat până în prezent) se referă la omagiul de vasalitate al lui Petru Mușat depus regelui Poloniei Vladislav la 6.05.1387. Pe revers este gravat capul de zimbru en face, având o stea cu cinci colțuri între coarne, în dreapta un soare, în stânga – secera lunii. Aceasta este de la începuturi stema Moldovei. Aceeași stemă, cu capul de bour având coarnele recurbate în afară, apare și pe monedele moldovenești – groși – bătute, după cum ne spune legenda, de „Petri woiwodi Moldaviensis” (Petru I Mușat).²

Începând cu Petru I Mușat, putem vorbi despre Moldova ca țară unitară, un stat european cu toate atributele necesare, cu pecete prin care stema țării – zimbrul (bourul) – îi începe calea sa în istorie pentru secole înaintea.

Majoritatea sigiliilor domnești, conținând elementul constitutiv obligatoriu, au avut legenda în **limba slavonă**. De exemplu: „Печать Ио Романа воевода Земле Молдавской” atârnată de documentul din **30 martie 1392**.

Sigiliul imprimat pe gramota semnată de **Alexandru cel Bun** avea legenda: „Печать Олександра воеводы, господарь Земли Молдавской”. Începând din anul **1409**, este modificată forma coarnelor bourului, acestea fiind curbate înăuntru, amănunt care se va păstra întocmai în toată evoluția istorică a stemei; tot atunci se modifică și forma stelei, care va avea cinci colțuri, roza plasată la stânga botului va fi redată cu petale, un globular semilună rămânând sub aceeași formă. Pecetea lui **Ștefan cel Mare** cu stema Moldovei au o legendă modestă, inspirând demnitate: „Печать Ио Стефана воевода Земли Молдавской...”

Tipul arhaic al acestei steme, folosit de predecesorii lui Alexandru cel Bun, se caracterizează prin forma coarnelor bourului care sunt mici și cu vârful recurbat în afară, prin steaua cu șase raze și prin soarele în formă de rozetă compusă dintr-o globulă centrală, înconjurată de alte șase globule laterale. Începând cu domnia lui Alexandru cel Bun, tipul acesta suferă câteva mici modificări. Astfel, coarnele bourului devin mai mari și au vârful curbat înăuntru, încât aproape se unesc; steaua are numai cinci raze, iar soarele ia forma unei roze cu cinci petale în jurul unei globule centrale.³

Stema Moldovei era inițial un cap de **bour** (*Bos taurus primigenius*), care, după dispariția timpurie a acestui animal, a fost înlocuit treptat prin capul de zimbru (*Bison bonasus*), la rândul lui dispărut prin secolul XVIII.

Pe parcursul veacurilor, stema a suferit unele modificări neesențiale, dar, elementele de bază – scutul, capul de bour cu mobilele însoțitoare (soarele, semiluna) – au rămas, practic, constante și definitorii, reprezentând dintotdeauna simbolul stătalității moldovenești.

Despre stema Moldovei s-a scris pe vremuri de cronicari și scriitori indigeni și străini în literatura istorică. Prima mărturie scrisă, inspirată din legende, despre stema și sigiliul țării Moldovei o avem din prima istorie a Moldovei, scrisă în limba română – *Letopiseul Țării Moldovei* lui Grigore Ureche. Din „Predoslovia” lui aflăm că, „umblând păstorii de la Ardeal, ce să chiamă Maramure... au dat de o fiară ce se chiamă buor și după multă goană ce o au gonit prin munți cu dulăi, o au scos la șesul apei Moldovei. Acolea fiind și fiara obosită, au ucis-o

la locul unde se chiamă acum Buoreni, dacă s-au descălecat sat, și hierul țării sau pecetea cap de buor se însemnează”⁴. (p. 6)

Despre sigiliul Moldovei și aplicarea lui Misail Călugărul, interpolator al lui Gr. Ureche, scrie mai amănunțit: „într-acei păstori ce au nimeritu pe locul acesta, fost-au și Drago carile au venit de la Maramoro, carile să vediia și mai de cinste și mai de folos decâtu toți, pre carile cu toții l-au pus mai mare și purtătoriu lor de grijă.

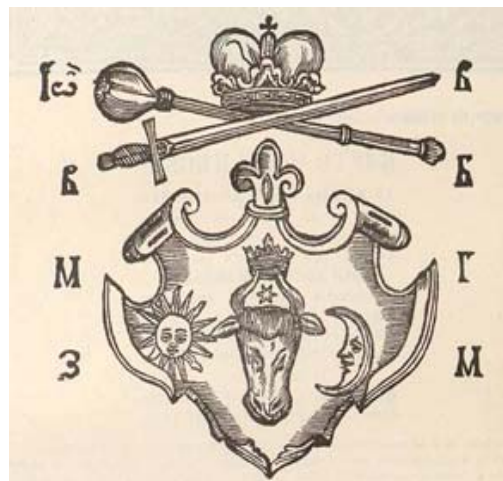
Și dacă l-au pus domnu, luară pildă de pre capul acei hiară năsâlnice, dzimbrul, ce scriem mai sus că l-au vânat și pusără de au făcut peciate țărâi Moldovei, de trăiește pân' astăzi, de să pune pre cărți, ce poroncește domnul de tocmele și de așezări lăcuitorilor și de ascultat cărora vor să facă strâmbătăți între lăcuitori, iar celora ce nu ascultă, de certare mare...”⁵

În cărțile vechi tipărite în Țara Moldovei, de asemenea, se găsesc „stihuri” pentru lauda și preamărirea “herbului”, cum și se zicea în limba veche românească. Putem afirma, cu certitudine, că primele mențiuni despre stema Moldovei în surse documentare, mai bine spus, imaginea ei, o putem găsi într-o sursă istorică sigură, care a ajuns până la noi, referindu-ne la o carte de valoare tipărită la Iași în timpul domniei lui Vasile Lupu *Cartea românească de învățătură Dumenecele preste an și la praznice împărătești* din 1643 a mitropolitului Varlaam, care, în perioada sovietică, în toate sursele științifice și informaționale, a fost rebotezată în *Cazania lui Varlaam*, fiind unul dintre cele mai de seamă monumente ale limbii române sau, mai bine zis, prima carte în limba română în Moldova. Voluminoasă, cu miniaturi măiestre, de o mărime însemnată, legată în piele, această carte a fost alcătuită de mitropolitul Varlaam al Moldovei, cu ajutorul lui Petru Movilă, care i-a trimis șrifțul tipografic. Această ediție este o ediție de unicat. *Cazania lui Varlaam* cuprinde 74 de predici pentru toate duminicile dintr-un an și pentru sărbătorile mai însemnate ale bisericii.

Cazania lui Varlaam conține câteva versuri lumești, de pildă, *Stihuri în stema domniei Moldovei*, importantă sursă documentar-istorică și literară:

“Pecetea domniei moldovenești
Vâlhva aceștia heri să o socotești.

*Cap de băur fiind tare,
Arată puterea celui mai mare.
Acesta cap de buăr
Muli au biruit fără număr”*

Aceasta a fost adevărata stemă a Moldovei.⁶

Stema (herbul) Moldovei – capul de buor, însoțește și marchează întreaga istorie multiseclară a Moldovei, fiind elementul compozițional emblematic al însemnelor național-statale moldovenești: sigiliul de stat, drapelul – ca dovadă a continuității Statului Moldovenesc, a moldovenilor, a aspirațiilor lor de colaborare, bună înțelegere cu alte popoare din familia europeană, de consolidare interetnică și pace.

Acest mesaj cu tărie de crez ne este juri-
ruit de marele cărturar român, Mitropolitul
Moldovei Dosoftei, în *Psaltirea în versuri*
din 1673, care scrie în versurile *Stihuri la*
luminatul herb al țării Moldovei:

La herbul Moldovei

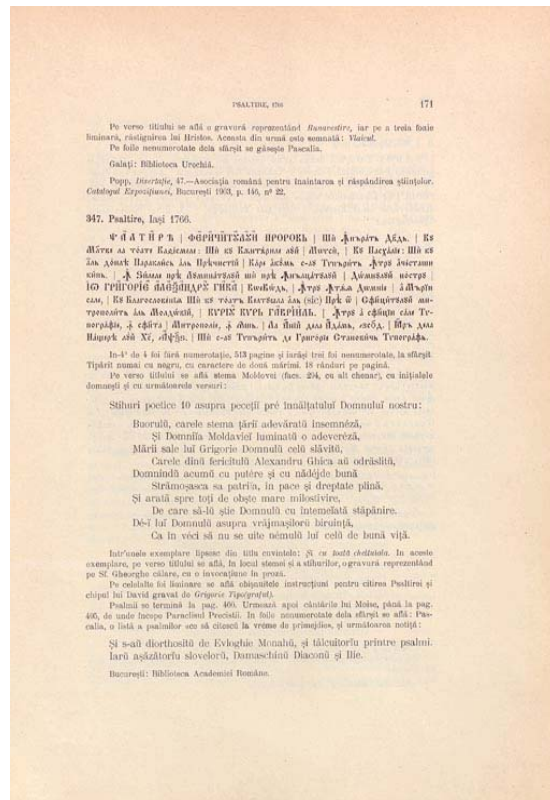
“Capul de bour, de heară vestit
Semnează putere țării nesmintită.
Pe câtu-i de mare fiara și buiacă
Coarnele-n pășune la pământ îi pleacă
De pe chip se vede buorul ce-i place
C-ar vrea în toată vremea să stea țara-n
pace”⁷

Stihuri la luminatul herb al Țării Moldovei

În sfârșit, în *Psaltirea din Iași* (1766), ti-
părită sub domnia lui Grigore Ghica, găsim
următoarele stihuri politice:

„Bourul, care stema țării adevărat însem-
nează
Și domnia Moldaviei luminat o adeverează,
Măriei Sale lui Grigore, Domnul cel slăvit,
Carele din fericitul Alexandru Ghica au
odrașlit,
Domnind acum cu putere și cu nădejde
bună,
Strămoșeasca sa patrie în pace și drepta-
te plină...”⁸(p. 171)

În Precuvântare, sau Pridoslovie, la *Hro-
nicul vechimei Româno-Moldo-Vlahilor*,
Dimitrie Cantemir nu putea admite ca țara
sa să fie întemeiată de niște ciobani hoinari.
El afirmă că “la înturnarea lui Dragoș-Vodă
din Ardial, la locul și la moșia sa”, ...,“Dragoș
Vodă au fost domn și fecior de domn”⁹
(p. 177)

Dimitrie Cantemir în *Descrierea Moldo-
vei*, partea „Gheografică”, capitolul I, prelu-
ând subiectul din legenda cunoscută de la
Grigore Ureche și Miron Costin cu referire
la întemeierea Moldovei, scrie că „Dragoș
cel dintâiu numi apa aceea Moldova; locu-
lui unde acestea se întâmplase îi dete numele
neamului său Român, iar capul bouului sălba-
tic voi să fie semnul noii sale stăpâniri”¹⁰(p.
2)

Pe marginea celor relatate putem con-
chide că tradiționalismul este trăsătura
principală a simbolurilor național-statale.
Dacă să ne referim la simbolica Stemei is-
torice a Moldovei – capul de bour – cred că
putem adăuga mai mult și mai bine decât
ceea ce a scris mitropolitul Dosoftei în *Sti-
huri la luminatul herb al Țării Moldovei* din
Psaltirea sa în versuri din 1673.

Стихърѣ дѣ. Ісѣпра Стѣмїи прѣ лѣминатѣ дѣ нѣстрѣ Дѣмн

Ісѣлнн

Сѣндѣл

Стѣ

Сѣл

Сѣд

Сѣд

Ічлстѣ фїгѣрѣ кѣрѣ кѣ мѣлте сѣмне сѣ фѣрѣмїцѣзѣ,
 Дѣмн Молдѣвїи прѣ Ісѣлнн Сѣндѣл Стѣрѣзѣ лѣ лѣдѣвѣрѣзѣ,
 Прѣ кѣрїле сѣл пѣрѣкѣ дѣмнѣзѣ лѣ дѣлѣнѣ лѣ рѣ сѣлѣпѣннѣ,
 Дѣндѣлн шї лѣ жнѣл лѣн Ісѣрѣам вѣчннѣкѣ сѣлѣшлѣннѣ

inv. 5152

Cultura muzicală moldovenească

Cultura muzicală moldovenească are rădăcini adânci, milenare. Cele mai vechi creații ale culturii muzicale moldovenești sunt cântecele de muncă și cele ritualice: colindele, cântecele de pahar, bocetele de nuntă, bocetele de înmormântare. Baladele au ajuns până la noi din timpuri străvechi. Cea mai veche dintre ele este balada „Miorița”, creată pe baza legendei vechi care se transmitea de la o generație la alta pe cale orală.

Un loc important în cultura tradițională moldovenească îl ocupă cântecele lirice și cele cu caracter de protest social, printre ele un loc aparte îl au doina – cântecul popular liric, apărut în perioada feudalismului timpuriu, dar și colindele – cântece ritualice, înrudite cu „koleada” popoarelor slave.

Cultura muzicală profesională a apărut în Principatul Moldovei în Evul Mediu, iar aproximativ în anul 1500, la mănăstirea Putna a fost creată o școală de cantori. În 1653, domnitorul Vasile Lupu a fondat o școală de cantori la Iași pe lângă biserica Trei Ierarhi.

Faptul că Principatul Moldovei s-a aflat în dependență de Imperiul Otoman n-a putut să nu influențeze dezvoltarea culturii sale muzicale, lăsând o amprentă simțitoare asupra ei. Astfel, în secolul al XVII-lea, la serbările de la curte participau fanfarele – meterhanele sau tubulhanii, dar și tarafurile – orchestre de instrumente populare moldovenești.

O personalitate marcantă a culturii autohtone și universale de la finele secolului al XVII-lea–începutul secolului al XVIII-lea a fost Domnitorul Țării Moldovei, Dimitrie Cantemir (1693, 1710–1711). Preocupările lui serioase în domeniul artei muzicale i-au permis să obțină succese la fel de remarcabile ca și în alte ramuri. Nu ar

Lilia BALAN

Abstract:

The Moldavian musical culture has deep millenary roots. The earliest musical works in the Moldavian culture are work and ritual songs: carols, songs of glass, wedding songs, funeral lamentations etc. Ballads have been composed in ancient times too. The oldest of them is the ballad «Ewe». An old legend which was transmitted orally from one generation to another formed the basis of this ballad. A leading figure of the local and universal culture in the late seventeenth and the beginning of the eighteenth century was Prince of Moldavia Dimitrie Cantemir (1693, 1710-1711). Being held hostage by the Turks, he became a self-taught musician of great authority. Cantemir, who was also a great composer, wrote much about the Moldavian songs and dances, about ancient ritual elements and theatre.

In the Middle Ages, the oral tradition served as a basis for the development of the Moldovan music. Only in the nineteenth century the written tradition started to develop, and new musical genres appeared. Towards the end of the eighteenth and the beginning of the nineteenth century, the town romance started to develop. Musical events took place especially in landowners' homes. The first theatrical-musical public performances took place in Chisinau in 1818. The first musical education institution called Drama Philharmonic Conservatory was established in 1836. Towards the end of the nineteenth and the beginning of the twentieth century Chisinau became one of the largest cultural centers in the southern part of the Russian Empire. A lot of renowned artists such as Sergei Rachmaninoff, Alexander Scriabin, Leonid Sobinov, Iasa Heifetz, Fyodor Shaliapin, Leopold Auer, Joseph Gofman, Alexandru Zealoti etc. gave concerts in Chisinau. Since 1940 many musical institutions such as the State Conservatory, the National Philharmonic, the Musical and Drama Theatre, the High Musical School have been established. During the Second World War, the main musical themes were the praise of war heroes. Military orchestras played an important role in this respect. In the MSSR many musical institutions started to operate by the year 1975: Balti Music-Dramatic Theater, the High Special Boarding Music School «Eugen Coca», and more than 50 music schools for children. Currently, there are frequently organized festivals, which enable skilful people to show off their talent in modern pop music industry.

trebui să subestimăm aportul lui în teoria și practica muzicală a Orientului.

Muzician de profil larg (compozitor de vază, teoretician muzical, erudit, interpret-virtuoz la tambur și nei, pedagog talentat), Dimitrie Cantemir este mai bine cunoscut în această ipostază în țările Orientului: Turcia, Iran, Azerbaidjan etc. și ale Occidentului: Franța, Germania, Italia etc., decât în Moldova, țara lui de origine. Aportul fundamental al lui Dimitrie Cantemir în cultura și știința muzicală islamică rezidă, întâi de toate, în elaborarea unui vast tratat științific. El include 450 de piese instrumentale – peşrev și semâ-î (partea 1) și 345 peşrevuri și 36 sâz semâ-îsi-uri (partea a 2-a). Cărturarul moldovean a elaborat un sistem special de notație muzicală.

La baza ei se află literele și cifrele arabe. Utilizând acest sistem, Cantemir introduce în circuitul artistic melodii orientale din secolul al XVII-lea și al XVIII-lea. Acest sistem a funcționat în cultura muzicală turcească până la mijlocul secolului al XIX-lea, deși nu a fost unul perfect, ba chiar destul de dificil. Acest sistem permitea notarea doar a celor doi parametri muzicali: durata și înălțimea. Intensitatea, lungimea, timbrul sunetelor se nota pe câmpuri. Prin intermediul muzicii notate de Cantemir, europenii au luat cunoștință de specificul artei sonore turcești. Fragmente din culegerile și compozițiile lui Cantemir au fost utilizate de către compozitori europeni în opere “turcești” pentru a le atribui un colorit specific oriental: Christof Willibald Gluck a folosit o melodie din culegerea lui Cantemir în opera lui “Peregrinii din Mecca”, iar Wolfgang Amadeus Mozart, în renumita sa operă “Răpirea din serai”, a aplicat o variantă modificată a “Ariei Dervișilor”.

Moștenirea muzicală a lui Dimitrie Cantemir include creații în genuri practicate în cadrul societății turce: 28 peşrevuri (piesă instrumentală care deschide compoziția muzicală de anvergură, un fel de uvertură),

10 semâ-îsi-uri (variantă instrumentală, provenită din forma vocală omonimă), 2 beste (o piesă vocală de concert), 2 adjem tarab-uri (piesă de divertisment) și trei arii dintre care cele mai cunoscute rămân a fi “Air de Cantemir” și “Aria Dervișilor”. Dimitrie Cantemir manifestă un atașament aparte pentru muzica instrumentală, deoarece o asemenea simpatie este în genere specifică spiritualității civilizației islamice. După cum remarcă cărturarul însuși, “neamul persan și turc ... în chip obișnuit se desfată cu muzică peste măsură”. Aflarea lui Cantemir la Constantinopol (1688 – 1710) a coincis cu perioada când muzica de cameră a salonului era genul proxim ce determina majoritatea manifestărilor de artă din Imperiul Otoman.

Încă din secolul al XVII-lea, eruditul și talentatul moldovean obține faima de virtuoz al instrumentelor orientale, tambur și nei, posedând un vast repertoriu de muzică instrumentală. Datorită talentului său nativ și prin contribuția decisivă a profesorilor săi, el atinge perfecțiunea tehnică în posesia acestor două instrumente dificile din cultura muzicală turcească. Perioada aflării savantului principe la Constantinopol l-a consacrat și în domeniul pedagogiei muzicale, care vine să întrească panorama activității muzicale multilaterale a principelui cărturar. El se implică în activitatea de educație muzicală, respectând canoanele didactice statornicite în Orient.

Multe dintre operele lui Cantemir reprezintă o veritabilă enciclopedie pedagogică, în care savantul meditează și dezvăluie sensul educației morale, intelectuale, civice și estetice a omului. El oferă, totodată, numeroase cugetări, idei, sugestii, inclusiv unele cu caracter axiomatic. În concordanță cu educația sa umanistă și cu ideile iluminismului european, Cantemir susține conceptul de civilizație, în care se pune în legătură directă progresul social cu prosperarea, dezvoltarea bunelor moravuri, a artelor și a sistemului de educație. În

lumea turcească, primele “școli muzicale” apar în secolul al XVI-lea. Muzica era una din principalele componente ale procesului de educație. La otomani muzicii i se atribuia o importanță deosebită în formarea moral-civică a individului, a culturii spirituale, în procesul de edificare a unei stări de spirit armonioase, menite să promoveze idealurile sociale ale epocii. Prin tot ce a realizat în domeniul componisticii, artei interpretative și al didacticii muzicale, Cantemir a lăsat o impresie de neuitat în conștiința contemporanilor, impunându-și, totodată, personalitatea în cultura orientală. Dacă ținem seama de aportul real al muzicianului în domeniul teoretic și practic al artei sonore, putem afirma cu mândrie și respect: numele ce și l-a clădit în timpul vieții îl situează pe merit în panteonul muzicii clasice turcești.

Cu aproape 300 de ani în urmă, universalul învățat Dimitrie Cantemir, găsindu-se ostatic la Poartă, a devenit un autodidact muzical de mare autoritate. Deși pe atunci depărtat de Moldova, el afirmă totuși un nivel de cultură și în tradițiile melosului nostru. Cantemir, care era și un compozitor recunoscut, ne-a lăsat însemnări despre cântecele și despre jocurile moldovenești, despre elementele vechi de ritual și teatru popular. În Evul Mediu, muzica moldovenească se dezvoltă pe baza tradiției orale. Abia în secolul al XIX-lea s-a conturat trecerea la tradiția scrisă, au apărut noi genuri laice în creația compozitorilor. Spre sfârșitul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea apare romanța orășenească. Activitatea muzicală și concertistică se concentrează în casele marilor boieri. Primele spectacole teatral-muzicale publice au avut loc la Chișinău în 1818. Anul 1836 este marcat prin crearea primei instituții de învățământ muzicale – Conservatorul Filarmonic Dramatic.

Ca și literatura, arta noastră muzicală are tradiții vechi progresiste. Compozitori moldoveni și bucovineni au intrat în fondul ei clasic. De asemenea, nenumărate

cântece populare circulă într-o formă sau alta la noi și la popoarele vecine. E o bogăție națională, pe care trebuie s-o valorificăm cu demnitate și s-o dezvoltăm în istoria noastră contemporană. Să începem, bunăoară, cu ce e mai ușor, cu compozitorii secolului XIX. Sunt figuri cu care ne putem mândri. Unul dintre cei mai de seamă este Gavriil Musicescu, născut la Ismail, unde a învățat, a lucrat și a organizat corul local. Termină ca stipendiat al statului, Conservatorul din Petersburg. Concertele sale s-au bucurat de prețuire înaltă la Moscova, Petersburg, la Kiev. Amintim, de asemenea, pe frații Burada, pe soții Asachi.

Mai ales trebuie popularizat marele Ciprian Porumbescu, cunoscut și iubit atât la noi, cât și în masele largi din Bucovina, din sânul cărora și-a sorbit izvorul vieții și al cântecului.

Începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, au fost consolidate atât legăturile culturale ale Moldovei cu Rusia, cât și cu Ucraina. Cu turnee în Moldova vin din străinătate trupe de operă, interpreți și instrumentiști renumiți, printre care astfel de celebrități precum Ferencz Liszt și Robert Schumann.

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea, Chișinăul devine unul dintre cele mai mari centre culturale din sudul Imperiului Rus. În oraș vin cu concerte asemenea interpreți renumiți precum: Serghei Rahmaninov, Aleksandr Skriabin, Leonid Sobinov, Iașa Heifetz, Fiodor Șaliapin, Leopold Auer, Iosif Gofman, Alexandru Ziloti ș.a.

Până în 1940, compozitorii din Moldova lucrau, în primul rând, asupra cântecelor cu caracter de masă, apoi a pieselor instrumentale de dimensiuni mici. Abia mai târziu a început crearea pieselor mai mari ca durată. Au fost deschise următoarele instituții muzicale: Conservatorul de Stat, Filarmonica Națională, Teatrul Muzical-Dramatic, școala medie muzicală. În

componența filarmonicii au intrat atât orchestra simfonică, capela corală „Doina”, cât și un grup de artiști de estradă.

În timpul celui de al Doilea Război Mondial, creația muzicală se baza pe elogierea eroilor și reflectarea acțiunilor de luptă. Un rol important, în acest sens, îl aveau orchestrele militare. Una din ele era orchestra sub conducerea lui Șiko Aranov, care a concertat pe la unitățile militare și spitale. Anii de război au fost rodnici și pentru creația cunoscutului compozitor moldovean Ștefan Neaga. În această perioadă s-a dezvoltat și genul cântecului patriotic, unii dintre cei mai marcanți reprezentanți ai acestui gen fiind David Gershfel'd și Solomon Shapiro. După ce s-a sfârșit războiul, s-au organizat colective noi.

Din cele mai vechi timpuri muzica însoțea activitățile poporului și era strâns legată de obiceiuri, era prezentă la cele mai importante ceremonii, precum nunta și cumetria, petrecerea în armată. De asemenea, erau larg răspândite și alte forme ale muzicii populare: bocetul, cântecul de dragoste, romanța.

Tarafurile erau formațiile care acompaniau, de regulă, interpretarea muzicii populare. Repertoriul unor asemenea orchestre includea, de obicei, cântece și dansuri populare, fantezii instrumentale, piese cu caracter ceremonial. Instrumentele tipice pentru taraf erau vioara, cobza, țambalul, toba, violoncelul, fluietul. Specifice pentru muzica populară sunt diferite tipuri de instrumente. Instrumentele de suflat: buciul, cavalul, naiul, taragotul, trișca, trombonul cu ventile, trompeta, cimpoiul, fluietul; instrumentele cu coarde: violoncelul, cobza, contrabasul, vioara, țambalul; de percuție – toba. În trecut erau răspândite buhaiul, daireaua, drâmba, lăuta, surla, trâmbița, tumbelchiul.

Sursa muzicii populare moldovenești este creația muzicanților ambulanti – lăutarii. Orchestrele lăutărești cântau la petreceri,

nunți, acompaniau spectacolele. În timpul sovietic și post-sovietic, creația muzicală a lăutarilor a fost continuată de numeroasele orchestre de muzică populară, printre care se numără: din 1957 – orchestra „Fluieraș”, „Folclor”, „Mărțișor”, din 1967 – ansamblul de cântece populare „Mugurel” și „Lăutarii”.

Orchestra națională de muzică populară „Lăutarii” și-a început activitatea în 1970, conturându-și, de la bun început, un stil propriu, continuând tradițiile din strămoși ale lăutarilor, folosind posibilitățile moderne pentru creație. Din anul 1978, **Nicolae Botgros** este conducătorul orchestrei. Acesta e dirijorul capabil să-și realizeze cunoștințele vaste și harul său muzical, pentru ca într-un timp foarte scurt să-și plaseze orchestra pe locul întâi în muzica populară, devenind astfel un simbol și un etalon al muzicii populare moldovenești. Fiecare evoluare a orchestrei este la un nivel înalt, transmițând prin muzica sa toată frumusețea și farmecul melodiilor naționale. Experiența scenică bogată a conducătorului artistic, permite orchestrei să fie mereu într-o formă impecabilă, cu toate că componența formației s-a schimbat nu o dată.

Dar nu pot ca să nu menționez și soliștii vocaliști ai orchestrelor de muzică populară: Tamara Ciobanu, Maria Drăgan, Valentina Cojocar, Ion Bas, Nicolae Sulac, Nicolae Glib, Zinaida Julea, Veronica Mihai, Maria Iliuț, Mihai Ciobanu și mulți alții.

Muzica populară contemporană nu mai înseamnă lăutarii ambulanti de altă dată, în prezent în acest domeniu activează oameni cu studii superioare, singurul lucru moștenit de la predecesorii săi este puterea talentului și dorința nemărginită de a crea și de a progresa. Noile tendințe contemporane în artă nu sunt străine pentru muzica populară moldovenească, interpreții contemporani păstrează cu sfințenie tradițiile muzicanților străvechi.

Muzica populară moldovenească este

îndrăgită și apreciată nu numai la noi în țară. Cele mai bune colective sunt practic permanent în turnee. Mulți interpreți sunt invitați în alte țări pentru participarea la proiecte de creație comune, ceea ce contribuie la întărirea relațiilor cu aceste țări.

Muzica clasică

Unul dintre primii compozitori de muzică clasică din Moldova a fost Gavriil Musicescu. Meritul său deosebit constă în faptul că el e întemeietorul muzicii academice moldovenești, unul dintre primii care a adaptat muzica etnică pentru interpretare corală.

Eugen Coca – compozitorul care a scris muzică pentru prima comedie muzicală moldovenească **“Fericirea Marioarei”**, îmbogățind muzica clasică moldovenească cu asemenea genuri precum opera, muzică simfonică, muzică corală și muzică pentru pian.

Ștefan Neaga este unul dintre fondatorii Uniunii Compozitorilor din Moldova, care a dăruit muzicii clasice mondiale astfel de creații precum **„Poema Nistrului”**, cantatele **„Ștefan cel Mare”** și **„Basarabeni”**. E cel care a scris în 1945 muzica pentru imnul Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești.

Maria Cebotari (Maria Cibotaru), soprană emerită, originară din Basarabia țaristă și cunoscută în toată lumea și **Maria Bieșu**, cântăreață de operă, soprană și lied, sunt primadonele muzicii vocale academice moldovenești și, bineînțeles, **Mihail Munteanu** – prim-solist al operei naționale.

Leonid Gurov, Solomon Lobeli, Eduard Lazarev, Alexei Stârcea, Vasile Zagorschi – aceste nume sunt, de asemenea, cunoscute în lumea întreagă, iar moștenirea muzicală lăsată de ei, este o mândrie a arhivei naționale și ocupă un loc de cinste în inimile oamenilor diferitor generații, cu preferințe muzicale diverse.

Artiștii basarabeni, formați în perioada interbelică, au adus o contribuție

considerabilă la fondarea și evoluția teatrului liric actual. Apariția și existența operei basarabene fac parte din fenomenele unice ale culturii noastre naționale de după Primul Război Mondial. Bazată pe experiența școlilor interpretative română, italiană și rusă, pe tradițiile teatrelor lirice, dar și a celor dramatice din țările vecine, a luat ființă arta muzical-teatrală basarabească, care, deși a fost de scurtă durată, a influențat considerabil asupra evoluției ulterioare a genului atât în Moldova, cât și în alte părți. Pe parcursul secolului al XIX-lea, un rol extrem de important în dezvoltarea culturii naționale și devenirea modernă a intelectualității basarabene au avut, în primul rând, orașele Iași, Sankt Petersburg, Moscova, iar mai târziu, și București. Din cronicile timpului aflăm că în primul teatru din Chișinău, organizat în casa boierului T. Krupenski, „juca în 1821 o trupă de artiști germani (veniți de la Iași), dar în afară de dramă era prezentat și baletul” (A.F. Veltman. *Amintiri despre Basarabia. 1812 – 1924*, în „Русский вестник”, 1893). Se pare că erau primele reprezentații ce aveau să orienteze publicul basarabean spre un nou gen de artă.

Teatrul Național de Operă și Balet și-a început activitatea în anul 1957. Această instituție de prim rang a culturii naționale reprezintă un simbol al înaltei responsabilități civice față de tradiția națională. Necesitatea existenței acestei importante instituții de cultură a fost atestată de la începutul secolului, însă până în 1957 teatrul liric al Moldovei era o instituție corporativă, adiacentă diverselor forme de realizare a teatrului. Astfel, varianta funcționării teatrului liric al Moldovei până în 1957 a fost cea cumulativă cu teatrul dramatic, fiind un organism unic – Teatrul Muzical-Dramatic de Stat “A.S. Pușkin”. La 5 iulie 1957, Ministrul Culturii al RSSM, A. Lazarev, semnează ordinul de constituire a Teatrului Moldovenesc de Stat de Operă și Balet “A.S. Pușkin”, un document epocal

pentru dezvoltarea ulterioară a acestei instituții.

Evoluția istorică a Teatrului de Operă moldovenesc începe calculul cronologic din ziua montării primei opere naționale moldovenești, și anume 9 iunie 1956 – opera „Grozovanul” de David Gershfild (1911 – 2004). În prima perioadă de activitate a teatrului (etapa instituționalizării, 1956 – 1970), se cristalizează bagajul repertorial, cu acumulare de ordinul zecilor, a titlurilor de operă. Politica repertorială este subdivizată pe patru criterii de fracționare, care, către finele anilor '70, cumulează patru opere naționale („Grozovanul” și „Aurelia” de D. Gershfild, „Balada eroică” de A. Stârcea, „Casa mare” de M. Kopytman), treisprezece titluri de opere din patrimoniul liric universal („Rigoletto”, „Traviata”, „Aida”, „Othello”, „Trubadurul” de G. Verdi; „Tosca” și „Madame Butterfly” de G. Puccini; „Paiate” de R. Leoncavallo, „Bărbierul din Sevilla” de G. Rossini, „Carmen” și „Pescuitorii de perle” de G. Bizet; „Faust” de Ch. Gounod; opereta „Baronul Țiganilor” („Der Zigeunerbaron”) de J. Strauss, cinci opere clasice ruse („Evgheni Oneghin” și „Dama de pică” de P. Ceaikovski, „Mireasa Țarului” de N. Rimski-Korsakov, „Iarmarocul din Sorocineț” de M. Musorgski și „Cneazul Igor” de A. Borodin) și două opere contemporane sovietice: „Furtuna” („Б бурю») de T. Hrennikov și „Tragedia optimistă” de A. Holminov. Este perioada în care se pune baza unei școli de canto academic a Moldovei. Anume în această perioadă activează asemenea soliști ca: Valentina Savițkaia, T. Kuzminov, B. Raisov, Polina Botezat, E. Ureche, N. Bașkatov, Tamara Alioșina, Ludmila Alioșina, V. Tretiak, Ludmila Erofeeva, V. Kurin, C. Cramarciuc, A. Șevcenco, I. Gheil, I. Kogan, Daria Spravțeva, Kira Goralci, E. Lica, Emilia Parnichi, A. Fomenco și, bineînțeles, primadonna operii naționale Maria Bieșu, care devine deținătoarea titlului de *Prima Cio-Cio-San a lumii* în 1967, la Concursul Internațional al Interpretelor

Lirici „Miura Tamaki” (la Tokio, Japonia). Un merit deosebit în promovarea artei lirice naționale, la acea vreme, l-a avut și personalul de conducere al Teatrului : regizorii G. Ghelovani și E. Platon; dirijorii: M. Șepper, B. Miliutin, I. Alterman, L. Hudolei și dirijorul de cor Gh. Strezev. A doua perioadă - *Elanul creator al Operei Naționale (1970-1991)* – este o perioadă de maximă importanță pentru dezvoltarea instituției în particular și întreaga evoluție socială din Moldova. Necesitățile tehnice ale instituției erau asigurate în proporție de 100% de către stat. Această stabilitate, atât de necesară unei instituții în lansare, a permis teatrului liric moldovenesc o ascensiune vertiginoasă în evoluția lui artistică. Cunosco o bogată expansiune: repertoriul teatrului, trupa artistică, dotările tehnice, relațiile de colaborare cu omologii, atât din spațiul unional, cât și din afara hotarelor URSS. Astfel, instituția este imediat catalogată și univoc acceptată ca una dintre cele mai reprezentative scene lirice din întregul spațiu sovietic. Și dacă inițial teatrul liric era organizat în sediul comun și pentru teatrul dramatic al Moldovei, apoi la 1980 este dată în exploatare o splendidă și modernă „Casă a Artei” – un nou și luxos sediu, cu toate dotările tehnice necesare unui teatru liric. Repertoriul Teatrului Academic de Stat de Operă și Balet „A.S. Pușkin” al RSSM, în perioada vizată, a fost structurat pe criteriile de promovare a patru domenii: *operă națională* („Glira” de Gh. Neaga, „Sergei Lazo” de D. Gershfild, „Alexandru Lăpușneanu” de Gh. Mustea, „Petru Rareș” de E. Caudella); *operă rusă* („Aleko” de S. Rahmaninov, „Vrăjitoarea” /”Чародейка”/ și „Iolanta” de P. Ceaikovski, „Cocoșelul de aur” de N. Rimski-Korsakov); *operă sovietică* („Îmblânzirea scorpiei”/«Укрощение строптивой»/ de V. Șebalin, „Aici e liniște în zori” /«А зори здесь тихие»/ de K. Molceanov, „Dragonul” de E. Lazarev, „Duenia” de S. Prokofiev, „Vivandiera” de S. Kortess); *operă*

europăeană („Don Carlos”, „Bal mascat”, „Fortă destinului”, „Nabucco” de G. Verdi; „Turandot”, „La Bohema” de G. Puccini; „Cavalleria rusticana” de P. Mascagni; „Norma” de V. Bellini; „Vivat, maestro!” și „Elixirul dragostei” de G. Donizetti; „Adrianna Lecouvreur” de F. Cilea). Anii ‘70-80 au constituit pentru teatru o perioadă de înflorire, fiind lansate asemenea nume cunoscute a scenei lirice din Moldova ca: Mihai Munteanu, Vladimir Dragoș, L. Aga, V. Calestru, V. Zaklikovski, I. Cvasniuc, B. Materinco, A. Donos, N. Covaliov, E. Gherman, N. Margarit, A. Arcea, V. Micușă, V. Cojocar, I. Paulencu, V. Cireș și alții. Începând cu 1990, pe scenele academice de la Chișinău se lansează un proiect artistic de maximă importanță pentru existența și evoluția artei lirice din Moldova – Festivalul Internațional al Vedetelor de Operă și Balet „Invită Maria Bieșu”. Grație acestui meritoriu eveniment cultural care aduce elan spiritual fiecărui cetățean al republicii, arta lirică în Moldova cunoaște o frumoasă deschidere către noi orizonturi de explorare componistică, interpretativă, de percepție și mediatizare. A treia perioadă – *Teatrul Național de Operă și Balet al Republicii Moldova (1991-2011), etapa modernă*. Anii ‘90 au fost marcați de apariția unor soliști de forță: T. Busuioc, I. Vinogradov, Z. Vardanian, N. Busuioc, I. Macarenco, Iu. Gâscă, V. Zgardan. P. Racoviță, R. Hvalov; regizori: Eugen Platon, Eleonora Constantinov; dirijori: Albert Mocealov, Lev Gavrilov, Alfred Ghershfeld, Alexandru Samoilă și dirijorul de cor Alexandru Movilă, meritul cărora este indiscutabil în vederea formării și prezentării unui vast repertoriu concertistic al teatrului. La momentul de față, pe scena teatrului activează o pleiadă de tineri soliști, care au cucerit deja publicul meloman chișinăuian: M. Țonina, A. Țurcan, L. Șolomei, G. Bernaz, G. Mușurov, A. Pihut, R. Picireanu, I. Șciogolev, N. Stoianov, R. Hvalov,

S. Ceaichevșciuc, A. Tverdohlib, G. Pacatovici, I. Jarchih, V. Vereatin, V. Caradja, S. Pilipețchi, N. Bantea, I. Timofti, I. Țurcan, M. Radiș și alții; dirijori: N. Dohotaru, M. Secichin, S. Popov, M. Amihalachioaie; regizori: E. Constantinov și M. Timofti, concepțiile cărora scot în evidență buna cunoaștere a experienței contemporane a teatrului liric mondial. În ceea ce privește *repertoriul teatrului*, putem menționa următoarele premiere ale perioadei post-sovietice: „Nunta lui Figaro” de W.A. Mozart, „Decebal” de T. Zgureanu, „Dido and Aeneas” de H. Purcell, „Iolanta” de P. Ceaiikovski, „Don Giovanni” de W.A. Mozart, „Mozart și Salieri” de N.A. Rimski-Korsakov și „Elixirul dragostei” de G. Donizetti. Trupa de operă a Teatrului Național de Opera și Balet, pe parcursul întregii sale activități artistice, și-a creat imaginea unui colectiv ce dă dovadă de un înalt profesionalism, creându-și o imagine distinsă atât în spațiul ex-unional, cât și în cel european. Despre aceasta ne vorbesc numeroasele turnee întreprinse în așa țări, precum Rusia, Laos, Vietnam, Bulgaria, Italia, România, Franța, Spania, Portugalia, Marea Britanie, Thailanda etc.

Din luna mai 2012, conform unei decizii de guvern, Teatrul Național de Operă și Balet poartă numele regretatei Maria Bieșu.

Muzica ușoară este genul de artă muzicală de divertisment, destinat unui public foarte larg. Acest gen de muzică a atins cel mai înalt nivel de dezvoltare în secolul al XX-lea. Genul respectiv de muzică include muzica modernă de dans, diverse cântece, piese pentru orchestre de estradă și ansambluri vocal-instrumentale.

Trăsăturile specifice ale muzicii ușoare sunt simplitatea, melodicitatea, accentul pe vocal și ritm cu puțină atenție față de partea instrumentală. Forma principală și practică unică în muzica ușoară este cântecul. Textele cântecelor, de obicei, sunt dedicate

sentimentelor și trăirilor personale. Datorită faptului că este adresată unui public foarte larg și mai ales popularității sale, muzica ușoară are un rol important în educația estetică a generației tinere.

Fiecare regiune a lumii are specificul său în ceea ce privește combinarea ritmurilor muzicii ușoare cu muzica națională. Muzica ușoară din Moldova este strâns legată de melodiile populare din folclor.

Muzica ușoară din Republica Moldova a atins nivelul cel mai înalt de dezvoltare în anii '60 ai secolului al XX-lea. În primul rând, este vorba despre activitatea formației „Noroc” (mai târziu, „Contemporanul”). Colectivul a fost fondat în cadrul Filarmonicii Naționale din orașul Chișinău în 1967 de către Mihai Dolgan, muzician și compozitor talentat. Piesele acestei formații au devenit cunoscute nu numai în Moldova. Câțiva ani buni cântecele acestei trupe se numărau printre cele mai populare în fosta URSS. Formația are o mulțime de admiratori și astăzi, care încearcă să găsească înregistrările rare, să afle cât mai multe despre „Noroc”. Muzica acestui colectiv a fost creată prin îmbinarea talentului, gustului estetic, studiilor membrilor săi, dar și tradițiilor muzicale populare. Formația aducea faimă estradei moldovenești, iar melodiile ei au rămas în memoria multor oameni. Cu toate că formația a trecut prin desființare, atitudine negativă din partea autorităților, câteva redenumiri și schimbări ale componenței formației, ansamblul continuă să ne bucure cu creația sa. Formația vocal-instrumentală „Noroc” a lăsat o fonotecă modestă ca volum, însă de o calitate excelentă. Trebuie să amintim printre formațiile artistice ale anilor '70 și '80 ale secolului al XX-lea „Sonor”, „Orizont”, „Plai”, formația lui Ion Aldea-Teodorovici, care scriau și interpretau o muzică superbă de nivel mondial, dar și interpreții care evoluau solo: S. Rotaru, N. Cepraga, M. Codreanu, A. Lazariuc, O. Ciolacu, N. Crulicovschi, I. Suruceanu, Șt.

Petrache, Iu. Sadovnic, Al. Lozanciuc, Ion și Doina Aldea-Teodorovici, Irina și Anatol Bivol, Gh. Țopa ș.a., activitatea cărora a fost continuată de următoarea generație de formații și artiști: „Zdob și Zdub”, „Cuibul”, „Millenium”, „Gândul Măței”, „Akord”, „SunStroke Project”, Nelly Ciobanu, Geta Burlacu, Aura, Doina Sulac, Radu Dolgan, Vitalie Dani, Anișoara Puică, Natalia Gordienko, Natalia Barbu, Dan Balan, Valentin Boghean, Adrian Ursu ș.a.

Trebuie să menționăm neapărat și compozitorii moldoveni, care în toți acești ani au compus muzică frumoasă și de calitate pentru cântăreții de estradă – E. Doga, C. Rusnac, Gh. Mustea, B. Polin, A. Chiriac, T. Chiriac, I. Aldea-Teodorovici, P. Teodorovici, I. Enachi, M. Toderașcu, I. Raiburg, M. Stârcea, V. Gorgos, D. Radu, M. Oțel și mulți alții.

De o mare popularitate s-a bucurat formația „O-Zone”, cunoscută în întreaga lume. Marșul lor triumfal prin hit-paradele europene a început în anul 1999, când a apărut albumul lor de debut „Dar, unde ești...” – este primul album din istoria muzicii ușoare moldovenești, care a dăruit țării noastre 8 șlagăre din cele 11 cântece care sunt în album. După succesul din Moldova, formația (în 2002) a pornit să cucerească publicul românesc. A reușit să obțină un contract cu o casă de discuri și pe piața românească a apărut un nou album – „Number 1”. Compoziția principală a acestui album fiind cântecul „Numai tu”, care curând a devenit șlagăr. Dar succesul adevărat a venit doar în toamna-iarna anului 2002, după ce a apărut compoziția „Despre tine”. Cântecele formației „O-Zone” au devenit și mai populare datorită radioului și televiziunii, iar numărul admiratorilor lor a crescut fulgerător până la zeci de mii. Punctul culminant al acestui succes a fost plasarea pe prima poziție într-un clasament atât de prestigios precum „Romanian Top 100 Singles Chart”. Entuziasmată de acest succes, formația lansează încă un single

– „V.I.P”. Albumul „Number 1” a devenit cel mai vândut album din România de la începutul anului 2003. În octombrie 2008 singl-ul Rihanna & T. I. „Live Your Life”, care conține un sample din megahitul „Dragostea din tei” a ocupat un loc de frunte în prestigioasa hit-paradă din întreaga lume – Billboard Hot 100.

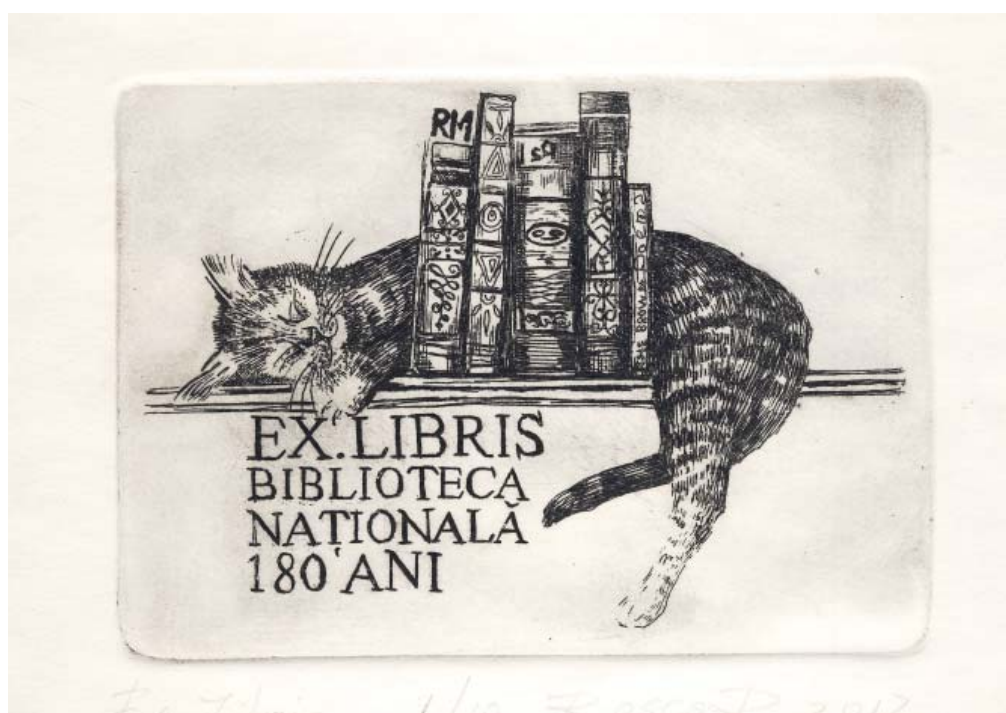
În Republica Moldova se organizează frecvent festivaluri și concursuri, care scot în valoare persoanele talentate și le oferă posibilitatea să-și manifeste talentul și să se afirme în industria muzicii ușoare moderne. Printre cele mai populare pot fi numite concursul „Steaua Chișinăului”, festivalul „Faces of Friends” din Cahul, festivalul „Vocile de aur”, („Steaua Elatului”), festivalul-concurs muzical „Moldova – patria mea”, în mod special trebuie să menționăm festivalul-concurs

internațional al tinerilor interpreți „Cântecele lumii”. Alături de diferite evenimente muzicale din țară, începând cu anul 2005, interpreții din Republica Moldova reprezintă țara la concursul european de prestigiu „Eurovision Song Contest”. În anul 2005, Moldova a fost reprezentată de către formația „Zdob și Zdub”, în 2006 – de Natalia Gordienko și Arsenium, în 2007 – Natalia Barbu, în 2008 – Geta Burlacu, 2009 – Nelly Ciobanu, în 2010 – Olia Tira și formația Sun Stroke Project, în 2011 din nou de formația „Zdob și Zdub” și în 2012 – Pasha Parfeni.

De asemenea, cântăreții noștri participă activ la multe alte festivaluri internaționale. Printre cele mai prestigioase, trebuie să menționăm festivalul „Новая волна” de la Jurmala, unde Nelly Ciobanu și Natalia Gordienko au obținut Premiul Mare.

Referințe bibliografice:

1. Cercetări de muzicologie. – Ch.: Ministerul Culturii al Republicii Moldova, 1998. – 216 p.
2. Ciaicovschi-Mereșanu, Gleb. Învățământul muzical din Moldova. – Ch.: Grafema Libris, 2005. – 276 p.
3. Gălușca, Tatiana. Folclor român din Basarabia. – Ch.: Î.E.P. Știința, 1999. – 260 p.
5. Ghilaș, Victor. Dimitrie Cantemir în istoria culturii muzicale. – Ch.: Epigraf, 2004. – 280 p.

Colecția de stampe din fondurile Bibliotecii Naționale

Creată în anul 1971, în urma unei donații din partea Muzeului Național de Arte Plastice, colecția de stampe din cadrul serviciului „Colecție de artă și hărți”, a devenit o parte din tezaurul Bibliotecii Naționale. Lucrările de gravură, constituite din donații și achiziții, oferă publicului cititor o ocazie imaginară de a se întoarce în timp.

După cum a spus renumitul istoric de artă și estetician francez Henri Focillon, „un carton de stampe și desene, deschis sub lampă, în liniștea nopții, ne îndreaptă spre misterele cele mai frumoase și mai severe. Răsfoindu-l, cunoașterea noastră asupra trecutului, dobândește acea calitate inactuală, care depășește în poezie toate seducțiile momentului.” Secole la rând stampele, îmbrăcate în rame aurite, înfrumusețau interioarele palatelor regale ale caselor oamenilor înstăriți, boierilor și negustorilor. Stampele care reprezentau scene de gen, portrete, peisaje se foloseau la ilustrarea alburilor, almanahurilor.

Stampele, originale și reproduse, moldovenești, din secolul XX, care fac parte din Colecția de artă și hărți a Bibliotecii Naționale, sunt executate în cele mai vechi și cunoscute procedee de gravură: linogravură, acvaforte, xilogravură, litografie.

Tematica stampelor din colecție este foarte vastă: scene de gen ce reprezintă viața cotidiană, omul muncii, imagini pitorești ale plaiului nostru, viața și obiceiurile de la sat și oraș, transformările din republică, portrete ale diverselor personaje din secolul trecut, peisaje moldovenești, subiecte istorice, lupta pentru pace.

În anul 1966, Ministerul Culturii al RSSM, Uniunea Artiștilor Plastici și Muzeul de Stat de Arte Plastice al RSSM au organizat prima expoziție republicană de stampă, la care s-a accentuat că la baza dezvoltării stampe sovietice moldovenești se

Svetlana MIRON

Abstract:

Created almost half a century ago in 1971, a donation from the National Museum of Fine Arts serving as a basis for it, the collection of stamps of the section «Collection of art and maps» became a part of the National Library's thesaurus. The donated and purchased engravings offers readers a chance to travel imaginarily back in time. The Moldavian stamps, original and reproduced, were made in the twentieth century using the oldest and well-known etching processes: linography, etching, woodcut and lithography.

The subjects of the stamps are very large: scenes representing everyday life, working men, scenic images of our country, the life and habits in villages and cities, the changes which take place in the country, portraits of famous people, historical subjects, etc.

află creația artiștilor graficieni basarabeni de până la revoluție. La această expoziție a participat o nouă generație de graficieni, lucrările cărora au demonstrat legătura lor cu realitatea contemporană. Această generație de artiști plastici cunoscuți reprezintă și colecția de stampe de autor din fondurile Bibliotecii Naționale: Iacov Averbuh, Leonid Beleaev, Ilie Bogdesco, Emil Childescu, Mina Cicerina, Vasile Cojocaru, Alexei Colîbneac, Victor Coval, Aurel David, Vladimir Filatov, Grigore Fiurer, Leonid Grigorașenco, Gheorghe Guzun, Filimon Hămuraru, Victor Ivanov, Valentin Koreakin, Gheorghe Mardare, Ian Matrenițki, Eduard Medvedev, Eugeniu Meregă, Niolen Meșkite, Vladimir Moțkaniuk, Petru Mudrac, Igor Necitailo, Vasile Negruță, Igor Nifașev, Paul Olaru, Gheorghii Ostapenko, Semion Pikunov, Leonid Pincevski, Grigore Plămădeală, Eleonora Romanescu, Iurie Rumeanțev, Dumitru Savastin, Liubomir Sobolevski, Boris Șirokorad, Ion Tăbârță, Stepan Tuhari, Vasile Țehmister, Petru Țurcan, Eduard Usov, Ion Vatamanița, Igor Vieru, Gheorghe Vrabie, Ghenadi Zâkov. Mulți din acești artiști au emigrat în alte țări.

Cele mai vechi stampe datează cu anii: 1954 – „Fetele din Ceadâr-Lunga” de Ilie Bogdesco, 1958 – „Cetatea Belgorod-Dnestrovski” și „Cetatea Kameneț-Podolski” de Ghenadi Zâkov, 1959 – „Ultima moară de apă”, la fel de Ghenadi Zâkov, „Întreprupere” și „Strânsul merelor” de Eugen Meregă.

Colecția de stampe de autor din fondurile Bibliotecii Naționale cuprinde perioada interbelică, sovietică (anii 1954-1990) și reprezintă o sursă importantă de documentare referitoare la evenimentele istorice și culturale ale Republicii Moldova din secolul XX. Colecția a servit pe parcursul dezvoltării sale ca bază pentru diverse cercetări științifice. Cu această colecție au lucrat diferite categorii de cititori, cercetători-muzeografi, doctoranzi, artiști plastici, studenți etc.

În anul 1992, artistul plastic Grigore Plămădeală a oferit Bibliotecii Naționale o donație importantă – 12 stampe în tehnica acvaforte.

Maestrul în Artă din Republica Moldova, artistul plastic Ion Tăbârță, a donat Bibliotecii Naționale, în anul 1996, litografia „Varlaam – Petru Movilă”.

În cadrul Simpozionului Anul Bibliologic 1998, Elena Poamă, director al Bibliotecii Județene din Vaslui, a oferit în dar Bibliotecii Naționale xilografura, „Centenar Eminescu, 1989”, autor Paul Olaru, grafician din Vaslui.

Colecția de stampe este bogată în reproducere din fondul de albume, acestea fiind lucrări ale măștrilor artei basarabene din prima jumătate a secolului XX care au trecut școala de gravură românească: Nina Arbore, Pavel Șillingovski, Theodor Kiriacoff, Auguste Baillayre, Tania Baillayre, Gheorghe Ceglacoff și alții.

Din păcate, în perioada sovietică, mulți măștri ai artei basarabene au fost interziși pentru un timp îndelungat. Grație colecției *Măștri basarabeni din secolul XX*, au fost scoase din anonimat multe nume ale artiștilor plastici, originari din spațiul basarabean.

Mulți artiști plastici basarabeni, formați în spațiul cultural rus, francez sau român, s-au refugiat în anii '40 în România. Printre aceștia se numără Tania Baillayre-Ceglacoff, născută în 1916 la Sankt Petersburg și decedată în anul 1991 la București, soțul ei, Gheorghe Ceglacoff, născut la Chișinău în anul 1904 și decedat în anul 1964 la București.

Saloanele oficiale de toamnă de desen și gravură din anii 1928-1943, organizate de Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor din București, ne demonstrează participarea activă a unor artiști plastici din spațiul basarabean la acele expoziții:

1930 – Nina Arbore; August Baillayre, Școala de Arte Frumoase, Chișinău;

Pavel Bespoiasni; Șneer Cogan; Constantin Csida; Elisaveta Ivanovscaia; Eugenia Maleșevski; Militza Petrașcu, Alexandru Plămădeală; Gavriil Remmer;

1934 – Șneer Cogan;

1937 – Șneer Cogan, Alexandra D. Mihailov, Alexandru Plămădeală;

1938 – Tania Baillayre, Gheorghe Ceglacoff

coff, Șneer Cogan, Max Gamburd;

1939 – Tania Baillayre, Gheorghe Ceglacoff, Șneer Cogan, Max Gamburd, Alexandru Plămădeală;

1941, 1942, 1943 – Gheorghe Iliescu, gimnaziul C.F.R. Lipnic, Soroca.

Publicația periodică din anul 1940 *Artă și tehnică grafică Buletinul Imprimeriilor statului*, caietul 11 (martie-iunie), la p. 85, rubrica „Cronica artelor grafice și plastice”, publică imaginea unui afiș gravat în linoleum pentru prima expoziție de gravură *Grupul grafic*, care a avut loc în ianuarie-februarie 1940, în *Sala Dalles* din București. Afișului i se alătură următorul text: „... Șapte tineri, alcătuiți într-o asociație denumită *Grupul Grafic*, ne-au arătat o frumoasă și edificativă expoziție de gravuri în lemn și linoleum. Este, credem, prima manifestare în grup consacrată gravurii în relief, care altădată – între secolele XVI-XVIII – reprezenta în tovărășia tiparului, o cale de penetrație din cele mai alese și răspândite pentru cunoașterea patrimoniului nostru național și religios, iar faptul că după o tăcere de două veacuri, gravura reappare brusc și organizat, în mijlocul acestei generații de relaxare a disciplinei plastice, trebuie considerat un moment dublu semnificativ: pe de o parte puterea de rezistență a tradițiilor purtând în activitatea lor misterioasă mesajul etic și estetic al unui popor, iar pe de alta, aspirațiunea mărturisită de a ne apropia metodele vechilor meserii: accentuarea compoziției, economia mijloacelor, concepția arhitectonică a spațiului. Să nu subestimăm deci nici modestia cu care se prezintă tinerii expozanți și nici aparența de simplitate a unei arte care ascunde în structura ei un înalt fond de știință și probitate meșteșugărească, ci să căutăm să aprofundăm spiritul ce o animă și caracterul ei plastic...”. La această expoziție au participat și tinerii artiști plastici din Basarabia, Tania Baillayre și soțul ei, Gheorghe Ceglacoff, care este autorul acestui afiș.

O colecție aparte a serviciului „Colecție de artă și hărți” o formează fondul de albume și cărți ale măștrilor graficii universale din toate timpurile și în toate tehni-

cile. Vom prezenta în această lucrare doar câteva din cele mai valoroase albume din această colecție:

1. *Michel, Emile. Les Chefs-D'oeuvre de Rembrandt. Paris: Hachette&Cie, 1906.* Acest album de o raritate incontestabilă a fost editat cu ocazia a 300 de ani de la nașterea marelui Rembrandt și prezintă 74 de desene și gravuri din creația sa cu o tematică foarte variată: autoportrete, portrete, subiecte de gen, peisaje;

2. *Rembrandt: Etchings; Leningrad: Aurora Art Publishers, 1973.* Este un catalog de acvaforte a maestrului Rembrandt din colecțiile Muzeului A. S. Pușkin din Moscova;

3. *Durer. Des meisters gemalde kupferstiche und holzschitte: in 447 abbildungen. Stuttgart und Leipzig: Deutsche Verlags-Anstalt, 1904.* Albumul este o ediție veche, cu o introducere biografică de Valentin Scherer și include 447 de gravuri ale unei mari personalități din istoria artei universale, pictorul german Albrecht Durer.

4. *Hajek-Forman. Der Fruhe Japanische Holzschnitt: Utamaro. Praga: Artia Prag, 1957.* Albumul inserează 50 de gravuri japoneze ale marelui creator de stampe, Kitagawa Utamaro, și redau viața cotidiană a japonezilor.

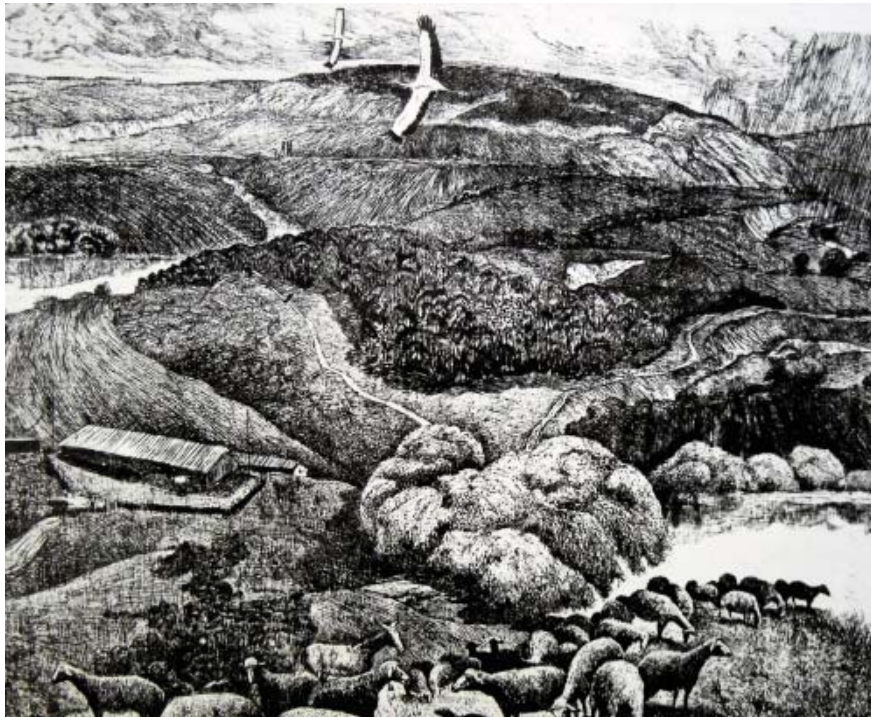
5. *Hokusai. Artia Prag, 1956.* Albumul include 82 de gravuri japoneze ale gravurului Katsushika Hokusai. Temele principale ale acestor gravuri sunt femeile frumoase, peisajele, flora și fauna.

Pentru bibliotecile și muzeele din Europa, SUA, Japonia și alte țări, care dețin colecții considerabile de stampe, acumulate de-a lungul secolelor, este foarte important ca de aceste colecții să beneficieze utilizatorii. În acest scop sunt organizate săli de expoziții permanente, săli de imprimare, cu aer condiționat, mobilier specializat, unde colecțiilor le este asigurată protecția fizică.

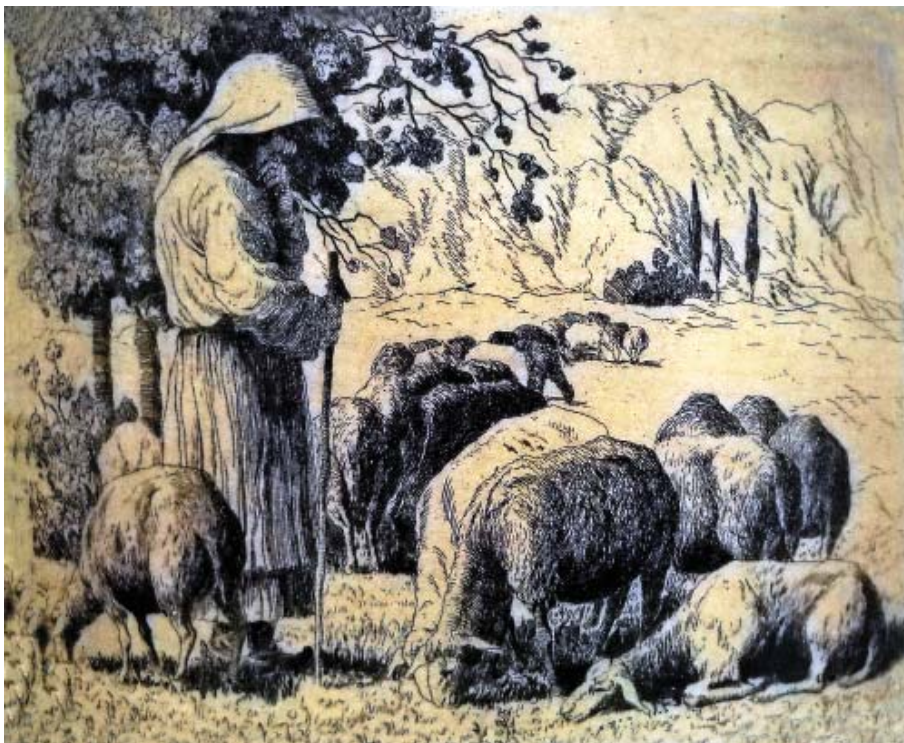
În speranța că Colecția de stampe a Bibliotecii Naționale va deveni cu anii un tezaur național, chemăm artiștii plastici, măștrii ai graficii, să colaboreze cu Biblioteca Națională în vederea achiziționării de noi lucrări.

STAMPE BASARABENE DIN COLECȚIA DE ALBUME

Vasile Țehmister. În țara cocostârcului alb. 1983. Acvaforte

Pavel Șillingovski. Basarabia. Oi. 1912. Acvaforte

Gheorghe Ceglacoff. Portret de bătrân. Gravură

Gheorghe Ceglacoff. La adăpat. Gravură

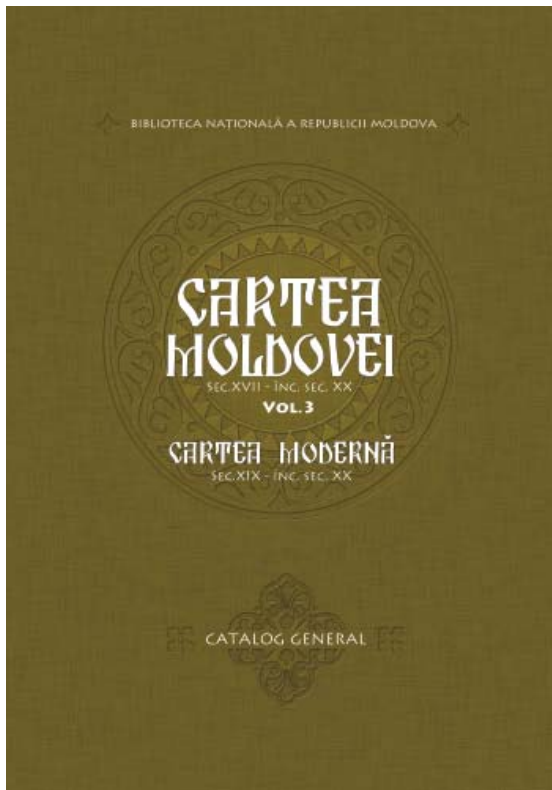
Bibliografie:

- Salonul de desen și gravură. 1931 / Ministerul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor. București, 1931;
 Salonul oficial de toamnă: Desen, gravură, afiș. 1938 / Ministerul Cultelor și Artelor. București, 1938;
 Salonul oficial de toamnă: Desen, gravură, afiș. 1939 / Ministerul Cultelor și Artelor. București, 1939;
 Salonul oficial de toamnă: Desen, gravură, afiș. 1941 / Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor. București, 1941;
 Salonul oficial de toamnă: Desen, gravură, afiș. 1942 / Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor. București, 1942;
 Salonul oficial de toamnă: Desen, gravură, afiș. 1943 / Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor. București, 1943;
 Artă și tehnică grafică: Buletinul imprimeriilor statului. București, 1940;
 Первая республиканская выставка эстампа: Каталог. Chișinău, 1966;
 Literatura și arta Moldovei: Enciclopedie. Vol. II. Chișinău, 1985;
 Stăvilă, Tudor. Arta plastică modernă din Basarabia (1887-1940). Chișinău: Știința, 2000;
 Stăvilă, Tudor. Auguste Baillayre: Maeștri basarabeni din secolul XX. Chișinău: Arc, 2004;
 Calășnicov, Irina. Leonid Grigorașenco. Chișinău: Editura Arc, 2006;
 Colesnic Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală” : Ghid enciclopedic. Chișinău: Museum, 2008;
 Молдавско-русские взаимосвязи в искусстве в лицах и персоналиях. (XVIII – 1 половина XX в): Библиогр. слов.-справ. Т. 1. Кишинев, 2009; Т. 2. Кишинев, 2010;
 Rocaciuc, Victoria. Artele plastice din Republica Moldova în contextul sociocultural al anilor 1940-2000. – Chișinău: „Bons Offices” SRL, 2011;
 O pagină din creația Taniei Baillayre-Ceglacoff, în *Atelier*, 2011, p. 62-63.

O nouă contribuție istoriografică despre valorile bibliofile din estul spațiului românesc

După dezintegrarea imperiului sovietic, investigațiile în domeniul bibliologiei și bibliografiei au devenit accesibile cercetătorilor în domeniu. Au apărut studii și articole bine documentate despre valorile noastre bibliofile, iar un colectiv competent de bibliografi au început sistematizarea informației despre tipăriturile românești din spațiul istoric al Țării Moldovei. Drept rezultat, în anul 1990, a apărut primul volum de *Cartea Moldovei* (Картя Молдовей. Едиций векь (сек. XVII – ынч. сек. XX). Каталог женерал, вол. I. Алкэтуиторь Н. П. Матей, К. И. Слуту, В. Г. Фармажиу. Cu un studiu introductiv de A. Eșanu, Кишинэу, „Штиинца”, 1990). Catalogul a fost publicat cu litere rusești și cuprinde

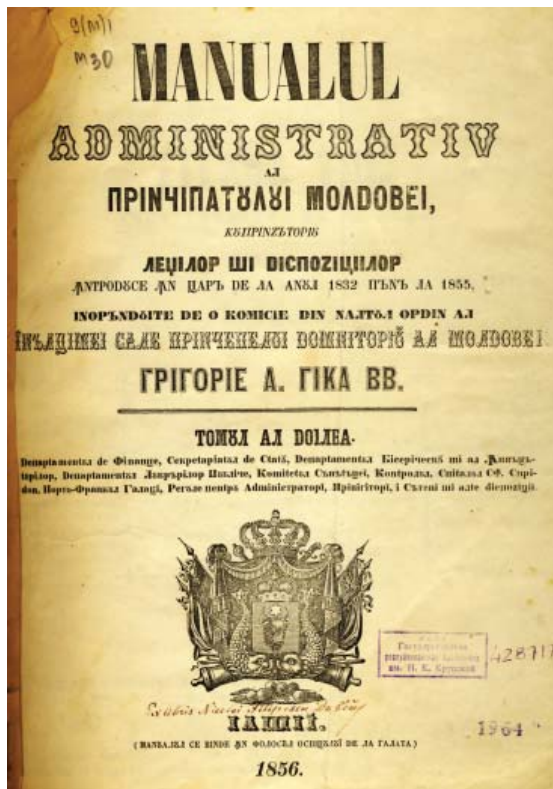
Igor CERETEU,
doctor în istorie

Abstract:

Over the last few years the efforts of many specialists in this domain have been embodied in the third volume of the Book of Moldova (XVII – the beginning of XX centuries). Vol. 3 entitled Contemporary books (XIX – the beginning of XX centuries). General catalog has been recently issued under the auspices of the National Library of the Republic of Moldova. It has been prepared by E. Sanduta, T. Placinta, V. Farmagiu (NLRM), C. Slutu-Grama, (PhD, Library of the Academy of Sciences of Moldova), N. Matei and P. Cojuhari (NLRM). The editorial board was composed of Alexe Rau (PhD, Director General of the NLRM), Andrei Eshanu (scientific editor, academician, Doctor of history), and Pavel Balmush (literary scholar, member of the Writers' Union of Moldova). The catalog is structured in compliance with the principles of science. In the foreword the compilers have mentioned that this volume is a continuation of the two previously published ones, and that its purpose is “to familiarize the scientific workers in the field ... with the repertoire of the documents published in this period, and to highlight the value of the national book treasury”.

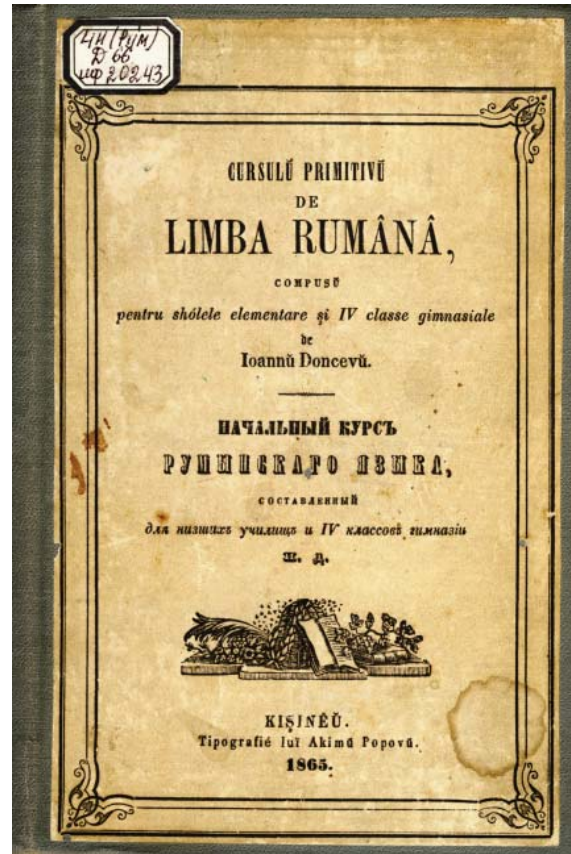

doar cărțile tipărite în spațiul istoric al Țării Moldovei până la începutul secolului XIX. În anul 1992 a apărut al doilea volum, publicat cu grafie latină, care cuprinde perioada de la începutul secolului al XIX-lea și până în anul 1922 (*Cartea Moldovei. Ediții cu caractere chirilice (sec. XIX - înc. sec XX). Catalog general*. Vol. II. Alcătuitori: V. Farmagiu, N. Matei, C. Slutu. Cu un studiu introductiv de A. Eșanu, Chișinău, „Știința”, 1992, 266 p.). Catalogul cuprinde atât tipăriturile religioase, cât și cele de caracter laic. Volumele au fost redactate și editate într-o perioadă destul de dificilă, care a coincis cu deschiderea lăcașelor de cult și restabilirea de către preoți a bibliotecilor parohiale. Din acest considerent autorii catalogului nu au inclus și însemnările marginale de pe cărți, din teama să nu apară pretenții din partea preoților. Aceste două volume de carte românească constituie și în prezent principala sursă de documentare pentru cercetătorii din stânga Prutului, interesați de problemele cărții tipărite în spațiul istoric al Țării Moldovei.

Eforturile specialiștilor în domeniu din ultimii ani au fost materializate în cel de-

al treilea volum (*Cartea Moldovei (Sec. XVII – înc. sec. XX). Vol. 3. Cartea modernă (Sec. XIX – înc. sec. XX). Catalog general*), apărut recent sub auspiciile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, elaborat de E. Sănduță, T. Plăcintă, V. Farmagiu (BNRM), dr. C. Slutu-Grama (BȘC AȘM), N. Matei, P. Cojuhari (BNRM), iar în colegiul de redacție au intrat: Alexe Rău, doctor în filosofie directorul general al BNRM, Andrei Eșanu, academician, doctor habilitat în istorie (redactor științific); Pavel Balmuș, cercetător literar, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Catalogul este structurat, respectându-se principiile științifice. În *Notă asupra ediției* alcătuitorii menționează că acest volum este o continuare a celorlalte două, editate anterior, iar scopul elaborării lui constă în *familiarizarea lucrătorilor științifici în domeniu ... cu repertoriul documentelor editate în această perioadă și valorificării în continuare a tezaurului național de carte*. Referitor la principiile de selectare, autorii precizează că nu au fost incluse în catalog *publicațiile seriale, decretele, manifestele, foile volante, notele muzicale și alte materiale cu un volum mai mic de*

5 pagini. Descrierea bibliografică a fost făcută conform standardelor în vigoare. Înregistrările bibliografice au fost aranjate în ordine cronologică, iar cele nedatate sau cu datare incertă au fost plasate la sfârșitul catalogului.

Catalogul a fost prefațat de academicianul Andrei Eșanu, care analizează fenomenul cărții și tiparului în Țara Moldovei în perioada modernă, studiu care, alături de celelalte, din volumele precedente, constituie contribuții însemnate la valorificarea și punerea în circuitul științific a tezaurului nostru bibliofil.

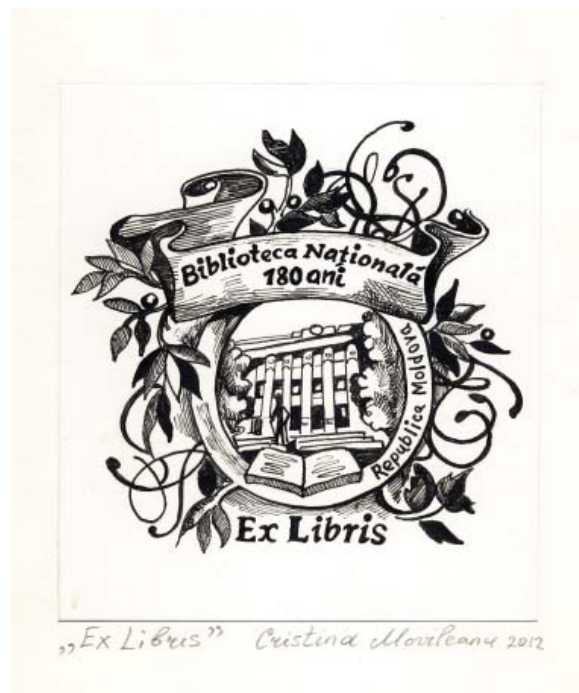
În următorul compartiment autorii au descris 3465 de titluri (8272 exemplare), atestate în diferite colecții de patrimoniu din Chișinău. În descrierea fiecărei cărți s-a ținut cont de o rațională fișă de lucru, care cuprinde: a) titlul, anul, locul ediției, numărul paginilor și alfabetul în care a fost tipărită cartea; b) domeniul, căruia poate fi atribuită tipăritura; c) edițiile în care este menționată tipăritura; d) instituțiile deținătoare a ediției respective și cotele.

Catalogul câștigă în valoare cu un număr apreciabil de mare de indici: al numelor de persoane, de autori colectivi, al titlurilor de cărți și de lucrări, de subiecte, de denumiri geografice, edituri (editori) și tipografii (tipografi). Acest catalog conține: *Documente cu date incerte, privind locul, editura/tipografia și anul de*

publicare; Lista prescurtărilor de cuvinte și abrevieri; Lista instituțiilor deținătoare de documente și colecții patrimoniale și semnele lor convenționale; Lista surselor bibliografice și edițiilor științifice utilizate; Lista ilustrațiilor.

Meritoriu este și faptul că în procesul elaborării catalogului autoarele au transliterat însemnările vechi de pe cărți, care oferă informații destul de variate ca tematică, cum ar fi: fenomenul circulației cărții, personalități și evenimente istorice, fenomene naturale și astronomice etc., or prin acest compartiment se extinde aria de interes față de informația inclusă între copertile acestui catalog.

Apreciem înalt contribuția alcătuitoare și celor care au pus umărul la elaborarea catalogului, între copertile căruia au fost incluse informații științifice inestimabile despre valorile noastre bibliofile. Catalogul se situează la o cotă valorică înaltă și din motivul că poate fi considerat drept model în elaborarea a astfel de lucrări, prin care sunt puse în circulație tipăriturile românești din spațiul istoric al Țării Moldovei. Suntem de părere că acest catalog va fi util nu doar lucrătorilor din biblioteci, muzee, arhive, dar și cercetătorilor științifici în domeniul istoriei, care stăruie asupra fenomenelor culturale din istoria românilor de la est de munții Carpați.

Catalogul general “Cartea Moldovei” – o realizare istorică a bibliografiei basarabene

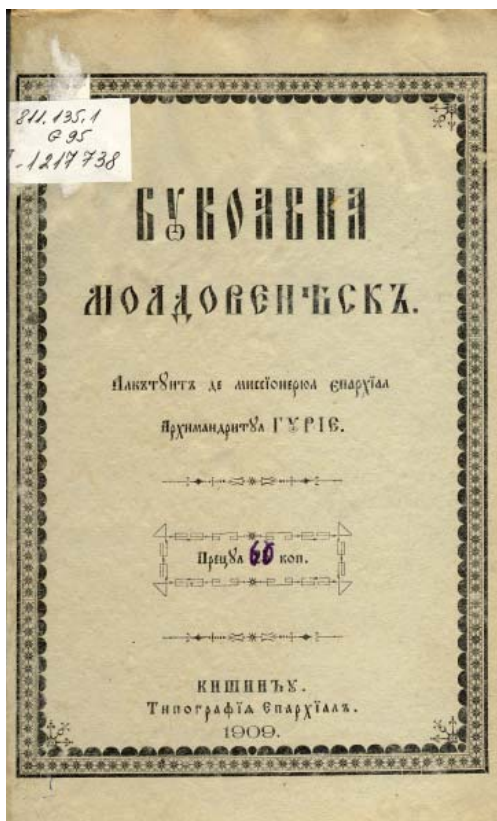
Catalogul general “Cartea Moldovei”
(sec. XVII - înc. sec. XX) : Vol. 3 : Cartea
modernă (sec. XIX- înc. sec. XX) /
alcăt.: Elena Sănduță, Tatiana Plăcintă,
dr. Claudia Slutu-Grama, Valentina
Farmagiu, Nina Matei, Parascovia
Cojuhari ; col. de red. : dr. Alexei Rău,
acad. Andrei Eșanu, Pavel Balmuș, Elena
Sănduță. – Chișinău, 632 p.

Viața spirituală a unui popor se oglin-
dește în scrisul și tiparul său. Manuscrisele
rămase ne situează într-o lumină favorabilă
sub raport cultural. Instituțiile deținătoare

Aliona TOSTOGAN

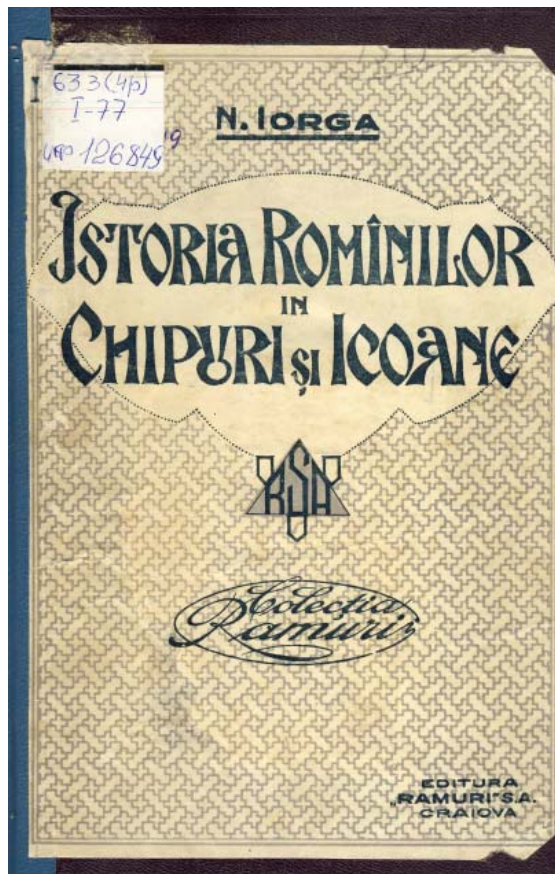
Abstract:

This work was conceived as a direct continuation of the General Catalog «Book of Moldova» (XVII – the beginning of XX centuries), which was published in two volumes in Chisinau in 1990 and 1992: Book of Moldova: Vol. 1: Old editions. (XVII – the beginning of XIX centuries), Chisinau, 1990, 250 p.; Book of Moldova: Vol. 2: Editions published in Cyrillic (XIX – the beginning of XX centuries), Chisinau, 1992, 263 p., which includes modern heritage books from XIX – the beginning of XX centuries. The size and the format of the work are an eloquent proof of the prodigious efforts put in by the authors. The physical capacity of the volume is very conclusive, the amount of information being tenfold compared to the first two volumes. The General Catalog «Book of Moldova» is one of the historical achievements of Bessarabia, and the result of the successful collaboration between the National Library of Moldova and the National Archive, large libraries and museums in Moldova, that are participating in the development and implementation of the National Programme «Memory of Moldova», initiated and coordinated by the NLRM.

de un fond de documente patrimoniale sunt obligate să manifeste o atenție deosebită față de exemplarele păstrate, contribuind la identificarea, evidența, cercetarea și valo-

rificarea lor.

Însemnătatea științifică a acestui fond și lipsa unei informații bibliografice au condiționat necesitatea elaborării catalogului “Cartea Moldovei”: vol. 3, prin publicarea căruia Biblioteca Națională împlinește dezideratul marilor înaintași ai scrisului.

Lucrarea de față a fost concepută ca o continuare directă a catalogului general “Cartea Moldovei”: sec. XVII - înc. sec. XX, care a apărut la Chișinău, în 2 volume în anii 1990 și 1992 (Cartea Moldovei: Vol. 1: Ediții vechi. Sec. XVII – înc. sec. XIX, Chișinău, 1990, 250 p.; Cartea Moldovei: Vol. 2: Ediții cu caractere chirilice (Sec.

XIX – înc. sec. XX), Chișinău, 1992, 263 p.) și include cartea modernă de patrimoniu din sec. XIX – înc. sec. XX. Volumul 3 este rezultatul unei munci prodigioase depuse de alcătuitori. Repercusiunea o găsim în amploarea și formatul lucrării. Capacitatea fizică a volumului este foarte concludentă, masivul de informație fiind înzecit comparativ cu primele două volume.

Dacă în volumul I sunt oglindite descrierile bibliografice ale documentelor (51 înregistrări, 123 exemplare) apărute la tipografiile Moldovei, în anii 1643-1812, în limita hotarelor corespunzătoare perioadei date, precum și cărțile autorilor moldoveni, din domeniul istoriei și culturii, care au văzut lumina tiparului dincolo de hotarele Moldovei, iar volumul II al catalogului general include descrierile bibliografice (150 înregistrări, 360 exemplare) ale documentelor tipărite cu caractere chirilice, între anii

1813-1918, al treilea volum al catalogului include 3465 înregistrări bibliografice ale documentelor editate cu caractere moderne (alfabet de tranziție, latine, rusești) în tipografiile și editurile Moldovei, în hotarele istorice ale Basarabiei și Bucovinei de Nord, în sec. XIX – înc. sec. XX, precum și operele unor personalități proeminente și înaintași ai culturii, originari din Basarabia, Bucovina de Nord și Principatul Moldovei – M. Eminescu, V. Alecsandri, Al. Sturdza, D. Cantemir, M. Kogălniceanu ș.a. - care au văzut lumina tiparului dincolo de hotarele Moldovei.

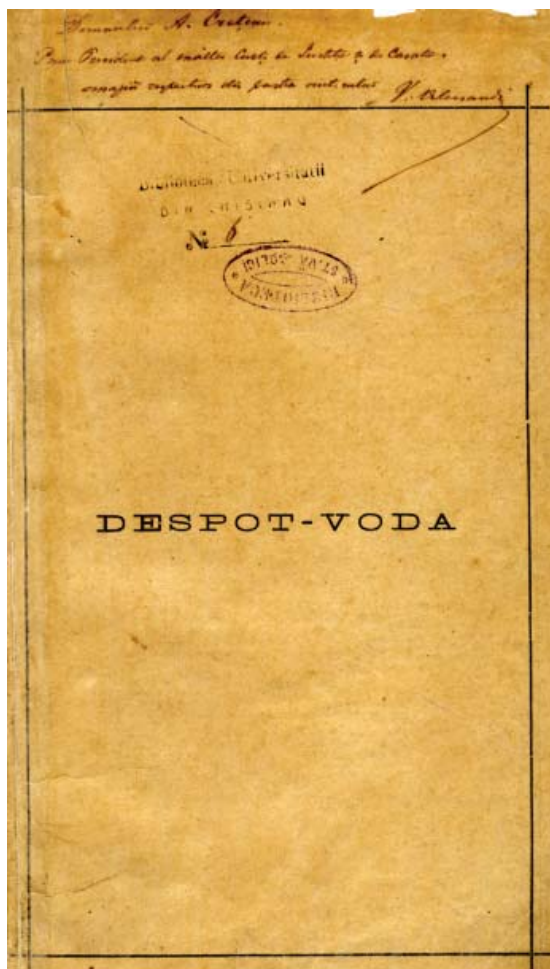
Catalogul general “Cartea Moldovei” constituie una din realizările istorice ale bibliografiei basarabene și este rodul colaborării dintre BNRM, Arhiva Națională, bibliotecile mari și muzeele din Republica Moldova,

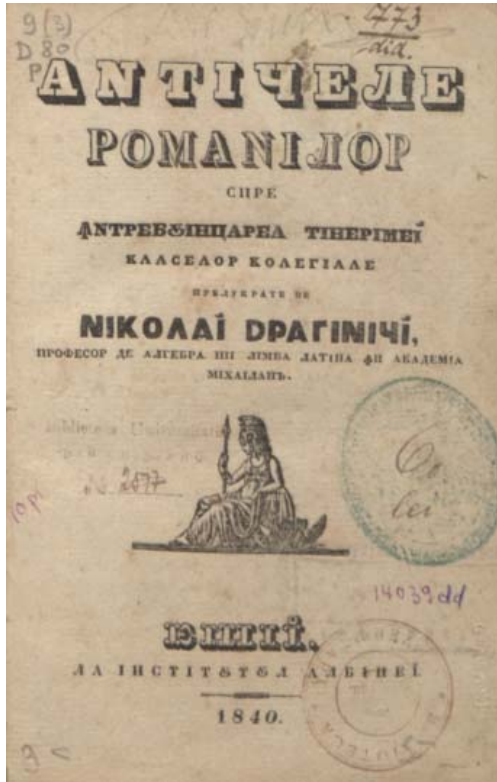
participante la elaborarea și realizarea Programului Național “Memoria Moldovei”, inițiat și coordonat de BNRM.

Pentru realizarea acestei lucrări s-a depus o muncă enormă:

- de investigare și descriere, conform standardelor în vigoare, a documentelor patrimoniale din colecțiile instituțiilor participante,
- de verificare a corectitudinii și plenitudinii descrierilor bibliografice ale documentelor,
- de uniformizare a elementelor descrierilor bibliografice,
- de analiză documentară pentru elaborarea vedetelor de subiect,
- de cercetare a surselor bibliografice și a lucrărilor științifice pentru depistarea și descrierea informațiilor referitoare la documentele incluse în catalog,
- de identificare a autorilor, titlurilor, anului și locului de publicare, în cazul exemplarelor incomplete,
- de examinare a documentelor de patrimoniu și descriere a particularităților

specifice: starea de conservare, date privind proveniența și circulația cărților, prezența însemnărilor manuscrise cu referire la autografe, ex-librisuri, dedicații, formule de dăruire și alte mențiuni.

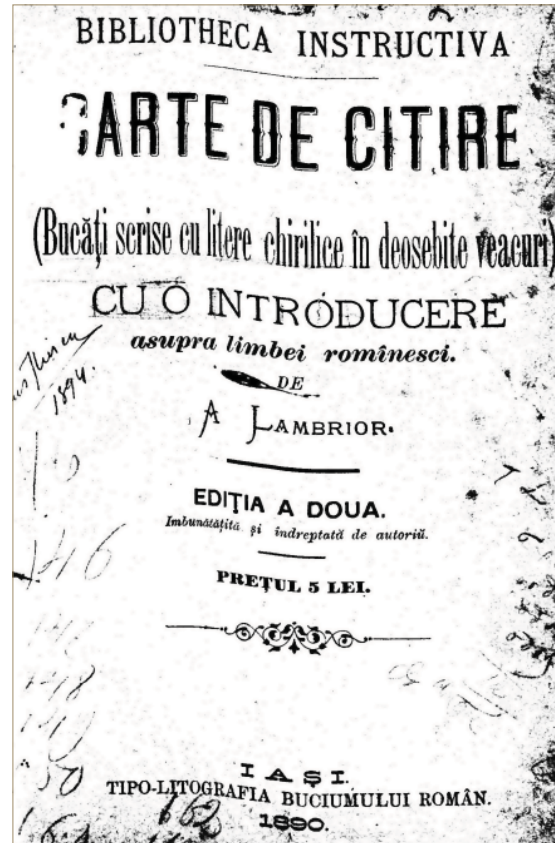
Bogăția materialului care a fost descris și varietatea formelor și a conținutului tipăriturilor au impus găsirea unei modalități care să asigure repertoriului claritatea necesară unei orientări rapide și eficiente. În acest scop s-a lucrat mult la elaborarea aparatului informativ : Indexul alfabetic al numelor de persoane, Indexul alfabetic de autori colectivi, Indexul alfabetic al titlurilor de cărți și de lucrări, Index de subiecte, Index de denumiri geografice, edituri (editori) și tipografii (tipografi), Lista prescurtărilor de cuvinte și abrevieri, Lista surselor bibliografice și edițiilor științifice utilizate, Lista ilustrațiilor.

Urmând tradiția statornicită, în volumul de față sunt prezentate un șir de ilustrații ce reflectă aspecte concrete ale cărții tipărite

din epoca respectivă.

Catalogul “Cartea Moldovei” nu putea fi elaborat fără sentimente de pietate și recunoștință față de reprezentanții poporului, care au trăit și au făurit Moldova modernă și au îndrumat-o spre contemporaneitate. El rămâne ca operă bibliografică, de valoare inegalabilă, tocmai prin epoca și lumea pe care o parcurge și o prospectează, fiind oglinda fidelă a mișcărilor de idei, conturate în volume și destinate unei trăiri cu mult dincolo de limitele înguste ale producțiilor de presă.

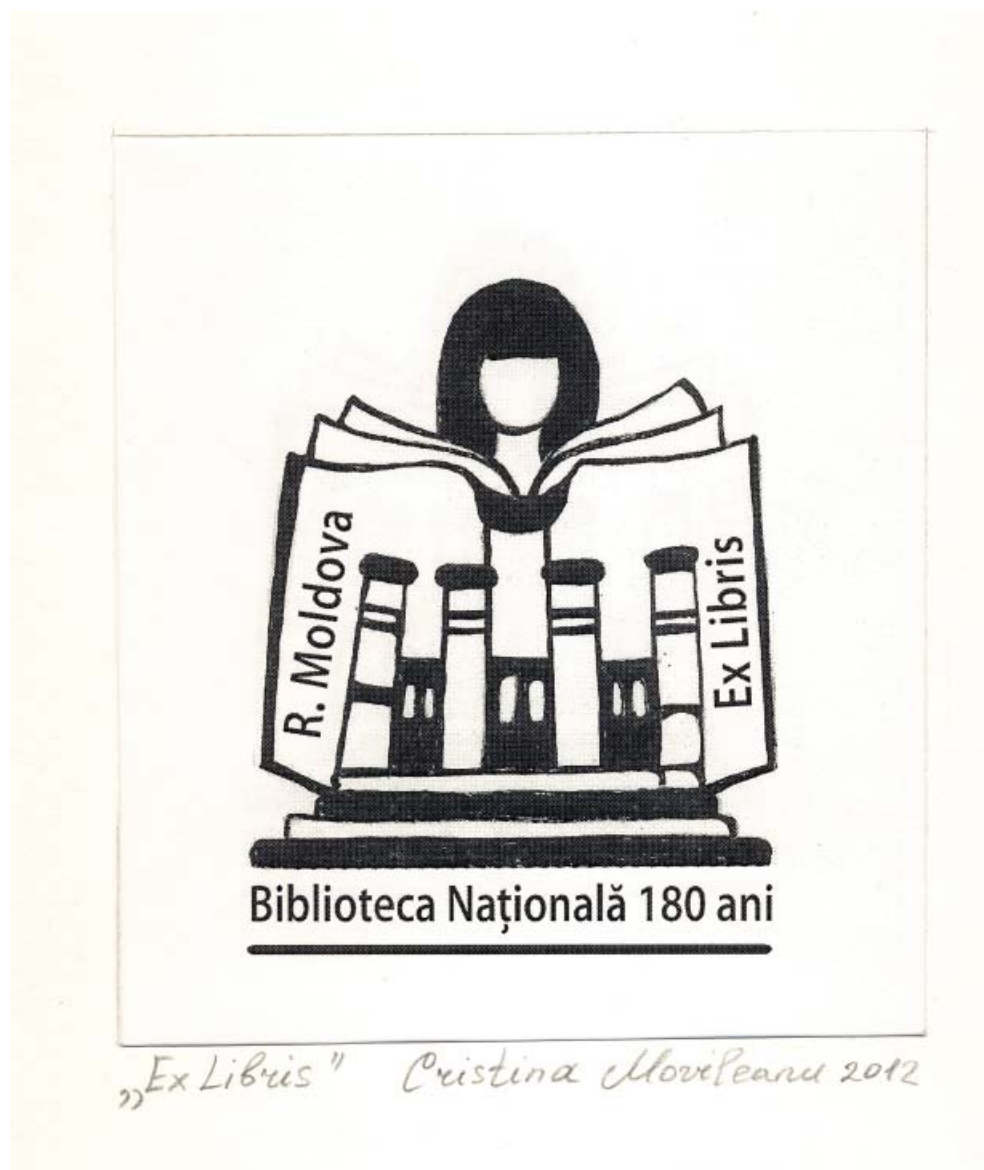
Alcătuitorii: Elena Sănduță, Tatiana Plăcintă, dr. Claudia Slutu-Grama, Valentina Farmagiu, Nina Matei, Parascovia Cojuhari și Colegiul de redacție: dr. Alexei Rău, acad. Andrei Eșanu, Pavel Balmuș, Elena Sănduță au fost o conștiință de misiunea lor, manifestând un spirit de responsabilitate atât în plan individual, cât și colectiv. Numele

lor figurează pe versoul foii de titlu, iar noi le adresăm mulțumiri și felicitări.

Catalogul are scopul familiarizării lucrătorilor științifici în domeniu și altor categorii de beneficiari cu repertoriul documentelor editate în această perioadă și valorificării în continuare a tezaurului național de carte, fiind o sursă importantă informativă privind istoria și evoluția

tiparului în spațiul Moldovei (în granițele istorice). Lucrarea este destinată și lucrătorilor din biblioteci, muzee și arhive, constituind un instrument important în realizarea activităților legate de formarea, organizarea, conservarea, punerea în valoare și păstrarea pentru generațiile viitoare a monumentelor documentare ale istoriei, culturii și civilizației atât naționale, cât și universale.

EMIL GANE ... o viață în alb și negru

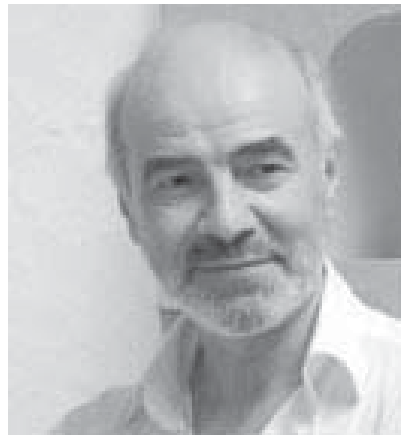
“Primește cu resemnare inevitabilul.”
Seneca

Cum e și firesc, în virtutea circumstanțelor istorice, Basarabia, în toate timpurile, a avut savanți remarcabili în domeniul slavisticii. Era una dintre condițiile existenței noastre la frontiera dintre două culturi care s-au influențat reciproc. Cultura latină și cultura slavă. Două nume sunt mai vehiculate, mai cunoscute, Ștefan Ciobanu, cu studii de slavistică la Kiev, și Boris Baidan, cu doctoratul în slavistică luat la Cluj. Dar aproape cu desăvârșire s-a uitat de încă una dintre figurile remarcabile din acest domeniu – Emil Gane, cu doctoratul luat la Praga, în Cehoslovacia. Și motivul acestei „uitări” are o explicație. Anii petrecuți în gulagul sovietic, pe insula Sahalin, n-au lăsat acestui om nicio șansă de a se realiza plenar chiar și după repatrierea în România. În fond, destinul lui este unul antologic, asemănător cu destinul a mii de basarabeni, peste care a trecut nemilos tăvălugul istoriei și chiar și după moarte pare să-l mai urmărească. De aceea, biografia lui este foarte modestă ca volum și extrem de bogată în conținut:

Gane, Emil (8.VIII.1906, Cobâlca, jud. Orhei, azi, Codreanca, r-nul Strășeni – 2.V.1966, Buzău). Studii: Liceul „B.P. Hasdeu” din Chișinău, licențiat al Facultății de Litere a Universității din Iași (4.03.1930), specialitatea Limba și Literatura Română. Specializarea și-a făcut-o la Universitatea Carolină din Praga. Doctor în literatura slavă comparată. Tema de doctorat: *Motivele moldovenești în opera lui A.S. Pușkin* (1933).

A fost subdirector la Arhivele Statului din Chișinău, secretar general al Regionalei Fundațiilor Culturale Regale “Principele Carol”, redactor al ziarului *Cuvânt moldovenesc*.

Dr. H. C. Iurie COLESNIC

Abstract:

Because of historical circumstances, Bessarabia has always had outstanding scholars in the field of the social science that deals with the history, culture, literature and languages of the Slavic peoples. Until recently it was one of the conditions of our existence under two cultures that had influenced each other – the Latin and the Slavic cultures. The most well-known scientists in this domain are Ștefan Ciobanu, who studied Slavistics at Kiev, and Boris Baidan, who did his PhD in Slavistics in Cluj. But there is another prominent figure in this field about whom almost everybody has forgotten, and namely Emil Gane, who did his PhD in Prague, Czechoslovakia. There is an explanation for this “forgetfulness”. The years spent in the Soviet gulag, on the island of Sakhalin, did not leave him any chance to fully realize himself even after repatriation to Romania. Basically, his destiny is a remarkable one, like the fate of thousands of Moldavians, who undergone the hardships of the history which seem to follow them even after their death.

Din 1 mai 1945 – arhivar principal la Arhivele Statului din Buzău, în funcție de director până în 1947, când a fost arestat.

A colaborat cu studii și articole la publicațiile: *Slavia*, *Țentralnaia Evropa*, *Viața Basarabiei*, *Arhivele Basarabiei*, *Arhiva*, *Adevărul literar și artistic* ș.a. Între anii 1947-1955 a fost deportat pe insula Sahalin, în gulag.

Biografia lui am publicat-o în Enciclopedia *Chișinău* (Chișinău, 1997), în volumul *Timp și istorie* (Chișinău, 2011) și în mai multe reviste, dar de fiecare dată am avut senzația că nu cunoaștem adevărul despre acest om, adevărul până la capăt. Și atunci, cum putem defini locul lui în Generația de Aur, generația formată de școala românească?

Putem concluziona anumite lucruri după felul cum a colaborat la cea mai importantă revistă din Basarabia, *Viața Basarabiei*, unde Emil Gane reprezenta generația de tineri cercetători, deci, colegii lui Alexandru David, Gheorghe Bezviconi ș.a.

Având studii universitare și doctoratul,

fiind pasionat de arhive, s-a impus ca un foarte atent istoric arhivist. Dacă Leon T. Boga prefera să publice colecții de documente basarabene, Emil Gane era omul care dincolo de document știa să aducă un comentariu foarte competent.

Îndrăzneț până la limita înțelegerii raționale a unor lucruri, el înainta ipoteze pe care mulți nu le acceptau și chiar polemizau cu el. Urmărind traiectoria tematică a publicațiilor în revista basarabeană, sesizăm că, într-o perioadă destul de scurtă, a tipărit diverse și interesante materiale: *Bacșiș, na ceai și șperț* (V.B. 1936, nr. 2); *Opinie publică* (V. B., 1936, nr. 3-4); *Procesul răzășilor din Cobâlca, ținutul Orheiului, cu boierul Iordache Millo pentru moșia Cobâlcei* (V.B., 1935, nr.10; nr.11-12); *Recenzie* (V.B., 1936, nr.1. Rec. la cartea: Minea, I., Boga, L.T. *Cum se moșteneau moșiile în Țara Românească până la sfârșitul sec. al XVI-lea: Contribuții la istoria vechiului drept în Țara Românească*, Iași, 1933-1935. Vol. I, II); *Școlile superioare țărănești* (V.B., 1938, nr. 3); *Acum un sfert de veac: Propaganda românească în Basarabia* (V.B., 1934, nr.11, cu reproduceri din ziarul *Bessarabskaia jizni*, 1908); *Recenzie* (V.B., 1936, nr.1. Rec. la studiile: Ștefănuță, P. *Contribuție la bibliografia studiilor și culegerilor de folclor privitoare la românii din Basarabia și popoarele conlocuitoare, publicate în rusește* (Extras din Anuarul Arhivei de Folclor, III), 1935); [*Recenzie*] (V.B., 1938, nr. 1-2. Rec. la studiul: Ștefănuță, P.V. *Cercetări folclorice în valea Nistrului de jos* (Extras din Anuarul Arhivei de Folclor a Academiei Române), București, 1937); *Poetică* (V.B., 1938, nr. 4-5); *Reeditarea operelor scriitorilor băștinași basarabeni*: [sub îngr. lui L.T. Boga apar: *Fabule* de A. Donici (1936), *Fabule* de I. Sârbu (1936), *Poezii. Traduceri* de A. Mateevici], (V.B., 1938, nr.1-2); *Motive moldovenești în creația poetică a lui A.S. Pușkin*. (V.B., 1933, nr. 6; nr. 7. Bibliogr.); *Actele vorbesc: Cu prilejul sărbătoririi dlui Ion Pelivan*. (V.B., 1936, nr. 7-8); *România văzută de străini* (V.B., 1933, nr.10. Rec. la

cartea Roucek, I.S. *Contemporary Roumania and Her Problems*, CA Study in Modern Nationalism Stanford University Press, California, 1932) ș.a.

A scris mult și despre literatura care se edita în URSS. Era o curiozitate firească, mai ales că propaganda sovietică descria în cele mai favorabile culori noua literatură sovietică. Presa sovietică era ușor accesibilă la Chișinău și el o putea consulta. Felul lui specific de a se documenta temeinic i-a permis să publice în *Viața Basarabiei* studii serioase la tema Rusiei Sovietice: *Literatura contemporană din Moldova Socialistă*: [Despre art. „Literaturnoe stroitel'stvo v socialisticeskoi Moldavii” de C.N. Derjavin], (V.B., 1933, nr.1); *Recenzie* (V.B., 1933, nr. 8. Rec. la o serie de cărți cu titlul comun „Literatura sovietică octombristă”); *Curentele literaturii ruse moderne* (V.B., 1933, nr. 9); *Literatura contemporană din Moldova Socialistă* (V.B., 1933, nr.1); *Rusia și Europa* (V.B., 1935, nr.1).

În câteva rânduri, în articole publicate în presa de la Chișinău, profesorul Constantin Bobeică a încercat să ne facă să zăbovim și să medităm asupra acestui destin neîmplinit al consăteanului său Emil Gane, dar lumea noastră prinsă în cleștele dur al tranziției n-a lăsat niciun ecou și, peste mai bine de patruzeci de ani de la dispariție, Emil Gane așteaptă să fie descoperit și apreciat ca una dintre valorile noastre naționale.

Într-un răvaș scris la aceeași temă el îmi mărturisește:

„11 făurar 02

Codreanca

Mult stimat dle Iurie Colesnic,

Mă văd nevoit să încep cu scuze (pentru activitatea «of. poștal Codreanca»).

Plicul cu răvașul dumatilă din 26.I a.c. a ajuns la destinație pe data de 28.I a.c., mi-a fost transmis pe 8.II a.c.!!!

Reiau tema A. Arvat, spre regret, nu dispun de alte date afară de cele amintite anterior, o tradiție a satului (mai exact a familieiss) afirmă că părinții protagonistului, țărani de condiție f. modestă, nedispunând

de mijloace pt. întreținerea lui la studii, mama viitorului savant s-ar fi angajat servitoare la Chișinău...

O fi fost...

În ce privește poza lui E. Gane: dispun doar de una – cea reprodusă în *Cronologie* pe care v-o ofer cu plăcere (dar și cu regret că nu vă pot ajuta cu mai mult).

În '91 (când colectam materiale pentru schița din LA (*Literatura și arta* – n.n.) am fost în posesia unei poze a locului de veci (cimitirul din Buzău), dar am restituit-o doamnei Paula Stănculescu (fica lui E. Gane), așa încât...

Voi încerca să mai găsesc ceva, dar chestia e dificilă (fratele lui E. G., Artemon Gane, e plecat din localitate, la o fiică (Chișinău), dacă mai are ceva, dacă albumul familiei e la această fiică?...

O întrebare în legătură cu apropiata – sper! – apariție a volumului IV a *Basarabiei necunoscute*, îi va cuprinde pe Vasile Harea, Th. Lujanschi, Grig. Dobândă, Rostislav Ocușco – personalități destinul cărora a fost legat de istoria vechiului liceu «B.P. Hasdeu»?

Mai e un om care «nu merită uitarea» muzicianul (dirijor, compozitor, pedagog) – Veaceslav Bulâcirov. (El ne vine nouă, cobălčenilor, rubedenie prin alianță – ginere al fostului preot-paroh, Nicanor Roșca, căsătorit cu fiica mai mare a acestuia, Nina).

Închei, urându-Vă, pe lângă sănătate (de care mulți ducem lipsă!), noi realizări pe nobilul tărâm al scoaterii din anonimat a dăruitorilor fii ai acestui pământ, care în măsura capacităților au țesut noosfera tragicei margini de țară – Basarabia.

Tot binele!

Cu adâncă stimă și prețuire!

Const. Bobeică”

Arhivarul chișinăuian Emil Gane a fost un om curajos. Dar acest curaj l-a costat scump. Și acest moment devine relevant mai ales după ce deschizi dosarul păstrat în Arhiva Serviciului de Informații și Securitate din Chișinău, dosar cu numărul 19, care a parvenit din arhiva tribunalului militar în

1947. Dosarul este întocmit pentru două persoane: Artamon și Emil Gane, frații fiind acuzați conform articolului 58-I-„a” și 182 al CP RSFSR. Este deschis la 14 iunie 1947 și încheiat la 17 august 1947. Decizia despre reținerea lui Emil Gane a fost luată la 28 iunie 1947, de către locotenentul superior Beleacov, lucrător operativ al Secției de contrainformații a MSS a diviziei 12 de aviație de asalt. Cititorul se poate întreba ce au în comun: aviația sovietică, slavistica, arhivele și Emil Gane?

Răspunsul e unul extrem de simplu. În România, după război, toți sovieticii se preocupau de vânarea basarabenilor.

În Decizia de reținere se argumentează: “Am constatat că Gane E. Gh., fiind cetățean sovietic și locuind pe teritoriul temporar ocupat de armatele româno-germane, teritoriul RSS Moldovenești, în luna noiembrie 1943, și-a trădat patria și a intrat în armata română, unde și-a satisfăcut serviciul militar în calitate de conștopist și traducător al Tribunalului Militar, participând la interogatoriile cetățenilor sovietici, care erau cercetași militari. În aprilie 1944 a fugit în România, unde se ascundea de repatrierea în Uniunea Sovietică și, folosindu-se de situația sa de serviciu, și-a întocmit documente false românești, în baza cărora locuia până la momentul reținerii.

Am decis: Gane Emil Gheorghievici să fie arestat și percheziționat”.

Și asta se întâmpla în România, pe care URSS o eliberase, iar cetățenii erau declarați oameni

liberi.

Mandatul de arest a fost eliberat abia la 1 iulie 1947. Însă primele depoziții la interogatoriu Emil Gane le-a dat la 28 iunie:

„...Î.: Povestiți cauza neevacuării Dvs. din Chișinău în adâncurile Uniunii Sovietice, atunci când armatele româno-germane se apropiau de Chișinău.

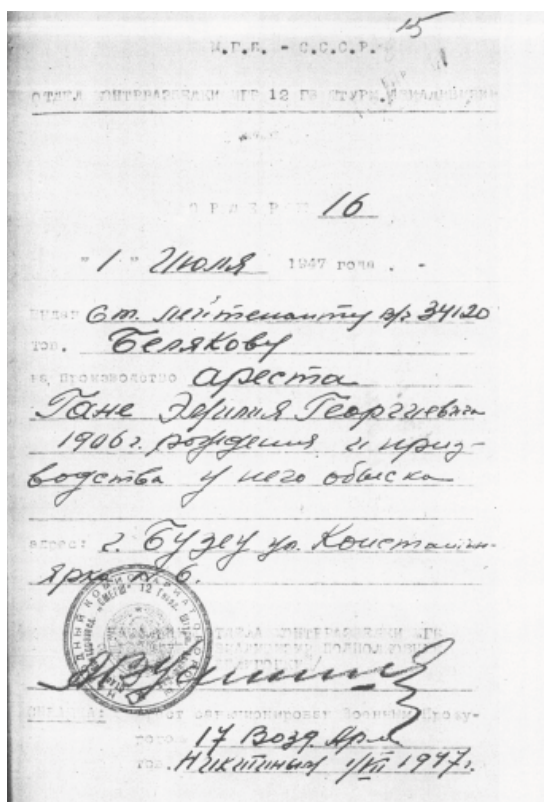
R.: Pe timpul aflării mele în or. Chișinău, când acolo era puterea sovietică, din luna iunie 1940 și până în iunie 1941, față de mine a fost adoptată o atitudine de neîncredere și persecutare din partea unor reprezentanți ai acestei puteri. Aveam temeri de persecuțiile care vor urma și neîncrederea care va persista din partea reprezentanților puterii sovietice și am decis să nu revin la Chișinău, în URSS, în momentul apropierea armatelor româno-germane de Chișinău și să rămân să locuiesc acolo...

...Î.: Povestiți-ne despre activitatea Dvs. pe teritoriul României după demobilizarea din armata română în iunie 1945.

R.: Cum am precizat anterior, în iunie 1945 am fost demobilizat din armata română și trimis la Direcția Generală a arhivelor

din București pentru a fi numit în funcție. Aici am fost numit în funcția de director al Arhivei Județene din Buzău, unde am și activat până în 27 iunie 1947. Am locuit având documente fictive, adică în actul meu de identitate era indicat că sunt originar din orașul Iași, nu din satul Cobâlca, jud. Orhei (Basarabia), unde m-am născut, eu am fost înscris ca român și nu moldovean, că sunt cetățean român, da nu cetățean sovietic...”

Din primele pagini m-am convins de o eroare pe care am

comis-o anterior publicând biografia lui Emil Gane. A fost arestat nu în 1940, ci abia în 1947, la Buzău, unde era directorul arhivei. Dosarul nu indică toate momentele operative, fiindcă există probabil încă un dosar paralel, dar este clar că a fost arestat în urma unui denunț, fiindcă arestul l-a efectuat serviciul de securitate al unei unități de aviație sovietică. Și-a permis acest lucru având informația că este basarabean.

Cât de greu era să fii basarabean în teritoriul României ocupat de armata sovietică se poate vedea din acest fragment.

Interogatoriul din 28 iunie 1947:

„...Î.: Când și în ce condiții ați făcut rost de documente fictive?

R.: Fiind încă în serviciul de traducător pe lângă Tribunalul Militar al Comendurii Centrale a armatei române în or. Sibiu (România), în septembrie 1944, prin mijlocirea unui fost funcționar al primăriei or. Sibiu, numele de familie al căruia nu-l cunosc, i-am dat 5000 lei mită și l-am rugat să-mi facă rost în poliția or. Sibiu de o legitimație, în care ar fi indicat că sunt originar din or. Iași, și nu din Cobâlca, r-nul Orhei, și sunt de naționalitate român și nu moldovean. Fostul colaborator al poliției, cu numele de familie Mureșan Titel, din or. Sibiu a fost de acord, dar m-a rugat ca la rândul meu să fac rost de-o adeverință din Tribunalul Militar, unde mi-am satisfăcut serviciul prin care să confirm că acolo am lucrat nu din noiembrie 1943 (1940-?), ci din februarie, adică să reflect în adeverință că eu, până la anexarea Basarabiei, nu mă aflam pe teritoriul ocupat de puterea sovietică, în permanență m-am aflat în serviciu la Tribunalul Militar...

Adeverința, desigur fictivă, am scris-o pe un formular pregătit din timp, legitimat prin ștampilele respective. Mai apoi, adeverința fictivă a fost transmisă lui Mureșan, care ulterior mi-a făcut rost de documente la poliția Sibiului, în baza cărora am locuit tot acest timp pe teritoriul României...

Î.: În ce scop ați făcut rost de documente

false?

R.: Mi-am făcut documente false, ca să nu fiu repatriat ca fost originar din Basarabia și fost cetățean al URSS, dus la Chișinău, la locul meu de trai de odinioară...”

Expresia „... dus la Chișinău...” trebuie înțeleasă astfel: deportat în Siberia, în gulag. De aceea, „repatrierea” era ca o condamnare la moarte...

Erau mulți români care riscau, dar făceau tot posibilul ca basarabienii să nu fie repatriați. O mostră este și cazul lui Emil Gane, deși presupun că a fost turnat la sovietici tot de cineva care râvnea la postul lui de director al arhivei din Buzău. Dosarul acesta nu conținea asemenea informații, ele se conțin în alt dosar, operativ, care nu este deocamdată oferit cercetătorilor, dar va veni o zi când se va afla adevărul până la capăt...

Tot în acest sens citez o adresă:

„Serviciul județean de siguranță Buzău.
Biroul I Informațiuni
cătore

Domnul sublocotenent aviator Zirkov din comandamentul militar sovietic Brașov.

La cererea Dvs. verbală, avem onoarea a vă face cunoscut că doamna Alexandrina E. Ganea, soția numelui Emil Ganea, din Buzău, strada C. Iarca nr. 6, este plecată din localitate.

Din informațiunile care le deținem rezultă că sus-numita s-ar găsi actualmente la soacra sa în orașul Brașov, adresa exactă nefiindu-ne cunoscută și nici prietenii familiei, care ne-au furnizat aceste informațiuni, nu au cunoștință de adresa ei. Comisar Sârbu A. Ioan.”

Mai simplu spus, căutați dacă vă trebuie...

La 11 iulie 1947 a fost întocmită decizia de acuzare în care anchetatorul superior al secției de contraspionaj a MSS, al corpului de aviație nr. 3, maiorul L. Martânovici, scrie:

„...luând în considerație faptul că în materialele vizate Gane Emil Gheorghievici

a fost demascat suficient, că, locuind pe teritoriul RSSM, în or. Chișinău, temporar ocupat de inamic în noiembrie 1943, a intrat în serviciu în armata română, unde a fost conțopist și traducător la Tribunalul Militar.

Lucrând la Tribunalul Militar, Gane E. Gh. a participat la interogatoriile cetățenilor sovietici și cercetașilor militari ai armatei sovietice.

După capitularea României, Gane E. Gh. nu s-a întors în URSS, dar a rămas să locuiască în România. În scopul eschivării de la repatriere în URSS și ascunderii faptului că e cetățean sovietic, Gane a făcut rost de un pașaport românesc fictiv și a locuit fără probleme în România până la momentul reținerii...

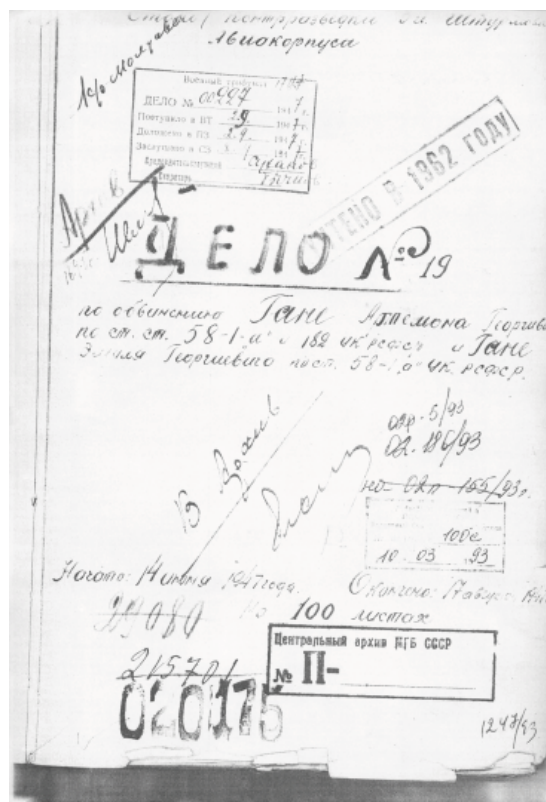
Decid:

A-l acuza pe Gane Emil Gheorghievici în conformitate cu articolul 58-1 «a» CP RFSSR, fapt comunicat sub semnătură acuzatului.”

După câteva interogatorii, maiorul Martânovici, la 17 august 1947, întocmește procesul-verbal despre finisarea anchetei.

La 8 septembrie 1947, Tribunalul Militar al armatei a 17-a de aviație, în ședință închisă, l-a condamnat pe Emil Gane și pe fratele lui Artemon. Dar, ca de obicei, în justiția sovietică hotărârea judecătii a fost scrisă pe data de 7 septembrie unde era fixat că Gane Emil urmează să fie pedepsit cu zece ani de lagăr de muncă forțată, și pentru trei ani să fie lipsit de drepturi, adică exilat și să-i fie confiscată toată averea personală. Decizia tribunalului fiind definitivă.

Abia în 7 aprilie 1993, Judecătoria Supremă a RSSM, printr-un protest, anulează deciziile acelui tribunal militar

sovietic ca fiind nefondate. Dar Emil Gane a ajuns să stea într-un lagăr din Sahalin, de unde a revenit abia după 1956, repatriindu-se în România...

O viață mai vitregă pentru un cercetător e greu de imaginat. Iar după eliberare nu i s-a mai permis, din cauza cenzurii politice și a biografiei sale de fost deținut politic, să-și reconfirme calitatea de foarte bun publicist și cercetător literar.

Probabil, familia păstrează manuscrite și arhiva lui Emil Gane și, cândva, un cercetător inițiat va descoperi teme nebănuite în opera acestui basarabean, care ca și cum ar fi avut două vieți: una până la 1947 și alta după.

Una a avut culoare albă, cealaltă – culoare neagră...

Sibimol - perspective de dezvoltare

Abstract:

SIBIMOL is a working platform developed to integrate the entire network of libraries (public, academic, school, special, etc.) and info documentary institutions (museums, archives, institutes, foundations) at the national level. The stage of preparation, foundation and definition of the project took place during the years 1994 – 2005. The existing similar systems were studied worldwide, and new ideas and concepts were used in the process of developing a coherent project, tailored to local needs. In November 2004 there was an open tender for the development of the SIBIMOL, won by the Romanian company EMI. On September 28, 2008 the working platform of the SIBIMOL system was officially launched. In order to connect to this central system, the libraries in Moldova must meet certain minimum technical requirements, and namely – to update their software systems, to equip with appropriate hardware, to train their staff, etc. The connection of the libraries and other infodocumentary institutions to the SIBIMOL system would ensure a greater amount of critical information available to readers, the betterment of their professional training, a higher degree of reading index, the modernization of the services provided by libraries, and significant financial savings due to elimination of redundant processing (at present a publication is processed by each library, because the online exchange, i.e. an interactive exchange of data is impossible, while with the help of the SIBIMOL the processing will run in cooperative manner, nationwide). This article presents a brief summary of the project SIBIMOL and its present state. More detailed information (technical, economic, etc.) is available on request.

1. Rezumat

SIBIMOL reprezintă platforma de lucru dezvoltată pentru a integra la nivel național întreaga rețea de biblioteci (publice, universitare, școlare, specializate etc) și instituții info-documentare (muzee, arhive, institute, fundații).

Etapa de pregătire, fundamentare și definire a proiectului s-a derulat pe parcursul anilor 1994 – 2005 prin cercetarea sistemelor similare existente pe plan mondial, prin includerea de idei și concepte noi și elaborarea unui proiect coerent, adaptat cerințelor locale. În noiembrie 2004 a avut loc licitația deschisă pentru dezvoltarea sistemului SIBIMOL, câștigată de firma IME România. În data de 28 septembrie 2008 a fost lansată oficial platforma de lucru a sistemului SIBIMOL.

În vederea conectării la acest sistem central bibliotecile din Republica Moldova trebuie să îndeplinească unele cerințe tehnice minimale care presupun actualizarea sistemelor software, echiparea cu hardware adecvat, instruirea personalului și alte activități conexe.

Din păcate până la această dată bibliotecile nu au avut disponibile sumele necesare pentru a putea efectua integrarea și inter-conectarea în SIBIMOL, astfel la această dată sistemul este folosit de un număr foarte restrâns de utilizatori.

Conectarea la nivel național a bibliotecilor și instituțiilor info-documentare la sistemul SIBIMOL ar asigura un grad esențial sporit de informații puse la dispoziția cititorilor, o mai bună pregătire profesională a acestora, un grad sporit al indicilor de lectură, modernizarea serviciilor suport oferite de biblioteci și nu în ultimul rând importante economii financiare datorate eliminării prelucrărilor redundante (în prezent o publicație este prelucrată de fiecare bibliotecă, deoarece nu există posibilitatea de schimb online, interactiv de date; cu SIBIMOL prelucrarea se va derula în mod cooperant, la nivel național).

Materialul de față reprezintă o sinteză scurtă a proiectului SIBIMOL și a situației acestuia. Alte documente detaliate (tehnice, economice, de prezentare) sunt disponibile la cerere. Pentru orice detalieri suplimentare vă rugăm să nu ezitați să ne contactați.

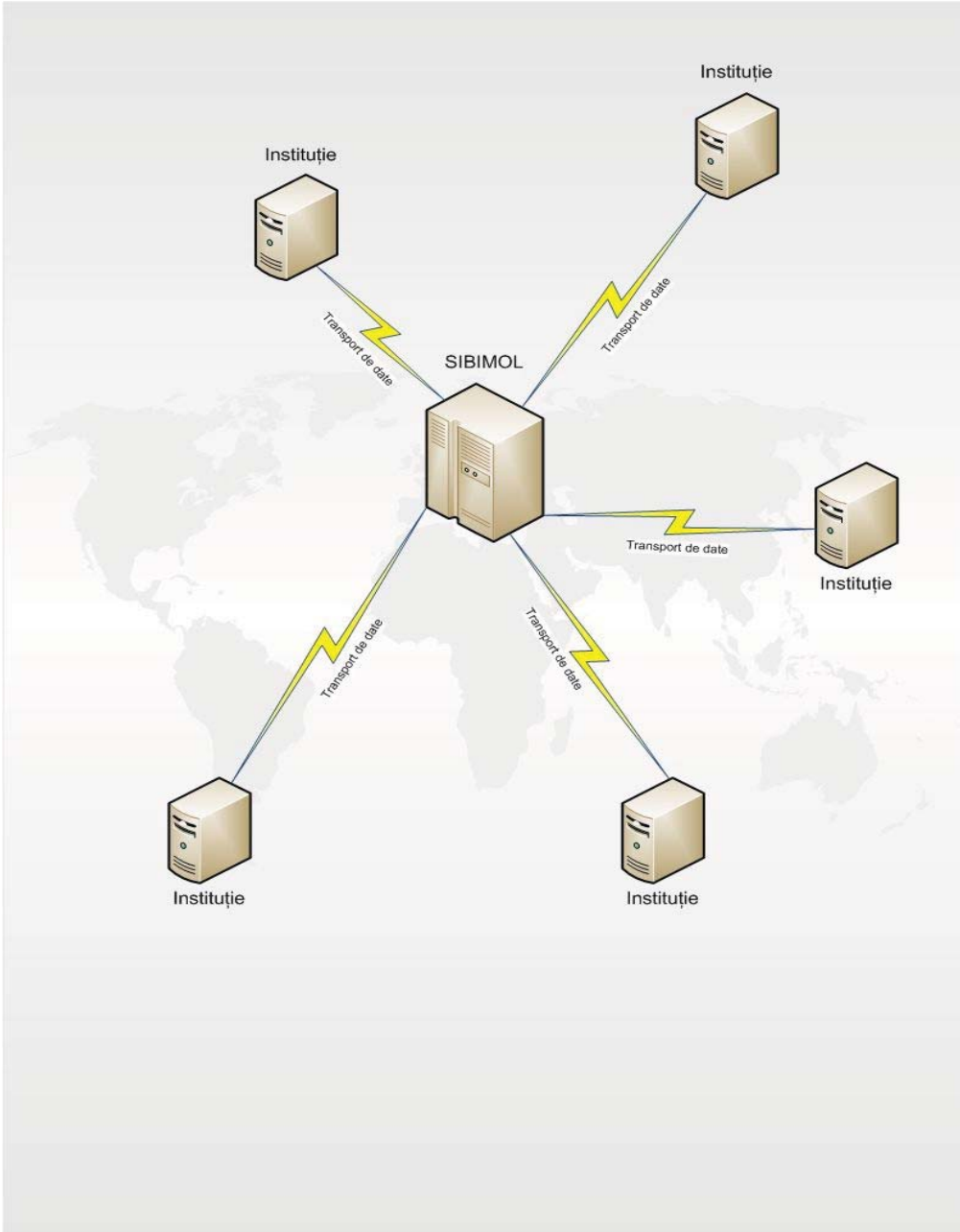
2. Introducere

În data de 28 septembrie 2008 în incinta Bibliotecii Naționale a fost lansată platforma de lucru a sistemului SIBIMOL.

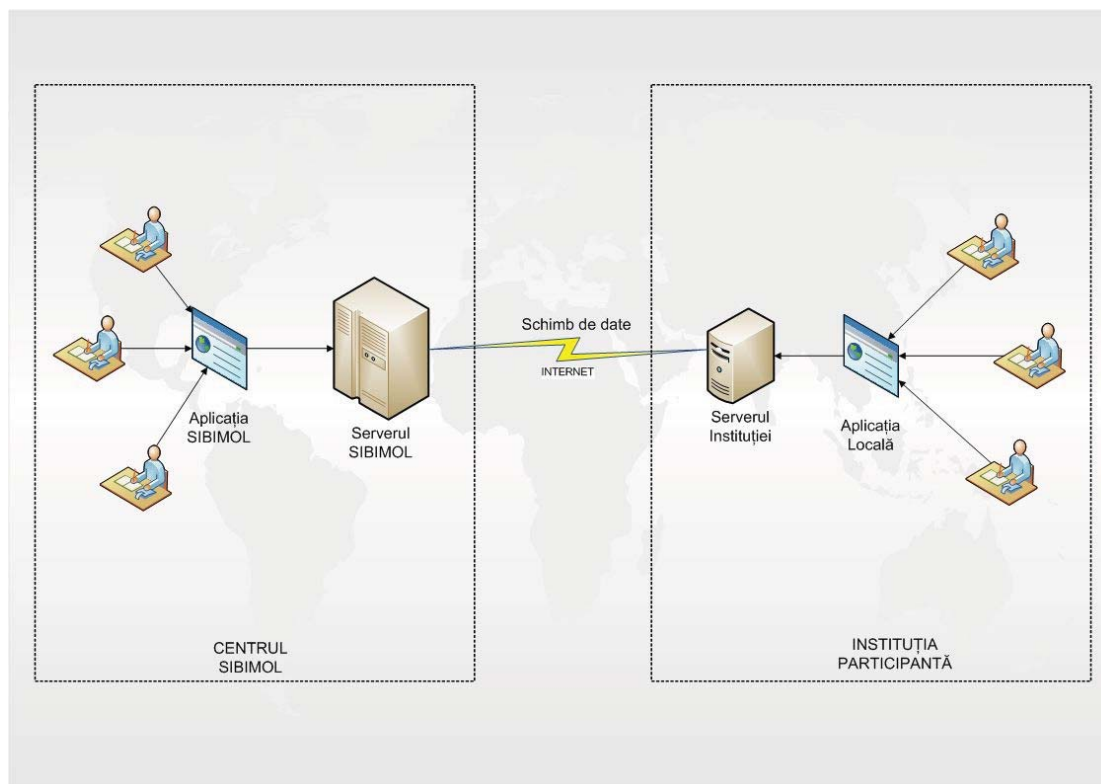
SIBIMOL este unul dintre cele mai ambițioase proiecte din sfera culturii a Republicii Moldova, care și-a pus ca scop crearea unui spațiu informatic național unic pentru cele peste 1000 de biblioteci din Republică și de asemenea pentru instituțiile info-documentare (muzee, arhive, institute, fundații).

SIBIMOL este o platformă tehnică, un sistem programatic integrator, care îndeplinește funcția de centralizare și acumulare a informației cât și transportarea datelor acumulate către instituțiile participante la solicitarea acestora (vezi figura de mai jos).

Arhitectura sistemului presupune că fiecare participant al acestei rețele, dispune de un sistem propriu de gestiune a datelor bibliografice, sistem care este capabil să se interconecteze cu componenta integratoare SIBIMOL și care să corespundă standardelor utilizate în cadrul acestui sistem (vezi figura de mai jos).

Cerințele obligatorii către sistemele participante sunt:

- Suportul formatului UNIMARC (Bibliografic, Autoritate) ca standard de descriere
- Suportul standardului ISO 2709:2008 ca format de schimb de înregistrări
- Suportul standardului ISO/IEC 10646:2010 (UNICODE) pentru codificarea informației
- Suportul standardului ISO/IEC 24824-2:2006 (SOAP 1.2) pentru implementarea serviciilor WEB necesare pentru comunicația cu sistemul integrator(SIBIMOL).

Dacă instituția întrunește aceste cerințe, ea poate încheia un contract de cooperare cu Biblioteca Națională după care, inginerii companiei IMESOFT vor realiza integrarea tehnică a instituției cu sistemul SIBIMOL.

3. Compania IME România

IME România (Information Management and Engineering) este o companie specializată în furnizarea de soluții pentru biblioteci. După numărul de sisteme integrate de bibliotecă instalate și după anvergura proiectelor derulate, compania este cea mai mare din România în acest domeniu și una dintre cele mai mari din Europa de Est.

IME România a aniversat în iunie 2011 șaisprezece ani de activitate în domeniu.

Câteva repere în această decadă sunt următoarele:

- Implementarea standardului de management al calității SR EN ISO 9000:2001 pentru dezvoltare software și activități de asistență tehnică și a procedurilor *CMMI Level 3* pentru dezvoltare software;
- Dezvoltarea produsului de ultimă generație TinREAD;
- Managementul de proiecte de complexitate națională/internațională;
- Membru **OPN** (Oracle Partner Network);
- Partener **IBM** pentru proiecte complexe;
- Furnizarea de servicii de asistență tehnică pentru The Library of Congress și aprecierea ca excelentă a prestației IME de către Vicepreședintele Anton R. Pierce („the excellent Technical Support and expertise of IME Romania [...] in a fairly complex client/server environment [...] that greatly impacted our productivity”).

La momentul debutului, scopul principal a fost distribuirea de programe performante disponibile pe mapamond pentru biblioteci și asigurarea asistenței tehnice în România și Republica Moldova. Treptat, activitatea a fost extinsă cu servicii conexe, din ce în ce mai consistente, pentru a îmbunătăți și adapta produsele distribuite. Astfel unul din cele mai importante sisteme furnizate de companie, și anume TinLIB, sistem produs la acea dată la Londra, a fost integral tradus în limba română (software și documentații), încă din anul 1996. De asemenea, prelucrările specifice necesare pentru biblioteci au impus adaptarea software-ului la aceste cerințe funcționale. În scurt timp activitatea depusă de companie în mod eficient și susținut a condus la acordarea statutului de co-dezvoltator al aplicației TinLIB în anul 1997.

Din anul 2002 IME România este dezvoltatorul aplicației TinREAD, un nou produs realizat pe baza tehnologiilor de ultimă generație având, astfel, la dispoziție instrumentele tehnice necesare pentru a aborda proiecte complexe ce necesită sisteme fiabile, testate îndelung în implementări complexe, dar în același timp necesitând flexibilitate și dezvoltări adaptate fiecărui proiect în parte.

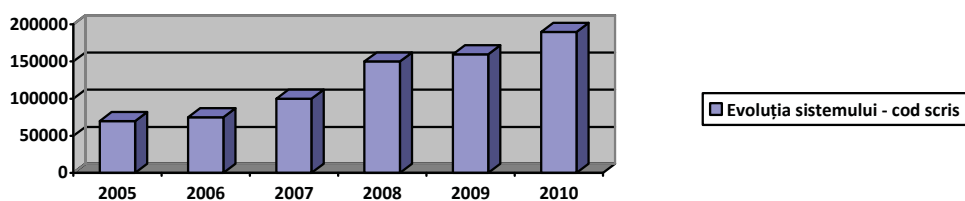
În noiembrie 2004 a avut loc licitația pentru atribuirea contractului de execuție a proiectului SIBIMOL, licitație la care au fost invitate cele mai prestigioase companii de profil din lume și cele mai puternice companii software din România și Moldova. Oferta înaintată de IME România a obținut cel mai mare punctaj tehnic și a fost desemnată câștigătoare.

În cadrul acestui proiect, compania IME a dezvoltat acest sistem în parteneriat cu compania IMESOFT care este filiala companiei IME România în Republica Moldova. Cu acest scop s-a format o echipă de profesioniști care au conlucrat direct cu Biblioteca Națională a Republicii Moldova și ca rezultat s-a obținut un sistem exclusiv care prin complexitatea sa poate fi comparat cu cele mai avansate sisteme de tip "Catalog Colectiv" din lume precum: OCLC WorldCat (catalogul colectiv de la Library of Congress, SUA), BNF (Catalogul colectiv al Franței), NUKAT (catalogul colectiv al Poloniei).

4. Dezvoltarea sistemului SIBIMOL

Dezvoltarea sistemului SIBIMOL a fost o adevărată provocare pentru inginerii companiei IME și IMESOFT. Problemele ce urmau a fi soluționate necesitau o abordare netradițională cu o investiție foarte mare de resurse umane și timp.

Caietul de sarcini pentru elaborarea sistemului SIBIMOL, cuprindea circa 170 de cerințe funcționale însă aceste cerințe erau doar partea vizibilă a aisbergului. Incepând cu anul 2005 și până în prezent s-au realizat peste 1500 de ajustări a sistemului, cerințe ce nu au fost prevăzute în caietul de sarcini. Volumul de lucru efectuat pe parcursul a 5 ani constituie 2.5 milioane de expresii folosite în programarea sistemului, echivalentul a 10 volume enciclopedice.

În prezent sistemul SIBIMOL prezintă o adevărată capodoperă care poate concura cu cele mai evolute sisteme de pe mapamond. Acest sistem este capabil să rezolve orice problemă ce apare în fluxul unui catalog colectiv cum ar fi:

- Deduplicarea informației în baza unui algoritm heuristic în dependență de natura conținutului și tipului înregistrării.
- Asigurarea controlului înregistrărilor acumulate de la instituțiile participante atât în regim automatizat(pasiv) cât și în regim de control uman(activ).
- Controlul versiunilor înregistrărilor acumulate cât și a istoricului modificărilor acestora cu posibilitatea de restabilire a înregistrării în timp.
- Stabilirea ierarhiilor de drepturi de access la înregistrări în baza competențelor instituțiilor participante.
- Sistem de comunicații avansat capabil să se integreze în orice rețea națională sau internațională.

Această listă de indici de performanță poate fi înșirată pe zeci de pagini și este subiectul unui alt document.

5. Dezvoltarea sistemului TINREAD

Dezvoltând sistemul SIBIMOL, compania IME a realizat implicațiile realizării unui astfel de sistem complex și a ajuns la concluzia de necesitate a unei investiții în elaborarea unei platforme informatice noi pentru biblioteci care ar folosi o platformă tehnologică unică cu cea a SIBIMOL-ului, ce i-ar permite integrarea în fluxul sistemului SIBIMOL.

Inițial am studiat posibilitatea de a ajusta sistemele existente ale bibliotecilor ce urmau a fi participante la SIBIMOL: TINLIB și QSERIES însă am ajuns repede la concluzia că:

- Sistemul TINLIB este învechit moral și extinderea funcționalității acestuia ar necesita mult mai mult efort decât elaborarea unui sistem nou.
- Sistemul QSERIES este construit în baza formatului MARC21 și nu dispune de suport UNICODE, SOAP și UNIMARC. Compania IME a inițiat o discuție cu producătorii acestui sistem (compania EOSi LTD din SUA) în vederea ajustării sistemului cu componentele necesare pentru integrarea acestuia în fluxul SIBIMOL cu perspectiva de a distribui acest sistem în Republica Moldova ca platformă pentru clienții dornici să se integreze în sistem. Estimările companiei EOSi pentru ajustarea acestui produs la cerințele noastre au depășit suma de 300.000 USD numai pentru a implementa o singură cerință în sistem, și anume suportul standardului UNICODE. În aceste condiții, celelalte cerințe de compatibilitate necesare integrării nu au mai putut fi abordate, negocierile fiind suspendate și s-a ales o altă cale de implementare.

Reieșind din situația creată, compania IME a decis să dezvolte și să integreze 100% în SIBIMOL produsul său destinat bibliotecilor: TINREAD, sistem dezvoltat cu cea mai modernă tehnologie disponibilă pe plan mondial la această oră.

Conversie completă

De asemenea compania IME a dezvoltat proceduri complete de conversie a datelor din sistemele vechi (TINLIB, Q Series) în sistemul TINREAD. Conversia este una completă și este o facilitate unică pe care nici un alt producător de sisteme de bibliotecă nu o oferă clienților la migrarea unui sistem. De regulă sunt convertite datele bibliografice și, eventual, unele date cu privire la baza de date de cititori, iar biblioteca pornește cu noul sistem de la zero în privința circulației, a tranzacțiilor de circulație, a achizițiilor și altor module.

În schimb TINREAD operează conversia din nu mai puțin de 50 de baze de date. Conversia extrage și migrează date bibliografice, date referitoare la autorități, date de evidență (inventare, RMF etc), date de circulație (conturi cititori), date de tranzacționare (împrumuturi, descărcări, rezervări) etc.

La finalul conversiei biblioteca utilizatoare regăsește în sistem tot ceea ce a operat pe parcursul anilor de zile de utilizare, acest aspect deosebit de important în buna derulare pe viitor a activității de bibliotecă.

Cu TINREAD biblioteca face migrarea la noul sistem prin păstrarea integrală a tuturor datelor (inclusiv circulație) având imediat acces la datele din sistem ca și când s-ar fi lucrat cu aceasta din prima zi de informatizare a bibliotecii. Toate tranzacțiile de împrumut, toate conturile de cititor și statisticile de circulație sunt disponibile pentru întreaga perioadă de când TinLIB sau Q Series au fost utilizate de beneficiar.

Astfel, bibliotecile beneficiare pot lucra cu eficiență și sunt ajutate ca să nu irosească timp suplimentar cu încărcarea din nou a datelor care de regulă nu sunt migrare într-o conversie oferită de regulă de producători (bibliografic, eventual și date de evidență).

Caracteristici TINREAD

Elaborarea sistemului modern TINREAD a decurs în paralel cu dezvoltarea sistemului SIBIMOL. TINREAD a moștenit în mare parte platforma tehnică a acestuia și în special filozofia de abordare a modului CATALOGARE. Suplimentar au fost dezvoltate modulele INVENTARIERE, CIRCULAȚIE, CONTROL SERIALE, ACHIZȚII, COMUNICAȚII SIP2, OPAC EXTINS, COMUNICAȚII OAIPMH, OPENURL, COMUNICAȚII Z39.50, GESTIONARE OBIECTE DIGITALE pentru a acoperi fluxul tehnologic al unei biblioteci moderne digitale.

Sistemul TINREAD a fost adoptat ca platformă de lucru în rețeaua universitară din Taiwan compusă din 17 biblioteci universitare, distribuitorul și localizatorul nostru oficial fiind compania Claridy Solutions Inc. (www.claridy.com). În prezent în Taiwan sunt peste 30 de sisteme instalate în cele mai prestigioase biblioteci.

Sistemul TINREAD este instalat în circa 20 de biblioteci universitare și județene din România în cadrul programului de modernizare a rețelei de biblioteci. Prin acest program au fost migrate vechile sisteme TINLIB, iar în prezent conversia acestora la TINREAD este o procedură îndelung testată și pusă la punct ireproșabil. Cu celelalte zeci de biblioteci care utilizează vechiul sistem se derulează în prezent programul de migrare la noul sistem TINREAD.

În Republica Moldova sistemul TINREAD este instalat în Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Camera Națională a Cărții, ambele sisteme fiind integrate în SIBIMOL. De asemenea această platformă a fost selectată pentru instruirea tinerilor specialiști bibliotecari de la facultatea de Biblioteconomie și Jurnalism al Universității de Stat a Republicii Moldova.

6. Informatizarea bibliotecilor din Republica Moldova

Informatizarea unei biblioteci a devenit o prioritate pentru guvernarea din Republica Moldova și în momentul de față se investește foarte mult în infrastructura bibliotecilor și racordarea lor la rețelele naționale și internaționale.

Informatizarea unei biblioteci presupune, în primul rând, diversificarea și modernizarea serviciilor bibliotecii. Dotarea cu echipament și conectarea la Internet este o condiție obligatorie fără de care nici nu se poate discuta despre modernizarea bibliotecii, însă, fiind asigurată cu echipament, biblioteca urmează să-și informatizeze procesele și serviciile sale ca să beneficieze pe deplin de infrastructura modernă de care dispune. Informatizarea proceselor și serviciilor este imposibilă fără utilizarea unui program special (software) dedicat automatizării proceselor și serviciilor unei biblioteci. Acest soft trebuie să acopere pe deplin fluxul tehnologic al unei biblioteci și să fie capabil să presteze servicii pentru beneficiari, atât în cadrul instituției cât și la distanță.

În momentul de față, majoritatea bibliotecilor din Republica Moldova dispun de o infrastructură modernă și sunt conectate la Internet, însă, din punct de vedere al asigurării cu software specializat, situația este una precară. Este greșit când se afirmă că o bibliotecă este informatizată (automatizată) doar datorită faptului că aceasta este conectată la Internet și dispune de echipament. O bibliotecă nu poate fi una "informatizată" atâta timp cât nu-și automatizează fluxurile tehnologice și procesele.

În cadrul contractului de dezvoltare SIBIMOL, compania IME s-a angajat să actualizeze sistemele TINLIB și QSERIES, distribuite de către aceasta, la un sistem modern ce corespunde cerințelor minime de integrare în sibimol în baza unor contracte de asistență tehnică. În cadrul parteneriatului de dezvoltare, compania IMESOFT a căutat și a propus diverse soluții pentru bibliotecile deținătoare de sisteme automatizate, însă negocierile nu s-au soldat cu succes în special din cauza factorului economic, bibliotecile neavând acoperire financiară pentru derularea unor astfel de acțiuni, fie și cu sume minime.

7. Acțiunile Guvernului Republicii Moldova în susținerea proiectului SIBIMOL

Comunitatea bibliotecară din Republica Moldova s-a adresat în nenumărate rânduri către conducerea Republicii Moldova cu rugămintea de a susține proiectul SIBIMOL cu resurse financiare. Aceste adresări au fost susținute de către guvern, astfel în ultima reacție a guvernului, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova № 46-52 din 1 aprilie publică în art. № 212 Hotărârea № 179 din 23.03.2011 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2011-2014, în compartimentul X Cultură al Planului... acțiunea № 520 „Modernizarea și diversificarea ofertei de servicii a instituțiilor culturale, dezvoltarea unicității culturale locale prin modernizarea activității caselor de cultură, echiparea și internetizarea bibliotecilor” include în calitate de activitate prioritară „Integrarea bibliotecilor din republică în sistemul SIBIMOL”.

Aceste decizii și planuri de acțiuni sunt binevenite, însă practica ne arată că în lipsa unei finanțări corespunzătoare și a unei abordări unitare nu au nici o șansă de a fi realizate. Astfel, în hotărârea și planul de acțiuni al Guvernului, menționată mai sus, nu există o politică viabilă pe termen lung în vederea integrării bibliotecilor din Republica Moldova în rețeaua SIBIMOL.

Guvernul își propune să integreze 15 biblioteci în rețeaua SIBIMOL până la sfârșitul anului 2014 ce ar însemna integrarea a 3 biblioteci pe an, ținând cont că în momentul de față doar două instituții sunt integrate. Dacă această tendință o să continue atunci Republica Moldova va avea nevoie de 400 de ani ca să integreze cele peste 1200 de biblioteci din țară.

Cu astfel de prognoze nu cred că se va găsi cineva care să mai creadă în finalitatea acestui proiect, ba mai mult, apare o întrebare firească - Este oare proiectul SIBIMOL atât de important pentru Republica Moldova precum se declară?

Noi credem că potențialul acestui proiect este mult subestimat. Vom încerca în capitoul următor să prezentăm viziunea noastră a evoluției acestui proiect și impactul acestuia asupra sferei culturii din Republica Moldova.

8. SIBIMOL - O singură platformă pentru instituțiile de cultură din Republica Moldova

La începutul dezvoltării sistemului noi, cei de la IME, nu am realizat pe deplin potențialul acestui sistem. Doar în procesul de cercetări, desfășurat de către specialiștii companiei, am realizat că de fapt acest sistem, datorită standardelor aplicate, este capabil să integreze orice instituție deținătoare de patrimoniu cultural. Acest sistem nu este unul dedicat doar bibliotecilor!

Standardul UNIMARC, folosit la descrierea obiectelor, a evoluat în timp și este capabil să descrie orice obiect sau eveniment cu conținut cultural. Astfel, în momentul de față, sistemul SIBIMOL este actualizat cu ultima versiune al formatului UNIMARC (revizia 2010) care ne permite descrierea(catalogarea) obiectelor/evenimentelor, în afară de cele tradiționale care se regăsesc într-o bibliotecă, precum:

- Obiecte reale - Sculpturi, exponate din muzee, clădiri, etc.
- Înregistrări/Evenimente muzicale și non-muzicale - Înregistrări sonore, emisiuni radiofonice, înregistrări muzicale, emisiuni muzicale, spectacole, concerte. etc.
- Înregistrări vizuale - Emisiuni televizate, spectacole televizate, filme, filme de arhivă, etc.
- Grafică bidimensională - Pictură, grafică, fotografii, etc.

Putem să concluzionăm că acest format de descriere ne permite să unificăm într-o singură bază de date tot patrimoniul cultural al țării folosind un standard unic de descriere. Mai mult de atât, acest format ne permite să-l extindem și să-l adaptăm în dependență de cerințele impuse.

Sistemul SIBIMOL este pregătit pentru o astfel de integrare, astfel, pe parcursul dezvoltării s-au efectuat mai multe simulări de integrare pentru diferite tipuri de instituții cum ar fi muzee, teatre, arhive, etc.

Unificarea metadatelor într-o bază unică rezolvă doar problema de centralizare a metadatelor, pentru a rezolva problema prezentării audio-vizuale a patrimoniului, sistemul TINREAD a fost ajustat cu componentele necesare de furnizare a informației audio-vizuale. Astfel, sistemul este capabil nu doar să indexeze și să interogheze metadata ci să furnizeze servicii cu caracter digital, domeniul de aplicare al acestuia fiind constrâns doar de imaginația umană. În momentul de față, sistemul oferă posibilitatea de a presta servicii cu conținut digital precum:

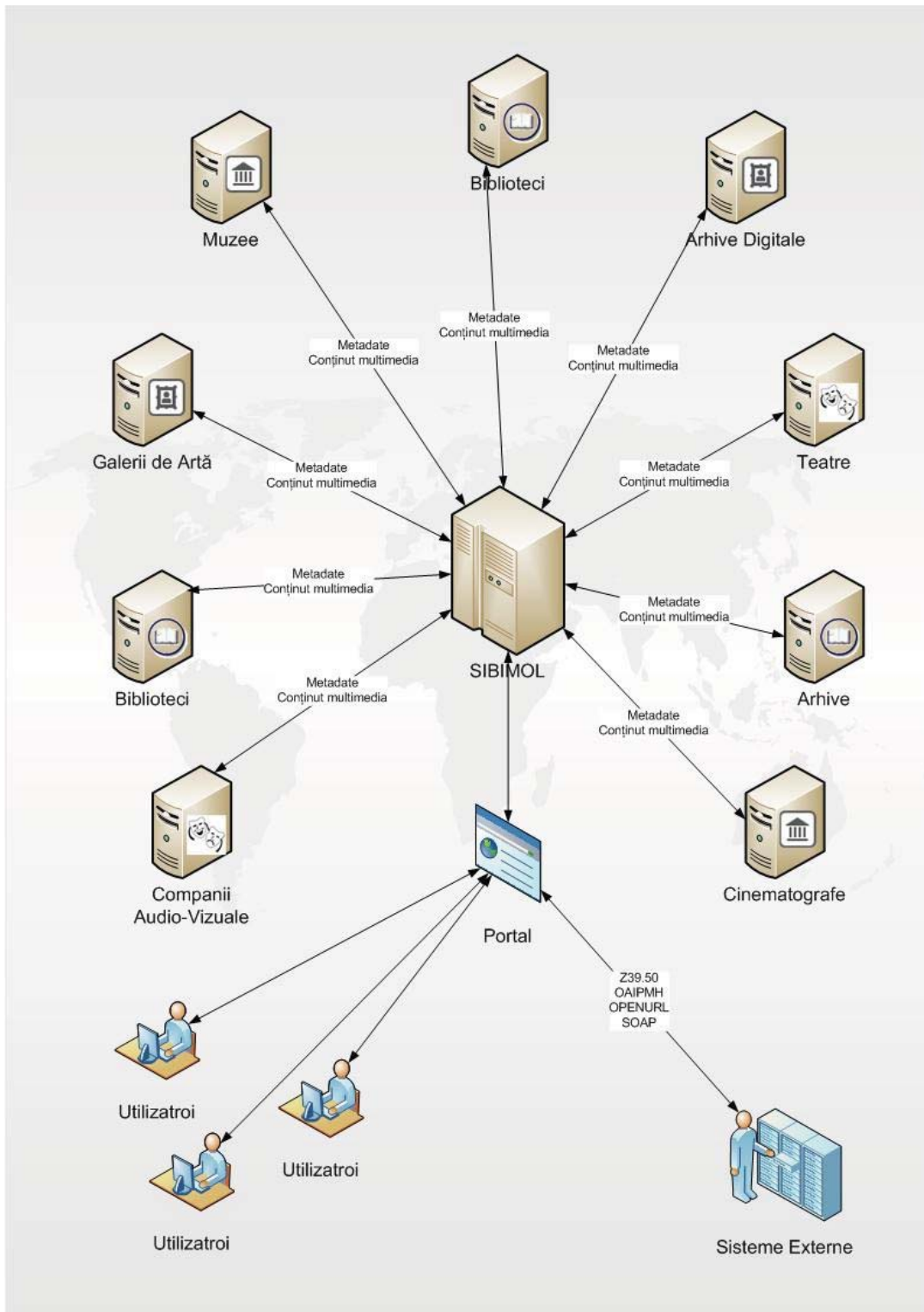
- Imagini (jpg, png, gif, etc) prin intermediul unei de vizualizare a imaginilor integrate în sistem
- Înregistrări sonore (.mp3, .mp2, .wav, etc.) prin intermediul unei integrate în aplicație cu posibilitatea de integrare a serverului de streaming Adobe, Red5 sau WOWZA
- Înregistrări video (.avi, .mpg, .flv, etc.) prin intermediul unei integrate în aplicație cu posibilitatea de integrare a serverului de streaming Adobe, Red5 sau WOWZA
- Documente electronice (.txt, .doc, .pdf, .epub) prin intermediul unei integrate în sistem
- Fișiere digitale (orice tip de fișier) disponibilitate de descărcare a fișierului

Gestionarea acestor resurse este integrată în aplicația TINREAD fiind utilizat modulul de gestiune a obiectelor digitale. Colecțiile digitale pot fi integrate în rețele internaționale, cum ar fi "europeana", prin intermediul modulului de COMUNICAȚII OAIPMH ce oferă posibilitatea sistemelor de agregare de a investiga și indexa colecțiile digitale ale instituției.

Având aceste componente integrate în sistem, perspectiva de utilizare a sistemului devine una foarte clar conturată. În momentul de față poate fi construită nu doar baza de date a patrimoniului cultural al Republicii Moldova ci putem organiza **un adevărat tezaur "digital" al culturii din Republica Moldova.**

Acesta poate fi un portal, unde orice cetățean poate regăsi orice informație, vizualiza filme sau spectacole, citi cărți sau efectua excursii virtuale în muzee. O platformă unică standartizată, un instrument de descriere unic, o abordare unitară a problemelor, un patrimoniu comun. Credem, că o astfel de platformă ar consolida întregul spațiu cultural al Republicii Moldova.

Acesta este proiectul celor ce stau la bazele sistemului SIBIMOL, un proiect finalizat din punct de vedere tehnologic, cu investiții mari, dar care are nevoie de un efort financiar (mult mai redus) pentru implementarea sa.

Rețeaua Națională a Instituțiilor de Cultură

9. Soluția companiei IME

Ținând cont de importanța acestui proiect pentru Republica Moldova, imaginea companiei IME ca furnizor de servicii complexe de integrare, cât și de factorul economic ce împiedică buna desfășurare a acestui proiect, compania IME vine cu următoarea propunere.

Compania IME, ca deținătoare a dreptului de autor asupra produsului TINREAD, propune Guvernului Republicii Moldova să confinanțeze dezvoltarea acestui produs în cadrul unui parteneriat larg și de durată, de pe urma căruia va beneficia de:

- Pe parcursul derulării contractului de parteneriat, **Republica Moldova va beneficia de licență la nivel național pentru produsul TINREAD** care va putea fi instalat în orice instituție de pe teritoriul acesteia.
- Va influența direct evoluția sistemului prin înaintarea de cerințe de îmbunătățire a sistemului cu diverse componente necesare evoluției sistemului.
- Va beneficia de actualizări gratuite ale sistemului, ce apar trimestrial, pentru toate sistemele instalate în țară.
- Va beneficia de instruirii, consultații sau expertize gratuite din partea companiei IME sau IMESOFT.
- Va beneficia de suportul companiei IMESOFT la formarea grupurilor de lucru necesare stabilirii planului de acțiuni pentru informatizarea instituțiilor.
- Va beneficia de suportul companiei IME și IMESOFT la elaborarea metodologiilor și documentelor necesare pentru buna desfășurare a proiectului.
- Va beneficia de contracte de asistență tehnică privilegiate pentru biblioteci, în acest sens urmând să fie constituit centrul de asistență tehnică în cadrul companiei IMESOFT Moldova.
- Alte beneficii ce pot fi negociate în cadrul contractului de parteneriat.

Compania IME solicită o contribuție de 295.000,00 (două sute nouăzeci și cinci mii) Euro pe an pentru derularea acestui plan de acțiuni. Sumă necesară pentru menținerea și extinderea echipei de dezvoltatori și tehnicieni ce activează în compania IMESOFT din Republica Moldova, echipă ce se va ocupa de dezvoltare, implementarea, instalarea și asistența tehnică a sistemului.